C. HAUCH

Guldmageren

Bibliotek 1800

Carsten Hauch

Guldmageren

eBibliotek 1800

2023

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carsten Hauch: *Guldmageren* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carsten Hauch: *Guldmageren* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

BY NC SA

Indledning

Der Charakter ist im Romane zugleich das Schicksal des Menschen.

Solger

I enhver digtning, der er skreven i ubunden stil, og hvori historiske personer fremtræder, plejer man i vor tid, når kun omfanget deraf ikke er for lidet, at give navn af en historisk roman. Da navne vel ikke altid er så vigtige som indskrænkede hoveder ofte tror, så skal jeg ikke indlade mig i strid med dem, der ønsker at give hint modeudtryk en udstrakt betydning; jeg vil kun bemærke, at man da (i det mindste i teorien) må skelne mellem tre hovedklasser af historiske romaner. Den første klasse måtte omfatte de fortællinger i ubunden stil, hvori digteren strengt binder sig til historiske fakta, og hvori han kun påtager sig med poetisk frihed at motivere disse og at fremstille det dyb i sjælen, hvorfra de muligvis kunne udspringe. Den anden klasse måtte indeslutte de fortællinger, hvori historiske personer vel spiller en betydelig rolle, og hvori digteren vel til en vis grad udvortes stræber at vedligeholde den historiske sandhed, men hvori dog det poetiske element, den fri opfindelse, på alle sider viser sig og ikke blot omgiver, men inderligt sammensmelter med og gennemtrænger det historiske. En tredje klasse ville endelig omfatte de poetiske fremstillinger i ubunden stil, i hvilke det ydre historiske blot danner den ramme, hvori maleriet er indfattet, men hvori selv det eventyrligste liv, de dristigste grupperinger og forbindelser

ikke blot kunne tillades, men endog henhører til det væsentlige i maleriet.

Til denne sidste klasse mener jeg, at nærværende fortælling for en stor del bør henregnes. At jeg i øvrigt har tænkt på en historisk tid, vil enhver let se; jeg har hæftet mine øjne på den slappelse, den opløsning af alle bånd, der især blev kendelig efter trediveårskrigen, og på det glimrende klædebon, hvormed Ludvig den Fjortende vidste at omgive fordærvelsen, der, således smykket, udgik fra Frankrig og modtoges som en elskværdig gæst ved de fleste af Europas hoffer; jeg har stræbt at afsløre det demoraliserende princip og at fremstille de guddomme, der i hine dage tilbades, i deres nøgenhed. Uagtet titlen, er da guldmageriet kun drivhjulet, men aldeles ikke grundideen i denne fortælling, hvori jeg, som sagt, ønskede at fremstille, om ej en udvortes, dog en indvortes, om ej en historisk, så dog en poetisk sandhed.

Jeg har ofte forundret mig over den bagvendte metode, hvormed enkelte recensenter går frem, idet de gør store ophævelser over anstød mod mindre betydelige historiske fakta og ej betænker, at digterne vel ofte kende det historiske i deres emner lige så godt som recensenten kender det, men at de ikke ville fremstille enkelte begivenheder eller forhold ganske således, som de har fundet sted i virkeligheden, fordi højere hensyn forbød det; thi for digteren er jo dog poesien det højeste, og han kan med rette fordre, at man ikke hos ham skal søge prosaisk nøjagtighed, men poetisk frihed og opfindelse; ja det måtte være en dårlig digter, der ville opofre et virkeligt poetisk træk for en ubetydelig historisk sandhed; han kan tværtimod ganske roligt, ja bør ofte, tilsidesætte den sidste,

især når den er af så ringe vigtighed, at de fleste af hans læsere har ret til at være uvidende derom.

Af denne frihed har jeg da også på flere steder gjort brug; og dog mener jeg på den anden side at have optaget så megen ydre sandhed i fortællingen, som det heles eventyrlige gang tillod. Fornemmelig har jeg benyttet de vink og fingerpeg, der findes i guldmagernes egne skrifter, og som vel også er blevet set af flere, men som kun få i vore dage bryder sig synderlig om; for (for at bruge et billede, hentet fra fortællingen selv) det går ofte så, at en digter finder en eller anden sten med et råt ydre, som lå på alfarvej og ikke syntes at love meget, ja som mange med foden har sparket til; men når han da tager den hjem, sliber den og sætter den i det fordelagtigste lys, viser det sig ikke så sjældent, at det er en ædel sten, der funkler med en glans, som den vel modtager fra livets og lysets kilde, men som den på en ejendommelig måde forstår at bryde og tilbagekaste.

Om denne sten, som jeg her skal fremvise, virkelig er ædel og om jeg har vidst at slibe og indfatte den ret, må jeg nu overlade til det skønsomme publikum selv at bedømme.

Sorø, den 28. maj 1835.

Til denne tidligere indledning, som med hensyn på de forandrede forhold betydeligt er forkortet, må det endnu være mig tilladt at føje et par bemærkninger.

Hvad guldmageren selv angår, så har jeg fra flere sider måttet høre den bebrejdelse, at han alt for ofte i fortællingen kommer og igen forsvinder, uden at dette altid så strengt behøves. Det er da, hvis jeg ikke fejler, gået mig her, som det ikke så sjældent går digterne, der undertiden netop bliver

dadlet for det, som de strengest og alvorligst har gennemtænkt og motiveret. Denne frem- og tilbagevandring, denne blanding af skyhed og dristighed, denne frygt, der dog ikke kan tilintetgøre de Geers lyst til at vække troen på sin kunst: Alt dette viste sig jo lige fra begyndelsen af som en grundmodsætning i hans væsen. Jeg har da, ved konsekvent at fremstille dette, denne sjælsuro, denne rastløshed, der kaster ham frem og tilbage ligesom bølgerne i havet, og der ved vanen er blevet hans anden natur, ikke gjort andet, end hvad der var nødvendigt, når han lige til enden skulle blive den han var fra begyndelsen af, og når jeg ville anskueliggøre den indflydelse, som hans ustadige og omflakkende liv havde haft på hans karakter.

I øvrigt har jeg i denne udgave foretaget adskillige forandringer, der dels består i forkortelser dels i tillæg. Den vigtigste blandt de sidste er en episodisk fortælling om guldmagerens tidligere liv (der før var aftrykt særskilt i en anden bog). Dernæst har jeg også tilføjet en udsigt over Theodors forhold ved August den Andens hof, efter at dettes trylleri havde tabt sin magt over ham og andet mere. På denne vej har jeg stræbt at gennemføre digtets grundide i al den mangfoldighed, som stoffet tilbød, idet jeg tillige har søgt at hindre, at dette således skulle opdynges, at den organiske form derved kunne brydes.

Muligvis vil der i vor tid findes enkelte, der er misfornøjede med, at begivenhedernes skueplads i denne fortælling henlægges til Tyskland. Imidlertid må man erindre (hvis ellers nogen undskyldning her skulle behøves), at fortællingen er skrevet i en tid, hvori intet fjendtligt forhold fandt sted imellem

Tyskland og os. Jeg har overhovedet hidtil anset det som rigtigst at opsanke de frøkorn, hvoraf poesiens blomster kunne opvokse, på hvilket sted jeg kunne finde dem, enten det så var i Danmark, Norge, Island, Sverige, eller i de lande, der ligger mod syden. Jeg må da her til mit forsvar gentage, hvad jeg alt tidligere har bemærket, og hvad også andetsteds er blevet sagt: I gamle dage var det nordboens skik at gæste fremmede lande, hvorfra han hentede så mange skatte hjem, som han formåede; denne trækfuglelyst ligger dybt i hans væsen, og den må derfor også finde sine repræsentanter i åndens rige. Imidlertid vil dog enhver, hvor han så går hen, tage sig selv og altså, hvis han er en virkelig nordbo, sin nordiske natur med; og er der da blot nordisk alvor og nordisk ånd i det, han virker, så kommer det vel ikke altid så meget an på, hvor skuepladsen for hans virksomhed henlægges.

Frederiksberg slot i maj 1851.

Første del

Første kapitel

Det var en stille søndag i efteråret, mod sidstningen af August den Andens regeringstid, da Theodor Hirschberger med en vadsæk på ryggen, klædt som en rejsende student, vandrede fra Neustadt over Elbbroen ind i det egentlige Dresden. Solen nærmede sig allerede til horisonten, og den forbi-ilende flod glimtede gylden i aftenglansen. På begge sider af Elbbroen stod bænke for fodgængere; på en af disse bænke satte Theodor sig og lod sin vadsæk nedglide ved sin fod, idet han betragtede den for ham ubekendte by og lyttede til klokkerne, der lød fra de omkringliggende tårne. Pludselig afbrødes den ensformige lyd af et mægtigt sangværk, der klang fra den nyligt opbyggede Mariakirke, og som den gang tonede prægtigt, skønt det i senere tider ikke mere høres. Uagtet det stive og mekaniske i dette spil, hvilket lettelig trætter, når det oftere høres, så vidste dog de i forskellige toner klingende metaltunger højt i luften at opføre en musik, der ikke kunne forfejle sin virkning på den, der, lig Theodor, for første gang lyttede dertil. Han lænede sig tilbage på bænken, mens klokkespillet snart tonede stærkere, snart syntes at hendø og forsvinde; men når sangværket havde tiet en stund, hørtes pludselig igen et par stærke klokkeslag, til hvilke et nyt musikstykke knyttede sig; mangfoldige toner rev sig da på ny løs fra metallet og vuggede sig igennem luften. Dette spil varede næsten en time, da klang endelig tre stærke akkorder, der sluttede det hele. Theodor blev endnu nogle øjeblikke siddende, uvis om det ville begynde igen; ja al denne klang forekom ham næsten som en røst, der i dunkle ord varslede om tilkommende hændelser, og ligesom de fjernere

klokkers ensformige lyd kun syntes at stemme overens med det almindelige menneskelivs jævne gang, så vakte de afvekslende toner fra det nærliggende sangværk en anelse hos ham om en eventyrlig fremtid, der ventede ham selv; men hvad han således oplevede i sit indre, var han dog kort efter lige så lidt i stand til at aflægge regnskab for, som vi ofte om morgenen er i stand til at huske, hvad der noget tidligere i drømme på det stærkeste har grebet vor sjæl.

Idet Theodor endelig lod hånden glide over sin pande, ligesom for at bortjage den sidste rest af de drømme, der nylig adskilte ham fra den synlige verden, hørte han pludselig ved sin side en skærende røst, der kun lidet syntes at passe til den stemning, hvori han nylig befandt sig. "Det er en dejlig kirke; ja ja, de kristnes gud er en rig gud, og de kostbare klokker klinger til hans ære som det klareste sølv," sagde denne røst. Theodor så sig om og bemærkede en mand, der havde sat sig nær ved ham og betragtede ham med opmærksomme blikke. Denne mand var lille af vækst, og hvis de gamle træk ikke havde vidnet derimod, skulle man have troet, at han ej endnu var udvokset. De forskellige klædningsstykker i hans dragt, mellem hvilke en afbleget fløjlsvest med store blomster især udmærkede sig, syntes ikke ganske at passe til hverandre; på hovedet bar han en stor trekantet hat, og hans ansigt, hvori den mægtige, krumme næse løb skævt henimod den ene kind, så næsten ud som en besynderlig maske, gennem hvilken et par levende nysgerrige øjne funklede.

"Ja, ja," blev den lille ved, "det er en kirke som en prinsesse i balklædning, med kanter og kniplinger og funklende ringe; men den har også kostet mange penge, mange penge, og de

stakkels Israels børn har også måttet give stor skat og afgift, for at pynte de kristnes kirke. Med tilladelse, har herren ikke set den før?"

"Nej," svarede Theodor.

"Altså er herren ikke her fra byen?"

"Nej," svarede atter Theodor.

"Har herren aldrig været i Dresden før?"

"Nej."

"Hvorfra er da herren, med tilladelse? Måske fra Halle?"

"Nej."

"Fra Brunsvig?"

"Nej."

"Fra Hamborg?"

"Nej."

"Fra Bremen?"

"Nej."

"Hvorfra er da herren, med tilladelse?"

"Hvad kommer det ham ved?" spurgte Theodor, der begyndte at blive utålmodig ved den lilles påtrængenhed.

"Nu, nu, bliv ikke fortrydelig! Jeg har dog lov at spørge. Hvad hedder herren, med tilladelse?"

"Jeg indser ikke, hvortil det kan tjene ham at vide mit navn."

"Nu, nu, jeg har dog lov at spørge. Har herren forretninger her i byen?"

"Ja."

"Altså er herren en handelsmand?"

"Nej."

"Men herren sagde jo dog, at han havde forretninger?"

"Det har jeg også."

"Hvilke forretninger kan dog den have, der ikke handler?"

"Min forretning er at udvide mine kundskaber; intet videre."

"Ei, så er jo herren student og kommer da vel for at ansøge om et embede?"

"Nej."

"Hvad vil herren da her, når han ikke vil handle og ikke vil ansøge om noget embede? Vil han ikke andet end studere, da må han gå til Leipzig eller til Jena eller til Wittenberg."

"Nu, jeg har slægtninge her, hos hvilke jeg vil bo."

"Ah, jeg forstår, en rig onkel eller tante, kan jeg tænke?"

"Det er muligt."

"Ja, jeg forstår, det er skønt, det er godt; men herren er ubekendt her i byen, jeg derimod kender alle, både store og små, både fornemme og ringe; vil herren derfor nævne mig sine slægtninges navn, da skal jeg føre ham til dem."

Theodor, der ikke på nogen måde vidste at skille sig af med denne besværlige, påtrængende selskabsbroder, og desuden virkelig trængte til en vejviser, nævnede endelig doktor Rosenfeld som den slægtning, han søgte.

"Ei, ham kender jeg meget vel," svarede den lille, "og endnu bedre kender jeg hans ældste datter jomfru Veronica; det er en pige med store gaver, der engang vil neddrage velsignelsen over den kristnes hus. Godt, doktor Rosenfeld kender jeg meget vel, han bor på den anden side af byen, i forstaden Weiseritz, og jeg skal straks føre herren derhen."

Førend han imidlertid begyndte herpå, vedblev han ufortrødent, uden at lade sig afskrække af nogen misfornøjet mine, at forske og spørge så længe, indtil han endelig erfarede, at Theodor var født i Hannover, at han nogen tid havde studeret

i Leipzig, og at han nu, efter sine forældres død, af sin morbroder doktor Rosenfeld var indbudt til Dresden, for at gå denne til hånde i hans forretninger. Ligeledes tilstod Theodor, at al hans fædrenearv fandtes i den vadsæk, der lå ved hans fod.

"Ei, den er tung," anmærkede den lille jøde, idet han følte på vadsækken, "herren har båret den så længe, skal jeg nu ikke skille ham ved byrden? Det gør jeg gerne, og herren skal ikke betale mig mere derfor, end hvad han ellers ville give mig for min umage."

"Jeg har kræfter nok for selv at bære den," sagde Theodor, idet han rejste sig og med lethed kastede den tunge vadsæk på sine skuldre, "gå kun foran!" Nu hoppede den lille mand behændigt frem, snoede sig igennem alle gader, smuttede forbi alle vogne og blandede sig i fodgængernes vrimmel. Theodor kunne, uagtet han var rask til bens, næppe følge ham; ja undertiden, når den lille pludselig smuttede indad et lille stræde, tabte han ham endog rent af sigte, indtil endelig en høj, skingrende røst, der kaldte på ham i det fjerne, igen ledte ham på rette vej. Endelig kom de begge til et anseligt torv, hvor der var plads nok; her standsede den lille noget sin ilsomme gang og gik roligere ved Theodors side. "Jeg kunne vel egentlig have ført herren en kortere vej," sagde han, "men da det er første gang han ser Dresden, troede jeg, det ville være ham kært at lære en del af denne skønne by at kende."

"Før mig kun den korteste vej!" svarede Theodor.

"Herren er måske træt, da kan jeg føre ham ad en genvej."

"Jeg har gået stærkt den hele dag og ønskede nu snart at komme til ro."

"Godt, det skal snart ske; hvor gammel er vel herren? Omtrent en snes år, ikke så?"

"To og tyve år."

"To og tyve år, det er ikke meget." De gik nu en tid tavse ved hinandens side; endelig pegede den lille i vejret på et stort hus. Da hans lille ledsager ikke før havde vist ham noget, men kun idelig var sprunget foran ham gennem gader og stræder, troede Theodor, at dette var en af de mærkværdigste bygninger i byen, og spurgte om det måske var det hus, hvori den berømte antiksamling var opstillet. "Ak nej," svarede den lille, "det ligger ude ved forstaden Pirna; nej, dette er et stort, prægtigt hus, hvori der vindes og tabes mange tusind gylden hver aften."

"Altså et spillehus?"

"Ja vist, ja vist, et spillehus!" råbte den lille og gned sig i hænderne, "men der går alt redeligt til uden kunster eller kneb; dog herren er et ungt menneske, der vel må vogte sig for slige huse, ikke sandt?"

Efter nogen tid kom de endelig gennem den såkaldte Vilsdrufferport og befandt sig nu i byens vestlige forstad. Her blev den lille stående ligesom for at betænke sig.

"Nu, hvorfor går han ikke videre?" spurgte Theodor.

Den lille tav en stund, derpå sagde han: "Herren klagede over, at han var træt, derfor vil jeg nu lede ham ad en genvej, der forkorter hans gang."

"Godt, gør det!"

"Men vi må da igennem en afsides gård; når vi er ude af den, står vi kun nogle skridt fra Rosenfelds hus."

"Vel, så lad os skynde os!"

"Men herren må da ikke blive bange, fordi der er lidt skummelt."

"Nej vist ikke, kom nu!"

De gik nu videre, og kort efter sprang den lille atter omkring et hjørne, Theodor fulgte ham, og de stod da i en snæver gade, hvori de faldefærdige bygninger og de blege skikkelser i dørene vidnede om, at det var her, hvor den fattigste del af byens indvånere boede. De ligeoverfor hinanden liggende huse syntes næsten at bøje sig imod hinanden med deres gavle og at spærre lyset adgang, hvoraf følgen var, at det allerede her begyndte at mørknes, uagtet den øvrige del af byen endnu belystes af aftensolen. Theodor ilede med sin vejviser forbi en hel del kældre og stuer, hvori forskellige fødemidler, gamle klæder og forbrugte møbler var opstillede til salg; en ubehagelig lugt opsteg fra alle sider, og Theodor overraskedes ved den forskel, der var på denne del af byen og den, han kort forhen havde betragtet fra Elbbroen. Den lille smuttede endelig ind ad en port og bad Theodor at følge; begge gik nu igennem en skummel gang og en lang snæver gård, hvor den lille viste ham et åbent baghus, i hvilket han påstod, at der fandtes en udgang, der stødte lige op til Rosenfelds bolig.

Da Theodor trådte ind i baghuset, stod allerede hans lille vejviser på en stige, der gik ned i dybet, og tilkendegav med allehånde tegn og ivrige bevægelser, at Theodor skulle følge ham. Men Theodor følte sig på engang betaget af en stærk angst, for det anede ham pludselig, at hans vejviser ikke mente det ærligt; den lilles heftige bevægelser og besynderlige ansigtstræk, der nu belystes af en fakkel, der fra dybet syntes at nærme sig, vakte en ubeskrivelig gysen i Theodors bryst, og det

forekom ham, ligesom en gnom eller en dæmon fra afgrunden var i færd med at lokke ham ned under jorden, for at styrte ham i fordærvelse. Så meget syntes klart, at vejen til en stor gade næppe kunne findes ved at nedstige i denne dybe kælder. Theodor forandrede derfor hurtigt sin beslutning, vendte sig om og ilede, trods alle den lilles vink og råb, tilbage til udgangen, som han imidlertid havde megen frygt for at finde tillukket. Til hans store glæde var den dog endnu åben, og han skyndte sig ud deraf, forbi alle de faldefærdige bygninger, og åndede først frit igen, da han befandt sig i den store lyse gade, hvori det smalle stræde endte.

Det varede imidlertid ikke længe, før hans forrige vejviser igen stod ved hans side. "Ei, ei, jeg tror, herren blev bange," sagde denne, "men jeg er en ærlig mand, og vil herren ikke gå den korteste vej, så skal jeg føre ham ad en længere."

"Det behøves ikke," svarede Theodor, "jeg skal nok selv nu spørge mig frem."

"Herren behøver ikke at mistro mig; han kan blot spørge jomfru Veronica Rosenfeld om Isak Amschel, hun kender mig godt."

"Gå kun!" sagde Theodor, "jeg tror dig ikke længere."

"Så sandt hjælpe mig Israels gud, som der er en udgang til den gade, hvori doktor Rosenfeld bor, fra kælderen i det baghus, hvor vi nylig stod, hvis herren havde haft courage nok til at følge mig, da skulle han vel have set det; hvad ville jeg stakkels pusling desuden kunne udrette mod herren, han er jo langt stærkere end jeg; for Israels børn er svage nu, de kristne have taget både lys og luft fra dem." Dette sagde han, mens han sukkende så hen til den snævre gade, hvorfra de var kommet.

Theodor, hvis frygt tabte sig i dagslyset, og som heller ikke var sikker på, om han ej havde mistænkt den lille uden årsag, fandt sig endelig i på ny at ledsages af ham. Efter at have gennemvandret et par gader med tavshed, pegede Isak igen på et stort hus og sagde: "Hvad giver da herren mig nu? Har jeg nu vist ham redelig vej eller ikke? Nu kan han gå efter næsen; for der er doktor Rosenfelds hus." Theodor greb i lommen og gav ham, måske for at afsone sin mistanke, en sølvmønt, der i værdi overgik, hvad man ellers ved slige lejligheder plejede at give. "Skyldigst tak!" sagde den lille, "herren må gå op ad den store stentrappe der, og hvis han for resten har veksler at sælge, eller hvis han ønsker guld- eller sølvarbejder eller ædelstene, så husk at spørge efter Isak Amschel; jeg er kendt overalt og kan skaffe alt til den billigste pris." Dermed ilede han bort.

Andet kapitel

Theodor gik efter Isaks anvisning op ad stentrappen, og trak i den nedhængende klokkestreng. Næppe havde han rørt derved, før han hørte en hund gø noget borte; den tav imidlertid straks igen, og efter en kort tid åbnedes døren. Theodor så da en midaldrende kone stå for sig, der betragtede ham opmærksomt; hendes ansigt var regelmæssigt og smukt, dog fandtes om munden nogle træk, der vidnede om en ikke ganske tilbagetrængt heftighed. Ved hendes side stod en gulagtig lille hund af den slags, som almindeligt fører navn af vindspillere; den heftede sine kloge øjne på sin herskerinde, ligesom for af hende at erfare, hvorledes den skulle beté sig mod den fremmede.

"Ej, velkommen! Er det Dem?" sagde hun.

"Kender De mig?" spurgte Theodor forundret.

"Ja vist kender jeg Dem. Jeg besøgte ofte Deres bedsteforældres hus, og De ligner jo Deres salig moder på et hår. Nu, kom De kun! Deres kammer er i stand på et par gardiner nær, der skal blive ophængte i aften. Deres seng har alt stået redt i otte dage, det vil glæde doktor Rosenfeld at se Dem." Da den lille vindspiller mærkede, hvor venligt Theodor blev modtaget af dens herskerinde, begyndte den at logre med halen, vendte sig om og løb bjæffende foran, ligesom den ville antyde for husets folk, at den fremmede skulle modtages vel. De gik nu over en lang gang forbi en åben dør, der førte til køkkenet, hvor en lystig og stærk lue kastede sin glans på det blanke kobbertøj, der hang i en stor halvkreds på væggen ligeoverfor skorstenen. Udenfor køkkendøren stod en anselig

gråspraglet kat, der pludselig rejste børster og antog en krigersk stilling mod den lille hund, mens denne, uden at agte derpå, løb den forbi.

"Vil De ikke træde ind i dagligstuen?" sagde Theodors ny vejviserinde, "der finder De Deres yngste kusine." Med disse ord åbnede hun en dør, der førte til et værelse af den art, som man selv i vore dage ikke så sjældent ser i det indre af Tyskland og i enkelte afkroge hos os, i hvilke moden endnu ikke ganske har udslettet præget af hin forsvundne tid, da man bedre vidste at sørge for bekvemmelighed og virkelige fornødenheder, end for sirlighed og et blændende ydre. En gammeldags sofa, flere lænestole, et massivt egebord og to store skabe af samme slags træ indtog en betydelig plads i værelset; ja de sidste syntes ved deres størrelse at angive, at en skat af linned hvilede i deres indre. I en krog af værelset stod et stueur, hvori en gøg, der bevægedes ved mekanisme, kom frem hver gang timeslagene lød, for at synge sin ensformige sang. Stole og borde udmærkede sig for resten ved en så stor styrke, at de ikke blot syntes at sikre den daværende ejer men endog flere efterfølgende slægter bekvemmelighed og nydelse.

Da Theodor trådte ind i værelset, kastede netop den nedgående sol sit blik til afsked gennem ruderne, ligesom en nysgerrig rejsende, der gerne betragter alt i et ham ubekendt land og under betragtningen meddeler det et fremmed lys. Især udbredte den sit skønneste skær over to unge piger, der sad nær ved vinduet, og som vel også uden dette lys ville have tiltrukket sig de flestes opmærksomhed. Den ene kunne omtrent være atten år gammel, og man så tydeligt, at det rødlige skær, som den nedgående sol udbredte over hendes åsyn, ikke hørte hende

selv til, tværtimod viste det sig kort efter, at hun var noget bleg af farve. Desuagtet var hendes ydre i høj grad tiltrækkende, hendes ansigt var ædelt og regelmæssigt, og hendes ranke skabning syntes uden fejl; ja hun lignede noget en af hine blege skønheder, som ellers næppe findes udenfor vendekredsene, og i hvis øjne sydens flammer tit afveksler med en melankolsk ro. Så meget mere måtte det da vække forundring at se denne sjældne, halvt tropiske plante her i norden, hvortil årsagen uden tvivl måtte søges deri, at Rosenfeld i Frankrig, hvor han en tid lang opholdt sig, havde ægtet en kreolerinde, som imidlertid allerede var død for flere år siden, efter at have skænket ham tvende døtre, af hvilke den, vi her omtaler, var den yngste. Den anden pige var endnu ikke fuldvoksen; også hun havde et meget tiltrækkende ansigt, men intet sydligt udtryk fandtes deri; hendes blonde hår viklede sig om hovedet i to fletninger, og de store blå øjne var uafladeligt henvendte på den ældre pige, hvis vilje hun ligesom stræbte at læse i hendes åsyn.

"Manon og Felicitas!" råbte Theodors ledsagerinde, "se jer dog om! Der er den fætter, vi så længe har ventet." Begge pigerne vendte nu deres øjne henimod Theodor og hilste ham med venlighed. "Den ældste er Deres kusine Manon," sagde hans medfølgerinde, "hun har fået det franske navn efter sin salig moder; den lille der er min datter og hedder Felicitas; jeg selv bliver kaldet madame Wolfgang."

Theodor hilste pigerne og fortalte derpå det eventyr, han nylig havde oplevet; da han berettede, hvorledes han blev ført ind i den skumle baggård under så betænkelige omstændigheder, forskrækkedes begge pigerne og betragtede ham med stor deltagelse, men madame Wolfgang slog

hænderne sammen og udbrød: "Ei, du min Gud! Gives der her i nærheden sådanne røverkuler?" Da Theodor endvidere fortalte, at hans mistænkelige vejviser påstod at være kendt af Rosenfelds ældste datter Veronica, syntes Manon at betages af nogen forlegenhed; madame Wolfgang derimod kunne ikke tvinge sig, men udbrød: "Nu, fordi hun kender ham, kan han både være en morder og en stratenrøver." Manon kastede et bønligt blik på madame Wolfgang. "Nu, nu, jeg skal ikke tale mere derom," sagde denne, idet hun med møje syntes at tilbageholde et ord, der lå hende på tungen.

I dette øjeblik åbnedes døren, og et nydeligt lille hoved blev synligt deri; det kastede et par blikke på Theodor, derpå trak det sig igen tilbage, og døren lukkedes atter. "Det var Veronica," sagde Manon, "De må undskylde hende, hun er undertiden noget besynderlig, De vil snart nærmere lære at kende hendes egenheder." Næppe havde hun endt disse ord, førend døren anden gang åbnedes, og Veronica trådte ind. Theodor havde da lejlighed til at betragte hende nøjere. Hun så ud til at være to til tre og tyve år gammel; hun var ikke meget høj, men særdeles veldannet, skønt måske noget for fyldig. Hendes ansigt, om hvilket de sorte hår faldt i uordentlige lokker, forekom ikke Theodor at være så skønt og regelmæssigt som Manons, derimod var det i højeste grad blomstrende; de store brune øjne syntes dog mere ild- end sjælfulde, eller hvis man ville kalde det udtryk sjæl, som viste sig deri, da måtte det være den art af sjæl, om hvilken de ældre filosoffer påstod, at den var af en jordisk og dødelig natur og havde sit sæde i blodet. Imidlertid kunne ingen nægte, at hun, trods de træk af misfornøjelse, der svævede om hendes mund, lige så vel som hendes søster,

fortjente at kaldes såre skøn. Den tid, hvori Theodor anstillede disse betragtninger, var ikke meget lang; for Veronica nærmede sig hurtigt til ham og sagde: "De er altså den fremmede fætter?"

"Ja, jomfru Veronica."

"Hvad vil De her? Hvorfor blev De ikke i Leipzig?"

"Deres fader har jo selv skrevet efter mig."

"Ja, De er ikke den første, han har skrevet efter; både vore slægtninge og andre kommer her og falder os til byrde."

"Jeg tænker ikke at falde Dem til byrde, Veronica; tværtimod, jeg håber ved arbejde at afbetale mit ophold her."

"Arbejde! Ja det siger de alle; hvis De blot vil arbejde, hvorfor går De ikke til folk, der ikke er i slægt med Dem?"

"Men Veronica," sagde Manon, "kan du dog ikke engang i det første minut, du ser din fætter, tæmme dit forunderlige sind?"

"Jeg er den ældste datter," svarede Veronica, "jeg må derfor se på husets bedste, for min fader har ganske andre ting i hovedet; du bryder dig om intet, og hvilken fordel har fremmede af at passe på, hvad der tilhører os?" Idet hun sagde disse ord, kastede hun et sideblik til madame Wolfgang. "Jeg har hovedpine, madam," blev hun ved, "vær så god at bringe mig min aftensmad på mit kammer. Farvel, fætter! Vi har tid nok til at stifte nærmere bekendtskab en anden gang." Dermed svøbte hun sig fastere ind i et stort, rødt tørklæde, der var kastet skødesløst over hendes skuldre, og ilede ud af døren igen.

"Vi kan ikke skjule for Dem, at Veronica ofte plages af uartige luner og kun lidet har lært at tæmme sig selv eller at veje sine udtryk," sagde Manon.

"Hun har nu i over otte dage været endnu værre, end hun plejer," anmærkede madame Wolfgang, "og vi måtte alle

undgælde for, at den stakkels fætter skulle komme."

"De vil desværre snart blive indviet i den sørgelige hemmelighed, at min søsters opdragelse er forsømt, og at hun ikke stedse er, som hun burde være," sagde Manon. "Ei, det er ingen hemmelighed," svarede madame Wolfgang, "jomfru Veronica driver det så vidt, at den hele by taler om hende."

Kort efter kom Rosenfeld hjem. Da Manon nævnte Theodors navn, nikkede han venligt med hovedet og sagde: "Velkommen, velkommen, min søn! – Det er skade, at denne stue ikke vender ud til gaden," blev han ved; "har I set, hvem der nylig kørte her forbi?"

"Nej."

"Hans Majestæt kongen af Polen har i dette øjeblik vist os den ære at køre gennem gaden i fuld galla med sit hele hof; der var over tyve vogne i følget; grev Ratowsky var endog så nådig at hilse herop. Men Deres hund, madame Wolfgang, drejer jeg halsen om på, den var så uforskammet at gø ad Hans Majestæt, det bæst kender ingen respekt." I dette øjeblik sprang hunden, der nu befandt sig i dagligstuen, og måske mærkede, at man talte om den, op på Rosenfeld og slikkede venligt hans hånd. "Se engang!" sagde han, "tvinger den mig ikke til at klappe den oven i købet! Nu, det er et ganske godt dyr; sørg for, at den får noget at æde, madame Wolfgang! Endnu engang velkommen, min søn! Du ligner min salig søster meget, det glæder mig at se dig, men dine studeringer må du for det første opgive."

"Som De vil, onkel!"

"Nej, jeg vil være dig i faders sted, derfor må du sige du til mig; og for det første må du nu, som jeg har skrevet dig til,

hjælpe mig lidt i mit laboratorium, for du forstår dig vel noget på kemi, ikke sandt?"

"Jo," svarede Theodor.

"Godt, så skal jeg nok med tiden sørge for dig, for du driver dog vel kemien ærligt og er ikke forfalden til guldmageri eller andre slige bedrageriske kunster?"

"nej, jeg har ikke så meget guld, at jeg kan tåle at sætte det på et sådant lotteri."

"Gid du heller aldrig må få det, hvis du vil anvende det på den måde; for resten må jeg tilstå, at jeg ikke i min ungdom var så klog som du; for jeg satte mine penge til på det dårskab og søgte efter guldets sjæl, som alkymisterne taler om, indtil jeg knap havde et gran af det legemlige guld mer i mine lommer; da åbnedes til sidst mine øjne, og jeg indså, at alle guldmagere var bedragere til hobe."

"Ak ja, der er ugudelige mennesker og bedragere nok," sagde madame Wolfgang, og nu fortalte hun det eventyr, der nylig var mødt Theodor. "Det er sikkert en ugrundet mistanke," sagde Rosenfeld, idet han rystede på hovedet, "for der er mange genveje gennem husene her i byen. Men hvor er dog Veronica?"

"Veronica er syg!" svarede Manon, "hun ønsker at blive på sit kammer."

"Nej vist er hun ikke syg, hun lå jo nylig i vinduet, da kongen kom forbi; det var netop på hende, grev Ratowsky var så nådig at hilse."

"Da påstod hun dog, at hun var syg," sagde madame Wolfgang.

"Nu, er hun syg, så plej hende godt; men hent ingen doktor, og giv hende ingen medicin! Det gør kun ondt værre." Således

blev den gamle Rosenfeld ved at tale om forskellige genstande, indtil det tarvelige aftensmåltid blev indbåret; men næppe slog klokken ti på det store stueur, førend de unge piger ønskede Theodor en venlig godnat, hvorpå madame Wolfgang førte ham til hans værelse, for at han endelig kunne overlade sig til den hvile, han så højlig trængte til.

Førend han imidlertid begav sig til ro, kastede han et blik på sit ny værelse. I baggrunden deraf fandtes en alkove, hvori hans seng stod; ligeoverfor på væggen hang et billede af Rosenfelds afdøde hustru, som han længe betragtede, og hvori han troede at opdage en forunderlig sammensmeltning af Manons og Veronicas træk. Hans værelse var for resten stort og havde et gotisk udsende; ruderne var små, de dybtliggende vinduer endte sig oventil i spidsbuer. Midt i det hvælvede loft var Adam og Eva malet; de stod under Kundskabens Træ, der udbredte sit løv til alle sider; gennem løvet stak slangen sit store, skællede hoved frem og udstrakte den kløftede tunge; blege helgenbilleder, der vidnede om, at huset engang måtte have tilhørt en katolik, stod rundt omkring på væggene med falmede glorier og halvudviskede træk og betragtede ham med øjne, der syntes nærved at udslukkes. For resten bar også dette værelse, ligesom alt det øvrige i Rosenfelds hus, præg af renlighed og orden, uagtet de afblegede billeder vel syntes at antyde, at de til andre tider ikke havde været ubesøgt af støv og spindelvæv. Værelset vendte ud til en smal baggård. På den anden side bemærkede Theodor et oplyst kammer, hvori han troede at se en kvindelig skikkelse bevæge sig i forskellige retninger. Kort efter åbnedes et vindue i dette kammer, og det kom ham for, som om Veronicas skønne hoved strakte sig ud deraf. Han trådte nu

hurtigt tilbage, for at hun ikke skulle tro, at han ville udspejde, hvad hun foretog sig; i samme øjeblik lukkedes vinduet, og lyset forsvandt pludselig.

Det varede imidlertid ikke længe før et genskin kastedes ud i gården fra det vindue, der lå ved siden af hans; på samme tid hørte han sagte trin, der nærmede sig til hans værelse, og endelig hviskede en stemme udenfor: "Fætter! De er dog ikke allerede i seng?"

"Nej," svarede Theodor forundret.

"Så luk op! Jeg har et par ord at sige Dem." Theodor åbnede nu døren, og Veronica trådte ind i den samme dragt, hvori han havde set hende to timer tidligere; kun var hun endnu tættere indsvøbt i sit røde sjal, end tilforn. "Det er koldt," sagde hun, mens en let gysen gik igennem hendes legeme, "og dog kunne jeg ikke gå til ro, førend jeg havde bedt om Deres tilgivelse; men de andre behøve ikke at høre derpå. Jeg tilstår, at jeg var i ondt lune, da De kom; jeg havde ærgret mig, og så ved De vel, hvordan det går; man lader ofte den uskyldige lide for hvad andre har forbrudt."

"Det begriber jeg vel," sagde Theodor.

"Ja, De kan tro, at jeg ikke danser på roser her i huset; det stilleste vand har den dybeste grund, og min søster, så fromt et udsende hun giver sig, gør dog alt, for at skille mig ved min faders og alle fremmedes gunst; jeg er desuden enfoldig nok til bestandig at sige ligeud, hvad der ligger mig på hjertet, derfor kommer jeg bestandig til kort." Ved disse ord fældede hun nogle tårer, der virkelig vakte Theodors medlidenhed, og han søgte med venlige ord at trøste hende. "Ak," svarede hun, "De er et ungt, uerfarent menneske, som de andre med deres list snart

vil fange; De vil da hade og forfølge mig, ligesom de andre gør, og dog kan jeg," lagde hun til med sagtere røst, "hvis De vil holde Dem til mig, stå Dem bi på mange måder. Kom De til mig, hver gang De trænger til penge, jeg vil gerne hjælpe Dem; for uagtet min søster siger, at jeg er gerrig, er det dog aldeles ikke sandt!"

"Tak! Men jeg håber ikke at trænge til den slags hjælp."

"Nu, ingen ved, hvad han kan trænge til i fremtiden; kom De da til mig, for jeg er en godhjertet tosse; men dog er jeg ordentlig og har derfor, hvad de andre må undvære."

"Det tror jeg gerne."

"Her i huset går det uordentligt til," blev hun ved; "min fader lader madame Wolfgang skalte og valte med alt, som hun vil; hun og hendes datter skulle da naturligvis ved alle lejligheder have det bedste, og den lille Felicitas går derfor klædt som en prinsesse; Manon forstår desuden intet, hun sidder på stads og har kun sin kærlighed til herr von Marwitz i hovedet. Men klokken er mange, og hvad ville ikke min snerpede søster sige, hvis hun erfarede noget om dette sildige besøg; for Himlens skyld tal ikke derom! Godnat!" Dermed tog hun sit lys, lukkede døren sagte op og smuttede ud så let, som hun var kommet. Theodor kastede sig nu på sit leje, meget forbavset over Veronicas dristige visit, hvilket han dog ikke kunne tage hende ilde op; men især sysselsatte de par ord ham, som Veronica lod falde om Manons kærlighed, og under urolige tanker slumrede han endelig ind.

Tredje kapitel

Uagtet den gamle Rosenfeld førte titel af doktor, så havde han dog aldrig studeret lægevidenskaben, men var egentlig en chemicus af profession. Sin formue, der var temmelig stor, havde han erhvervet dels ved arv, dels ved hjælp af visse hemmeligheder i farvernes tilberedelse, hvilke han i udlandet havde lært, og hvorved han hvert år vandt betydelige summer. Overhovedet besad han i sit fag alle de kundskaber, som man på den tid med billighed kunne fordre; ja i visse måder kunne han endog siges at være gået foran for sin tid; for han drev allerede spot med meget, som de fleste mænd af faget endnu anså for afgjorte sandheder, men som en senere tid har brudt staven over og forkastet som vildfarelser. Alt mystisk, alt, hvad han ikke fuldkommen kunne forklare, erklærede han kort og godt for overtro, hvoraf han var en stor hader, og som han gerne havde bekæmpet med ild og sværd, hvis han havde formået det. Ja, han var så ivrig i denne henseende, at han endog aldeles havde brudt omgang og venskab med hofapoteker Werner, fordi denne endnu satte pris på astrologien og desuden offentligt påstod, at den bekendte Bøtticher virkelig havde været i besiddelse af den kunst, at forvandle uædle metaller til guld.

I gamle dage manglede tvivlen dog almindelig den dristige, gennemtrængende konsekvens, som den i senere tider har antaget; og hvor meget man end tvivlede på verdslige ting, så strakte vantroen sig sjældent til religiøse materier. Heraf kan det måske forklares, at Rosenfeld, der ellers var så lidet troende, dog på det strengeste iagttog de ceremonier, som den

protestantiske religion foreskriver, hvorimod alt papisteri, som han kaldte det, var ham i hjertet forhadt; ja her kunne ikke engang den ærbødighed, han følte for det kongelige hus, der, som bekendt, havde omskiftet den protestantiske tro med katolicismen, holde ham tilbage, og han havde gerne, som en ny billedstormer, ikke ladet sten på sten tilbage af det katolske kapel, hvis det havde stået til ham. Så meget desto forunderligere var det da, at han aldrig lod de helgenbilleder, der var indvævede i betrækket på Theodors kammer, overmale. Grunden til denne fremfærd var måske den kærlighed, han endnu følte for sin afdøde kone, der var opdraget i den katolske religion, og hver dag, trods alle Rosenfelds indsigelser, havde foretaget sine andagtsøvelser i dette værelse, ja endelig var død og havde ligget lig deri. For resten elskede han ikke dette værelse, ja forunderligt var del, at han, der ellers spottede med menneskets frygt for den usynlige verden, havde fastsat som en regel aldrig at gå derind alene. Heller ikke ville han, hvor højt han end havde elsket sin kone, lade hendes billede flytte ind i sit eget kammer. Heraf sluttede Theodor, at der i Rosenfelds indre, trods alle hans kampe mod overtro, dog endnu fandtes en krog, der ikke var ganske befriet derfra, hvilket flere begivenheder, der senere indtraf, virkelig også syntes at bekræfte.

For resten var Rosenfeld, som ofte er tilfældet med dem, der ikke sætte stor pris på det åndelige, temmelig verdsligt stemt og foragtede ingenlunde den ydre glans. Især var han stolt af, at han på mødrene side nedstammede fra et adeligt hus, hvoraf enkelte medlemmer endnu levede i temmelig stor anseelse ved hoffet. Når nogle af disse adelige slægtninge ville besøge ham, da anså han det for en stor lykke; ja efter enkelte henkastede

ytringer kunne man endog formode, at det ikke ville være ham ukært, om han ved at bortgifte sine døtre til adelsmænd, kunne opfriske den glans, som hans moder ved at ægte en borgerlig havde givet slip på.

Imidlertid var hans forfængelighed ikke så stor, at den bragte ham til at foretrække en ødelæggende glimmer for en på flid, orden og tarvelighed grundet velstand; tværtimod havde den almindelige levemåde i hans hus, ligesom hans møbler, et gammeldags tilsnit; han var også meget arbejdsom og havde hidindtil næsten uden andres hjælp bestyret sine vigtigste forretninger. Dog mærkede han til sidst, at hans kræfter aftog, og at han trængte til en duelig medhjælper; dette var årsagen til, at han anmodede Theodor om at opgive det juridiske studium for det kemiske, hvortil denne også let lod sig overtale. Theodor begyndte da nu at arbejde i sin onkels laboratorium og levede i førstningen meget tilfreds i Dresden, især fordi han vidste, at han hver dag, når han havde tilendebragt sit arbejde, skulle tilbringe aftenen i selskab med den smukke Manon, der, lige fra den time, hvori han trådte ind i Rosenfelds hus, havde vundet et stort herredømme over hans sjæl.

Veronica derimod sad almindelig om aftenen alene på sit kammer; hvad hun der foretog sig, fik ingen så let at vide. Når hun imidlertid engang imellem lod sig se, da var det intet godt tegn, for da kom hun som oftest blot for at ytre sin vrede over en eller anden forsømmelse eller ulydighed, som hun troede, at tjenestefolkene havde vist hende. Da nu madame Wolfgang ikke altid holdt sig fra at give hende skarpe gensvar, så kunne, som det så tit sker, heftige scener opstå over ubetydeligheder, der ikke var al den larm værd.

Om søndagen og på høje fester undlod den største del af familien sjældent at gå i kirke og høre gudstjenesten; også Rosenfeld gik i almindelighed derhen; dog fandt han sig i, at enhver, der ikke havde lyst at gå med, blev hjemme. Desto ivrigere vågede derimod madame Wolfgang over, at ingen forsømmelse i denne henseende fandt sted; i særdeleshed påmindede hun hver søndag Veronica om dog også at følge med, hvorfra denne under allehånde påskud søgte at unddrage sig. Ja engang, omtrent fjorten dage efter Theodors ankomst, erklærede hun endog ligefrem, at hun ikke oftere ville gå i kirken. "Har De da aldrig nogen trang til at høre Guds ord?" spurgte madame Wolfgang. "Gå De kun alene!" sagde Veronica, "det er et passende arbejde for Dem, men jeg følger Dem ikke; jeg keder mig alt for meget ved denne stillesidden; jeg fryser desuden i kirken og kan næppe holde opmærksomheden ved lige et øjeblik. Ja, jeg har næsten aldrig kunnet finde sammenhængen i nogen præken, og når jeg en enkelt gang var i stand dertil, da hørte jeg, hvad jeg alt længe vidste, og hvad der ikke er umagen værd at bryde sit hoved med."

"Finder du da heller ingen glæde i at høre sangen og den dejlige musik?" spurgte Manon.

"Sangen! Skal jeg glæde mig ved den? Den ene synger jo i munden på den anden, det er lutter falske toner, hvorved man får ondt i ørene; men selv om de sang rigtigt, ville det dog være lige kedsommeligt; for de bedrøvelige koraler klinger jo, som om der spilledes til en begravelse."

"Elsker De da ikke musik?" spurgte Theodor.

"Jo, når jeg må danse dertil; den klingende tamburin, hvorefter negrene danser i min moders fædreland, er mig

kærere, end alle eders orgeltoner."

"Mer end tamburinen elsker De nok den klang, sølvet giver, når det falder i kisten," sagde madame Wolfgang.

"De ville vel heller ikke foragte den klang," svarede Veronica, "hvis De havde lejlighed til at høre den oftere, men sådan går det, når man ikke har mere at vente af denne verden, da håber man at finde erstatning i evigheden; dog kunne det være, at man forregnede sig, madame Wolfgang." Dermed ilede hun, uden at vente svar, på sit værelse, hvor hun lukkede sig inde, til gudstjenesten var forbi.

Samme dags aften sad Theodor som sædvanlig med madame Wolfgang, Felicitas og Manon i Rosenfelds dagligstue; Rosenfeld selv var ikke hjemme, og Veronica lod sig i begyndelsen heller ikke se; dog pludselig hørtes hendes trin på gangen, og kort efter styrtede hun i heftig bevægelse ind i værelset. Hun så meget pyntet ud og var nylig kommet hjem fra byen; hendes tykke, dunkle hår hvirvlede sig i uorden om hendes hoved og dækkede en del af det skønne åsyn, hvori en stærk lidenskab var udtrykt. "Hjælp mig!" sagde hun, "hav medlidenhed med mig! Jeg er forrådt og fortabt, jeg er et ulyksaligt menneske." Under disse ord blegnede hun og kastede sig fortvivlet på en stol. Madame Wolfgang og Manon, der troede, at hun var besvimet, ilede hende til hjælp, Theodor hentede vand og bestrængte hendes ansigt dermed. "Nej," sagde hun, idet hun igen samlede sine kræfter og rejste sig op, "nej, jeg er ikke besvimet, jeg ved fuldkommen, hvad jeg siger, jeg har mine lemmer i min magt; men jeg har lidt et tab, som jeg vanskeligt i mit liv vil forvinde."

"Hvad er det, jomfru Veronica? Har nogen bestjålet Dem?" spurgte madame Wolfgang.

"Bestjålet, siger De! Ja, De har ret, man har sikkert bestjålet mig, sikkert, men alt skal undersøges, De selv, madame Wolfgang, og pigerne og Manon og Felicitas og De, Theodor, De må alle åbne Deres gemmer, ingen i det hele hus skal gå fri."

"Vogt Dem vel for, hvad De siger, jomfru! Det er en egen sag at beskylde folk for tyveri."

"Ak, alt, ja næsten alt, hvad jeg i den sidste tid har erhvervet," sagde Veronica, "hvad jeg har kæmpet for, hvad jeg har foretaget handlinger for, ved hvilke I andre ville forbavses, hvad jeg har betalt dyrere, end nogen af eder tænker eller tror, det er nu tabt, uigenkaldelig tabt; for om jeg vinder andre skatte i stedet, det er dog ikke den, den ser jeg aldrig mer i dette liv." Således vedblev hun at tale længe, mens hun udgød strømme af tårer, og kun med vanskelighed erfarede de andre, hvad hun egentlig havde tabt. Endelig tilstod hun, at hun nylig var kommet hjem med en diamant af stor værdi; hvordan hun havde fået den, ville hun ikke sige, men hun havde fæstet den foran sit bryst og havde den endnu, da hun var nogle skridt borte fra sit hjem; dog, da hun kom på sit kammer, savnede hun den, og den var ingensteds at finde. "Du må ikke tabe modet," sagde Manon, "vi vil søge igen."

"Ak, jeg har søgt overalt, på gaden, på trappen, på gangen til mit kammer, i kammeret selv, på gulvet, på alle borde, men alt forgæves."

"Jeg har gode øjne," sagde Felicitas, "hvad giver De mig, hvis jeg finder den?"

"Hvis du finder den – ak, men det er umuligt – dog, hvis du finder den, vil jeg give dig dens halve værdi – nej, den halve, det var for meget, men jeg vil give dig en tredjedel – ja, jeg vil give dig såre meget og takke dig oven i købet og bære dig på hænderne mit hele liv; derfor søg, Felicitas! Vi vil alle søge – jeg er kun endnu noget mat – men lad pigen tænde lygten igen, så vil jeg selv være med."

"Bliv, Felicitas!" sagde Manon, "jeg skal sige pigen besked." Dermed ilede hun ud, men madame Wolfgang udbrød: "Der kan De se, hvortil det fører at tilbede guldkalven, jomfru Veronica; rigdomme flyder bort, ligesom vanddråber i et sold, siger den højærværdige pastor Valentiner, og når vi mindst tænker det, svigter denne verdens glæder os. De skulle være gået i kirke i formiddags, i stedet for at gå, Gud ved på hvilke veje siden efter; De skulle have hørt Guds ord og taget dem til hjerte, da havde De ejet en skat, som De aldrig kunne miste, og som ingen kunne stjæle fra Dem."

I dette øjeblik trådte Manon igen ind. "Berolig dig!" sagde hun, "hvis det er muligt, skal du få din diamant igen, men findes den ikke, må du trøste dig, som du kan, du er jo dog en rig pige selv uden den."

"O, jeg vidste det," svarede Veronica, "ingen af Dem alle, ikke engang min egen søster, deltager i min sorg; I så mig gerne forarmet og ulykkelig, og nu er I nærved at få eders ondskabsfulde ønske opfyldt. Intet på jorden har jeg derfor at stole på uden hine skatte, som I misunder mig; de har hvilet i mine gemmer, de forlod mig hverken dag eller nat, de har smilet til mig, når hele verden betragtede mig med vrede, de

var min trøst i sorgen, og jeg har leget med dem i min ensomhed og glædet mig derved, men nu er al min glæde forbi."

"Havde De skænket Deres skat til de fattige," sagde madame Wolfgang, "så havde De haft Deres løn i Himlen, i stedet for at De nu kun har bedrøvelse og kan vente løn for Deres gerninger på et andet sted." En stærk forbitrelse malede sig ved disse ord i Veronicas træk, og al hendes sorg syntes et øjeblik at vige for vreden og for hadet.

"Skænker De Deres penge til de fattige?" sagde hun; "de penge, som De vinder i dette hus, Gud ved, på hvad måde, skænker De dem til de fattige? Var det så, da kunne næppe Deres datter gå klædt som en lille prinsesse, skønt hun dog ej er bedre end en tjenestepige; men De fejler, hvis De tror, at denne spindelvævsdragt er en sikrere ejendom end mine skatte." Dermed fo'r hun hen til Felicitas og trak hende så heftigt i kjolen, at der gik et stort hul deri. "Det er afskyeligt af dig," råbte Manon; madame Wolfgang derimod mælede intet ord, men rejste sig op og gik ud af værelset; imidlertid så Theodor hendes læber bæve af underkuet vrede. På samme tid begyndte Felicitas bitterlig at græde. "Hvor kunne du dog bringe det over dit hjerte således at krænke den stakkels Felicitas, der dog sikkert ikke har så mange glæder at vente i sit liv?" sagde Manon. "Jeg skal ikke være den eneste bedrøvede," sagde Veronica, "mine fjender skulle heller ikke triumfere."

"Kom, Felicitas," vedblev Manon, "jeg skal vel skaffe dig en ny kjole igen, men lad os forlade dette sted, det er ikke godt at dvæle i hendes nærhed." Efter disse ord gik begge pigerne, men Veronica blev tilbage tilligemed Theodor.

Veronica syntes nu at tælle noget på sine fingre, og hendes læber bevægede sig, uden at Theodor kunne høre, hvad hun sagde. "Hvor kunne De dog nænne således at bedrøve den stakkels Felicitas, der dog aldrig lægger Dem noget i vejen?" spurgte Theodor. Hun svarede intet og syntes endnu hensunket i sine beregninger, endelig rejste hun sig med de ord: "Nej, det varer for længe, jeg vil selv søge." Idet hun nærmede sig til døren, åbnedes den udefra, og Felicitas trådte ind igen; hun havde endnu tårer i sine øjne og holdt den kostbare diamant i hånden. "Der er den," sagde hun, "den var faldet ned igennem en åbning i trappen." Med disse ord lagde hun diamanten på bordet og gik. "Himlen være lovet!" råbte Veronica, idet hun med begærlighed greb den og ilede ud af værelset dermed.

Kort efter, mens Theodor endnu var alene i værelset, kom Veronica tilbage; hendes kinder havde nu vundet deres gamle farve igen, og hun nærmede sig med den største venlighed i det skønne, forføreriske åsyn. "De fordømmer mig vist," sagde hun, "men De kender ikke grunden til min opførsel; tro De mig, Felicitas og hendes moder er husets undergang og fordærvelse."

"Imidlertid tilføjede De dog Felicitas en ufortjent krænkelse," svarede Theodor, "og til løn derfor bragte hun Dem Deres diamant igen."

"Ja, det var ingen sag for hende; for den lå hende lige for næsen."

"De burde dog i det mindste takke hende og bede hende om forladelse."

"Nu ja, jeg har et forsonligt hjerte, vær De da heller ikke uforsonlig, for Dem har jeg dog intet ondt tilføjet." Dermed

rakte hun ham sin lille hvide hånd, som han ej kunne undslå sig for at modtage.

"Hør, Theodor!" blev hun ved, "jeg har noget at sige Dem: Min fader kom i dette øjeblik hjem, jeg lyttede ved døren og hørte, at madame Wolfgang forklagede mig. Nu skal jeg da betale den tossede kjole langt dyrere, end den er værd, kan jeg tænke. Jeg vidste i sandhed ikke, hvad jeg foretog mig, da jeg rev den i stykker; jeg var fra mig selv, og jeg tror virkelig, at der var et hul deri i forvejen; ja jeg er næsten vis derpå. Ikke sandt, Theodor? Betænk Dem vel, De har sikkert også set det, tal derfor min sag! Vær mig tro!" sagde hun med funklende øjne, "og jeg lover dig engang en løn, der skal overgå dine dristigste forventninger." I samme øjeblik følte Theodor, at hendes lille fod berørte hans og meddelte ham et tryk, der, til trods for hans misbilligelse, virkede på ham med en elektrisk kraft. Imidlertid fattede han sig snart, og da Rosenfeld i dette øjeblik trådte ind med madame Wolfgang og affordrede Theodor hans vidnesbyrd, sagde han, hvad han vidste, uden at lade sig vildlede af Veronicas vink. Rosenfeld blev da meget forbitret og erklærede, at hun, hvis hun ville blive et øjeblik længere i hans hus, skulle erstatte madame Wolfgangs tab. "Gud bevare mig fra hendes penge!" sagde madame Wolfgang, "det er uretfærdigt gods, der ingen velsignelse bringer."

"Vil ikke De tage Dem, så vil jeg," svarede Rosenfeld, "og jeg skal nok sørge for, at Felicitas får en smuk kjole igen." Veronica måtte nu hente de penge, hendes fader forlangte, da han ellers truede med at lade hendes værelse opbryde. Hun bragte dem med stor bedrøvelse, og det varede længe, inden hun kunne fatte sig igen. Men endelig, da Rosenfeld var gået, tørrede hun

sine øjne, nærmede sig til Theodor, betragtede ham med et sælsomt øjekast og sagde: "Tak, fætter, for Deres vidnesbyrd! Det glemmer jeg Dem ikke så hurtigt." Dermed ilede hun bort og slog døren i efter sig.

Fjerde kapitel

"Nu er hun Deres fjende," sagde madame Wolfgang, du Veronica var borte, "tag Dem i agt for hende!"

"Hvad vil hun gøre mig," spurgte Theodor, "når jeg troligt opfylder, hvad jeg skal?"

"Nu, et ondt menneske kan skaffe os mange sorger her i verden, vogt Dem derfor vel og gå den lige vej! Så har det onde ingen magt."

I dette øjeblik kom Manon tilbage. "Det smerter mig, Theodor, at De har været vidne til et sådant optrin," sagde hun, "men De ser nu, hvorledes Veronica er; jeg for min del har vænnet mig til at betragte hende som en ulykkelig, der undertiden har et anfald af afsindighed, og således forholder det sig vel også; for den lidenskab, der behersker hende, er jo virkelig beslægtet med, hvad vi i andre tilfælde giver navn af vanvid."

"Ja, ja," sagde madame Wolfgang, "galt er det, men galere vil det blive, når hr. von Marwitz kommer tilbage."

"Hvem er hr. von Marwitz?" spurgte Theodor, mens han opmærksomt betragtede Manon, der syntes at skælve, da dette navn blev nævnt. "Hr. von Marwitz!" svarede madame Wolfgang, "nu, ham vil De nok lære at kende; han er langt ude i slægt med doktor Rosenfeld; når han er hjemme, kommer han her ofte nok, men nu er han i Warschau med grevinden."

"Hvad er han da?"

"Han er kavaler hos grevinde Orselska, og der gives dem, som siger, at han er mer endnu."

"Og hvem er da grevinde Orselska?"

"Ei, har De aldrig hørt tale om hende? Hun er jo kongens datter, netop den, han holder mest af; hendes moder var af ringe stand, og datteren var i lang tid forskudt, men derpå kom hun i stor glans og anseelse."

"Nu er klokken ti, børn!" råbte Rosenfeld; i samme øjeblik slog uret ti slag, og gøgen sang sin sædvanlige sang, hvorpå familien skiltes ad, og Theodor ilede på sit værelse.

Næppe befandt han sig her, før han så en stærk lysning i Veronicas kammer. Da han nu mente at skylde sin egen sikkerhed nøje at agte på hendes handlinger, slukkede han efter nogen betænkning sit eget lys og åbnede sagte vinduet. Herved blev det ham muligt, uagtet hendes kammer ikke lå ganske lige overfor, men lidt på skrå for hans, at iagttage hver af hendes bevægelser, ligesom om han havde befundet sig i værelse med hende. Han bemærkede da, at hun tog tre lys og stillede dem på et stort bord; derpå åbnede hun et skab i væggen og tog flere ruller med penge ud deraf; nu lagde hun de blanke sølvdalere, den ene ved siden af den anden, på bordet og fyldte det næsten med penge, der dannede flere regelmæssige fra hverandre adskilte firkanter. Theodor troede at bemærke, at en af rullerne var mindre end de andre, og sluttede deraf, at det var den, hvoraf hun nylig havde betalt den sønderrevne kjole. Veronica udbredte også denne rulle på bordet og betragtede den med et vemodigt blik; på samme tid troede Theodor at høre et dybt og underligt sørgmodigt suk, der trængte sig fra hendes læber gennem den stille nat. Endelig satte hun sig rolig ned ved bordet, med øjnene stift hæftede på det blanke sølv. I dette øjeblik sprang den store grå kat, som vi forhen har omtalt, og som var det eneste dyr, hun tålte omkring sig, op på hendes

skulder, og det så næsten ud som virkningen af en talisman, da den skønne pige således sad ubevægelig, med øjnene ligesom fastnaglede til metallet, mens det store lodne dyr derimod bestandig bevægede sig på hendes skuldre, hvilket hun dog aldeles ikke syntes at mærke. Endelig rejste hun sig og lod sin hånd glide hen over dyrets krummede ryg, hvorpå den sprang ned; nu samlede hun igen pengene sammen og lagde dem rulle for rulle tilbage i skabet, mens den store kat ledsagede hende ligesom en skødehund.

Da dette arbejde var til ende, fulgte et andet optrin: Veronica åbnede et andet skab, hvoraf hun fremtog flere kostbare smykker, som hun ligeledes lagde på bordet. Derefter ilede hun bag et skærmbræt og kom efter nogen tid tilbage, klædt i en kostbar dragt af hvid silke; hun fæstede nu et par glimrende ørenringe i sine øren, tog en mængde ringe på sine fingre, omgav sine fyldige og næsten nøgne arme med gyldne smykker, bandt en snor af røde koraller om sin hvide hals; foran det svulmende bryst fæstede hun derpå den glimrende diamantnål, som hun nylig havde tabt, og som Felicitas havde fundet igen; den var dannet som en pil og udkastede stærke stråler til alle sider. Endelig omgav hun de dunkle lokker med en prægtig rød turban, hvorefter hun blev stående foran spejlet og betragtede sig selv. Theodor studsede ved at se hende i denne glimrende dragt, der ikke blot i kostbarhed overgik alt, hvad unge piger af hendes stand ved de højtideligste lejligheder plejede at bære, men endog ville have udmærket hende ved det største hof. Hendes yndigheder syntes virkelig at forøges i denne klædedragt, og hun dvælede længe med velbehag i betragtning af sig selv; derpå ilede hun hurtigt tilbage, og ligesom om hun

endnu havde besindet sig på et nyt tillæg til sin pynt, hentede hun et langt sjal af samme farve som hendes turban, hvilket hun kastede på skrå over en af sine skuldre, og hvormed hun draperede sig, så at det næsten fik udsende af et akselskærf. Nu gemte hun de tilbageblevne smykker i det skab, hvorfra hun havde hentet dem, derpå nærmede hun sig atter til spejlet, nikkede venligt til sit eget billede, drejede sig flere gange rundt, idet hun bestandig stræbte at vende øjnene henimod spejlbilledet, og blev endelig stående ligesom nedsunket i beundring over sin egen herlighed og skønhed.

Da hun havde stået nogle minutter i denne stilling, vendte hun pludselig ansigtet mod døren og syntes med opmærksomhed at lytte til noget. Efter et øjebliks betænkning ilede hun bort, kastede en kåbe om sin rige dragt og åbnede derpå døren, hvoraf til Theodors forbavselse en lille mand trådte ind, i hvilken han genkendte den vejviser, der ved hans ankomst til Dresden ledsagede ham til Rosenfelds hus, og dengang kaldte sig Isak Amschel. Veronica og Isak kom snart i en ivrig samtale med hinanden, den sidste sprang flere gange omkring i værelset med sælsomme fagter, og hans ansigtsmuskler svulmede ligesom i en voldsom lidenskab; endelig blev de begge stille; Isak trak nu flere ruller med penge frem, som han lagde på bordet; Veronica tog dem, talte dem nøje og gemte dem forsigtigt, dog ej i væggen, måske fordi hun ikke ville vise Isak sit hemmelige gemmested, men i en kuffert, som hun med største omhu lukkede i lås. Kort efter slukkede hun de to lys og tog det tredje i hånden, hvorpå de begge nærmede sig til døren. Nu gik Isak ud, Veronica blev derimod stående på dørtærsklen; derpå slukkedes pludselig lyset og de

forunderlige billeder forsvandt i mørket, mens Theodor ikke engang var sikker på, om Veronica blev i værelset, eller om hun fulgte med den lille Isak; dog anså han det, efter nogen eftertanke, for en urimelighed at antage det sidste.

Den næste morgen, da Theodor vågnede, så han genskinnet af et lys i sit værelse og bemærkede atter, at dette genskin kom fra Veronicas kammer. Han sprang derfor hurtigt ud af sengen, og uagtet hans samvittighed ikke ganske billigede, at han således flere gange belurede hende, var hans nysgerrighed dog så stor, at han ikke kunne undlade at åbne sit vindue, dog med samme forsigtighed som aftenen forhen. Han så da igen Veronica i den samme dragt, hvori han havde set hende den forrige aften. Hun var blegere end sædvanlig og syntes nu sysselsat med at afklæde sig. Theodor troede da ikke længere at burde tillade sig at se derover, hvorfor han atter lukkede sit vindue. Kort efter hørte han madame Wolfgang klirre med sine nøgler og stod nu op, efter at have tilbragt en stor del af natten uden søvn.

Uagtet Theodor vel følte nogen undseelse over den rolle, han i disse natlige optrin havde spillet, så greb han dog lejligheden, da de andre, med undtagelse af Rosenfeld og Veronica, den næste aften var forsamlede i dagligstuen, og fortalte, hvad han den forrige nat havde set. Imidlertid omtalte han ikke den mulighed, at Veronica havde forladt sit værelse med Isak, da han aldeles ingen vished havde i denne henseende, og da en slig formodning tværtimod forekom ham aldeles usandsynlig. Manon og de øvrige hørte med opmærksomhed på hans fortælling, dog uden at ytre stor forundring derover; kun madame Wolfgang blev noget vred og sagde: "Så har hun lånt

ham en hovednøgle, ellers var han aldrig kommet herind; for resten har jeg længe vidst, at han handlede for hende og hjalp hende med at skrabe penge sammen."

"Efter hvad De selv har oplevet og set," anmærkede Manon, "så ved De nu lige så godt som vi, at pengebegærlighed er Veronicas værste og mest indgroede fejl."

"Nej, den værste ikke," sagde madame Wolfgang, "hendes misundelse, list og ondskab er værre endnu."

"Hvordan er det muligt," spurgte Theodor, "at hun i så ung en alder kan være hildet i en last, der dog som oftest først ret plejer at udvikle sig i ældre år?"

"Ak, allerede i hendes tidligste barndom," svarede Manon, "så længe jeg selv kan huske tilbage, var hendes sjæl fanget og behersket af gerrigheds ånd; allerede som barn begyndte hun at samle, allerede den gang så jeg hende ofte, netop således som De beskriver det, at sidde hensunken i forunderlige drømme foran et bord, fyldt med sølvpenge, i hvis beskuelse hendes sjæl tabte sig; ja ikke blot penge sparede hun sammen, men ethvert legetøj, ethvert lækkeri vidste hun at gemme og bevare, længe efter at jeg havde bortkastet eller fortæret min andel. Det var da hendes største glæde at kalde mig hen i en krog og vise mig, hvad hun havde gemt, som en sjælden skat, men jeg måtte ikke røre derved, ja knap nærme mig dertil, kun betragte det i frastand, hvorpå det atter blev gemt, og det med en hemmelighedsfuld glæde, ja med en andagt, som havde det været nøglen til Himlens salighed, og som jeg kun kan ligne med den følelse, hvormed jeg siden har set, at de katolske betragter helgenernes levninger."

"Erindrer du hendes guitar, Manon!" spurgte Felicitas, "som hun endnu gemmer på?"

"En guitar!" udbrød Theodor, "hun elsker jo dog ikke musik."

"Nej," svarede Manon, "men dette er et kostbart instrument, indlagt med sølv og elfenben; hun fik den til foræring af en tante, da hun var fjorten år gammel. Jeg husker vel, med hvilken vemod og længsel jeg betragtede det indlagte arbejde og hørte strengenes sælsomme klang, for jeg følte den uimodståeligste drift til at fremlokke de skønne toner af dens indre, men det blev mig aldeles ikke tilladt."

"Ja, endnu den dag i dag må ingen af os nærme os til den," sagde Felicitas, "hun gemmer den i et kostbart foderal og viser os den kun undertiden i frastand, men selv Manon, som dog nu spiller så smukt, må aldrig tage den i sin hånd. Veronica bruger den ikke selv og tillader heller ingen anden at bruge den."

"Du må ikke blive så heftig," sagde Manon.

"Hun er også ondskabsfuld, det er vist," vedblev Felicitas; "husker du ikke, hvorledes hun bar sig ad, da du engang i din barndom havde forset dig og skulle straffes?"

"Jeg tænker, at vi alt længe nok har talt om hendes udyder," svarede Manon, "i det mindste kender fætter Theodor dem nu og kan vogte sig derfor; for resten er hun jo dog heller ikke ganske berøvet gode egenskaber."

"Hvad er det for egenskaber?" spurgte madame Wolfgang, "dem kender jeg ikke."

"Hun er jo dog ofte meget elskværdig, ja også til en vis grad tjenstvillig og venlig, når hun er i godt lune."

"For hendes tjenstvillighed bevare os Gud!" sagde madame Wolfgang, "vogt Dem vel for den, hr. Theodor! Og i hvilken nød

De kommer i denne verden, så underskriv aldrig noget gældsbrev til hende."

"Nej, for Himlens skyld!" udbrød Manon.

"Skulle jeg nogensinde komme i den fristelse," svarede Theodor, "så vil tanken om Dem, Manon, være langt mere, end der behøves for at holde mig derfra."

Nu opstod der en kort tavshed; derefter henvendte Theodor talen til Felicitas, og spurgte, hvad det var for en begivenhed i Manons barndom, hvortil hun nylig havde sigtet.

"Manon vil jo ikke, at vi skal tale derom," svarede Felicitas.

"Mig kan De sagtens sige det, jeg skal ikke misbruge Deres tillid," sagde Theodor.

"Nu," sagde Manon, "for at De ikke skal anse sagen for vigtigere, end den er, så vil jeg hellere fortælle Dem den ubetydelighed, der har frembragt et så stærkt indtryk på Felicitas. Jeg var et temmelig behændigt barn og klavrede gerne omkring, hvilket dog min moder, der frygtede for, at jeg skulle falde ned og komme til skade, strengt forbød mig. Engang blev jeg overrasket af Veronica, mens jeg, trods forbuddet, ikke blot var krøbet op på et loft, men endog havde sat mig på tværs over en bjælke, der strakte sig langt ud over den store loftstrappe, og jeg svævede således ligesom i luften over en afgrund. I denne tilstand var jeg meget lykkelig; jeg forestillede mig, at jeg sad til hest og travede lystigt af sted. Da kom Veronica, og næppe så hun mig, før hun, trods alle mine bønner og forsikringer om ej at ville gøre det oftere, løb ned til min moder og angav mig. Jeg blev nu hentet ned og stærkt irettesat, hvorpå min moder gik bort. Da trådte Veronica med det venligste ansigt hen til mig og sagde: "Nu tror du nok at være fri, lille Manon, men det er

langtfra; moder gik kun for at hente et ris; nu kommer hun straks, så skal du se, så vil du først få den rette straf at føle." Da jeg imidlertid så Veronicas venlige smilende åsyn, blev jeg stående ganske rolig, for jeg kunne ikke tro andet, end at det var hendes spøg. Det varede dog ikke ret længe, før jeg erfarede, at det var alvor, for min moder kom nu tilbage, og jeg blev strengt straffet."

"Ja, og hvad der var det allerværste," sagde Felicitas; "midt under straffen stod Veronica ganske roligt og så derpå, og fortærede med største lyst en fersken, hun nylig havde fået."

"Deres salig moder handlede ikke ret imod Veronica," sagde madame Wolfgang, "det var dog hende, der fra først af forkælede hende."

"De må have været et smukt barn, Manon," udbrød Theodor, "jeg ser Dem endnu i mine tanker sidde på den farlige bjælke og stirre ned i den dybe afgrund."

"Lad os nu tale om andre ting," sagde Manon, "og lad det om muligt være sidste gang, vi således omtaler Veronica."

Efter nogen tid hørte de en sagte lyd ved døren, og straks efter trådte Veronica ind, for, som hun foregav, at tænde sit lys. "God nat, alle sammen!" sagde hun til sidst, "det vidste jeg nok, at jeg fik et godt skudsmål, når jeg var i eders hænder. God nat, fætter Theodor! De har fortræffelige anlæg til at blive en spion." Dermed gik hun, og slog efter sædvane, når hun var vred, døren i efter sig.

"Hun har lyttet ved døren," sagde madame Wolfgang. "Hvad jeg har sagt, måtte hun meget gerne høre," svarede Manon.

Fra den tid af var Veronicas vinduer dækkede med forhæng, så at Theodor ikke mere kunne se ind i hendes værelse; men

madame Wolfgang lukkede nu også med dobbelt ængstelighed alle husets døre hver aften, for at ingen fremmed om natten skulle snige sig ind.

Femte kapitel

Doktor Rosenfeld, der af naturen var temmelig videbegærlig, havde i sin ungdom ikke blot ladet sig nøje med at studere sit fag, men han havde også på sine rejser anvendt en del tid på at betragte, hvad der blev ham anprist som det seværdigste og bedste i de egne, hvorigennem han kom. Men eftersom de, der gav ham slige anvisninger, ikke altid selv havde et åbent øje for det gode, så uddannedes hans smag ikke synderlig derved, tværtimod hændte det ham ofte at tage skallen i stedet for kernen.

Uagtet han således næppe fortjente navn af en kunstkender, havde han alligevel, ved at se allehånde genstande, fået lyst til at samle sjældenheder, af hvilke han dog helst købte dem, der ikke kostede for meget. Blandt andet ejede han også en lille møntsamling, som i det mindste var ham selv til megen glæde. Stort værd havde vel denne samling ikke; det meste deraf bestod i gamle såkaldte familiemønter, ligeledes af kobberpenge fra de romerske kejseres tid, således som man endnu den dag i dag opgraver dem, og blandt disse fandt ikke engang noget stort udvalg sted, da de fleste eksemplarer netop var fra den sildigste kejserperiode. Af græske mønter ejede han ingen; derimod havde han, foruden den mængde medaljer, der var slået i Dresden i August den andens regeringstid, vidst at skaffe sig enkelte sølv- og guldstykker fra middelalderen, som ikke var aldeles uden interesse for dem, der forstår sig på slige sager, og som nysgerrige undertiden kom for at se, ved hvilken lejlighed Rosenfeld med stor beredvillighed foreviste og forklarede alt.

En formiddag kom således en mand til ham, der gav sig ud for en fremmed rejsende og bad om at se de mærkværdigheder, der, efter fleres beretning, skulle findes i hans møntkabinet. Rosenfeld, der just ikke var vant til, at fremmede rejsende fandt hans møntkabinet så mærkværdigt, var straks villig og ledte den videbegærlige gæst gennem sit laboratorium, hvori Theodor netop arbejdede, og hvorfra der var en indgang til møntkabinettet. Den fremmede blev et øjeblik stående foran Theodor, der var i færd med at berede nogle metalsammensætninger, og spurgte ham, om han også ret forstod at behandle metallerne. "Ganske ubekendt er jeg ikke med deres behandling," svarede Theodor, "og ved at følge min morbroders anvisning lærer jeg den hver dag bedre."

"Nu, det er skønt, min unge ven," sagde den fremmede, "skam eder blot aldrig ved denne kunst, for den, der for alvor kender den, kan ingensteds mangle det nødvendige; tværtimod, han har profetens oliekrukke i sit hus, hvilken fyldes af sig selv igen, hver gang den er blevet tom."

"I taler særdeles forstandigt, min herre," sagde Rosenfeld, "kom, Theodor, lad arbejdet stå så længe! Du har endnu aldrig set min samling og kan da få den at se ved denne lejlighed."

"Vogt eder vel, når I tilbereder de flygtige metaller!" sagde den fremmede, "I ved jo, at der findes giftige fugle derimellem."

"Ei," svarede Rosenfeld, "dem skal jeg nok lære ham at vogte sig for."

"Lad eder heller ikke forlokke til at besøge det dunkle palads, hvori den kongelige løve ligger skjult; for de fleste er kommet galt derfra, der ville den vej."

"I mener, at han skal tage sig i agt for guldmageriet," sagde Rosenfeld, "det har vel ingen nød, den vej er han selv alt for klog til at ville gå." Dermed åbnede Rosenfeld døren til sit kabinet, og Theodor tilligemed den fremmede trådte derind.

Der var i denne mands udseende noget, som i høj grad vakte Theodors opmærksomhed. Især havde han det sky, spejdende blik, som man ofte finder hos de fugle, der mest er udsatte for forfølgelse; hans træk vidnede for resten om, at han henhørte til den israelitiske nation, dog talte han det tyske meget godt, kun med en usædvanlig accent, ligesom en, der længe har været udenlands, og der, ved at tale andre landes sprog, uvilkårlig er blevet vant til at blande en fremmed accent med den, han oprindelig havde.

Laboratoriet adskiltes fra det kammer, hvori de trådte ind, ved tvende døre, hvoraf hver havde sin egen lås; bag vinduerne stod desuden stærke jernstænger, så at dette kammer syntes indrettet på bedste måde for at afværge ethvert voldsomt angreb. Imidlertid var den deri bevarede skat næppe så kostbar, at man skulle have troet en slig forsigtighed nødvendig. Det, som især ved indtrædelsen tiltrak sig opmærksomhed, var en stor, udstoppet kvælerslange, der i selskab med en søskildpadde og et hæsligt firben af den såkaldte leguanslægt hang under loftet. I en krog lå en udtørret og sammenviklet hud af en mindre kvælerslange, og ved dens side den afbrudte tand af en savfisk. Øverst på et lille skab ved døren fandtes to strudseæg, mellem dem stod skelettet af en ibis. Inde i det lille skab sås adskillige af de ældre egyptiske møntsorter, der får navn af skarabæer, ligeledes en lampe og et lille billede, udskåret i sten, hvilket forestillede en høg, der med begge vinger omfavner en

Isis. Dette var efter Rosenfelds forklaring et sindbillede på evigheden; om ibisskelettet fortalte hans at det var fundet i en egyptisk pyramide, og om den store kvælerslange, at den kort før sin død havde opslugt en neger hel og holden; og overhovedet vidste han at sige noget om enhver af de forskellige genstande, der befandt sig i denne samling. Den fremmede syntes dog kun lidet at interessere sig for alt dette, men ilede, så snart høfligheden nogenledes tillod det, forbi alle disse herligheder til to større skabe ved vinduet, i hvilke den egentlige møntsamling befandt sig, og som han bad Rosenfeld at åbne. Denne opfyldte imidlertid ikke hans begæring, før han havde meddelt ham alle de naturhistoriske og antikvariske mærkværdigheder, som han med hensyn til de øvrige genstande anså for vigtigst, og nu blev endelig dørene til de store skabe oplukkede.

Heller ikke her fandtes meget, der tiltrak sig den fremmedes opmærksomhed, selv på de bedre mønter fra de første romerske kejseres tid agtede han ikke stort; lige så lidet brød han sig om de nye medaljer, der var slået under August den Anden, hørte også kun lidet på Rosenfelds fortællinger om betydningen deraf, og om de festlige lejligheder eller mærkværdige tildragelser, til hvis erindring de var blevet møntede. Desto opmærksommere betragtede han derimod en dukat med nogle alkymistiske tegn, der var præget i Erfurt i Gustav Adolphs tid, men allermest opmærksom blev han på et par guldpenge, der lå i en krog, aldeles adskilte fra de øvrige møntsorter. "Det er to mærkelige guldstykker, de består af det fineste guld, jeg i mit liv har haft i hænde," anmærkede

Rosenfeld, "de holder næsten fuldstændig deres fire og tyve karat."

"Ja vel er det skønt guld," svarede den fremmede, "det er netop dem, om hvilke jeg havde hørt tale, og for hvis skyld jeg kom hid."

"De er også de bedste og kostbareste stykker i min samling," sagde Rosenfeld, "det er to rosenobler fra Eduard den Tredjes tid."

"Ja, de er lysende vidnesbyrd om en sjælden kunst, og hvis disse gyldne tunger kunne tale, da ville de fortælle os underlige ting."

"Hvad mener I dermed?"

"Det er to rosenobler af en egen art, for de er møntede af det guld, som Raimundus Lullus forfærdigede til kongen af England."

"Forfærdigede?" gentog Rosenfeld, "hvad skal det sige? I mener dog ej, at Raimundus Lullus forstod den kunst at frembringe guld?"

"Det mener jeg ganske vist," svarede den fremmede, "I sagde jo selv, at det var det fineste guld, I nogensinde havde haft i hænde."

"Ja, ja, guldet er godt nok, men derfor er det ikke sagt, at Raimundus har forfærdiget det."

"Ei, hvis I ikke vil tro, hvad jeg siger, så læs i det mindste abbeden af Westminsters testamente!"

"Nej, intet testamente på jorden skal overbevise mig om sådanne urimeligheder," sagde Rosenfeld, "og hvis jeg skal dømme efter de formaninger, I nylig gav min søstersøn, så kan det, som I her siger, heller ikke være eders alvor."

"Nu, jeg rådede ham fra at give sig af med alkymien," svarede den fremmede, "for det er mer end rimeligt, ja så godt som vist, at han aldrig ville opdage den store hemmelighed, men kun spilde sin formue på forgæves forsøg; dog fordi jeg erklærede det vanskeligt at nå målet, har jeg ingenlunde sagt, at ingen har nået det, heller ikke burde I så rask forkaste, hvad de viseste mænd så længe har troet på."

"Jeg mener snarere, at det er lutter dårer og fantaster, der har troet derpå, og at det er bedragere, der har misbrugt hines tillid."

"Bedragere har ledet mange vild, det er vist; det er også vist, at det er en vanskelig kunst, og at en ejendommelig stjerne må skinne over den, der skal finde denne hemmelighed."

"Ei, gå fanden i vold med eders stjerner og guldmagerkunster!" svarede Rosenfeld, der tabte både tålmodighed og ligevægt ved så stærkt at modsiges i, hvad der var hans inderste overbevisning og forekom ham så klart som solen. "Det har jeg ofte erfaret," sagde den fremmede, "at de, der mindst formår at veje grundene for og imod en sag, er de ivrigste i deres påstande; da jeg var tyve år gammel, tænkte jeg som I, men da jeg blev ældre, fik jeg andre tanker, og nu siger jeg som den berømte von Helmont: "Hin guldfrembringende sten har jeg selv flere gange haft i hænderne og set med egne øjne, hvorledes den i sandhed forvandlede simpelt kviksølv til virkeligt guld, og af kviksølvet var der over tusinde gange mere, end af det pulver, hvorved det forvandledes." Disse ord står i von Helmonts skrifter, hvor I selv kan læse dem, og von Helmont blev så glad over at have overbevist sig om hin

sandhed, at han til vidnesbyrd om sin tro lod sin nyfødte søn kalde Mercurius."

"Ei, for mig måtte han gerne have kaldt sin søn Merlin eller Hermes Trismegistus," svarede Rosenfeld, "det beviser i mine tanker intet, uden hans egen galskab; Mercurius var for resten en bedrager i himlen, og så er guldmagerne på jorden; hører I derfor til den slags folk, så vil jeg bede jer at forlade mit hus jo før jo heller." Den fremmede syntes nu at betænke sig et øjeblik og at tilbagetrænge noget, som han gerne havde sagt; endelig svarede han: "Jeg giver mig ikke selv ud for nogen indviet i kunsten, heller ikke skal jeg længere besvære eder med min nærværelse, men jeg vil kun til afsked råde jer til forsigtighed, at det ikke engang skal gå eder, som det gik den lærde professor Martini i Helmstadt."

"Hvordan gik det da ham?" spurgte Rosenfeld.

"Martini var professor i filosofien og havde, ligesom I, et indgroet had til den ædle guldmagerkunst; da han nu engang på katederet efter sædvane ivrede heftigt derimod og søgte at bevise umuligheden deraf med mange kunstige og sirlige argumenter, trådte en adelsmand frem iblandt tilhørerne og bad om tilladelse til at opponere. Hans opposition bestod i, at han lod hente en smeltedigel, et stykke bly og nogle gløder, hvorpå han ved hjælp af et pulver, som han havde hos sig, for alle tilhørernes øjne, forvandlede blyet til guld, hvilket han rakte professoren med de ord: *Solve mihi hunc syllogismum!* hvorefter han gik og overlod til den kløgtige professor efter alle logikkens regler at afbevise sagen så godt, som han formåede." Efter disse ord tog også den fremmede sin hat, bukkede høfligt og forlod ilsomt Rosenfelds hus.

"Den uforskammede hebræer!" udbrød Rosenfeld, da han var gået, "skulle det ikke være den samme, der fattede den smukke plan at myrde dig, Theodor, den aften, du kom til Dresden?"

"Nej, ham var det ikke," sagde Theodor, "desuden har du jo selv for længe siden overbevist mig om, at min formodning var ugrundet."

"Ja, men nu tager jeg mine ord tilbage igen, for den, der giver sig af med slige bedragelige kunster, kan være oplagt til alt."

"Men det var ikke ham; den anden kender jeg nu godt, han er mindre og ser ganske anderledes ud."

"Nu, sådan en karl er vel i stand til både at forvandle sin vækst og sit udseende," sagde Rosenfeld og kom således, blot af had til det ubegribelige og forunderlige, til at påstå ting, der, hvis de havde været sande, ville have været endnu forunderligere og ubegribeligere, end alt det øvrige.

Sjette kapitel

Samme dags aften havde familien samlet sig tidligere, end den plejede, kun Veronica var, som sædvanlig, borte. Vinteren var nylig begyndt, ude var der koldt; alle stjerner stod skjult bag de blege sneskyer, der bredte sig, som liglagen, over himlen, og som, skønt de endnu ikke nedsendte sne, dog bidrog til betydeligt at forøge kulden. I Rosenfelds dagligstue gnistrede kaminilden højt, lys og skygge syntes at lege med hinanden på væggen og skiftede hvert øjeblik plads. Rosenfeld var, som det lod til, ikke i det bedste lune; han gik tavs frem og tilbage, mens han blæste røgen af sin tobakspibe foran sig, ligesom tåger, hvis halvskygger, når de blev synlige på væggen, endnu mere forøgede det afvekslende spil af lys og mørke. Også de andre sad længe tavse; endelig afbrød Manon tavsheden og spurgte, hvem den mand var, der om formiddagen havde set møntsamlingen. "En nar eller en bedrager var han," svarede Rosenfeld, "for resten kendte jeg ham ikke."

"Mig forekom dog hans træk bekendte," blev Manon ved, "de mindede mig om et billede af en magus, hvilket jeg engang, som barn, så hos min tante; efter hendes død blev det solgt, og jeg ved ikke, hvem der købte det; men jeg erindrer vel, at jeg aldrig vovede mig alene op på det værelse, hvor det hang."

"Ei, hvorfor mindede han dig ej om Jerusalems skomager?" spurgte Rosenfeld ærgerlig.

"Jeg glemmer aldrig de øjne, hvormed dette billede stirrede på mig," sagde hun, "de vakte anelser om en hemmelighed, som ingen anden vidste eller måtte vide, og som de dog kun med vanskelighed syntes at holde tilbage."

"Bring nu lys, madame Wolfgang!" sagde Rosenfeld, "ellers begynder Manon at fortælle spøgelseshistorier." Med disse ord gik han ud af værelset, og der blev nu atter en lang tavshed.

"Hvem var den fremmede, hr. Theodor?" spurgte Felicitas, da madame Wolfgang havde sat lysene på bordet. "Jeg kendte ham ikke," svarede Theodor, "det var uden tvivl en mand, der havde set sig om i verden; han talte vel for sig, men til sidst kom han i strid med onkel Rosenfeld om guldmagerkunsten, som han var tilbøjelig til at tage i forsvar. Det er alt, hvad jeg ved om ham."

"Min fader lider ikke, at jeg nogensinde nævner hint maleri," sagde Manon, der en tid havde siddet nedsunket i sine egne tanker, "ikke desto mindre har både det og enkelte andre billeder bestandig udøvet en særdeles magt over mig; ser De for eksempel det kobberstykke der?" Ved disse ord løftede hun sine øjne op til et billede, der hang på væggen og syntes temmelig uanseligt og tilrøget. "Det forestiller et vinterlandskab," blev hun ved, "hvorpå mangfoldige skøjteløbere i allehånde stillinger synes at bevæge sig imellem hverandre; nogle står nærmere, andre længere borte, de sidste er ganske små og taber sig, ligesom skygger, i en fjern tåge; det skal dog intet godt stykke være."

"Nej, til visse," sagde Theodor, "for tågen svæver ikke blot om de fjerne skikkelser, men om det hele stykke; ansigterne kan man næppe se, og betragt engang de skyer! De ser ud, ligesom de var fastfrosne til himlen."

"Nu, der gives vel og slige vinterdage," svarede Manon, "og måske hører denne dag deriblandt, på hvilke skyerne sidder ubevægelige og ligesom fastfrosne på himlen og kun udånder kulde uden at nedsende sne; men hvordan det end forholder

sig, så kender jeg intet billede, der oftere har bidraget til at skaffe mig en behagelig tilværelse end dette; hver vinteraften følte jeg mig dobbelt tilfreds i vor varme stue, når jeg betragtede det; jeg bildte mig da ind at være i den sikreste havn, og beklagede ret de stakkels skøjteløbere, som jeg troede at se udenfor i blæst og kulde, og jeg var til mode, ligesom når man ved kaminilden hører stormen tude og ser de hvide sneflokke på ruderne." Uagtet Theodor både i Dresden og andetsteds havde set kunstværker nok for at vide, at dette just ikke var den rette måde at betragte og bedømme dem på, fandt han dog en art af fornøjelse i at sætte sig ind i Manons forestillingsmåde. "I sandhed," sagde han, "man taler så meget om den dejlige natur i sydlige lande, men slige vinteraftner ved kaminilden bilder jeg mig alligevel ind, at man der må savne; og i dem er det dog, at fortrolighed og venskab ret udvikler sig, og at meget af det kommer frem, der ligger inderst og dybest i den menneskelige sjæl; derfor ville jeg heller ikke bortgive en sådan vinteraften for den skønneste sommerdag med alle sine lethenvisnelige blomster og flygtige sommerfugle."

"Når du taler om det indtryk, billeder kan frembringe," sagde Felicitas, "da må jeg bestandig tænke på det billede, der står ovenpå i den store sal; det er en afstøbning af en hedensk gudinde."

"Ja, af en Minerva; jeg har også bemærket den," sagde Theodor, "for resten er den af gips og ser ikke meget farlig ud."

"Det kan vel være, dog for tre år siden måtte Manon og jeg ligge deroppe; i månelyse nætter forekom det mig da ofte, som om det hvide billede truede i krogen, hvor det stod, mens det på

samme tid syntes at sørge med lansen ved sin fod over sin egen magtesløshed."

"Nu, det var dog ikke så ganske magtesløst," indvendte Manon, "for så vidt jeg husker, udøvede det en stor magt over dig, Felicitas."

"Ak ja, jeg måtte bestandig, når jeg om natten så hen til det, trække tæppet over hovedet og trykke mig fast til Manons bryst, før fik jeg ingen ro. Til sidst hængte Manon på min bøn et hvidt tørklæde derover, men det hjalp kun lidt, for mit hjerte bankede tit så stærkt, når jeg blot vidste, at det stod i nærheden, at jeg lå den halve nat, uden at kunne falde i søvn."

"Det var en barnagtighed af dig, Felicitas, som du knap skulle omtale," sagde Manon, "og dog må jeg bekende, at jeg som barn var lige så let at forskrække som du; således husker jeg endnu tydeligt, hvordan jeg blev til mode, da Veronica engang kom ind med en hæslig maske for ansigtet, det var den første gang, jeg havde set en maske; jeg skreg himmelhøjt, for mens hun stod således for mig, lignede hun i mine øjne det mest vanskabte spøgelse. Min fader, der ilede til ved at høre mit skrig, lod Veronica tage masken af og på flere gange. Siden fik jeg den selv i hånden, men uagtet jeg nu fuldkommen indså, hvori det hele bestod, så vovede jeg dog aldrig selv at tage den på, og siden, da den blev lagt ind i et kammer, hvori der ellers ikke fandtes andet end tallerkener og fade, gik jeg hellere en lang omvej, end jeg nærmede mig til dette kammer. Ja, en aften, da min fader, trods mine bønner og tårer, med magt stødte mig derind, kom der en sådan skræk i mit blod, at jeg blev syg, hvorfor lægen til min faders store misfornøjelse måtte forbyde ham oftere at forsøge sligt."

"Der gives virkelig billeder, der kan vække en lige så stor rædsel i vort blod, som den gyseligste fortælling," sagde Theodor, "og det er ofte forekommet mig, som om både malere og digtere, henrevne af en alt for vild fantasi, kan gå for voldsomt frem og derved skade deres egne frembringelser. Således erindrer jeg i min barndom at have set et billede, der i flere nætter berøvede mig min søvn og selv om dagen hindrede mig i at arbejde. Billedet forestillede en ridder i fuld rustning og med opslået hjelmgitter, så at hænder og ansigt var synlige. Jeg ved ikke, om maleren virkelig havde villet fremstille et spøgelse i ridderdragt, men det er vist, at alt, hvad man kunne se af dette legeme, lige til den mindste finger, havde den stærkeste ligfarve; især forekom ansigtet mig på en forunderlig måde opløst, og dog frembragte de halvudslettede, halvsynlige menneskeræk et billede, som man vel ellers ovenfor graven sjældent får at se."

"Sligt burde sikkert aldrig males," sagde Manon, "ja måske næppe fortælles. Lad graven beholde sine hemmeligheder for sig selv, derfor skjuler vi jo de døde deri, og jeg tænker, at menneskets sjæl med lige så stor afsky vender sig fra det bortkastede legeme, når den er hisset, som når den er her."

"Således som det gik Dem med ridderens billede," sagde Felicitas, "går det mig endnu den dag i dag med de helgenbilleder, der er indvævede i betrækket på Deres kammer. De døde øjne, de blege ansigter, ja selv klæderne, hvorpå noget af farven endnu hænger fast, mens det meste er borte, frembringer det samme indtryk på mig, som om jeg gik i en ligkælder mellem åbne begravelser; jeg turde aldrig, som De, sove på det kammer, ja, jeg vover mange gange knap at gå

derind, uden når De er tilstede, eller når Manon eller min moder følger mig."

"Ja, ja," sagde madame Wolfgang, der hidindtil havde siddet stille med sit strikketøj, og ej med et ord havde blandet sig i samtalen, "du er ikke den eneste, der er bange for det værelse; hr. Rosenfeld, så vred han for resten er på, hvad han kalder overtro, tør såmænd heller ikke nogen aften gå derind, og det kan da have sine gode grunde."

"Hvad er da grunden dertil?" spurgte Theodor.

"Madame Wolfgang tager sikkert fejl i sin formodning," anmærkede Manon.

"Hvad jeg har set med mine egne øjne," svarede madame Wolfgang, "kan jeg ikke tage fejl i. Fire uger efter Deres moders død, jeg var just i de dage kommet her i huset, og Felicitas havde netop fyldt sit sjette år, da stod Deres fader en aften i hr. Theodors værelse; maleren, der skulle male det over, var bestilt til den anden morgen, doktor Rosenfeld havde selv i sit laboratorium ladet tillave de bedste farver dertil, og de var alt flyttede ind i værelset. Men dog blev der intet af det, for efter nogen tid kom Deres fader ud, så bleg som et lig; jeg stod ved siden af ham, men han hverken hørte eller så, og skyndte sig af alle kræfter på sit kammer, hvor han lukkede sig inde; ja den anden morgen blev maleren afbestilt, og farverne blev taget ud. Fra den tid måtte intet forandres i det kammer, og doktor Rosenfeld sætter, som sagt, aldrig nogen aften sin fod derind."

"Hvad slutter De deraf?" spurgte Theodor. "Hvad skulle jeg slutte andet," svarede hun, "end at hr. Rosenfeld, trods sin vantro, har haft et syn af sin salig kone, hvilket han siden gerne

ville afdisputere sig selv, men ikke kan, og at hun strengt har pålagt ham at lade alt stå, som det stod, mens hun var i live."

"Jeg kan dog ikke indse, hvorfor det skulle være hende så magtpåliggende; underligt er det også at jeg aldrig har mærket noget, hvis jeg ikke, som jeg dog næppe tør, vil regne den drøm for et syn, som jeg havde den første nat, efter at jeg kom hertil."

"Hvad var det for en drøm?" spurgte Manon.

"Hvad man drømmer den første nat, man ligger i et hus, bør man lægge mærke til," sagde madame Wolfgang, "for det har noget at betyde."

"Min seng står, som De ved, i alkoven," blev Theodor ved, "og uagtet jeg var træt, varede det dog længe, førend jeg faldt i søvn; jeg drømte da meget, som jeg ikke kan erindre; jeg husker kun, at jeg så den lille Isak Amschel stå på en stige og vinke mig ned i en afgrund, jeg så også Deres søster Veronica, men Dem, Manon, eller nogen af de andre viste drømmen mig ikke. Endelig mod morgenstunden forekom det mig livagtigt, som om jeg var vågen; jeg drømte, at jeg lå på min seng, netop i samme stilling, hvori jeg virkelig lå. Gardinerne var trukket til side, jeg kunne se ind i stuen, månen skinnede klart gennem ruderne, midt på gulvet stod en stol, som ikke var der forrige aften, og på den sad et fruentimmer i hvide klæder, som fuldkommen lignede det portræt på væggen, hvilket forestiller Deres moder; hun sad netop i det fuldeste og klareste månelys, med ansigtet vendt imod sengen, og det forekom mig, at hun med høj røst udtalte eller rettere udråbte et ord, som jeg dog ikke rigtig forstod; dette gentog hun tre gange, da hun gentog det tredje gang, vågnede jeg."

"Det tænkte jeg nok," sagde den gamle Rosenfeld, der, uden at mærkes af de andre, var kommet ind under denne fortælling og havde stillet sig bag ved Theodors stol, "at I ville begynde at fortælle slige historier."

"O, lad os dog høre enden derpå!" råbte Manon.

"Enden er der allerede," sagde Theodor, "for kun det erindrer jeg endnu, at jeg, da jeg vågnede, netop lå i samme stilling, i hvilken jeg under drømmen troede at befinde mig; gardinerne var trukket til side, jeg kunne se ind i stuen, månen skinnede på gulvet, kort alt var således, som jeg i drømme havde set det, med undtagelse af stolen og den siddende figur; dem så jeg ikke mere, og dog begreb jeg, at også disse billeder kunne være opståede hos mig, ved i halvsøvne at se månestrålerne falde hen på deres moders portræt, der hang lige overfor sengen; det forunderligste var imidlertid, at jeg tydeligt, idet jeg vågnede, troede at høre genklangen af et skrig."

I dette øjeblik udstødte også Felicitas et skrig, rejste sig med et dødblegt ansigt og skjulte sit hoved i Manons skød. Alle vendte uvilkårligt deres øjne mod baggrunden af værelset, hvor de med forskrækkelse i den åbne dør så en skikkelse i ligklæder, hvilken fuldkommen lignede Rosenfelds afdøde hustru. Ansigtet var ikke til at miskende, kun var det blegt som døden; dragten under ligklædet lignede også den, hvori hun var afmalet på det omtalte portræt; ved hendes side stod endnu en anden skikkelse, der var højere end hun, og der ligeledes så ud, som den kom fra graven. Begge stod ubevægelige, og der blev en dyb tavshed, endelig fattede Rosenfeld sig og råbte med høj røst: "Hvad skulle de fordømte narrestreger og udklædninger til?" Nu kastede begge skikkelser de lagner, hvori de var

indhyllede, og Veronica tilligemed en ung, særdeles sirligt klædt herre, begge med ansigter, der var hvide af sminke, styrtede ind med latter.

Syvende kapitel

"Hr. von Marwitz!" sagde Rosenfeld, "er det Dem? Hvordan kommer De her, og hvorledes fik De det indfald at lege spøgelse?"

"God aften, mine venner!" sagde hr. von Marwitz, "lad mig først få noget vand, at jeg kan afvaske sminken, så skal jeg straks tilstå mine synder." Både han og Veronica vaskede nu under høj latter deres ansigter og hænder, derpå trådte han frem, bukkede med megen anstand for de tilstedeværende og sagde: "Jeg kom først til Dresden for to timer siden, og ilede, så snart jeg kunne, herhen, for at se mine kære slægtninge; den første jeg mødte var den elskværdige Veronica, der, uden tvivl forført af en lille lunefuld dæmon, havde sat sig i sit skønne hoved, at hun ville forestille, hvad hun allermindst ligner, nemlig et genfærd. Alle mine indvendinger derimod var frugtesløse, og da jeg nu bestandig er vant til at opofre mig selv i damernes tjeneste, kunne jeg ikke afslå at bidrage til udførelsen af hendes hensigt; det er mit hele skriftemål, og nu tilgivelse, skønne Manon! hvis jeg har forskrækket Dem; mit blege udseende skulle egentlig blot give Dem den sørgelige tilstand til kende, hvori jeg befinder mig, når jeg er langt borte fra Dem."

"Men efter hvad De før har sagt," anmærkede Rosenfeld, "skulle De jo tilbringe tre måneder i Warschau."

"Til min lykke længtes kongen næsten lige så meget efter sin smukke datter, som jeg efter mine smukke kusiner," svarede hr. von Marwitz, "vi fik derfor ordre at vende tilbage jo før jo hellere."

"Jeg må dog forestille de to herrer for hinanden," sagde Veronica, idet hun tog hr. von Marwitz ved hånden og førte ham nærmere til Theodor, "det er hr. Victor von Marwitz, tjenstgørende kavaler hos kongens datter grevinde Orselska, og det er hr. Theodor Hirschberger, tjenstgørende farversvend her i huset."

Theodor følte ved disse ord, at blodet i stærke strømme trængte sig til hans kinder; før han imidlertid kunne svare hende, sagde Rosenfeld: "Vil hun tie, jomfru Næsevis! Theodor er ingen farversvend, men en ung student, der har de bedste anbefalinger fra alle sine forrige lærere, og kun af venskab for mig går mig til hånde i mit laboratorium."

"Det ser man vel på Dem, at De ikke er nogen almindelig laborant," sagde hr. von Marwitz i en meget forbindtlig tone; "det skal fornøje mig at gøre Deres nærmere bekendtskab." Theodor følte ved disse ord sin vrede forsvinde, og uagtet han just ikke sporede nogen stor glæde ved den adelige fætters tilbagekomst, så måtte han dog tilstå, at denne viste en artighed og utvungen anstand, som han ikke kunne lade være i sit inderste hjerte at misunde ham.

Madame Wolfgang og Felicitas trak sig ved hr. von Marwitz' ankomst tilbage i en krog af værelset, desto mere trængte derimod Veronica sig frem, ja hun tænkte ikke engang på at skifte dragt, før hendes fader mindede hende derom, men da skyndte hun sig også straks af sted. På samme tid ilede ligeledes herr von Marwitz, som vi herefter, for kortheds skyld, ville kalde Victor, ud af værelset og kaldte på sin tjener. Kort efter vendte han tilbage med en meget smuk og kostbar guitar, som han overleverede i Manons hænder. "Jeg hørte Dem engang

før min afrejse," sagde han, "klage over, at Deres instrument ingen smuk klang havde, jeg har derfor søgt at skaffe et andet, som jeg håber skal være bedre, og jeg vil anse mig for meget lykkelig, hvis De tilgiver mig min hurtige tilbagekomst for denne guitars skyld."

"Ei," udbrød Rosenfeld, idet han lod sin hånd glide over strengene, "hvad siger du dertil, Manon? Det er jo den dejligste guitar, man vil se; den er lige så smuk som Veronicas og klinger endnu bedre." Manon kunne ikke undlade at kaste et beundrende blik på det skønne instrument, uagtet hun syntes noget betænkelig ved at tage derimod.

På samme tid kom Veronica tilbage, fuldkommen omklædt. Hun blev stående et øjeblik, ligesom forbavset, da hun fik øje på guitaren; ja, den levende farve syntes pludselig at bortvige fra hendes læber, da hun så den i Manons hænder. "Altså det var den skjulte skat, Deres tjener bragte, som jeg ikke måtte se?" sagde hun.

"Det var en del deraf, men ikke den hele, skønne Veronica," svarede Victor, "han bringer endnu en lille gave til Dem; jeg ved vel, at De ejer mange skønnere prydelser, men min gode vilje stoler jeg på, at De ikke foragter." Derpå ilede han atter ud og kom tilbage med et prægtigt hovedsmykke, således som damerne den gang bar det. Det forestillede en krans af vedbendblade, hvorimellem dunkle granater funklede, ligesom druer. Ved at se det opklaredes Veronicas åsyn. "Man må tilstå, De har lært af Deres ridderlige konge at overraske med skønne gaver," sagde hun.

"Tal dog ikke om den ubetydelighed! Dresden begynder jo nu ved vor konges omsorg, med hensyn til slige småting, at blive et

lille Paris. Men à propos om kongen, ved De vel, Veronica, at han har bemærket Dem og talt om Dem på en måde, der måtte smigre den allerstolteste."

"I sandhed, De er alt for ødsel," sagde Rosenfeld, "jeg kan næppe tillade, at De således bestandig overvælder os med Deres gaver."

"Ei, det er jo kun småting, der ej er værd at tale om; men jeg beder Dem, Manon, hvis De ikke vil vise mig, at De aldeles foragter min ubetydelige gave, lad da Deres skønne hænder indvie den i min nærværelse."

Manon greb nu nogle akkorder på guitaren, derpå istemte hun en af hine ukunstlede, men højst poetiske folkesange, hvorpå det tyske sprog til alle tider var så rigt. Hendes stemme havde just intet stort omfang, den var heller ikke meget øvet, men den var ren og klangfuld og syntes, ligesom den folkevise, hun sang, at komme fra sjælens inderste dyb. Intet instrument er vel også bedre skikket til at ledsage en sjælfuld stemme end guitaren, denne forunderlige genklang af de andre instrumenter, der netop har sin styrke i sin tilsyneladende svaghed, og hvis toner aldrig overdøver sangens, men skyller rundt om den, ligesom bølgerne om båden, under hvilken de vugger sig, idet de bidrager til at skyde den frem. Hvilket menneske med poetisk følelse erindrer ikke i det mindste fra tidligere år slige øjeblikke, hvori en tilsyneladende ubetydelig sang, vugget på simple akkorder, virkede på ham med en magisk kraft, ja udfoldede sig for ham, ligesom et landskab, der først var nedsunket i mørke, men siden fremtrådte i måneglans og vakte anelsen om en rig og forhen aldeles ubekendt verden.

Theodor betoges af et besynderligt vemod ved at høre disse toner, de fleste af de andre syntes derimod kun lidet at agte derpå. Rosenfeld hørte aldeles ikke efter, men gik, som sædvanlig, op og ned ad gulvet, ja talte af og til et par ord til madame Wolfgang. Denne strikkede ivrigt og klirrede så stærkt med sine strikkepinde, som om hun havde lyst til med dissonanser at overdøve både sang og musik. Victor tvang sig vel til at lytte, men i andre øjeblikke var han adspredt; men den, som allermest forstyrrede Theodor, var Veronica, der bestandig stod foran spejlet og stræbte at befæste den pragtfulde vedbendkrans på sit hoved, mens hun halvhøjt nynnede et par toner af en anden sang. Kun Felicitas syntes virkelig at være opmærksom; hun havde sat sig i en krog i halvmørke, men da lysene engang ved at flyttes sendte et par stråler derhen, troede Theodor at bemærke et par tårer i hendes store øjne.

"De synger og spiller meget smukt," sagde endelig Victor, idet han tog de adskilte stykker af en fløjte frem, hvilke han føjede sammen, "dog tilgiv, skønne Manon! den vise, De sang, hører man nu næppe engang i bøndernes hytter eller i borgestuer; kan De ingen franske arietter?"

"Nej."

"Heller ingen moderne danse?"

"Hvis De vil spille nogle, da håber jeg i det mindste med enkelte akkorder at kunne akkompagnere Dem." Victor spillede nu en munter dansemusik, som dengang hørtes på alle baller og tonede fra alle læber, men som nu længst er forglemt, mens hin folkesang har overlevet århundreder, og mens de, som er i stand til at fatte, hvad der ligger deri, lige så lidet bliver kede af

at høre den, som man kedes ved at se den bestandig genkommende, og dog bestandig unge, blomstrende vår.

Manons fine øre, der ellers ikke er så almindeligt i Norden, ledte hende til hvert øjeblik med den højeste sikkerhed at angive den akkord, der bedst stemmede overens med fløjtens toner, og på den måde forenede de to instrumenter sig for at frembringe et ret smukt og tiltrækkende hele, der langt mere syntes at behage det øvrige selskab, end hin simple sang, der så inderligt bevægede Theodor og Felicitas. Rosenfeld, der før viste sig aldeles ligegyldig, standsede nu foran de spillende og gav med et ofte gentaget bravo sit lydelige bifald tilkende. Madame Wolfgang lod strikketøjet synke ned i sit skød og lyttede opmærksomt og med en veltilfreds mine; men allerstærkest tiltalte denne musik den forhen så ligegyldige Veronica; henrevet af tonerne begyndte hun at bevæge sine fødder foran spejlet, og endelig gik hendes bevægelse over i en fuldkommen dans, der endnu syntes at virke stærkere på Rosenfeld end de blotte toner. "Theodor!" råbte han, "hvor kan du sidde der som en stok, du unge menneske? Op at danse med hende! Da jeg var i din alder lod jeg mig ikke bede to gange om sligt." Theodor undskyldte sig med sin mangel på færdighed, og nu blev den gamle mand så ivrig, at han gav sig til at trippe med og at figurere som den unge piges danser. Hun syntes da ret for alvor at overlade sig til den lystighed og det lune, der henrev hende; hendes øjne funklede, hendes bryst hævede sig, hendes kinder rødmede stærkere, og med det sjældne smykke på sit hoved, hvori de brede vedbendblade vekslede med de dunkle druer, så hun ud som en dansende bakkantinde på et af de gamle basrelieffer. Hun drejede og snoede sig og omsvævede sin

gamle danser på tusinde måder, i tusinde kredse og dristige bøjninger, hvoraf enhver dog kun tjente til at fremhæve en ny skønhed i hendes rigt og yppigt udfoldede legeme. Hun dannede således en stærk modsætning til sin danser, der vel bevægede arme og ben, men for resten næppe skiftede plads eller forlod det sted, på hvilket han i dansens begyndelse havde stillet sig hen.

Endelig satte Rosenfeld sig ned, som det lod til, meget træt, men med en tilfreds mine og sagde: "Det er dog en fandens pige, den Veronica, ikke sandt, Victor? Hvad siger De om hende?" Nu standsede også Veronica, på samme tid tav musikken, som om den blot havde været et akkompagnement til hendes bevægelser. Victor lagde derpå sin fløjte hen og sagde: "Det er skade, kusine Veronica, at De ikke kommer til hoffet. De ville henrive alle og gøre en utrolig lykke, jeg har i det mindste ingen set, der danser så godt som De, siden i min barndom, da jeg så Duparc."

"Hvem var Duparc?" spurgte Veronica.

"Det var en danserinde fra Frankrig, der i nogen tid var så heldig at fængsle kongens opmærksomhed; hun kom hertil, da fru von Cosel endnu var i sin højeste glans."

"Har De kendt fru von Cosel?"

"Jeg erindrer hende vel, jeg var page dengang; hun var dejlig og lignede noget kusine Manon, dog havde hun ikke fuldt så skønne og regelmæssige træk, hun var lidt bleg, men det klædte hende godt; jeg for min del elsker meget den blege farve i et virkelig skønt ansigt; de damer kender ikke deres egen fordel, der ved kunstens hjælp stræber efter at forandre den. Derefter stræbte imidlertid fru von Cosel, hun sminkede sig stærkt, og

måske var det en af årsagerne til, at kongens kærlighed til hende kølnedes."

"Men De ville fortælle om danserinden Duparc."

"Ja rigtigt, jeg så hende kun en gang i min første ungdom i en ballet, der blev danset ved hoffet. De fornemste herrer og damer deltog deri og forestillede Olympens guder og gudinder; kongens billede blev hentet, og han blev endnu i levende live af Jupiter optaget iblandt gudernes tal. Alle Olympens beboere gav Jupiter bifald, især kunne Mars, Venus og Apollo aldrig blive trætte af at omflette kongens billede med kranse og blomster. Diana derimod syntes at vredes over, hvad der foregik, men til sidst, da Cupido pludselig viste hende kongens ansigt, studsede hun, nærmede sig til hans billede og lod nu til for en del at have glemt sin jomfruelige tilbageholdenhed; ja hendes øjne, der ikke mere kunne løsrive sig fra billedet, syntes at love kongen en endnu skønnere løn end den blotte udødelighed. Dianas rolle udførtes af Duparc med en ynde, natur og gratie, der henrev alle, og jeg har aldrig set nogen danse bedre end hun; dog tror jeg, at De kunne lære at overgå hende, Veronica; i det mimiske udtryk kommer hun Dem vanskeligt nær, heller ikke var hun så smuk som De, det forstår sig; kun mangler de endnu hendes færdighed, og den erhverver vel ingen så let, med undtagelse af dem, hvis hovedsysselsættelse dansen er."

I denne tone blev han ved den hele aften; han fortalte en mængde historier fra August den Andens hof, som især Rosenfeld med stor andagt hørte på. I disse fortællinger vidste han undertiden at indblande smigrende bemærkninger for en eller anden nærværende person, hvilke ligesom uvilkårligt undslap ham, men netop derfor også virkede desto mere på

dem, til hvilke de blev sagt. For resten nævnede han almindeligvis, når han fortalte en begivenhed, den af kongens elskerinder, under hvis herredømme begivenheden var foregået, og brugte således de til forskellige tider regerende maitresser for at berigtige tidsregningen i sine fortællinger, omtrent ligesom de romerske historieskrivere brugte de hvert år afvekslende konsuler i republikkens tid.

Rosenfeld syntes denne aften rent at have glemt husets skik, hvorefter enhver gik på sit værelse henimod klokken ti; tværtimod bad han Victor, da denne ville gå, endnu at blive lidt, og hans forrige onde lune blev aldeles forjaget af den tilfredshed, han følte over Victors tilbagekomst. Denne dvælede også til henimod midnat og gik ikke, førend han havde bedt sin onkel og sine kusiner, som han kaldte dem, om tilladelse til at komme igen næste dag.

"Det er et elskværdigt menneske, ikke sandt, Theodor?" spurgte Rosenfeld, da Victor var borte. "Jo," svarede Theodor, uden at indlade sig i nogen videre lovtale over ham. På samme tid undersøgte Veronica Manons ny guitar, tog den i hånden, vendte den flere gange om og betragtede den nøje. Endelig sagde hun: "Du er stedse den lykkelige, Manon, din guitar er langt smukkere end min."

"Men din vedbendkrans er jo dog lige så smuk og kostbar som denne guitar."

"Ak, hvad skal jeg med den tossede krans? Den kan jeg dog aldrig gå med."

"Så kan De lægge den ved siden af Deres guitar," anmærkede madame Wolfgang, "som De jo heller aldrig spiller på."

"Eller ved siden af Deres vise råd, madame Wolfgang, som jeg heller ikke har nogen brug for." Dermed ønskede hun sin fader godnat og gik.

"Da fætter Victor kom," sagde Rosenfeld til Theodor, "var du netop i færd med at fortælle en drøm. Jeg agter nu ikke meget på sligt, som du vel har mærket, og dog må jeg endnu til afsked fortælle dig, hvad jeg engang drømte."

"Fortæl, onkel!" sagde Theodor.

"Jeg opholdt mig den gang i Paris og var et ungt menneske, dog omtrent otte til ni år ældre, end du er; jeg havde just nylig på min egen bekostning lært, at guldmageriet var en brødløs kunst, da drømte jeg engang, at en gammel mand kom til mig; han bar et langt hvidt skæg og var klædt i en dragt, som man i vore dage ikke mere bruger. Denne mand sagde, at jeg, hvis jeg gik hen i Rue de Varennes den næste dag, på den anden side af Seinefloden i et hus, som han temmelig nøje betegnede mig, skulle finde en, der med tiden ville vise mig indgangen til det palads, som hidindtil havde været lukket for mig. Jeg agtede naturligvis ikke stort på denne drøm, men blev dog noget forundret ved den anden morgen at høre, at der i Rue de Varennes på det angivne sted virkelig boede en guldmager."

"Gik du da ikke derhen, onkel?"

"Da måtte jeg have været en stor nar, hvis jeg igen, efter at have betalt så dyre lærepenge, ville lade mig tage ved næsen af en bedrager; jeg blev naturligvis hjemme i god ro. Kort efter hørte jeg da også, at guldmageren var forsvundet; nogle påstod, at han var undveget af frygt for regeringen, der havde i sinde at fængsle ham for at drage fordel af hans kunst; men naturligvis flygtede han for at undgå følgerne af sine bedragerier. Dette

fortæller jeg dig blot, for at du kan se, hvor bedragelige selv de drømme er, der synes at betyde og love allermest."

Ottende kapitel

Så længe man er i selskab med andre, lykkes det undertiden at trænge smerten tilbage; da kan endog den, der i ensomheden tit ville græde de bitreste tårer, ligesom spotte sin sorg med en ironisk overgivenhed, eller i det mindste øjeblikkelig bedøve sjælen, idet han vender sin opmærksomhed bort fra sig selv mod ydre genstande. Dette sidste var tilfældet med Theodor på hin aften; så længe han var i selskab med de andre, syntes han fattet og var udvortes rolig; men næppe befandt han sig alene på sit værelse, førend han overlod sig til den bitreste sorg. Han kastede sig på en stol, skjulte sit ansigt i sine hænder, og den stærkeste tårestrøm vædede hans kinder; han kunne nemlig ikke nægte sig selv, at en ny ånd var trængt ind i denne stille familie, og at den truede med at tilintetgøre hans kæreste forhåbninger.

For uagtet Victor var i højeste grad høflig og forekommende mod Veronica, så mærkede man dog let, at det ikke var hendes, men Manons gunst, han egentlig søgte at vinde. Ja, efter Veronicas ytring, skulle Manon selv ikke være ligegyldig ved disse bestræbelser. Theodor skjalv i sit inderste ved denne tanke, og dog måtte han tilstå sig selv, at der var meget, som talte derfor. Victor var ung, smuk, beleven, elskværdig; han vidste at forekomme ethvert ønske og var gavmild indtil ødselhed. Theodor derimod gjaldt ikke for noget i verdens øjne, han havde ikke heller noget at tilbyde, og dog kunne han ikke længere skjule for sig selv, at han var Victors medbejler, og at han elskede Manon af sit inderste hjerte og med sin sjæls hele kraft.

Allerede fra første øjeblik, da han trådte ind i denne familie, havde Manons væsen udøvet en stille tiltrækkende kraft på ham; alt længe følte han sig kun ret lykkelig, når hun var til stede, og det var blevet ham en kær vane, ja en trang, efter fuldendt dagværk, hver aften at samles med hende. Da han imidlertid var i den alder, hvori man med raskhed og åben sjæl opfanger indtrykkene, uden så nøje at tænke over årsagen dertil, så havde han hidtil ikke ret kendt sin lidenskab. Først ved Victors ankomst gik der ham et lys op, og han følte, at Manon var blevet ham dyrebarere end en veninde, kærere end en søster, ja at hun lidt efter lidt var blevet det midtpunkt, hvorom alle hans tanker drejede sig.

Den angst, hvoraf man betages, når sjælen er opfyldt af den heftigste kærlighed, er vel udtrykt i de ord: At tabe sit hjerte. Man synes virkelig i denne tilstand at have tabt en del af sit inderste væsen, blodet har ikke længere nogen regelmæssig gang, men farer heftigt og ustadigt om i legemet, ligesom om det havde mistet sit styrende midtpunkt, alle bevægelser bliver vildere, og livsånderne drives om i en kreds af tvivl, håb og frygt, ligesom de af en troldmand var manet ind i en sfære, hvori de, hvis de endnu havde deres frihed, aldrig ville være kommet.

Men når ånderne således tvinges, bliver de efter sagnet undertiden forbitrede og søge at løsrive sig fra den magt, der udøver et så sælsomt herredømme over dem; det samme forsøgte også Theodor. Han var af naturen stolt, og det krænkede ham at spille den tilsidesatte, forsmåede elskers rolle. En høj rødme farvede hans pande og hans kinder ved den blotte tanke derom. "Det er en uværdig svaghed," sagde han til sig selv,

"lad dem elske hinanden, jeg kan og vil ikke hindre det, og hvad kommer det da til sidst mig ved?" Han følte imidlertid alt for vel, at det kom ham ved, ja at det angik hans livs højeste lykke, og dog foresatte han sig at tvinge denne lidenskab, at udrive Manons billede af sit hjerte, om det så skulle briste, og han skulle forbløde sig den ed.

Dagen efter så Theodor fra sit laboratorium en rytter, fulgt af en rideknægt, nærme sig til Rosenfelds hus. Det var Victor; han red på en ung skimmel med de fineste ben og den skønneste rejsning, som man kunne se for sine øjne. Førend han steg af, lod han den smukke hest vise sig i forskellige stillinger, han tvang den til at gå baglæns, og ligeledes til at versere, som det hedder i ryttersproget, både til højre og til venstre. Da det utålmodige dyr, der sandsynligvis kedede sig ved denne ubekvemme og unaturlige bevægelsesmåde, endelig fik det indfald at stejle næsten lodret i vejret, sad Victor endnu så rolig og fast, som om hans ben var naglede til hestens sider, og ved et piskesnert over dens lænder tvang han den til at antage en mindre farlig stilling, hvorpå han igen begyndte sine forsøg med at dreje og vende den i alle retninger, og først da dyret havde udført alle de vendinger, han forlangte af det, overlod han det til sin rideknægt og gik ind i Rosenfelds hus.

"Jeg vil også lære de kunster," sagde Theodor, "jeg har vel endnu så mange penge tilbage, at jeg for dem kan lære at sidde ordentligt på en hest." Næppe havde han udtalt disse ord, før han rødmede over sin egen svaghed, for han følte vel, at det kun lidet passede til den beslutning, han aftenen forhen havde taget. For dog at vise sig selv, at denne beslutning var hans alvor, kom han i flere aftener ikke ned, men blev på sit værelse.

Imidlertid mærkede han snart, at Manon var lige så farlig for ham, når hun var fraværende, som når hun var nærværende, for hendes billede svævede i ensomheden bestandigt for hans øjne, og da hun selv en middag spurgte ham, hvorfor han nu så sjældent lod sig se, kunne han ikke længere modstå sin længsel og opgav ganske den plan at sky hendes selskab.

En betydelig forandring var imidlertid foregået i Rosenfelds hus, hvor Victor nu i almindelighed kom hver aften. Meget ofte indfandt han sig også om formiddagen, eller sendte i det mindste, når han ikke selv kunne komme, en lille foræring; enten sjældne blomster, opelskede i grevindens drivhus, hvilke fyldte værelset med den skønneste vellugt, eller udsøgte frugter, hvoraf Veronica da almindeligvis tog og fortærede de bedste, for uagtet hun just ikke spiste meget, havde dog ethvert lækkeri, og især sjældne frugter, noget særdeles tiltrækkende for hende.

Veronica, der nu, mod sin forrige sædvane, hver aften var til stede, viste sig for resten aldeles ligegyldig ved alle Victors bestræbelser for at vinde Manons gunst, hvorimod hun straks blev misfornøjet, når hendes søster fik flere eller kostbarere foræringer end hun. Dette var dog sjældent tilfældet, for Victor vidste som oftest at fordele sine gaver således, at Veronica fik det kostbareste, Manon det smukkeste og smagfuldeste. I øvrigt bemærkede Theodor til sin store misfornøjelse, at Victor aldrig rakte Manon noget, uden at hans fingerspidser berørte hendes hånd. Også med den gamle Rosenfeld talte Victor ofte, ja fandt sig endog undertiden i at spille skak med ham, hvorved han da indrettede alt således, at Rosenfeld, uagtet han langtfra var så øvet i kunsten som Victor, almindeligvis til sin store

glæde gik af med sejren. Til afveksling spilledes der ligeledes kort, og Veronica var i særdeleshed en så lidenskabelig elskerinde heraf, at hun ofte, mens de andre talte sammen, satte sig hen i en krog og spillede med sig selv, eller lagde kort op, for deri at læse sin tilkommende skæbne.

Victor var for resten meget høflig imod Theodor og besøgte ham undertiden på hans værelse. Engang, da han befandt sig her, så han et par fleuretter stå i en krog.

"Fægter De?" spurgte han. "Nej, jeg forstår mig kun på at hugge."

"Skulle vi forsøge vor styrke i kunsten?" spurgte igen Victor, idet han tog fleuretterne frem af krogen.

"Gerne," svarede Victor, hvorpå han greb en fleuret og stillede sig *en garde*. Men han mærkede snart, at Victor var hans mester, for uagtet Theodors arm var kraftig og hans angreb var raske, søgte han dog snarere, idet han trak sig tilbage, at undgå huggene, end at afværge dem efter kunstens regler. Victor derimod var, skønt mindre kraftfuld, dog langt mere øvet i kunsten, især var hans parader fortræffelige, og han stod forskanset og sikker bag dem, ligesom en fæstning bag sine volde. Han fik derved en afgjort overvægt over Theodor og traf ham flere gange, mens han selv ikke gav sig en eneste blottelse. Endelig holdt han op, stillede sin fleuret hen, hvor den før stod, og sagde: "De har fortræffelige anlæg, men De mangler en god skole; tillader De, så skal jeg nogle gange om ugen sende Dem min fægtemester, De vil da snart erhverve den nødvendige sikkerhed."

Victors fægtemester kom nu virkelig flere gange om ugen og underviste Theodor; men det traf sig så besynderligt, efterdi

fægtemesteren, som han sagde, ikke havde andre timer tilovers, at denne undervisning ene kunne finde sted om aftenen, netop i de timer, som Theodor ellers tilbragte i Rosenfelds familie. Da Theodor efter nogen tid spurgte fægtemesteren, hvad han var ham skyldig, svarede han, at hr. von Marwitz allerede havde betalt ham. Deri ville Theodor ikke finde sig, men spurgte Victor engang i de andres nærværelse om, hvad han havde udlagt for ham. "Er det muligt, at De vil tale om sligt?" svarede Victor, "tror De, jeg tager betaling for en sådan ubetydelighed? – Således kunne kun en uadelig opføre sig," lagde han halvsagte til.

"Hr. von Marwitz!" sagde Theodor, der dog havde hørt hans tillæg, "uagtet jeg er borgerlig, er jeg dog netop ligeså stolt, som om jeg var af den højeste adel, og nu fordrer jeg, at De skal tage Deres penge tilbage."

"Med denne fordring beviser De mig netop, at De selv i grunden er en adelsmand," svarede Victor meget høfligt, "velan! Tror De ikke at kunne modtage denne ubetydelighed af min hånd, så kan De erfare summen hos min fægtemester og sende mig den hjem ved lejlighed." Dette gjorde Theodor og vedblev derpå en tid for egen regning at tage undervisning, såvel i fægtning, som i ridning, hvorved hans legeme vandt meget i udvikling, men hvorved også de få penge, han havde, betydelig formindskedes.

Det er ofte blevet sagt, at en stille værdighed omgiver en ædel kvinde, ligesom en glorie, i hvis nærhed letfærdigheden selv betages af ærefrygt og forstummer. Denne glorie omgav sikkert også Manon, men på Victor virkede den mindre, end man skulle have troet; for han var opdraget ved et hof, hvor alt var til

fals, og hvor letfærdigheden var blevet ligesom en dragt på mode, uden hvilken ingen kunne være bekendt at vise sig; ja han havde så ofte set smigreri og forførelse nå deres mål, at han anså uskyldighedens høje rødme på kvindens kinder, og den ædle forbitrelse på hendes læber som et kunstgreb mere, der ikke engang skulle tjene til at forsinke erobringen, men kun til at forhøje dens værd.

Dette var vel grunden til, at han, der dog virkelig stræbte efter Manons gunst, undertiden i hendes nærværelse afveg fra sin sædvanlige finhed og ytrede meninger, der vel den gang gjaldt som grundsætninger i mange fornemme kredse, men, efter Manons tænkemåde, nødvendigvis måtte fjerne hendes hjerte fra ham. Således udbrød han engang, da de andre talte om Rosenfelds had til overtro:

"Ja, det er vist, overtro er en fjende af livet og af alle dets nydelser. Er det ikke skændigt, hvorledes man nu i over syttenhundrede år har forbudt og forbitret os de uskyldigste, naturligste glæder! Er det således en forbrydelse at elske? Er det ikke tværtimod enfoldigt at angre de bedst anvendte timer i livet? Handlede ikke den grusomt, der hensatte et barn i den dejligste have og viste det de skønneste blomster, de rødeste bær og de saftigste frugter, uden at give det noget deraf? Men er ikke netop mennesket et sådant barn? Er ikke jordens træ fuldt af de yndigste frugter, der svulmer frem, ligesom dunkle druer i sydens sol? I alle haver vokse de, på alle veje, på alle gader, i alle stræder ser vi dem, rødmende, friske, liflige, vinkende til nydelse. Dog bestandig hedder det: "Vær afholden! Behersk dig selv! Rør intet! Hav agtelse for uskyld!" og Gud ved hvad mere. Men hvad skade har da æblet af at plukkes? Derfor plantedes jo

netop træet, og derfor vinker frugten så vellystig, forførerisk, halv skjult bag det grønne løv; det ville jo dog være enfoldigt at lade den hænge, til den fordærves og taber sin smag i vinterkulden. Ja, er end den tid forbi, hvori hjertet svulmer således som i den første ungdom, viser ikke den lille Amor sig også da elskværdig, når han blot leger med hjerterne og kun begærer at udøve halvdelen af sin magt? Og selv om denne leg, ligesom skak eller *l'hombre*, kun morer en eneste aften, hvorefter man kaster brikker og kort sammen, så er den dog endnu livets sødeste tidsfordriv. Jeg betragter det derfor som en af vor store konges viseste idrætter, at han ærligt har bidraget sit til at udrydde den skadelige overtro, der, lig en misundelig dæmon med draget sværd, vil bortskræmme os fra vort Eden; ja Gud være lovet, ved hans bestræbelser er Dresden nu næsten forvandlet til et lille Paris."

"Men hvis De nu var gift og havde børn," svarede Veronica, "og kongen kastede sine øjne på Deres kone eller på Deres datter, hvad ville De så sige?"

"Nu, jeg håber ikke længere at afhænge af fordomme; hvis kongen engang fandt smag i min kone, ville jeg aldeles ikke anse det for en ulykke, men for en ære, og hvis min datter ikke inden sit sekstende år havde haft i det mindste tre elskere, ville jeg tro hendes opdragelse aldeles forfejlet."

Manon syntes ikke at agte stort på denne samtale, men sad stille ved sit arbejde, men desto ivrigere blev madame Wolfgang. "Ei, unge herre!" sagde hun, "jeg er en simpel kone og De en fornem herre, dog, med al respekt for Deres fornemhed, må jeg sige Dem, at hvad De nylig sagde, var en ryggesløs snak,

som det hverken sømmer en så velopdragen herre at tage i sin mund eller unge piger at høre på."

"Ak, min kære madame!" svarede Victor, "hvis fruentimmer i Deres alder skulle være dommere i kærlighedssager, så så det galt ud."

"Ei, jeg har også engang været ung, jeg har ikke stedse været gammel og grå som nu, og folk sagde engang, at jeg var smuk, og jeg har set herrer for mine fødder, og jeg valgte mig en kæreste, men alt dette skede dog i sømmelighed og ære."

"Det glæder mig, madame, at De endnu ikke har glemt Deres ungdomsbedrifter; for resten er jeg ganske enig med Dem, alt bør ske i sømmelighed og ære, jeg tænker jo ikke på andet; men når en fæstning længe har været belejret, da kommer også den tid, hvori den med ære kan overgive sig; for ingen fæstning er uovervindelig, og intet kvindehjerte er uindtageligt. Den, der ikke vindes for tusinde rigsdaler, vindes for titusinde, og den, der ikke vindes derfor, vindes for en tønde guld, og den, der ikke vindes for en tønde guld, vindes dog i det mindste for en million. Alt har sin pris her i verden, det ved vor kække monark bedre, end nogen anden."

Nu rejste endelig Manon sig og gik, uden at sige et ord, ud af værelset, men Veronica slog en høj latter op og sagde: "Der har min superfine hr. fætter spillet sit kort fortræffeligt, se nu til, hvorledes De får Deres snerpede Manon god igen."

"Skulle jeg virkelig have fornærmet Deres søster?" sagde Victor forundret, "det ville uendelig smerte mig."

"Ei, Victor!" sagde Rosenfeld, der nylig var kommet ind og havde fået at vide, hvorom talen var, "De bør være forsigtig med, hvad De siger til de unge piger. Hvad verden er, og hvordan det

går til deri, ved de ikke og behøver heller ikke at vide det." Efter disse ord satte Rosenfeld, Veronica og Victor sig ned for at spille, de to første af lyst, den sidste af føjelighed; Theodor måtte desuden tage madame Wolfgangs kort, da hun havde noget andet at bestille. Han så da med forundring, med hvilken lidenskab Veronica spillede, for hun greb med begærlighed enhver lille vinding, som spillet medførte; hun blegnede, når hun tabte, blussede, når hun vandt, og selv den ubetydeligste forandring af lykken frembragte også en forandring i hendes ansigtstræk. Theodor beklagede i sit hjerte den skønne pige, der åbenbart led stærke kvaler under spillet, og hvis bevægelser syntes at styres af en ond dæmon, så længe det varede. Theodor gav derfor også mere agt på hende, end på sit spil. "Hold kortene til Dem!" sagde madame Wolfgang pludselig, og han bemærkede nu, at Veronica undertiden kastede mistænkelige sideblikke hen i sine naboers kort. Rosenfeld mærkede imidlertid intet, og Victor syntes netop sysselsat med at give hende alle de oplysninger, som hun kunne ønske; på denne måde skaffede han hende også betydelige fordele, og hun rejste sig meget tilfreds.

"Du er altid heldig, Veronica," sagde Rosenfeld.

"Ja, hun benytter også alle fordele, både lovlige og ulovlige," mumlede madame Wolfgang.

"Skønhed og held, dermed kan man bringe det vidt i verden," sagde Victor, idet han tog sin hat, "tænk da på Deres venner, Veronica! når De er i den glans og herlighed, som De fortjener."

"Fortjener jeg glans og herlighed," svarede Veronica, "jeg, som ikke engang er af adel?"

"Der er dog adeligt blod i Deres årer, og om jeg så ikke vidste det, ville jeg dog sværge derpå; for Deres ansigt og væsen røber det tydeligt nok."

"Gives der da ingen smukke ansigter i vor stand?" spurgte Veronica.

"O, mangfoldige; men et udtryk og et væsen som Deres, Veronica, findes ikke så let deri, og findes de der undertiden, da er de som oftest kommet derind på forbudne veje og har dog i grunden deres udspring fra os."

Niende kapitel

Rosenfeld plejede i almindelighed at tilbringe hver søndagaften på et eller andet gæstgiversted. Den vigtigste bevæggrund hertil var den store lyst, han havde til at tale med fremmede, der i mængde indfandt sig på disse steder; for da Dresden er en af de byer, der forener det østlige Europa med Tyskland; da egnen omkring hin stad desuden er såre skøn; og da flere berømte bade ligger i nærheden deraf, så bevæger en bestandig strøm af fremmede sig derigennem og udbreder et liv og en afveksling i denne by, som ofte savnes i langt større stæder, og overhovedet får Dresden derved udseende af at være langt folkerigere, end den virkelig er.

En søndag aften, da Rosenfeld var i godt lune, indbød han Theodor til at følge med og begav sig, ledsaget af ham, til et af de anseligste værtshuse, hvor enkelte af byens indbyggere og en mængde fremmede spiste i selskab med hverandre ved værtens bord. Rosenfeld og Theodor satte sig også ved bordet, og den første tog vel for sig af retterne, mens han på samme tid gav sig i samtale med de fremmede, der sad i nærheden. Pludselig holdt han op både med at tale og med at spise og begyndte nøje at betragte en mand, der nylig var kommet ind og havde sat sig nederst ved bordenden; endelig efter en lang tavshed vendte han sig om til Theodor og sagde: "Der sidder den fordømte hebræer, der var i min møntsamling for nogen tid siden, og som påstod, at Raimundus Lullus forstod den kunst at frembringe guld." Theodor kastede nu ligeledes sine øjne ned til bordenden, og det forekom også ham, at den ubekendte lignede hin, der i vinterens begyndelse havde været i møntsamlingen,

dog var han ikke fuldkommen vis i sin sag og måtte uvilkårligt tænke på Rosenfelds påstand, som han dog forhen ikke havde fæstet nogen lid til, at denne mand var i stand til, når han fandt det fordelagtigt, aldeles at forandre sit udsende.

Rosenfeld blev imidlertid ganske rød i ansigtet, og endskønt han intet sagde, mærkede dog Theodor, at han udrugede en plan. Efter nogen tid indlod han sig i samtale med en frankfurter, der sad lige overfor ham ved bordet. Da det nu traf sig så, at denne mand stod i venskabeligt forhold til flere indvånere i Frankfurt, som Rosenfeld under sit ophold der havde kendt, så fordybede disse to sig snart i samtale med hinanden, og det lod, som Rosenfeld ganske glemte den anden fremmede ved bordenden, i det mindste kastede han i lang tid ikke et eneste blik derned. Endelig hævede han sin røst og spurgte sin genbo, om han ikke i Frankfurt havde kendt en person ved navn Klettenberg. "Der er i vor by en familie Klettenberg," svarede hans genbo, "af hvilken flere har beklædt høje og anselige pladser i Rådet."

"Her var også for nogle år siden en person af dette navn," anmærkede Rosenfeld, "og han kom ligeledes på en høj og anselig post til sidst, for han blev ført til den høje og anselige bjergfæstning Kønigsstein, hvor han blev halshugget." Disse ord, der kunne høres over det hele bord, vakte en almindelig opmærksomhed, og alle blev tavse, som om de ventede, at Rosenfeld skulle fortælle denne tildragelse omstændeligere, men da han tav, spurgte endelig en: "Hvorfor blev denne Klettenberg henrettet?"

"Han var en guldmager af profession," svarede Rosenfeld, idet han endnu stærkere hævede sin røst, "hvilket, som bekendt,

vil sige, at han var en bedrager; imidlertid vidste han dog i begyndelsen at vinde vor allernådigste konges tiltro og blev udnævnt til kammerherre med en betydelig gage, hvorimod han lovede inden fjorten måneder at udarbejde en tinktur, der skulle forvandle alle uædle metaller til guld, men da man mærkede, at han ikke vidste mere, end alle de andre, der giver sig af med denne kunst, lod vor højstretfærdige konge ham, som sagt, gribe og henrette."

Flere lignende bedragerier var på den tid netop blevet offentligt bekendt; adskillige udmærkede videnskabsmænd havde også allerede den gang begyndt at ytre sig imod alkymien. De, der stred derfor, dannede ikke mere det stærkeste parti; som følge heraf begyndte den offentlige stemme alt hist og her at erklære sig imod denne kunst; ja selv de, der hemmeligt var hengivne dertil, var tit svage nok til offentligt at spotte derover, men allermest højrøstede blev almindeligvis de, der mindst var berettigede dertil, da de, af mangel på kundskaber, ikke var i stand til at veje grundene for og imod den genstand, de omtalte.

Det vanrygte, hvori hin kunst, der engang var i så høj anseelse, nu begyndte at komme, var vel årsagen til, at ingen af selskabet i begyndelsen modsagde Rosenfeld. Tværtimod blev den beretning, han havde givet om Klettenberg, signalet til en mængde fortællinger af lignende indhold. Flere tilstod også oprigtigt, at de i deres ungdom havde været hengivne til alkymien, og beklagede den tid som aldeles spildt, som de havde anvendt på denne bedragelige kunst. Andre spottede over de mystiske drømme og urimelige påstande, der fandtes i guldmagernes skrifter, og reciterede steder deraf, hvilke, i det

mindste således som de her blev fremsat, syntes at vidne om en fuldkommen sindsforvirring hos de autorer, der havde skrevet dem.

Den ubekendte, der var den egentlige årsag til, at Rosenfeld denne gang havde ført alkymien på bane, sad imidlertid ganske stille og blandede sig ikke i samtalen. Derved blev Rosenfeld endnu ivrigere og spurgte ham endelig, om det ikke var ham, der for nogen tid siden havde været i møntkabinettet, hvor han ytrede en ganske anden mening end den, de fleste i dette selskab syntes tilbøjelige til at antage. "Hvis det er så," føjede han til, "så beder jeg Dem at sige, hvorpå De støtter Deres tro, og med hvilke grunde De vil afbevise den soleklare sætning, at man må være enten en sværmer eller et enfoldigt menneske for at tro på denne kunst, og en bedrager eller en vanvittig for at skrive bøger derom."

"Førend jeg svarer herpå," sagde den fremmede, "beder jeg selskabet at betragte denne sten og at sige mig dets mening derom." Med disse ord tog han af sin finger en ring, hvori en ædelsten var indfattet, og lod den gå rundt i selskabet. Alle var enige om, at det var en særdeles smuk diamant, og en tilstedeværende guldsmed vurderede den straks til over tusinde gylden. "Det er den vel værd," svarede den ubekendte; "mig kostede den imidlertid intet, for jeg fik den af en ven, der længe har været i Orienten, og er en stor kender af ædle stene. Men ingen af Dem vil måske så let gætte, hvor min ven fandt den, jeg vil da lige så godt straks sige Dem, at den lå på en landevej blandt hundrede andre stene, som den ved første øjekast på ingen måde syntes at overgå i skønhed; hele karavaner var draget den forbi uden at agte på den; heste og kameler havde

trampet på den, den var blevet sparket bort med foden og trådt i støvet med foragt, indtil den mand kom, der havde indsigt nok til, trods dens uslebne ydre, at mærke, hvad der boede deri. Han tog den nu hjem, behandlede den med største omhu, sleb og indfattede den på den fordelagtigste måde, og nu viste det sig, at den var en diamant af den sjældneste glans, som på det kraftigste var i stand til at bryde og tilbagekaste de stråler, som den modtog af livets og lysets kilde."

"Diamanten er meget smuk," sagde Rosenfeld, "men hvad kommer den guldmageriet ved?"

"Som det gik med denne sten," svarede den ubekendte, "går det vel med meget her i verden; mange vigtige vink er givet, mange hemmeligheder er opdaget, ja nedlagt i skrifter og kunne, ligesom hin ædelsten, siges at ligge på alfarvej; dog uvidenheden foragter, hvad den ikke forstår, mængdens øje er sløvt og ej i stand til at udfinde den gode sten mellem de mange slette; det ledes vildt af den rå skal, og det herlige nedtrædes endnu den dag i dag under hestes og kamelers fødder."

"Skal denne tale være et forsvar for dem, der har skrevet om guldmageriet?" spurgte Rosenfeld.

"Det er langt fra, at jeg ubetinget vil forsvare dem, jeg indrømmer tværtimod gerne, at de fleste af dem, om de end ikke ligefrem havde til hensigt at bedrage, dog var dårlige nok til at ville være vejledere på en vej, de ikke selv var gået; jeg indrømmer også, at den, der forstår kunsten, ikke lettelig vil nedlægge nøglen til sin hemmelighed i skrifter; dog var det muligt, at der fandtes undtagelser, det var muligt, at diamanten lå på alfarvej ved siden af de uædle stene. I det mindste har jeg blandt mangfoldige vildfarelser hist og her i

alkymistiske skrifter fundet vink, der måske kunne lede den på rette vej, der for alvor var kaldet til at forstå den sælsomme billedskrift, hvorigennem naturen tiltaler mennesket."

"Hvad synes De, mine herrer?" råbte Rosenfeld, "læg vel mærke til hans ord! For han påstår åbenlyst, at han selv forstår hine vink, og at han altså selv kender den rette vej! Meningen må da være, at han har den filosofiske sten i lommen og er delagtig i den store hemmelighed, hvilken han måske endog kan bevæges til at åbenbare for os, hvis vi beder ham meget derom."

"Jeg er ingen adept," svarede den ubekendte, "dog ønskede jeg heller ikke at anses hverken for en sværmer eller for noget, der endnu er værre; jeg udbeder mig derfor tilladelse til at fortælle en begivenhed, hvoraf De ville se, at man ikke så rask og ubetinget kan erklære alle alkymister for bedragere eller for enfoldige mennesker."

Selskabet var meget nysgerrigt efter at høre denne begivenhed, og selv Rosenfeld bad ham om at fortælle, hvad der lå ham på hjerte.

"I mine unge dage var jeg en lige så stor tvivler som De," blev den ubekendte ved, "et stærkt udtalt nej forekom mig den gang at være den højeste visdom, og efter mine tanker fordrede min åndelige frihed, at jeg skulle foragte fortidens meninger. Med denne tro kom jeg til Wien, hvor Wagnereck nylig havde været, og hvor de troværdigste mænd forsikrede mig om, at han var en virkelig adept. Der manglede imidlertid heller ikke på tvivlere og spottere, med hvilke jeg naturligvis selv forenede mig; for latter og spot havde den gang et stort herredømme over mig, og jeg bildte mig netop ind at være selvstændig og fordomsfri, når

jeg på det stærkeste drev for strømmen og gav efter for enhver spotters mening. Da førte en ven mig hen i det kejserlige møntkabinet, hvor opsynsmanden fortalte en mærkværdig historie om en metalforvandling, der var sket i året sekstenhundrede og otte og fyrretyve i Ferdinand den Tredjes egen nærværelse. Mange sagkyndige var den gang også til stede, og blandt dem flere embedsmænd, der havde opsyn med bjergværkerne. Under disse mænds nøjeste tilsyn, ja ligesom under deres hænder foregik forvandlingen ved hjælp af en tinktur, der blev hældt på kviksølv. Kejseren udlovede hundrede tusinde rigsdaler til den, der havde forfærdiget denne tinktur, men han meldte sig ikke. Af det vundne guld blev en stor medalje slået, som jeg selv har set. På medaljens ene side står Solguden med Mercuri slangestav i hånden, hvorved kviksølvets forvandling til guld antydes; for solen forestiller guldet, mine herrer, og Mercurius kviksølvet. På den anden side står de ord i det latinske sprog: *Dette er en sjælden kunst blandt menneskene, den kommer også sjældent for lyset; lovet være Gud i evighed, der delagtiggør os uværdige skabninger i en del af sin uendelige magt*. Omkring solgudens billede læstes de ord: *En guddommelig forvandling, bevirket i Prag i Hans kejserlige Majestæt Ferdinand den Tredjes nærværelse*. Denne medalje har jeg selv haft i hånden, mine herrer, og nøje betragtet og nøje undersøgt; De begriber da vel, at jeg hverken behøver at være en bedrager eller sværmer, for ikke ganske at forkaste en historisk begivenhed, der er foregået i så høje, så kyndige og så skarptseende vidners nærværelse."

Denne fortælling forfejlede ikke ganske sin virkning på selskabet, ja det syntes endog, som om flere havde lyst til at

frafalde deres forrige meninger; Rosenfeld tog derimod til genmæle og sagde: "Hvad der skal være foregået i så fjerne tider, beviser ikke meget, i det højeste kunne vi deraf slutte, at kejseren, tilligemed mange andre, er blevet taget ved næsen af en særdeles fin og dumdristig bedrager."

"Der findes også spor af adepter i den allerseneste tid," sagde den ubekendte. "Således kom for nogle år siden en fremmed silde om aftenen til grevinde von Erbach på slottet Tankenstein i Odenwald og bad hende om beskyttelse mod kurfyrsten af Pfalz; for den, der ejer de største skatte, mine herrer, må dog være landflygtig på jorden; den, der kunne købe hele verden for sit guld, har ofte ikke det sted, hvorpå han kan hvile sit mødige hoved, men jages af begærlige og griske fjender, ligesom en hjort af grådige ulve, der er lystne efter dens bedste hjerteblod. Grevinden tog ham dog denne gang i sin varetægt, uagtet hun i begyndelsen mistænkte ham, Gud ved hvorfor, og lod ham strengt bevogte. Da han havde været på slottet i seks dage, lovede han til gengæld for grevindens gæstfrihed at forvandle alt hendes sølvtøj til guld. Dette vakte formodentlig igen hendes mistanke, dog overgav hun ham til sidst et sølvbæger, for dermed at anstille et forsøg. Efter halvanden times forløb bragte han det igen, det var da omsmeltet og forvandlet til det reneste guld. Som følge heraf blev alt det sølv, der var i grevindens eje, ham overleveret, og hvad han modtog, bragte han tilbage i lutter guldstænger. Nu indså endelig grevinden hvilken sjælden fugl det var, der, for at undgå forfølgelse, havde skjult sig under hendes tag; hun begreb nu, hvorfor kurfyrsten havde stillet sine garn ud efter den, og hun havde gerne set flere af de gyldne æg, den forstod at lægge; dog var hun højmodig

nok til ej at berøve den sin frihed, ja hun tilbød endog den flygtige adept flere hundrede gylden i rejsepenge, hvilke han dog naturligvis afslog, for De begriber vel, mine herrer, at den, der sælger denne kunst for guld, ikke kan være nogen virkelig indviet."

"Det er alt sammen digt og eventyr," skreg Rosenfeld, "enfoldige ammestuefortællinger, der vel kunne narre børn, men hvortil ingen forstandig mand kan være bekendt at fæste lid."

"Fortællingen er endnu ikke ganske til ende," sagde den ubekendte, "jeg har siden erfaret, at grev Frederik von Eibach, der lever i et fremmed land, adskilt fra sin gemalinde, gjorde fordring på halvdelen af det guld, hun således havde erhvervet sig. Da grevinden afslog at dele det med ham, henvendte han sig til det juridiske fakultet i Leipzig, der erklærede, at guldet var grevindens med rette erhvervede ejendom, hvoraf intet kunne tilkomme ham. At det hele fakultet, uden foregående undersøgelse, skulle afgive en offentlig erklæring i en sag, der var aldeles grebet ud af luften, og således for alles øjne løbe med limstangen, vil dog vel ingen af Dem vove at påstå."

"Hvorfor ikke det?" svarede Rosenfeld, "det er vist ikke den første gang, at et helt fakultet er løbet med limstangen, og det bliver vel heller ikke den sidste."

"Det er en udflugt og ingen gendrivelse," svarede den ubekendte, "for resten vil jeg endnu kun fortælle en begivenhed, hvortil jeg selv var vidne, og derpå overlade til enhver at tænke om sagen, hvad han vil. Da jeg for to og tredive år siden opholdt mig i Genua, plejede jeg, i selskab med flere både fremmede og indfødte, at spise i Den gyldne Stjerne, et værtshus, nær ved

den store marmorkirke San Lorenzo. En aften begyndte selskabet, ligesom det nylig var tilfældet her, at spotte over alkymien, som de fleste var enige om at sætte i klasse med stjernetyderi, åndebesværgelser og andre slags magiske kunster. Allermest højrøstet blev en mand, som ingen havde set der tidligere; han var temmelig fint bygget, havde et regelmæssigt ansigt, hvori et par levende øjne funklede, og lignede mere en græker end en italiener. Denne mand syntes uudtømmelig i sine angreb på guldmagerne og vidste at fortælle de forunderligste kunstgreb, som de havde udøvet. "Imidlertid," sagde han til sidst, "er det ikke så besynderligt, at mange endnu fæster lid til slige bedragere, for der gives taskenspillerier, der er så skuffende, at selv den klogeste derved kan føres bag lyset; jeg forstår mig endog selv på et sådant kunststykke, som jeg gerne skal påtage mig at vise Dem. Det går til uden nogen slags trylleri, imidlertid kunne det vel give Dem noget at tænke på, og hvis De ikke alle var så veloplyste og faste i Deres meninger, ville jeg endog, af frygt for at lede Dem på afveje, tage i betænkning at lade Dem se det."

Alle forsikrede, at det ingen fare havde, og at han frit kunne vise sit kunststykke. Han lod nu hente en lille jernpande og et kulbækken med gløder; derpå forlangte han et halvt pund kviksølv, men da dette sidste ikke i hast kunne skaffes, spurgte han opvarteren, om der ikke var noget andet metal i huset. Opvarteren bragte nu en kobberplade, der var så stor, at randen deraf sprang noget frem over den lille jernpande, på hvilken den blev lagt. Da kobberets midte begyndte at blive rød af gløderne, tog den fremmede kunstner et glasagtigt legeme op af lommen, hvilket syntes sammensat af små korn, der i farve

lignede den vilde valmue. Af dette legeme skrabede han med neglen nogle få gran, som han kastede midt på kobberpladen, hvor den var hedest. Kort efter tog han en sølvdåse frem, hvori han syntes at søge noget, som han ikke kunne finde, hvorpå han blev stående, ligesom uvis om, hvad han skulle foretage sig. Endelig sagde han: "Mine herrer! Jeg frygter for, at jeg har begyndt på en sag, der ikke vil falde lykkelig ud for mig. Noget mangler endnu, for at det hele skal tage en god ende, jeg bor imidlertid ikke langt borte, og hvis De blot ville have tålmodighed et øjeblik og lade tinkturen virke i ro, da iler jeg hjem at besørge det nødvendige."

Dermed tog han sin hat og forlod hurtigt selskabet. Kobberpladen glødede imidlertid meget stærkt, og kort efter bemærkede vi, at dens midte skinnede med en gulgrøn glans. Da vi omtrent havde ventet en halv time, trådte værten ind og sagde: "Mine herrer, den fremmede, som spiste her, sender Dem sin ærbødigste hilsen; han har rigelig betalt, hvad han skylder mig, og kommer ikke igen. Hvad De finder i jernpladen beder han Dem at beholde til en erindring om sig."

Nu blev kobberpladen taget af ilden, og vi fandt, at den i midten ganske havde forandret udsende, for den skinnede der med en gul glans, hvorimod randen endnu var kobberfarvet ligesom før. Straks samme aften gik vi alle hen til en bekendt sølvarbejder ved navn Giuseppe Girelli, der boede i et af de huse, der ligger under den carignanske bro. Han afskar først metalpladens rand, der endnu som før befandtes at være kobber; midten derimod, der havde antaget den skønneste guldfarve, undersøgte han på probérstenen og overbeviste sig om, at den bestod af ægte dukatguld. Vi blev da meget

forundrede, delte skatten imellem os og søgte overalt efter den fremmede adept, men han var og blev forsvundet, og ingen af os så ham mere i Genua." Med disse ord rejste den ubekendte fortæller sig, betalte, hvad han var skyldig, og gik sin vej.

Disse fortællinger virkede i det mindste så meget, at de forhen ivrigste tvivlere nu i begyndelsen tav stille, selv Rosenfeld sad en tid nedsunket i tanker, endelig sagde han: "Man begriber ikke ret, hvorledes vildfarelsen får en sådan magt, før den træder os i møde, ligesom et spøgelse, der har klædt sig i livets og virkelighedens dragt; hvem var den fremmede?"

"Gud ved det," svarede en anden, "han gik bort og kommer vel heller ikke igen, ligesom den guldmager, han omtalte, men guldet forsømte han dog at give os."

"Stille, mine herrer!" sagde guldsmeden, "det kunne dog være, at han forstod mere, end De bilder Dem ind."

"Han forstod djævlen," svarede Rosenfeld, "en vindmager er han, en fortæller af ammestuesnak, en bedrager, der farer med usandhed, den sag er åbenbar."

"Nu, fortællingen om grevinde Erbachs sølvtøj, der blev forvandlet til guld, har også jeg hørt noget om; den synes at have sin rigtighed, ja måske var han selv den adept, der opholdt sig på grevindens slot."

"Måske var han doktor Faustus," svarede Rosenfeld, "så du ikke, Theodor, hvorledes han fo'r ud af vinduet på Mephistopheles' kappe?"

"Forunderligt var det dog, at han så nøje vidste tiden, der var medgået til sølvbægerets forvandling," anmærkede guldsmeden. Flere af selskabet syntes at dele guldsmedens

mening; andre spottede derover; endelig rejste Rosenfeld sig og sagde: "Tro De mig, mine herrer! Det er alt sammen dumhed og sværmeri, og den er en gæk, der grubler videre derover."

Dermed gik også han bort, og Theodor ledsagede ham.

På hjemvejen bemærkede Theodor en mand, der var indsvøbt i en kappe og fulgte dem lige i hælene. Han stod just i begreb med at henvende Rosenfelds opmærksomhed herpå, da deres uindbudne ledsager af sig selv standsede dem. Ved hjælp af lysningen fra det nærmeste hus så Theodor, at det netop var den samme ubekendte gæst, der, ved så kraftigt at tale alkymiens sag, nylig havde vakt Rosenfelds uvilje. "I har i aften opbudt alt, hvad der stod i eders magt, for at udæske mig," sagde den ubekendte, "og det var næppe eders skyld, at ikke selskabet højt og lydeligt erklærede mig for en fantast eller for en bedrager. Da jeg nu nødig i eders øjne ville gælde for nogen af delene, så har jeg besluttet, om muligt, at overbevise eder om min tros rigtighed. I morgen, når tusmørket nærmer sig, skal jeg stå i eders laboratorium; og for at to vidner kunne være tilstede, tillader jeg ligeledes denne unge mand, om hvilken jeg ikke har hørt andet, end hvad godt er, at bivåne forsøget; med hensyn til andre stoler jeg derimod på, at I, som en ærlig mand, vedligeholder den strengeste tavshed." Efter disse ord vendte han sig om, gik bort med hurtige skridt og forsvandt snart i det tykke mørke, der omgav dem.

Tiende kapitel

Denne aften efterlod et dybt indtryk i Theodors sjæl; han havde bestandig af sin onkel og mange andre hørt guldmageriet omtale som den urimeligste afsindighed eller som det skændigste bedrag, udøvet for den nedrigste vindings skyld, og nu opstod ikke des mindre en ældre og, som det lod til, sindig mand, der ikke blot offentligt forsvarede denne kunst, men endog tilbød sig at bevise den med forsøg. For resten havde denne mand fra begyndelsen af slet ikke stræbt at trænge sig frem eller at vække opmærksomhed; tværtimod indlod han sig kun tvungen i kamp med Rosenfeld, for at forsvare, hvad der syntes hans sjæls inderste overbevisning, og det forsøg, han havde lovet at vise, måtte nu falde ud, som det ville, ham selv kunne det vanskelig bringe nogen vinding.

Det forunderlige forfejler sjældent sin virkning på ungdommelige hjerter, som vi allerede kunne se af det indtryk, det frembringer på børn, der lytter dertil, ligesom om de deri ventede at finde opløsningen af livets højeste hemmelighed. Det forfejlede da heller ikke sin virkning på Theodor, hos hvem en lang erfaring endnu ikke havde sløvet sansen for det eventyrlige, og han var til mode, ligesom han havde hørt en kær og længst bekendt vens tale om sandheder, på hvilke han vel engang tilforn havde troet, men som han, adspredt af fremmede sysler, allerede længst havde forglemt.

Uagtet han lagde sit hoved til puden og lukkede sine øjne, så kunne han dog i begyndelsen ikke sove, for den ubekendte stod endnu for hans fantasi; han så ham endnu fremvise den sælsomme sten, han så ham på grevindens slot, flygtende

gennem verden, og dog mægtigere end alle hans fjender, han så ham i fortrolig samtale med elementernes ånder, gennemtrængende stenens inderste, og forandrende metallernes natur, herskende som en konge i ubekendte verdener. Til Theodors ære må vi imidlertid erklære, at det ikke så meget var de gyldne skatte, der fristede ham, som de hemmelige kundskaber, hvilke dermed stod i forbindelse; det forekom ham, ligesom fe-eventyr og gamle fortællinger fra hans barndom blev levende i hans sjæl, og som om der fandtes en skjult sandhed i de forunderligste drømme; ja han troede gennem disse, som gennem en klar, rindende strøm, at skimte den gyldne nøgle, der skulle åbne døren til det hemmelighedsfulde kammer, hvori hans elskede, smykket med al jordens herlighed, sad og ventede hans komme.

Om aftenen og om natten stiger troen på det vidunderlige; selv den vågende føler da, at drømmeverdenen står ham nær; selv tvivleren må da, hvor nødig han vil, bøje sig og skælve for de ubekendte rædsler; men solens opgang forjager igen disse nattefantasier, da genvinder på ny den jordiske tilværelse sine rettigheder. Således er der en bestandig afvekslende flod og ebbe i menneskets sjæl, hvori drømmens vande til bestemt tid og klokkeslæt med stigende kraft strømmer ind, og hvorfra de derpå igen trækker sig tilbage. Theodor mærkede også denne afveksling; for den følgende morgen var han til mode ligesom den, der igen kommer til besindelse efter en vild, gennemsværmet nat; han følte sig nedstemt, og den forrige aftens fantasier var næsten bortskyllede af hans hjerne. Rosenfelds vantro syntes ham nu fuldkommen grundet, og han

besluttede ret nøje at give agt på guldmageren, for ej at bedrages af hans kunstgreb.

Samme dags eftermiddag, da Theodor nylig var kommet tilbage fra et ærinde i byen, vinkede Rosenfeld ham ind i sit laboratorium, hvor flere digler og kemiske ovne var opstillede, og hvor alt syntes beredt til de forsøg, den fremmede skulle foretage. Rosenfeld gik i førstningen længe tavs frem og tilbage, som om han grublede over noget og ville samle sine tanker; endelig udbrød han:

"Theodor, erindrer du endnu den besynderlige drøm jeg fortalte dig, aftenen efter at guldmageren havde været hos mig?"

"Jeg erindrer den meget vel," svarede Theodor. "Jeg må tilstå dig," vedblev Rosenfeld, "at der var adskillige biomstændigheder, som jeg den gang fortav, ja, at jeg endog af et slags undseelse forandrede noget i fortællingen selv; den hændelse, vi i går oplevede, giver mig imidlertid lyst til at sætte dig lidt nøjere ind i sagens sammenhæng, hvis du ellers ønsker at høre den."

"Jeg havde på den tid," vedblev Rosenfeld, efter at Theodor havde forsikret ham om sin opmærksomhed, "nylig lært min salig kone at kende, der kort før var ankommet fra Guyana med sine forældre. Jeg så hende første gang i skuespilhuset ved hendes moders side, og jeg blev straks dødelig forelsket i hende, ja, jeg bildte mig endog ind, at hun også havde bemærket mig og skænket mig nogle venlige øjekast, hvilke, som du vel begriber, ikke formindskede mit hjertes ild. Det lykkedes mig nu ved en vens anbefaling at vinde adgang i hendes forældres hus, men uagtet mit indbildte held i teatret, og uagtet jeg den

gang var en ganske smuk karl, så mærkede jeg dog snart, at jeg ikke var den, som pigens hjerte havde udvalgt. Dette nedslog mig særdeles, dog havde jeg vel med tiden lært at finde mig deri, hvis hun blot havde foretrukket et kristent menneske; men desværre havde hun kastet sine øjne på en uforskammet hebræer, hvis navn var Benjamin de Geer, og som ved alle slags kunster endog havde vundet forældrenes gunst. Mange sagde, at han var forstandig og underholdende, mig forekom han forfærdelig kedsommelig; hans udsende var heller ikke særdeles smukt, desuden vidste ingen, hvilken profession han drev, og jeg kunne ikke engang erfare, hvor han boede. Pigen havde imidlertid til min store ærgrelse forgabet sig i hans sorte øjne og krøllede hår; det var vel også til ham, at hun i skuespilhuset havde kastet de smægtende øjekast, for den fordømte hebræer havde den gang, som jeg siden erindrede, stillet sig så nær ved mig, at jeg let kunne bilde mig ind, at hun så på mig, uagtet hun egentlig vekslede øjekast med ham. Du kan da vel tænke, at jeg hadede de Geer stærkere end pesten. Han skænkede hende for resten mange prægtige gaver; for han var et af de ødsleste mennesker, jeg nogensinde har kendt. Netop på denne tid havde jeg den drøm, jeg fortalte dig; men hvad jeg ikke fortalte, var, at noget af den gamle overtro endnu desværre stak i mit blod, så at jeg virkelig, efter først at have erfaret guldmagerens navn, gik hen og søgte efter det hus, hvori han boede. Jeg fandt det også, jeg bankede på, døren åbnedes, og jeg trådte ind i et værelse, hvori mangfoldige kemiske instrumenter, især kolber, retorter, køleslanger, smeltedigler, mange slags ovne og metalkar vidnede om, hvad der blev foretaget. Guldmageren var imidlertid ikke selv til

stede, men indgangen åbnedes af hans medhjælper, der bad mig vente et øjeblik. Men jeg havde allerede set nok, for medhjælperen var ingen anden end netop Benjamin de Geer, min lykkelige medbejler. Jeg ilede da straks til min kreolerindes forældre og fortalte, hvilke kunster han drev; jeg angav desuden sagen for en politikommissær, der hørte meget opmærksomt på mig, og følgen var, at både guldmageren og hans medhjælper inden to dage forsvandt og aldrig, så vidt jeg erfarede, lod sig se mere i Paris. Kort efter de Geers flugt blev imidlertid min lille kreolerinde noget bleg, jeg så og undertiden et par tårer i hendes smukke øjne, men til sidst trøstede hun sig dog. På samme tid døde min gamle onkel, efter at han først havde indsat mig til sin eneste arving. Jeg blev nu en velhavende mand og kunne tilbyde den dejlige kreolerinde min hånd, som hun også til sidst fandt sig i at modtage, da hendes troløse elsker aldeles intet lod høre fra sig. Jeg har i mange år heller ikke set et glimt af ham, først i går gik der mig et lys op; for den ubekendte guldmager er ingen anden end de Geer selv, der nu er kommet til Dresden, for blandt os at drive sine bedragelige kunster; jeg kender ham vel, trods hans forældede udseende, og trods alle de kunster, han bruger for at blive ukendelig; jeg har derfor heller ikke undladt at tage de forholdsregler, som jeg anser for nødvendige."

"Men er du også vis i din sag, onkel?"

"Så vis, at jeg ville sværge derpå; jeg kendte ham endnu ikke den gang han var i møntkabinettet, men da han i går begyndte at fortælle sine historier, faldt der ligesom en tåge fra mine øjne; slige forunderlige ting fortalte han også i Paris, ja måske var det netop ved sådanne drømmerier, at han fængslede min

stakkels kone og forvirrede hendes hjerne. Jeg har derfor aldrig i mit liv hadet nogen således, som denne guldmager, og jeg havde vel årsag dertil; for endnu efter at hun var blevet gift med mig, kunne hun ikke glemme de griller, han havde sat hende i hovedet. Ja engang, da hun netop var frugtsommelig med Veronica, og da jeg troede, at hun havde indelukket sig for at bede til sine helgener, overraskede jeg hende ved ilden, mens hun drev de afskyelige kunster. Jeg forestillede hende da så eftertrykkeligt det urimelige og fordømmelige i hendes adfærd, at jeg dog virkelig tror, hun siden efter lod det håndværk fare."

Imidlertid nærmede skumringen sig, og den tid syntes allerede forløbet, hvori den ubekendte havde lovet at komme. Lidt efter lidt blev det dunkelt i laboratoriet, hvori der ikke fandtes mere end et eneste vindue, gennem hvilket lyset kun sparsomt nedsendte sine stråler. Flere lamper, der hang i en kreds under loftet, blev nu antændt og udbredte et mat skær over de forskellige instrumenter, der stod uordentligt imellem hverandre. Theodor åbnede vinduet og bemærkede, at lysene allerede var tændt i alle de omliggende huse. "Han kommer ikke," sagde han endelig sukkende, idet han igen lukkede vinduet. "Nej, han kommer ikke, den vindmager," sagde Rosenfeld, "al hans kunst består kun i at skuffe med tomme løfter."

I dette øjeblik bankede det sagte på døren, og den fremmede trådte ind. "Er I der?" sagde Rosenfeld, "hvorfor kom I ikke før? Nær havde jeg troet, at I havde betænkt jer og var blevet borte."

"Blandt vort folk begynder aftenen først, når tre stjerner af middelstørrelse er synlige på himlen, og flere vil I næppe endnu opdage."

"Eders folk har egne skikke i alt, så har det vel også en egen art af tusmørke."

"Lad os nu skride til værket!" sagde den fremmede, der imidlertid havde taget sin kappe af, "har I en smeltedigel i beredskab?"

"Vælg selv!" svarede Rosenfeld, "der står en hel mængde, som I ser." Den fremmede valgte en af de mindste digler, som Theodor straks stillede hen på ildstedet.

"Hent nu selv et uædelt metal, om hvilket I med sikkerhed ved, at det ikke indeholder sølv eller guld," sagde den fremmede.

"Er da ethvert metal eder lige godt?"

"Ikke ganske, men dog så omtrent."

"Vel, så tag dette stykke antimonium! Det skulle gå til med djævels kunster, om I kunne forvandle det til guld."

"Godt, I eller eders medhjælper kan nu selv lægge det i diglen, jeg vil intet have dermed at bestille, for at I ikke siden skal beskylde mig for taskenspilleri."

"Jeg troede ikke, at I guldmagere var så samvittighedsfulde; Theodor, gør, hvad han siger dig!" Theodor lagde nu metallet i diglen, hvorefter den fremmede betragtede det nøje, formodentlig for at se, hvor stort det var, derpå lagde Theodor gløder under, mens denne nu aldeles ikke mere syntes at agte på, hvad der foregik.

"Hvor meget end mine ord kunne synes at stride mod mine gerninger," sagde endelig den fremmede, "så må jeg dog engang endnu erklære, at jeg ikke selv er adept."

"Hvad er I da?" spurgte Rosenfeld, "er I ingen adept, så er I jo intet andet, end en bedrager."

"Fæld ingen overilet dom! Jeg ejer virkelig en tinktur, der er i stand til at forædle uædle metaller; men uagtet jeg ejer den, forstår jeg ikke selv at berede den."

"Skulle det da være mere end en fabel, at der gives en sådan tinktur?" spurgte Theodor.

"At metallerne, uagtet deres forskellighed, har noget væsentligt tilfælles, vil vel ingen nægte," sagde den fremmede, "over dette metallernes grundvæsen stræber nu alkymisterne efter at blive herrer; ja de søger at fremstille det i sin renhed, ligesom matematikerne søger at fremstille den ubekendte størrelse i en ligning."

"Kom ikke med de fordømte mystiske talemåder!" råbte Rosenfeld, "vis os forsøget, så vil vi tro eder!"

"Næppe nok! I ser vel ud, Rosenfeld, til at kunne nægte, hvad I ser med eders egne øjne."

"Nu begynder de hvide dampe at stige i vejret," anmærkede Theodor. "Ja," svarede den fremmede, "se, hvor slangen viser sine tænder, den ville gerne bedøve os med sin giftige ånde, hvis den fik lov dertil, men vi skal snart drive giften ud af den; her er en trylleurt, der vil forvandle slangen til det blankeste guld." Med disse ord rakte han Theodor et papir, hvori der fandtes lidt pulver, der havde en teglstensfarve. "Kast det på det ophedede metal!" sagde han, "men spild intet deraf!" Derefter fjernede han sig atter fra det sted, hvorpå diglen stod. Theodor hældte nu pulveret på spydglansen, og straks begyndte et skum at opstige deraf, som spillede med alle regnbuens farver; på samme tid forsvandt også de hvide dampe.

Theodor, der imidlertid, på den fremmedes anmodning, så vidt som muligt, havde søgt at bringe alle metallets dele i

berøring med pulveret, var meget spændt med hensyn til forsøgets udfald, ja han kunne ikke undlade i sit hjerte inderligt at ønske, at det måtte lykkes. Rosenfeld derimod henvendte bestandig sine øjne med mistro på den fremmede. "Sluk nu ilden!" råbte den fremmede pludselig. Theodor efterkom hans befaling og bemærkede på samme tid med forundring, at spydglansen ganske havde forandret farve. Blandingen blev nu hældt ud i et andet kar; Theodor betragtede den og udbrød derpå med jublende røst: "Den skinner med den klareste guldglans."

"Hvorledes?" råbte Rosenfeld, "skulle han, trods al forsigtighed, dog have bedraget os! – Gult er det," sagde han derpå, efter nøje at have betragtet blandingen, "men derfor er det ikke sagt, at det er guld."

"Undersøg det nu efter kunstens regler," svarede de Geer, "og I skal vel erfare, hvad det er." Theodor undersøgte det nu på probérstenen og fandt, at det var ægte guld.

"Det er dog et bedrag," råbte Rosenfeld heftigt, "et fordømt, nederdrægtigt bedrag, derom er intet spørgsmål."

"Vidste jeg det ikke nok, Rosenfeld, at I ikke ville tro eders egne øjne," sagde den fremmede.

"Mine øjne er skarpere, end I tænker, de Geer; men I havde ret i går, der gives taskenspillere, der kunne bedrage den klogeste."

"Kender I mig?" spurgte den fremmede og skiftede pludselig farve. "Meget godt, de Geer! Meget godt; det er ikke første gang, at jeg ser prøver på eders bedragelige opførsel."

"Hvor kan I sige, at jeg har bedraget jer? Lad alle Dresdens guldsmede undersøge dette guld, og I skal se, at det holder sin

prøve." Efter disse ord kastede de Geer sin kappe om sig og beredte sig ilsomt til at gå.

"Benjamin de Geer!" sagde Rosenfeld, "I har vist os et meget kløgtigt forsøg; I har også i går fortalt os flere smuktklingende eventyr; tillad da nu, førend I går, at jeg til gengæld fortæller eder en sand historie."

"Fortæl!"

"En hertug i Neapolis mistede en dag på en offentlig spadseretur et kostbart ur. Da dette ur var en gave fra en kær ven, blev han ilde til mode ved tabet deraf og lod bekendtgøre, at han ville give en sum, der var højere end urets værd, for at få det tilbage. Nogen tid efter modtog hertugen et besøg af en bekendt politispion, der erklærede, at han vel endnu ikke vidste, hvem der havde uret, men at han måske dog kunne skaffe det, hvis Hans Excellence ville betale ham den sum, han havde tilbudt. Dette lovede hertugen, og efter nogle dage blev han anmodet om at indfinde sig til et bestemt klokkeslæt i en vis kirke, hvor uret skulle blive ham bragt. Hertugen gik derhen til den fastsatte tid, men fandt kirken ganske tom; først efter nogen tid kom en mand ind, der knælede et par skridt fra ham; kort efter rejste denne mand sig igen og gik uden at sige et eneste ord. Hertugen ventede endnu længe, men da ingen anden kom, troede han, at man havde haft ham til bedste, og forlod med stor misfornøjelse kirken. Den anden dag indfandt politispionen sig igen hos hertugen og spurgte, om han havde fået uret. "Nej," svarede hertugen og fortalte, hvorledes det var gået ham i kirken. "Jeg bilder mig dog ind, at Deres Excellence har fået uret," sagde politispionen, "vil De ikke have den godhed nøje at lade Deres lommer gennemsøge."

Dette skete, og uret fandtes til hertugens store forundring i den dragt, han dagen før havde båret. Af denne fortælling ser I altså, at taskenspillernes behændighed går vidt, min herre, og jeg bilder mig endog ind, at I selv har vist os en prøve derpå i dette øjeblik."

"I vil altså hellere tro på en slig højst usandsynlig fortælling," svarede de Geer, "end på, hvad I ser for eders egne øjne?"

"Det være nu, hvordan det vil," sagde Rosenfeld, "så bør sagen undersøges; er I en bedrager, fortjener I straf, og forstår I eder på denne kunst, som jeg indtil videre anser for umuligt, så er det bedst, at I anvender eders pund i statens tjeneste og til dens fordel." Dermed åbnede han døren til et lille sideværelse, hvor et par af politiets håndlangere kom til syne, som han i forvejen, mens Theodor var borte, havde ladet føre derind. Da de Geer så dem, blev hans kinder og læber hvide. "Rosenfeld! Hvad har jeg forbrudt," råbte han, "at I således behandler mig?"

"Hvad I har forbrudt, vil vi nu snart erfare."

"Ha, så har jeg engang igen ladet mig bedrage af et ærligt udsende! Fordømte godtroenhed! – Ja, grib mig kun!" blev han ved, "sønderslid mine gamle lemmer! Gør, som eders grusomhed tilsiger eder! Men mine fædres gud skal forkorte mine lidelser, og I vil dog intet få at vide, og jeg skal tage min hemmelighed med i graven."

"Guldmageriet vil I næppe lære os, derpå tvivler jeg ikke, men hindre kunne vi dog, at I herefter ikke bedrager andre, der er mere lettroende end jeg."

"Nej," sagde endelig Theodor, der med bankende hjerte og den smerteligste uvilje havde været vidne til dette optrin, "nej, onkel! Til en sådan opførsel har du ingen ret; han har jo ikke

bedraget dig, han viste dig tværtimod den største tillid, og du burde sikkert ikke lønne ham på den måde."

"Ti du stille, min dreng!" svarede Rosenfeld, "og lad dem råde, der er ældre og erfarnere end du."

Da nu Theodor mærkede, at Rosenfeld ikke brød sig om hans indvendinger, og at de Geer virkelig skulle fængsles, fattede han pludselig en dristig beslutning; han nærmede sig hurtigt, og da han var begavet med en usædvanlig legemsstyrke, stødte han politiets udsendinge tilbage og åbnede derpå den dør, der førte til udgangen. "Flygt!" sagde han til den fremmede, "jeg står Dem inde for, at De ej i de første øjeblik skal blive forfulgt."

"Jehova har endnu ikke forladt sit betrængte folk," sagde den fremmede, idet han kastede et taknemmeligt blik på Theodor og ilede ud af døren. Alt dette skete på et øjeblik, og før Rosenfeld og de to mænd ret kunne besinde sig, var allerede de Geer langt borte. "Er du gal, dreng?" sagde endelig Rosenfeld, "hvilken djævel driver dig til en sådan forvovenhed?"

"Onkel!" svarede Theodor, der endnu blev stående ved udgangen og viste politiets håndlangere sine senefulde arme, hver gang de vovede at nærme sig, "når din vrede forsvinder, vil du selv indse, at jeg handlede rigtigt, og at du aldrig burde forråde den, der med tillid trådte over din dørtærskel, selv om han engang var din bitreste uven." Politiets udsendinge syntes imidlertid meget misfornøjede og udstødte flere trusler, Rosenfeld tav derimod ganske stille og gik længe frem og tilbage; lidt efter lidt syntes han endelig at fatte sig, de mørke skyer forsvandt fra hans pande, et halvt smil viste sig endog på hans læber, og han sagde til sidst ganske rolig: "Min kære dreng! Det er muligt, at da har handlet fornuftigere ved denne

lejlighed end jeg. – I gode mænd!" blev han ved, "I ser, at guldmageren er borte, ham fanger vi næppe denne gang; ja vi nødes vel oven i købet til at bære over med dette unge brushoved, der var så næsvis at hjælpe ham på flugt." Dermed gav han hver af dem en lille pengeforæring, hvorefter de gerne fandt sig i alt og med ydmyge buk forføjede sig bort.

Ellevte kapitel

Theodor ilede endnu samme aften til den guldsmed, der dagen i forvejen havde taget alkymien i forsvar, og viste ham det metal, der var blevet tilbage i diglen; guldsmeden undersøgte det på det nøjeste og erklærede det for ægte. "Jeg har," sagde han, "i den senere tid haft mere sådant guld under hænder; det er ikke det, der udvaskes af floderne eller opgraves af gruberne under jorden, det er tværtimod forfærdiget ved kunst af en adept; der findes visse mærker derpå, hvoraf jeg slutter det." Fuld af glæde vendte nu Theodor tilbage og fortalte Rosenfeld, hvad guldsmeden havde sagt. "Om så al verdens guldsmede opstår og aflægge vidnesbyrd til ære for alkymien," sagde Rosenfeld, "så tror jeg det dog ikke; for hvad der er umuligt, er umuligt; imidlertid glæder det mig, at dette guld er ægte, det er dog en lille erstatning for al den ærgrelse, jeg i dag har haft." Dermed tog han guldet, vejede det nøje og gemte det derpå i sit møntkabinet.

Da Rosenfeld igen kom ud af møntkabinettet, formanede han Theodor til dog for Himlens skyld at være fornuftig og ej at lade sig vildlede af hint bedragelige forsøg. Han bad ham betænke, at de Geer netop havde nærmet sig til diglen, mens metallet endnu var så koldt, at han mageligt kunne røre derved og forbytte det med et andet; men Theodor, der på det nøjeste havde givet agt på alt, hvad de Geer foretog sig, rystede smilende på hovedet ved disse ord. For resten bad også Rosenfeld Theodor ikke videre omtale hint forsøg; dog denne bøn kom for sildig, for Theodor havde i den første begejstring tilstået alt for guldsmeden, der igen fortalte det til andre; og

dagen efter strømmede allerede en stor mængde nysgerrige til Rosenfelds bopæl, for at få nærmere underretning om denne begivenhed; ja uagtet Rosenfeld erklærede det hele for bedrag, så fæstede dog mange lid til guldsmedens udsagn, og det rygte udbredte sig over hele Dresden, at en virkelig adept havde været i Rosenfelds hus.

På Veronica virkede dette rygte næsten med en magisk kraft; næppe hørte hun det, før hun ilede til sin fader og Theodor, som hun udspurgte med en næsten konvulsivisk iver; heller ikke lod hun sin fader i ro, før han havde vist hende det guld, der vidnede om de Geers kunst. Hun betragtede det med funklende øjne, vejede det, undersøgte det på alle måder, med alle de midler, erfaringen tilbyder, hvilke hun lod til at kende meget nøje. Derpå ilede hun til den ovenomtalte guldsmed og underrettede sig om, hvad han vidste om sagen. Da hun således endelig havde fået den sande sammenhæng at vide, skyndte hun sig igen tilbage til laboratoriet, hvor Theodor befandt sig. Hun stod længe åndeløs for ham uden at kunne tale; endelig udbrød hun: "Du udvalgte blandt tusinde! Du lykkeligste af alle mennesker! Og dog, da der gives en sådan mand på jorden, hvorfor standsede du ham ikke? Hvorfor spurgte du ham ikke, hvor hans hjem var? Hvorfor holdt du ikke lykken fast, da du havde den i hånden? O, han havde den gang gerne købt sin frihed med al verdens skatte! Men hvilken ond ånd forblindede min ulyksalige fader, der vanvittigt forjog rigdommens gud, som havde sat sig på hans dørtærskel? Dog måske har den store kunstner endnu ikke forladt vor by, måske vandrer han endnu på Dresdens gader, mens jeg spilder de kostbare,

uigenkaldelige øjeblikke." Dermed ilede hun atter bort, for, om muligt, at udforske guldmagerens opholdssted.

Nogle dage derefter kom hun igen på laboratoriet til sin fætter. "Theodor," sagde hun, "jeg har været over den hele by, i hver gade, hvert stræde, ja næsten i hvert hus; dog min møje var forgæves, men du vil dog sikkert se ham igen, Theodor, sikkert, sikkert! For han har jo kastet et taknemmeligt blik til dig; o, i dette blik lå jo løftet om al verdens rigdom! Jordens mægtigste monark har skjult sit purpur under en ringe dragt, for til sidst at nærme sig til dit ensomme kammer." Her standsede hun et øjeblik, ligesom for at eftertænke, hvad hun ville sige, endelig udbrød hun igen, mens en dunkel rødme farvede hendes kinder: "Theodor! Lad det være din bestræbelse nat og dag at finde ham igen; for har vi ham først, da skal vi vriste hans hemmelighed af hans hjerte, om vi så skulle bruge glødende tænger dertil. Find ham igen, Theodor! tænk derpå vågen og i drømme! og jeg lover dig uendelig løn. Du skal være min elskede, min gemal, Theodor! For se, jeg er den skønneste pige i denne by, ja sikkert også i det hele land; jeg ved jo vel, at du har elsket Manon, men lad du hende fare; mod min skønhedsglans forsvinder den blege Manon som en mat, skælvende stjerne på himmelens baggrund for den opstigende sol. Du ved ikke, Theodor! hvad jeg kan skænke dig, du kender endnu ikke livets glæder, jeg vil lære dig at kende dem, unævnelig fryd vil jeg lære dig at kende, vi vil bade os i gyldne strømme, vi vil bygge os troner af guld, vi vil være konger på denne jord og herske i forgyldte sale; den gamle fabel skal blive sandhed: Alt, hvad vi berører, skal forvandle sig til det funklende guld, og verden skal nedknæle i støvet og tilbede os som sine rette herskere. Når vi

da besidder alt, hvad vi ønsker, da vil vi sende vore tjenere til min moders fædreland, da vil vi endnu opgrave skatte af jordens indvold for at lægge mere til det meste; da vil vi først lære den rette salighed at kende; al verdens vellyster vil vi kryste, ligesom dunkle druer i gyldne bægere; vi vil også aftvinge guldet den lægedom, der forlænger livet og skænker udødelighed på jorden. O, jeg begriber vel, at udødeligheden kan udspringe deraf! De glimtende, funklende blikke, det udkaster til alle sider, har lært mig det. Det evigt uforanderlige, det eneste ædle, der aldrig angribes hverken af flammer eller af luft, hverken under jorden eller i havets dybeste afgrunde, det må vel kunne lære mig tilværelsens dybe hemmelighed; og når jeg først kender den, da bliver jeg selv uforanderlig og kan vel trodse de blege magter over stjernerne, hvis nogle sådanne gives."

"Nej, Veronica! Nej, kristne jomfru!" sagde pludselig en røst, skærende som græshoppens sang i græsset, "mig tilhører det blanke guld, os tilhører verdens skatte. Herrens udvalgte folk skal alene herske over guldet, enten det så ligger i stenens klædebon dybt under jorden, eller det koges og tilberedes i guldmagernes værksteder, hvor det indsuger fasthed af det dunkle, uædle metal, og glans af den røde, flygtige lue."

Theodor vendte sig forundret om og så, at det var Isak Amschel, der talte disse ord; sandsynligvis havde han kort efter Veronicas ankomst, uden at Theodor mærkede det, listet sig ind i laboratoriet.

"Os tilhører guldet," blev Isak ved, "for Messias er nu endelig kommet på jorden, og han er født iblandt vort folk; os tilhører guldet; for Salomon, vor konge, der forstod al verdens visdom,

måtte vel og forstå at frembringe guld. Også Moses forstod det, ja Moses forstod denne kunst; for blev han ikke en adept på Sinai bjerg? Står der ikke skrevet: Moses tog guldkalven, brændte den med ild og knuste den til pulver og rørte det i vand og gav Israels børn det at drikke? Men den, som kan forstyrre guld, må han ikke også kunne frembringe guld? For hvem iblandt os, der ej er indviet i kunsten, kan forstyrre guld? Kan vi opløse det i vand? Ikke den mindst del deraf, så stor som det fnug, der flyver i luften! Kan vi brænde det med ild? Ikke et gran deraf, så stort som et sandkorn, enhjørningen sparker bort med hoven, mens den løber igennem ørkenen. Men Moses brændte det i ilden og opløste det i vandet og gav folket det at drikke, som en lægedom i dets nød. Derfor er det *vor* kunst; ja den mand, der nylig frembragte guldet, er af vort folk, og jeg skal vist opdage, hvor han ligger i skjul, og da vil jeg hæfte mig til hans fødder som en blodigle, der før lader sig sønderrive end den slipper det sted, hvor den har suget sig fast."

"Ved du, hvor han er, Isak?" spurgte Veronica.

"Kom, jomfru, så skal vi tale derom! Husk, at du er bundet til mig med mange bånd, og at jeg kender dine hemmelige veje, og kast dig ikke bort til den kristne mand, der ikke forstår, hvad dit hjerte forlanger, og aldrig vil eller kan tilfredsstille din higende sjæl; for ikke han, men en mand af Israels stamme skal til sidst herske over den kristne jomfru!"

"Uforskammede!" svarede Veronica; "aldrig skal en vanskabt dværg som du herske over den, der selv er bestemt til at herske over de mægtigste."

"Kom, jomfru!" sagde Isak, "jeg forstår dog, hvad dit hjerte forlanger, og jeg både kan og vil tilfredsstille din higende sjæl."

Dermed greb han hendes hånd, og begge ilede igen ud; men Theodor var til mode, som om to dæmoner fra underverdenen var opsteget for at synge ham en sang om afgrundens glæder og om fordærvelsens afsindige håb.

Næste dag mødte Theodor Isak Amschel på gaden; han var klædt i rejseklæder og havde en vadsæk på ryggen. "Har du funden ham?" spurgte Theodor.

"Ak nej," svarede Isak, "jeg har kun fundet det sted, hvor han boede; jeg har vandret i hans værelser og set den stol, hvorpå han sad, det ildsted, hvorved han arbejdede; mange glaskolber fandtes der endnu, men de var sønderbrudte, diglerne var omvæltede, og af det kostelige pulver var ikke et gran at se. Men nu skal jeg rejse efter ham; min fod skal ikke hvile, før jeg finder ham; til de store stæder vil jeg vandre, og i dalene og på de høje bjerge; skoven skal ikke skjule ham for mig; flygter han til de laveste hytter, da vil jeg opdage ham, sidder han i et palads af marmor, da skal jeg finde ham, om jeg så, lig en mus, skal gnave mig vej gennem bjælker og sten; ja, selv hvis han indeslutter sig i jordens indvolde, da vil jeg udspejde ham i afgrundene. Jeg vil overraske ham, når han driver sine hemmelige kunster; jeg vil stå bag hans stol og belure ham og holde min ånde tilbage, så han ikke mærker mig; men når jeg så har lært hans kunst, da vil jeg fortælle ham det med spot og hånlatter, for at han kan fortvivle derover, for at han kan dø af ærgrelse derover, eller lægge voldsom hånd på sig selv, på det jeg alene på jorden, og ingen anden end jeg, må kende denne hemmelighed."

"Det vil blive en bekostelig rejse, Isak," sagde Theodor.

"Mig koster den intet," svarede Isak, "mangfoldige gange har jeg vandret således med min vadsæk på ryggen; men jeg vidste,

at det hængende æble i træet hørte mig til, når jeg blot ville udstrække min hånd derefter, den halvmodne figen har ofte næret mig, jeg kender den saftige rod på marken og ved, når dagen er hed, langt borte at opdage den rindende kilde; jeg kender de skrig, der lokker skovens fugle til jægergarnet, jeg har tit overrasket dem på rederne om morgenen og suget næring af de halvudklækkede æg. Ja, selv om vinteren viser månen mig vej, og jeg ved, hvor den kaglende høne sidder, jeg forstår at aftvinge hende sit æg, endnu før hun selv ville have lagt det. Kulde og blæst og den drivende sne har jeg mangen gang trodset, og hvor hestens næsebor udstøder den varmende dunst, finder jeg min ovn, ulden på det levende får tjener mig til dyne, og jeg finder mit leje ved yveret, ved siden af det sugende lam. Men var det end ikke så, da ville jeg hungre og tørste, ja jeg ville vandre med nøgne fødder og med ulæsket tunge gennem Sinais ørk for at finde ham, der er den eneste sande Messias, ham, der er forkyndt i vore fædres skrifter, ham, der skal skænke sit folk nøglen til al verdens kongeriger."

"Hvordan vil du da behandle denne Messias, hvis du finder ham?" spurgte Theodor; "efter hvad du nylig sagde, skulle man ikke tro, at du havde de bedste hensigter med ham."

"Hvis jeg finder ham," sagde Isak, og hans øjne blev som en fangen høgs øjne, når den skuer sin føde i vogterens hånd, "hvis jeg finder ham, da skal disse svage fingre blive som jerntænger, for at holde ham fast; ja, grævlingen skal ikke bide hårdere end jeg, og den vilde hyæne skal ikke holde fastere på sit bytte. Men hvis han ikke vil agte på mig, og hvis han vil jage mig bort som en gøende hund, der er til besvær, og hvis jeg mærker, at jeg ikke alene kan bemægtige mig hans skat, da skal jeg opløfte min

røst, så at den skal høres gennem landene, og en af jordens fyrster skal komme mig til hjælp, for at fange og nedlægge det kostbare vildt, og vi må da, hvis det ikke kan være anderledes, dele hans hemmelighed med hinanden."

"Jordens fyrster vil sparke dig bort med foden," sagde Theodor, "de vil aldrig dele byttet med et sådant hjerteløst dyr af en forskudt race, som du er."

"Jo, de vil, de skal!" genmælede Isak, "for den, der bringer dem penge, er deres broder og ven, af hvilken slægt han så stammer, ja han er den gud, som de tilbeder; derfor ville de sætte mig på en trone ved deres højre hånd og bøje dem i støvet for mig og bringe mig gaver og ofre, og jeg skal være konge over det glimrende guld, ja over alle jordens skatte."

"Gid du aldrig må finde sporet af den flygtendes fod," sagde Theodor, "og finder du det, gid det må udviskes for dit øje, som om det var skrevet i bølgerne!" Dermed vendte han sig om og gik.

Men uagtet Theodor således med foragt vendte sig bort fra denne mand, der tilbad guldet som sin gud, så vakte dog den metalforvandling, hvortil han selv havde været vidne, en begærlighed i hans bryst, hvilken han heller ikke kunne modstå, og han lagde, som vi siden skal se, planer, der ikke var mindre sælsomme og fantastiske end de, Isak nylig havde udviklet for ham.

For resten syntes en højere magt at have hørt, hvad Theodor ønskede Isak, for omtrent to måneder sildigere betroede Veronica Theodor, at Isak endelig var kommet tilbage, efter at have tabt det sidste spor af den flygtende adept. "Imidlertid håber jeg endnu, at guldmageren ikke vil forglemme den

tjeneste, du viste ham," lagde hun til; "dog er det ikke at forlade sig på. Vi handler derfor vel, hvis vi også ved andre midler stræber at fængsle lykken og ikke stoler på guldmageren alene."

Tolvte kapitel

Det var en søndag eftermiddag, de første svaler flagrede allerede om Mariakirkens høje tårn, solen skinnede varmt, ferskentræet blomstrede i Rosenfelds have og stikkelsbærbuskene stod dækkede med lysegrønne blade, da Victor foreslog en lystrejse til det kongelige sommerslot Pillnitz, der lå ved Elben, omtrent en mil fra Dresden. Det blev bestemt, at enkelte af selskabet skulle køre, andre skulle ride. Victor havde gerne overtalt Manon til det sidste, men hun undslog sig derfor, hvorimod Veronica foretrak til hest at følge Victor. Dette ville Rosenfeld imidlertid ikke tillade; for det skikkede sig ikke, sagde han, at hun red alene med en bekendt herre ved hoffet. Victor foreslog da, at Theodor skulle ride med dem, hvori Rosenfeld endelig også samtykkede. De øvrige ville derimod køre, med undtagelse af madame Wolfgang, der blev hjemme. Victor påtog sig at skaffe befordring, og efter en time holdt hans vogn tillige med tre rideheste i gården. Det blev imidlertid besluttet kun at bruge denne befordring på henvejen; tilbage ville derimod selskabet sejle på Elbstrømmen, hvorfor også Victor bad Manon tage sin guitar med og spille derpå om aftenen, når de sejlede hjem.

De tre ryttere svang sig nu på deres heste, de øvrige fulgte til vogns. Vejen gik igennem de yndigste egne; det var en stille dejlig dag i forårets begyndelse, markerne var alt grønne og fyldt med hvide blomster, men skoven så sortere ud end om vinteren, uden tvivl fordi de stærkt opsvulmede knopper meddelte den deres farve. Enkelte træer stod dog overpudrede med hvidt, og pilen fremviste allerede sit grønne skæg; kun på

de få vinbjerge, der fandtes i Dresdens nærhed, så man ingen synderlig forandring; for de fra syden forplantede vinranker havde endnu ikke indsuget så mange solstråler, at de var kommet nær ved deres udspring. For resten hørtes lærkens sang højt over markerne, de tilbagekomne storke knejsede på tagene eller spadserede langsomt om i de lave enge, hvor frøerne med enkelte toner syntes at prøve deres røst og at forberede sig til en tilkommende, fuldstændig korsang.

"De vil sikkert engang blive en god rytter," sagde Victor til Theodor, "det viser Deres legemsbygning tydeligt; men De tænker på andre ting og passer ikke på Deres hest. Drej Deres knæ mere indad! Så! – Ryst tøjlerne! Læg den venstre schenkel til! De har gode anlæg, med De mangler øvelse. – Nej, de må ikke tillade Deres hest at kaste sig fra trav i galop, det duer ikke." Således rettede han bestandig med den største høflighed på Theodor, mens han selv sad så utvungen og ligegyldig i sadlen, som om han havde siddet i en sofa; ikke desmindre bragte han med få, næsten umærkelige vink det veltilredne dyr til at udføre hvilke bevægelser han forlangte af det, og Theodor måtte sukkende tilstå sig selv, at han også i denne kunst, uagtet han i den senere tid havde taget undervisning deri, stod langt tilbage. "De har uden tvivl ikke haft nogen god lærer," sagde endelig Victor; "hvis De derfor nogle timer om ugen vil indfinde Dem i grevindens ridehus, så skal jeg sørge for, at De kan få den undervisning, der endnu mangler Dem; men betragt dog med hvilken anstand Veronica sidder, og hvor let hun ved at føre sin hest; af hende kunne mangen øvet rytter endnu lære noget."

"Det er et dejligt dyr," sagde Veronica, "hvem der dog havde en sådan hest!"

"Vil De have den, Veronica?" spurgte Victor.

"Om jeg vil have den? Ja, hjertelig gerne."

"Vel, så er den Deres."

"De spøger; det ville min fader desuden heller ikke tillade."

"Vil De have en hest, Veronica, så skaffer jeg Dem en, og skal oven i købet overtale Deres fader til ikke at have noget derimod; stol De på mig."

Veronica ilede derpå i kort galop henad vejen, Victor og Theodor travede rask ved hendes side, og det varede ikke længe, før de så Elbstrømmen i det fjerne; flere tårne hævede sig nu i sollyset, ligesom skinnende bjergtoppe, bag de dunkle træer. Victor og Theodor steg ned af deres heste, Victor rakte hånden til Veronica, men hun rystede smilende på hovedet og sagde: "Ræk Deres hånd til min søster, jeg kan undvære den." Derpå svang hun sig med megen behændighed ned på jorden. Kort efter kom den vogn, hvori det øvrige selskab befandt sig; Victor ilede den i møde, men Veronica tog Theodor under armen og sagde: "Manon er forelsket, og Victor tænker kun på hende; jeg må altså tage til takke med Dem, Theodor! Kom, lad os ikke forstyrre de elskende!" Dermed ilede hun ved Theodors side op ad den lange lindeallé; det øvrige selskab fulgte, og de stod snart i den store slotsgård, hvor et vandspring udsendte sin mægtige stråle, mens en lille regnbue slog en kreds om de faldende vanddråber, der glimtede som diamanter i sollyset.

Kun det halve slot var beboet, for kongen var der endnu ikke, hvorimod enkelte af prinserne allerede var flyttet derud. Victor førte selskabet ind i en sal, hvor han bad det vente, mens han selv gik ned for at hente en fører. Salen var stor, i væggene blinkede prægtige spejle, loftet var sirligt udarbejdet og

forgyldt, dog havde værelset et uhyggeligt udseende; for de forældede møbler stod uordentligt mellem hverandre, og meget var bragt herind, som ikke passede til værelset, så at dette snarere lignede et oplagssted, hvori gamle stole og borde var udstillede til salg, end en med kongelig pragt udsmykket sal. For resten åbnedes dørene hvert øjeblik, og mange mennesker løb derigennem. Theodor henvendte sig til en tjener, for at spørge om noget; tjeneren svarede ham ikke, men ilede hurtigt bort; han henvendte sig derpå til en anden: "Jeg har ingen tid!" sagde denne og fulgte øjeblikkelig sin forgænger. Theodor bemærkede, at de samme personer ofte vendte tilbage, og det forekom ham, som de dreves af en bestandig uro, ja som de drejede sig på Ixions hjul og var nødt til at fly og forfølge hverandre, uden nogensinde at nå deres mål. Endelig vendte Victor tilbage. "Hvorfor løber dog de mennesker sådan herigennem?" spurgte Theodor.

"Således spurgte også en af mine bekendte," svarede Victor smilende, "da han første gang kom til en stor by og så menneskesværmen bevæge sig igennem gaderne."

"De synes ligesom at jages igennem disse værelser af en panisk skræk," anmærkede Theodor.

"Enkelte løber, fordi de har noget at bestille, andre, fordi de vil synes så," sagde Victor; "vist er det, at hver af dem har sin egen plan, og at det kun er høflighed, når de synes at bekymre sig om andre, men denne høflighed finder De sjældent hos tjenere, for de er af en uhøflig race og griber lejligheden til at være uartige, hvor de ej er tvunget til at lyde."

Nu kom en opsynsmand, der førte selskabet om fra værelse til værelse og viste det de forgyldte sale, der imidlertid, trods

deres pragt, var kolde og frembragte et ubehageligt indtryk på Theodor. Ja, uagtet han ellers, når han blot så himlen over sig og indåndede den fri luft, med lethed kunne gå mange mile, sporede han dog nu en besynderlig træthed i lemmerne, al spændkraft syntes bortveget af hans muskler ved denne langsomme gang gennem de mange værelser, mens vejviseren med monoton røst berettede, hvem der havde boet der, hvad deres vedligeholdelse årligt kostede, hvad de malerier, der hang på væggene, forestillede, og hvilke mestre der havde malet loftbillederne, der dog ikke altid syntes at være mesterstykker af kunsten. "Ville De bo her, Manon?" spurgte Theodor.

"Ikke for meget godt," svarede hun.

"Jeg ved ikke, hvilken ond ånd der forfølger mig, når jeg ser slige store bygninger," blev han ved, "men en forunderlig kedsomhed kommer da over mig, og jeg må ofte gabe, mens jeg betragter de mange kostbarheder og hører på opsynsmændenes vidtløftige fortællinger derom"

"Det går mig ligeså," svarede Manon.

"Jeg ville nok bo her," sagde Veronica, "alt er dog pragtfuldt og stort i disse sale, de er i det mindste lige så gode som vor gamle dagligstue, og disse billeder er dog stedse smukkere end den gøg, der sidder i vort ur og kommer frem hver time for at såre mit øre med sin afskyelige sang."

Til sidst åbnedes et værelse, der ikke var større end de andre, men syntes bestemt til en højtideligere brug; loftet var derfor stærkere forgyldt, gulvet var indlagt med gråt mosaikarbejde, der forestillede havheste og andre fabelagtige vanddyr. På en af væggene sås et basrelief, der forestillede Neptun, kørende på en vogn i form af en muslingskal, ved hans side stod Amphitrite;

denne vogn syntes at rulle henad bølgerne og blev trukket af havheste; tritoner svømmede foran og blæste på store sneglehuse; efter vognen svømmede vandnymfer, og det hele udgjorde virkelig et smukt kunstværk. I baggrunden overfor dette basrelief hvilede to malmløver på en forhøjning og syntes at bevogte opgangen til en tronstol, der stod på marmorfliser, og over hvilken en rød fløjls tronhimmel svævede.

I en sidevæg åbnede opsynsmanden nogle skjulte skabe, hvori man så adskillige klenodier, der siden er henført til den grønne hvælving i Dresden; blandt andet fandtes her flere kostbare perler, der var således ordnet, at hver enkelt perle dannede mave, hoved eller arme af et lille uhyre; de lemmer, hvortil ingen perler passede, var almindeligvis udført i sølv. Ved siden af disse barbariske kunstværker sås kostbare ure, dog i forældet form, diamanter, halssmykker og prægtige diademer. Veronica betragtede dette med stor glæde, især syntes diamanterne og de vanskabte dværge at tiltrække sig hendes opmærksomhed; ja, da føreren vendte sig bort, kunne hun ikke undlade at røre smykkerne med hånden; endelig tog hun, ligesom drevet af en uimodståelig lyst, et prægtigt diadem, befæstede det til sit hoved, ilede forbi malmløverne og satte sig på tronen dermed. Føreren blev imidlertid misfornøjet, da han bemærkede det. "Smykkerne skal man betragte, men ikke berøre," sagde han, "og på tronen bør ingen sidde uden kongen; ikke engang Hendes Majestæt dronningen har nogensinde haft den dristighed at sætte sig der."

"Desværre, min dristige og elskværdige kusine, De må virkelig nedlægge Deres kongelige pragt og nedstige af tronen, så smukt det for resten klæder Dem at sidde derpå," sagde

Victor, idet han rakte hende hånden, hvorpå hun med en let bevægelse hoppede ned; men hun blev endnu længe stående foran de åbne skabe og syntes ugerne at rive sig løs fra alle de herligheder, hun her så.

Fra slottet gik selskabet ned i haven, hvor de store drivhuse især vakte dets opmærksomhed; for her havde kongen samlet alt, hvad der på den tid var muligt at have. Prægtige vifteplanter bredte sig i selskab med aloer og den piggede kaktus og med slyngplanter, der strakte sig til alle sider, skønt deres rødder kun var ganske små.

I et andet drivhus, hvor heden var mindre, blomstrede store myrter i selskab med jasmin- og orangetræer; også fremmede liljer stod her, som udbredte en bedøvende vellugt overalt. Felicitas bad om at gå bort, for hun kunne ikke fordrage den stærke lugt og den indesluttede varme. "O, I svage skabninger! I kan intet fordrage," udbrød Veronica; "alt dette er dog kun lidet mod, hvad der findes i min moders hjem; denne vellugt er intet mod den, der udåndes ved Orinocos bredder, hvor en af de månelyse nætter er hedere, end eders skønneste sommerdag, hvor skovene tit står lige så fulde af blomster, som af blade, hvor jaguaren brøler højt af begærlighed efter bytte, hvor den vilde puma udstrækker sin blodige tunge, hvor den sorte neger betragter mig med sit brændende blik, og hvor græsset selv bliver skarpt, som en kniv, og er i stand til at forsvare sig."

Den lidenskabelige rus, hvori Veronica befandt sig, syntes denne gang endog at virke noget på Manon. "Ja," sagde hun, "jeg erindrer også, hvad min moder fortalte om de store, evigsusende floder, omkransede af palmer og mægtige lianer, der ligesom sløjfer knytter træ til træ, om de mange farver, der

glimter hist i aftenrøden, om den purpurrøde ibis, de flyvende storke, de glimrende sommerfugle, de metalglinsende kolibrier, alt dette forekommer mig som drømme og erindringer om et land, jeg engang selv har set, og hvortil jeg engang igen skal vende tilbage."

"Men sommerfuglens pragt og kolibriens metalglans er dog kun svage billeder på, hvad der funkler i gruberne under jorden i hine lande," sagde Veronica, "for derfor er denne lilje så rød som guld, fordi den er kommet fra guldets land; ja lykkelig er den bi, der kan skjule sig i dens indre, og til hvis fødder dens gyldne støv hæfter sig." Med disse ord bøjede hun sit hoved ned mod liljens bæger, men i samme øjeblik fløj en hveps ud deraf, der sandsynligvis var holdt i live ved den bestandige varme i drivhuset, og stak Veronica i fingeren. Hun trådte tilbage med et skrig, forbitrelse farvede hendes kinder, og med et sikkert slag traf hun sin fjende, der endnu flagrede om hende, så den sank til jorden, hvor den krummede sig i dødskamp.

"Ser De," sagde Theodor, "sådanne dyr findes også i hine lande, tillige med slanger, skorpioner, krokodiller, blodsugende flagermus og de giftigste urter, der truer livet med undergang."

"Så gives der også mænd, der forstår at møde faren, at lege med slangen og at drage vinding selv af den giftige urt," svarede Veronica.

"Guds død! smukke pige!" sagde pludselig en røst bag hendes ryg, "De taler jo som den modigste grenadér." Forundret vendte Veronica sig om og så en anselig og velklædt mand, der var kommet ind, uden at hun mærkede det. "En sådan pige ville falde i Hans Majestæts smag," blev han ved, "hvad hedder De?"

Veronica, der denne gang mod sædvane blev forlegen og følte sig betaget af ærefrygt for den fremmedes fornemme udseende, nævnte sit navn.

"Hvor gammel er De?" spurgte han.

"To og tyve år."

"Har De ikke lyst at komme til hoffet?"

"Meget," svarede Veronica med blussende kinder, "men hvordan skulle det ske?"

"Nu, der sker i denne verden meget, som man ikke venter, min smukke pige."

I dette øjeblik vendte Victor tilbage med Rosenfeld, der havde besøgt et nærliggende drivhus. "Ei, hr. baron, er De her!" sagde Victor med tilsyneladende forundring. "Nu ja, Marwitz! Hændelsen sørger undertiden godt for os og bringer os i behageligt selskab, når vi mindst vente det."

"Tillad, at jeg forestiller Dem for baron Vitzthum," sagde Victor; "han er kongens opvartende kammerherre og hans fortroligste ven, tør jeg lægge til."

"Ei! Der er jo endnu et smukt barn," sagde Vitzthum, da han fik øje på Manon, der stod noget længere borte; "er det den anden af de piger, De har talt om, Victor?"

"Ja, hr. baron!"

"Det er mig kært at se Dem, mine smukke børn!" sagde han, "jeg håber, at det ikke skal blive den sidste gang; Marwitz, endnu et ord!" Dermed gik baron Vitzthum og Victor hen i en krog, men Veronica nærmede sig næsten mere, end anstanden tillod, og lyttede til deres ord. "De har ret, Victor," sagde Vitzthum, "den blege vil, hvor smuk hun end er, ikke passe for kongen, han lider ikke de alt for jomfruelige damer."

"Desto bedre for mig," svarede Victor, "så beholder jeg hende selv; men det skulle meget undre mig, om ikke den ældste allerede var i grev Ratowskys hænder."

"Nu, han afstår hende naturligvis gerne," sagde Vitzthum. Da de to herrer imidlertid så, at Veronica stod ved deres side, forandrede de hurtigt genstanden for deres samtale. "Deres grevinde er her," sagde baronen, "den skønne dag har også lokket hende herud."

"Det formodede jeg næsten," svarede Victor, "jeg vil da gribe lejligheden til at forestille mine smukke kusiner for hende." Baron Vitzthum hilste derpå Veronica venligt og forsvandt; kort efter forlod også de andre drivhuset.

Den spændte tilstand, hvori Veronica befandt sig, vedvarede endnu, efter at hun var kommet fra drivhuset ud i den fri luft. Hendes bryst bevægede sig stærkt, og hun lod til at være nedsunket i besynderlige drømme; endelig nærmede hun sig til Victor og sagde med nedslagne øjne og med dæmpet røst: "Victor, da det nu er kommet så vidt, så vil jeg ikke dølge for Dem, at jeg kender Deres planer med mig; men jeg samtykker kun, når jeg får det diadem, der ligger i tronsalen, og den store diamant vil jeg have og de dejlige perler; for hvad skulle de i de hæslige dværges legemer?"

"For himlens skyld, vær dog forsigtig!" sagde Victor.

"Og et prægtigt landsted vil jeg have," blev hun ved, "og et drivhus, fuldt af de dejligste blomster og frugter, således som de gror på Guyanas sletter; og ekvipage vil jeg have, dejlige heste og to negre, der skal følge mig, hvor jeg går; men især vil jeg have guld, hører De, guld og sølv i mængde vil jeg have."

"Hvad taler du om, Veronica?" spurgte Rosenfeld, "dine øjne funkler så besynderligt; går du i drømme?"

"Næsten," svarede Victor, "den stærke hede og den bedøvende duft har ophidset hendes blod."

"Så vær dog fornuftig og før dig sømmeligt op!" sagde Rosenfeld. Veronica tav nu stille, men dog syntes hun den hele aften at være nedsunket i sine drømme, og bekymrede sig ej om, hvad der foregik omkring hende; ja undertiden rødmede hun stærkt, uden at nogen anede hvorfor, og befandt sig åbenbart i en usædvanlig, ja næsten feberagtig spænding.

Solen var netop gået ned, da selskabet mødte et par damer, der fulgtes af to tjenere. Den ene dame, der ikke længere var ganske ung, røbede snart ved den opmærksomhed, hvormed hun agtede på sin ledsagerindes mindste vink, at hun var en underordnet person. Den anden havde en kæk og fri holdning og et veldannet, skønt langt fra regelmæssigt ansigt, som en lille Roxelane-næse gav en ejendommelig karakter. "Der er grevinde Orselska," sagde Victor, idet han trådte et par skridt tilbage og hilste med ærbødighed. Grevinden hilste venligt igen og blev derpå stående. "Er det de smukke piger, for hvis skyld De i dag er blevet mig utro, Victor?" spurgte hun.

"Det er mine to kusiner, som jeg har taget mig den frihed alt flere gange at nævne for Deres Højhed."

"Marwitz har rost Dem meget," sagde hun, "og dog må jeg tilstå, at han ikke har overdrevet sin ros; er det Dem, som hedder Manon?"

"Nej, det er min kusine Veronica," svarede Victor,

"Det glæder mig at se Dem; men nu må De ledsage mig, Marwitz, vi sejler tilbage på Elben. Nej, frygt kun ikke! Jeg skal

ikke være så grusom at skille Dem fra Deres veninder, de to piger kunne jo rejse med os. – Det gør mig ondt, at jeg ikke har plads til flere," sagde hun, idet hun betragtede Theodor, "jeg ville ellers indbyde Dem alle, men i det mindste kan De følge efter på den anden båd."

Det var allerede aften, da selskabet indskibede sig; Victor sørgede for, at Manons guitar kom om bord på grevindens båd. Månen kastede sine stråler nedad floden, der lå som et bøjet kæmpesværd af det blankeste stål mellem de svagt oplyste kyster. Theodor øjnede det fartøj, hvorpå Manon befandt sig, som et stort tågebillede, der svævede foran ham. Bølgerne skvulpede mod båden, og hver gang årernes ender nedsænkedes i floden, opstod et hvidagtigt lys i det vand, der skyllede omkring dem. Felicitas dyppede en stok i vandet og glædede sig ved det lysskær, der opstod, når hun bevægede den i bølgerne; men Theodor sad stille på den anden side af båden og stirrede ned i den forbiilende strøm.

Pludselig nåede lyden af Manons guitar Theodors øre, og en stemme tonede, der, trods alle hans kampe, dog alt havde vunden en så stor magt over hans sjæl. Hvem der overhovedet ret vil føle musikkens vidunderlige virkning, må høre den i en stille forårsaften på vandet; da forekommer det os, som bølgerne sang om gamle hemmeligheder, om svundne tider, om henvisnede slægter, der atter skulle opstå i deres kraft, om fredelige lande, hvori ingen storm blæser, om Paradiset, der måske ligger begravet under bølgerne og atter skal fremstige i sin herlighed, når tiden kommer. Tusinde ubestemte forhåbninger vækkes da; glemte, hendøde længsler opmanes, ligesom ånder af graven; ja erindring og håb opstiller for vort

øje et magisk spejl, hvori vi ser gyldne skatte, der ellers dækkes af afgrundene.

Også Theodor forekom det, ligesom bølgerne blev levende og fortalte om deres vandringer, hvordan de af længsel efter lyset var opsteget i de luftige regioner under himlen, hvordan de af frygt for stormen havde skjult sig i de dybe afgrunde, hvordan de, drevet af en ustandselig higen, var rullet til fjerne lande og havde hørt eventyr, det ene forunderligere end det andet, om hvilke de nu ikke blot hviskede, som de plejede, så det udbredte sig i store kredse, men hvorom de sang, så det lydeligt hørtes henad vandfladen. Under denne sang vågnede forsvundne drømme i Theodors bryst, og det kom ham for, som om han engang havde foretaget sælsomme rejser og oplevet eventyr, som han i sin nærværende tilstand længst havde forglemt. Dog disse utydelige erindringer forsvandt igen, ligesom lysglimtet i de bølger, som årerne nylig havde berørt; men én erindring forsvandt ikke, ét billede blev bestandig mere levende og stod ligesom i forgrunden af hans sjæl, det var billedet af Manon. Alle hans forsætter bortskylledes af de toner, der klang over bølgerne, og hans hjerte var færdigt at briste ved tanken om, at det var en dårlighed af ham længere at håbe, og dog håbede han endnu, ja undertiden bildte han sig ind, at hans elskede delte hans følelser, og at disse vemodige toner var hendes svanesang, hvori hun begræd tabet af sin jordiske fremtid og tog afsked med livets glæder.

Men foran båden kastede månen sit billede i vandet og svævede halvt smilende, halvt vemodig på himlen, ligesom den var så vant til at låne sin glans til sådanne scener, at den smilede over sin egen deltagelse deri, som over en dårskab.

"Den fordømte klimpren!" sagde Rosenfeld pludselig, "gid den havde ende, og gid månen var pokker i vold, for så længe den skinner, ser jeg bestandig de to lakajansigter der foran, og ærgrer mig da over, at vi skal rejse i det kompagni. Grevinden kunne vel have skaffet os plads i sin egen båd, ikke sandt, Theodor? Jeg mærker nok, at du ærgrer dig lige så meget over de karle, som jeg, men tålmodighed overvinder alt, min dreng! Nu tier endelig den fordømte musik, og rejsen er gud være lovet snart til ende."

Disse ord virkede på Theodor, som et råb om morgenen virker på den sovende, som derved udrives af den fremmede verden, hvori han var, og endnu kun til afsked hører den fjerne susen af drømmenes port, der drejer og lukker sig på sine let bevægelige hængsler.

Kort efter landede båden ved Elbbroen, nær det sted, hvor Theodor havde hvilet den aften, han kom til Dresden. Manon og Veronica var alt gået i forvejen, Rosenfeld, Theodor og Felicitas ilede hurtigt efter dem, og kom snart til deres hjem, hvor madame Wolfgang lukkede dem op, og hvor den lille vindspiller med lystige spring og afbrudt bjæffen ytrede sin glæde over deres tilbagekomst.

Trettende kapitel

Kort efter var det Manons fødselsdag. Alt længe før det var blevet lyst, hørte Theodor, at husets folk var oppe; han klædte sig da på og ilede ned i den store sal, hvor han så Victor, madame Wolfgang og Felicitas sysselsatte med at indrette alt til en lille fest. Rundt omkring lå blomster og grønne blade, hvoraf madame Wolfgang og Felicitas flettede blomsterbuer, som Victor med megen smag vidste at anbringe, så at tykke guirlander bølgede sig under store kranse på alle vægge. Såvel i kransene som i guirlanderne var blomsterne indflettede med så megen kunst, som om de af dem selv var fremvoksede på disse steder. Alle blomsterne glinsede stærkt af natteduggen; for de var nylig plukkede og strålede endnu i al deres friskhed og fylde, så det ville have været vanskeligt selv for en god maler at give et billede, der stod ved siden af, hvad naturen her havde frembragt, og hvad en øvet hånd havde sammenstillet og ordnet.

Theodor blev straks taget i arbejde og måtte hjælpe de andre at flette kranse. Kort efter tog Victor Manons portræt, som han havde ladet male, hængte det på væggen og omgav det med de tykkeste, smukkeste blomsterkranse. Nedenunder opstilledes et bord, som Victor draperede på mange måder og udsmykkede ligesom et alter. På det således udsmykkede bord lagde han nu prægtige tøjer, kostbare sjaler, skønne armbånd, halssmykker, ørenringe, nydelige sko, kort sagt alt, hvad der hører til en dames pynt. Ved siden heraf lagde madame Wolfgang og Felicitas et par beskedne gaver, hvortil Theodor endnu føjede en sirlig med smag udarbejdet kam, hvormed han ønskede, at

Manon skulle smykke sine sorte fletninger. Rosenfeld havde intet givet, for han helligholdt aldrig slige fester, han hadede dem tværtimod, og kun af godhed for Victor, som han gerne føjede i alt, fandt han sig i, at der denne gang skete en afvigelse fra husets almindelige skik.

Veronica var også oppe, men, ligesom Rosenfeld, bragte hun ingen gaver, hun bandt heller ingen kranse og hjalp ikke med til at udsmykke salen. Tværtimod sad hun, så længe guirlanderne blev ophængte, ganske rolig i en krog foran et bord, hvorpå hun lagde kort op, og syntes så fordybet i at betragte de mange slags stillinger og forbindelser hvori hændelsen bragte dem, at hun ikke agtede på sit lys, der brændte mat med en lang tande. "Puds Deres lys, jomfru Veronica!" sagde madame Wolfgang, "ellers får De ingen venlig mand."

"Vær så god at pudse det selv! Sligt kommer Dem til, madame!" svarede Veronica, meden hun roligt vedblev at betragte sine kort. Madame Wolfgang opfyldte virkelig hendes forlangende, men sagde tillige kort efter: "Nu holder hun sin bibellæsning; for hun tror hverken på Gud eller Kristus, men på kortene tror hun, de er både hendes bibel og hendes evangelium."

Desto opmærksommere blev imidlertid Veronica, da Victor bragte sine foræringer, og næppe var alt lagt på bordet, før hun ilede derhen, udfoldede tøjerne, vejede armbåndene i hånden, lod ørenringene funkle foran lyset og undersøgte alt på det nøjeste.

"Nu vædder jeg på," sagde madame Wolfgang, "at jomfru Veronica, der har så mange penge, tænker på at overraske sin søster med en gave, der endnu skal overgå alt dette."

"Victor!" sagde Veronica, uden at agte på madame Wolfgangs ord, "hvilke kostbarheder giver De mig, når min fødselsdag engang kommer, der kan stå ved siden af disse?"

"Jeg vil ikke vente så længe," svarede Victor, "i gården er der allerede en gave til Dem, som jeg håber, De ikke vil foragte." Veronica åbnede straks et vindue, og man hørte tydeligt en hest stampe på stenbroen i gården. Hun ilede nu hurtigt ned og kom først efter nogen tid tilbage, fulgt af Rosenfeld. "Den hest er dejlig," sagde hun, "just således, som jeg ønsker den, jeg har nøje betragtet den ved faklernes skin, men tal dog min fader til rette, kæreste Victor! Han vil ikke have, at den må stå her."

"Nej, Victor," sagde Rosenfeld, "det går slet ikke an, jeg har ingen plads i min gård for et sådant dyr."

"Jeg har ret til at holde fire heste," sagde Victor, "men holder kun to, altså kan denne stå hos os på grevindens stald, og jeg skal lade den bringe hid, hver gang Veronica ønsker det." Rosenfeld tav nu, men da han havde set de kostbare gaver, der lå på bordet, tog han Victor til side og sagde: "Det går sandelig for vidt, De må jo ruinere Dem med alt dette; hvad er dog Deres hensigt med således at ødsle Deres formue bort på de to piger?"

"Min hensigt kender De og har jo hidtil ikke misbilliget den."

"Nu, nu, De ved, jeg har intet derimod, hvis De selv kan vinde pigens samtykke, men dette er dog for meget, sig, hvad har det kostet alt sammen?"

"Det ved jeg knap," sagde Victor stolt, "jeg regner ikke mine gaver ud i skilling og hvid; min følelse for Manon er ubegrænset, og ubegrænsede ønskede jeg også, at mine gaver skulle være." Ved disse ord rystede Rosenfeld på hovedet, men Victor åbnede et vindue og klappede i hånden. Pludselig klang

fløjter, oboer og valdhorn, og en meget smuk serenade blev opført af flere blæsende instrumenter; midt under denne trådte Manon ind, som Felicitas havde hentet.

Manon blev stående ved indgangen og betragtede værelset med forundring. "Det er smukt," sagde hun, "det er for meget, jeg takker Dem alle." Nu førte Victor hende til bordet, hvor hun atter betragtede alt med forbavselse, men det syntes ej at frembringe noget glædeligt indtryk på hende. "Alt dette er fra Dem, Victor," sagde hun, "det er kostbart og dejligt, det gør Deres smag ære, jeg takker Dem inderligt for det venskab, De viser mig, men tilgiv – min hensigt er i sandhed ikke at fornærme Dem – jeg kan ikke modtage alt dette af Deres hånd."

"Vil den godmodige Manon krænke en ven så dybt?" sagde Victor.

"Nej, hr. von Marwitz! Dette er for meget, hvis De ville indskrænke Deres gavmildhed, hvis De ville give mig en eneste, den mindste af disse gaver, da skulle den være mig et kært tegn på Deres venskab, men alt dette kan jeg ikke modtage."

"De har at befale, gaverne ligger der nu engang, imidlertid kan De skænke dem bort, rive dem i stykker, kaste dem ud af vinduet, det står til Dem, men jeg tager dem ikke igen."

"Victor, vær dog fornuftig! Miskend mig ikke! Jeg vil sandelig ikke fornærme Dem."

"Vel," sagde Victor, "jeg skal snart skille Dem derved." Med disse ord greb han et kostbart halssmykke, ilede til vinduet dermed, og før nogen kunne hindre ham, fløj det allerede langt hen i gården.

"Victor," sagde Manon, "for himlens skyld, hvilken ubesindighed! Nej, min hensigt er ikke at lønne Dem så slet for

Deres venskab; jeg vil, jeg skal da tage Deres gaver, De misforstår mit afslag aldeles – vær dog ikke vred på mig!"

"Når De vil beholde mine foræringer, skønne Manon, er jeg allerede god igen; men De må vide, at der næppe gives nogen større fornærmelse, end den, De nylig ville tilføje mig."

"Jeg vædder på, at Veronica allerede søger i gården efter halsbåndet," sagde madame Wolfgang, og nu først mærkede alle, at Veronica var forsvundet. Efter nogen tid kom hun tilbage med halssmykket i hånden.

"Har Veronica fundet smykket, skal hun også beholde det," sagde Victor, "hvad der er i så skønne hænder, bør også blive deri; jeg skal sende Manon et andet halsbånd."

"Gem de alle disse kostbarheder!" sagde Manon hemmeligt til madame Wolfgang, i det hun pegede på Victors gaver, "for jeg bærer dem aldrig." Madame Wolfgang gemte dem også, men Theodor bemærkede med glæde, at Manon samme dags middag havde fæstet hans kam i sine skønne, dunkle hår.

Om aftenen samledes selskabet hos Victor, der havde indbudt den hele familie, og modtog den med den største venlighed. Fra alle værelser, hvoraf flere dannede en lige, sammenhængende række, udbredte sig den fineste vellugt, overalt fandtes smagfulde møbler, på væggene hang malerier af udmærkede mestre, under loftet funklede lysekroner, hvis facetter brød lyset i alle farver, og rundt omkring i værelserne stod kostbare vaser, fyldte med blomster. Theodor måtte tilstå, at disse værelser var, om end mindre pragtfulde, dog langt smukkere og smagfuldere, end de fleste af dem, han nylig havde set på det kongelige lystslot.

Rosenfeld syntes meget at glæde sig ved disse herligheder, hver gang han fik øje på et nyt pragtstykke, nikkede han venligt og veltilfreds med hovedet. Heller ikke på Veronica forfejlede de kostbare møbler deres virkning, men allermest henreven af denne glans syntes madame Wolfgang, der betragtede alt med en andagt, som hun ellers kun var vant til at føle i kirken. Ved hver ny genstand blev hun længe stående og beskuede den på alle sider, hver gang hun kom forbi en stol, undersøgte hun betrækkets godhed, hver gang hun gik forbi et bord, lod hun sin hånd glide derover, for ret at overbevise sig om dets glathed og politur. Ligeledes vakte de skønne lysekroner og blomstervaser hendes opmærksomhed, især vendte hun ofte tilbage til en stor krystalvase, der stod i en afkrog, ligesom den ikke var værdig til at stå i selskab med det øvrige. Rundt om denne vase snoede sig et billede, der var indætset i glasset, og forestillede en flygtende kronhjort, forfulgt af mangfoldige hunde og af en skare jægere til hest. "Du store Gud, hvor det er dejligt!" udbrød madame Wolfgang, hver gang hun igen øjnede denne vase. Victor syntes i begyndelsen ej at bemærke hendes adfærd, men til sidst sagde han: "Madame Wolfgang, da De sætter så megen pris på denne ubetydelighed, så vis mig den villighed at modtage den, som en erindring om denne aften! I morgen tidlig skal den stå på Deres værelse." Madame Wolfgang, der for resten just ikke var nogen stor velynderinde af Victor, blev dog denne gang aldeles henrevet af hans artighed; hun forstummede i førstningen ganske, endelig nejede hun dybt, ja næsten til jorden og fremstammede sin tak; men Victor afbrød hende og sagde: "Jeg beder Dem, tal ikke mere derom! Jeg ønskede overhovedet, at man blev enig om i selskab aldrig at tale stort om slige

underordnede genstande, som stole, borde, gulvtæpper, malerier og andre kunstværker, der kun er betingelser for en behagelig tilværelse, intet videre."

"Men om virkelige kunstværker må man dog vel undertiden tale," sagde Theodor.

"Nu ja, som De vil," svarede Victor, "vi andre, der kun stræber efter en behagelig tilværelse, omgiver os med kunstværker, ligesom en dame omgiver sin kjole med en sirlig garnering; de må være så smukke, som de vil, jeg kan dog kun betragte dem som underordnede prydelser; ville de derimod anmasse sig en højere værdighed og gælde som noget for sig selv stående, da bortkaster jeg dem hellere, ligesom jeg ville bortkaste en dragt, der var så ubekvem, at den hvert øjeblik tiltrak sig min opmærksomhed."

Således forvandles åndens ædleste værker til redskaber for en lediggængers legemlige nydelse, tænkte Theodor.

Imidlertid var Felicitas gået ind i et sideværelse, hvor der stod en prægtig rød papegøje i et bur. Hun gik hen til buret, hvis beboer syntes meget venlig, den bøjede sit skønne hoved og lokkede med sagte røst, som om den bad at skænke den nogle kærtegn, men næppe nærmede hun sin hånd til dens bøjede nakke, før den pludselig udstødte et skærende skrig, slog med vingerne og bed hende i fingeren. Felicitas trak forskrækket hånden tilbage og ilede bort. Siden sagde hun til Manon: "Den fugl ligner Veronica, den er dejlig, men den hakkede gerne øjnene ud på os alle sammen."

I dette øjeblik trådte en mand ind i værelset, hvis kinder var blege, ja næsten indfaldne, som efter en lang sygdom; det var en nær slægtning af Victor, ved navn Willibald von Freisleben, der

længe havde været udenlands og først for et halvt år siden var vendt tilbage. Victor forestillede Rosenfeld for ham, hr. von Freisleben bukkede høfligt, men sagde intet ord. Nu førte Victor ham hen til de unge damer, han betragtede dem et øjeblik opmærksomt, og på hans smalle, næsten blodløse læber fremtrængte sig et bittert smil, som uvilkårligt satte selskabet i forlegenhed, dog han syntes aldeles ikke at bemærke det.

"Det er en herlig sag således at rejse," sagde Rosenfeld.

"Herligheden er ikke så stor," svarede hr. von Freisleben, "der gives bøger, over hvilke man ærgrer sig, mens man læser dem, og som man dog ej kan overtale sig til at lade stå ulæste. Verden kan lignes med en sådan bog." Kort efter fortalte Rosenfeld det optrin, der for nogen tid siden var forefaldet mellem ham og guldmageren, imidlertid fremstillede han dennes adfærd således, at den fik udseende af et snedigt taskenspilleri. Hr. von Freisleben lyttede opmærksomt til hans ord, endelig sagde han: "Jeg er enig med Dem om, at guldmagerens kunst er bedragelig, men selv om den var grundet på sandhed, ville jeg for min person dog meget frabede mig at forstå mig derpå."

I dette øjeblik blev samtalen afbrudt ved flere tjeneres ankomst, hvoraf en bragte forfriskninger, mens de andre flyttede en sofa bort og stillede et stort bord på dens plads. Freisleben gik nu ind i et sideværelse, hvorhen han blev fulgt af Theodor, der havde fattet en egen art af interesse for dette blege ansigt. "Hvis De ikke vil fortryde på mit spørgsmål," sagde Theodor, "så ville jeg gerne vide, hvorfor De ikke bryder Dem om den kunst, der, forudsat at den holder prøve, er i stand til at skaffe os al verdens skatte."

"Fordi guldet gør sin ejer hårdhjertet," svarede hr. von Freisleben. "Det kan dog vel næppe være tilfældet altid," svarede Theodor.

"Hvis en hungersnød herskede i denne by," blev hr. von Freisleben ved, "da ville De måske selv være med at storme den elendiges hus, der vovede at opdynge fødemidler på fødemidler, og på samme tid kunne se sine brødre forsmægte ved sin dør, uden at række dem det mindste af sin overflod. Men hvad gør de rige andet end at opdynge de midler for sig alene, hvoraf tusinde skulle og burde leve? Og dog er der en almindelig og stor hungersnød i denne verden. Tusinde forsmægter på gader og stræder, eller i skumle, sørgelige afkroge, som den rige aldrig ser; ja, hvad værre er, tusinder går åndeligt til grunde, fordi ingen tager sig af dem, og fordi de selv ikke ejer det guld, som den første opdragelse koster."

"Det er igen en af dine paradokser," sagde Victor, der tillige med Manon havde nærmet sig til hr. von Freisleben.

"Ofte ser sandheden ud som en paradoks," svarede denne, mens en pludselig rødme, som et lynglimt, fo'r over de blege kinder. "Hundrede udtærede arme udstrækker sig mod Deres paladser," blev han ved, "hundrede bedrøvede øjne stirrer på eders herlighed, hundrede hungrige munde anklager med suk eders yppige måltider, men I hyller eder ind i selvkærlighed, som i et uigennemtrængeligt jernpanser, I drukner eders sjæle i nydelser, I flygter til eders prægtige sale og bedøver jer med klingende spil for intet at høre; og dog er det vist, at ikke blot konger og fyrster, men også I, der opdynger rigdomme, er ansvarlige for tusinders vel. Ikke en, ikke ti, ikke tusinde rigsdaler afbetaler eders gæld til ulykken, men kun en

bestandig, utrættelig stræben, en bestandig opofrelse formår det; ja den, der vover at være rig, må have skuldre som en Atlas for at bære al verdens smerte."

"Se ikke således på ham, Manon!" sagde Victor, "disse blege sværmere er en slags troldmænd, der kan forstyrre vore drømme eller endog tilintetgøre vor søvn. Følg mig ind i det næste værelse! Der vil vi se, om vi ikke kan finde en modvægt mod disse sørgelige fantasier."

Da Theodor kom ind i det næste værelse, så han med forundring den lille Isak Amschel stå bag det store bord, som tjenerne nylig havde bragt, og hvorpå der fandtes kugler, bægre, kort, terninger og mangfoldige andre genstande. Isak begyndte nu med stor behændighed at vise alle slags taskenspillerkunster, som han ledsagede med stærke armbevægelser, mens han tillige med største hurtighed, ja med et sandt markskrigertalent, opregnede navnene på de høje herskaber, der allerede havde set og beundret hans kunster. Derpå efterlignede han med en bevægelighed i tungen, hvorved man måtte studse, de forskellige dyrs røst; han miavede som en kat, gøede som en hund, vrinskede som en hest, men især vidste han på en særdeles skuffende måde at efterabe fuglenes stemmer, han sang som en nattergal, kvidrede som en lærke, slog som en drossel og fløjtede som en vagtel, han efterlignede hanens galen, duens kurren, ændernes snadren og kalkunens heftige vredesskrig. Til sidst endte han med at skrige som en rovfugl, hvilket han udførte med så megen færdighed, at han endog bedrog det dyriske instinkt; for den røde papegøje, der tilforn havde ytret sin deltagelse og nysgerrighed i skærende toner, blev nu på engang aldeles tavs; ja Felicitas, der sad på et

sted, hvorfra hun kunne se ind i det andet værelse, bemærkede, at den fløj ned med alle tegn på angst og søgte at skjule sig i en krog af sit bur.

"Du har skilt dig godt ved dine kunster," sagde Victor til sidst, da Isak var færdig, "nu kan du gå; men det er sandt, et ord endnu: Hvordan gik det dig på din rejse? Fik du fat på den guldmager, du søgte?"

"Ak nej, han var borte," svarede Isak, "jeg fulgte ham til kysten, jeg var nærved at nå ham, jeg så ham i båden, ja jeg så hans øjne, der var som hestens øjne, hvori forvovenhed og frygt ligger parrede ved hinandens side, og jeg skreg højt, at de skulle holde ham, men de holdt ham ikke, ja, de kristne lo ad mine skrig, og vinden fyldte de hvide sejl, og bølgerne udspyttede deres skum over den fure, kølen havde pløjet, og jeg så ham ikke mere."

"Du skulle have rejst efter ham, Isak."

"Ak nej, Jehova oplukker ikke mere de stærke strømme, nøglen dertil er borte, vandene viger ikke mere til side for Herrens folk, og vi kan ikke, som i Faraos tid, vandre med tørre fødder på havbunden."

"Nej, slige mirakler ser man ej i vore dage; men kan du begribe det, Isak? Der sidder hr. von Freisleben, en slægtning af mig, der, hvis man skal tro hans ord, ikke ville bryde sig det mindste om guldmagerens kunst, selv om det blev ham tilbudt at lære den."

"Hvad!" råbte Isak ivrigt, "elsker han da ikke sit eget liv og sin egen velfærd? For den, der hader guldet, hader jo sit eget kød. Al verdens glæder ligger jo skjult i dette metal. Vil jeg have titler og æresposter, vil jeg vinde de fornemmes gunst og hvile på fløjl

i stolte paladser, vil jeg have piger med øjne som skovduens øjne, og med læber som den rødmende, halvudsprungne nellike, da kan jeg købe dem for det klingende guld. Hvilken magt og vellyst ligger ikke skjult i denne talisman? Ja selv det kolde fjeld elsker jo dette metal og skjuler det i sit stenhårde bryst og fordeler det i mørket på tusinde steder, at ingen skal finde og bortstjæle det, og stenen vil ikke give det fra sig, men holder det fast og lader sig hellere slå i tusinde stykker, end den giver slip på det."

"Vel sagt, Isak! Du er en stor taler, og dit hjerte er en sten, når det gælder om at holde guldet fast, men desto mere undrer det mig, at du lod guldmageren slippe dig af hånden, og at du ikke fulgte ham over havet, Isak!"

"Jeg var engang rejsende kommissionær for et handelshus," svarede Isak meget alvorlig, "det var et hus af Israels stamme, og jeg fik befaling at gå til England, for at redde en stor sum penge, det var en stor sum, hvorpå husets velfærd beroede, og jeg kunne frelse det; men da jeg kom til strandbredden og så, at der ikke var mere land, og at skibet væltede sig som en bold i søgangen, da turde jeg ikke rejse videre; for hvem kan forlade sig på et bræt i bølgerne og på tvunden hamp i et stormvejr? Jeg rejste da hjem igen, vort hus gik til grunde, og jeg kom i stor elendighed derefter, og det var en stor ulykke, men hvad kunne jeg gøre for det?"

"Du har ret, Isak! Du kunne ikke gøre for det," sagde Victor, og vendte ham ryggen, hvorpå Isak smuttede ud af døren; men alle var enige om, at han var den fortræffeligste taskenspiller, de i lang tid havde set.

"For at være en sådan tusindkunstner, må man, når man ikke driver sligt som næringsvej, i det mindste være en stor nar," sagde hr. von Freisleben, hvorpå han tog sin hat og forlod selskabet.

"Den hr. von Freisleben ser ud som et spøgelse," sagde Veronica. "Han ligner den Minerva, der står på den store sal," anmærkede Felicitas, og alle så på hverandre, ligesom truffet af denne anmærknings sandhed; for uagtet det antikke ansigt udmærkede sig fra Freislebens ved regelmæssigere træk og ved en højere idealsk værdighed, så var dog ligheden imellem begge umiskendelig.

Kort efter så Theodor Manon stå med Victor i et vindue, og han kunne ikke undlade at nærme sig til dem, da Victor pludselig kaldte på ham. "Det er om Dem, vi taler, Theodor! Jeg meddeler nu netop Manon en plan, jeg har for med Dem. De passer kun lidet til de sysler, De nu driver; med Deres figur og udseende kan De finde lykken på højere steder, hvad siger De til det? Har De lyst til at bytte Deres plads i Rosenfelds laboratorium med en ærefuld post i grevinde Orselskas tjeneste?" Theodor betragtede et øjeblik Manon, der stod ganske stille og lod sine skønne øjne synke mod jorden. "Jeg bliver, hvor jeg er," sagde endelig Theodor med en bestemt tone, "det ville være utaknemmeligt af mig at forlade min gode onkel, der så faderligt tager sig af mig, og måske snart kan behøve min hjælp." Ved disse ord hævede Manon sine øjne og betragtede ham med en usigelig venlighed, men Victor sagde med en kun halvundertrykt misfornøjelse: "Handl, som De vil, men det er i det mindste vist, at Deres stilling som laborant hos Rosenfeld ikke er den heldigste for et ungt menneske, der har lyst at spille

en elskerrolle i en roman." Med disse ord bød han Manon sin arm og førte hende til bords i en anden stue, hvorhen de øvrige fulgte ham.

Ved bordet gik alt særdeles prægtigt til, Victors tjenere opvartede, og den lille Isak havde stillet sig ved et sidebord; her udviklede han en så sjælden færdighed som forskærer, som om han aldrig havde drevet noget andet håndværk; således tog han en vild fugl på gaflen og holdt den højt i luften, hvor han sønderlemmede den med største behændighed og lethed. Alle forundrede sig over den mængde talenter, han således lidt efter lidt lagde for dagen. Især kunne madame Wolfgang og Rosenfeld ikke blive trætte af at tale om det; ja den sidste forsikrede højt, at han aldrig i sit liv havde moret sig kosteligere end denne aften; "og det er især den lille Isaks skyld," lagde han til; "for han er en meget morsommere og bedre taskenspiller, end den anden hebræer, den bedragelige guldmager."

Nu lod Victor glassene fylde med skummende champagne, derefter rejste han sig og foreslog den skønne Manons skål, hvorpå alle klinkede med hinanden. Pludselig hørtes en røst, der syntes at komme fra det næste værelse og sagde: "Leve hr. Victor von Marwitz og jomfru Manon Rosenfeld, hans dejlige brud!" Det hele selskab så sig forskrækket om, kun Isak blev stående ganske rolig. "Det var vist den røde papegøje, der talte," sagde han; "for den har store gaver og fortæller tit, hvad man mindst venter."

"Det var nok snarere hr. Isak, der talte," svarede Victor; "for han har også store gaver og fortæller også tit, hvad man mindst venter; ja han kunne vel endog forestille en bugtaler, når det skulle gælde, men hvis han tillader sig en slig næsvished en

anden gang, da skulle alle hans gaver ikke fri ham fra en følelig revselse."

Selskabet rejste sig nu fra bordet og ilede at skilles ad; for enhver følte sig forlegen, og selv Victor kunne denne gang, trods alle sine bestræbelser, ikke tilintetgøre den pinlige stemning, der næsten bestandig udspringer af en uheldigt anbragt hentydning til forhold, der endnu ikke skulle fremtræde for dagens lys.

Fjortende kapitel

Da Theodor kom hjem, blev han endnu længe siddende oppe og følte sig betaget af en stor uro. Hvor uerfaren han end var i verden, mærkede han vel, at hans medbejler, trods alle sine fortrin, endnu ikke havde gjort stærke fremskridt i Manons gunst. Men uagtet Victor endnu ikke havde vundet hendes yndest, så kunne han dog vel i fremtiden vinde den; for at han virkelig elskede Manon, at han ville opofre sin stands fordomme for hendes skyld, og at han havde faderens samtykke, syntes nu udenfor al tvivl. "Ak," sukkede Theodor, "Victor har ret, en arbejder i Rosenfelds laboratorium er ikke skikket til at kæmpe med ham om en piges hjerte. – Men Manon er ikke som de andre piger," sagde han igen til sig selv, "og hun fæstede dog min simple kam i sine fletninger, mens hun foragtede alle de prægtige gaver fra hans hånd, og hendes skønne øjne betragtede mig med venlighed, da jeg erklærede ej at ville forlade dette hus." En sød trøst oprandt nu for ham, ligesom en fjern morgenrøde, milde forhåbninger svævede for hans sjæl ligesom de gyldne skyer før solens opgang, der er forbud på en dejlig dag. "Hvis jeg kunne lære hin forunderlige kunst," udbrød han endelig, "hvis jeg kunne erhverve mig den, da var der endnu det skønneste håb – og det må dog være muligt; ja om al verden benægtede muligheden, så kan jeg dog ikke tvivle på, hvad jeg har set med egne øjne og rørt med egne hænder."

Vi kan ikke længere skjule, at guldmagerens forsøg havde haft en ulykkelig indflydelse på Theodor; tanken om at frembringe det ædle metal havde fæstet dybe rødder i hans

indre, og fantasier, som han forhen ville have spottet som dårligheder, var blevet hans leg og hans tidsfordriv. Flere forsøg, som han selv havde anstillet, satte han i forbindelse med den opgave, over hvilken han grublede, og henbragte mange nætter vågen på sit leje i frugtesløs eftertanke over de midler, hvormed den kunne løses. Således bortødslede han en stor del af sin tid på drømme; ene Manons billede kunne endnu forjage disse fantasier, og dog var det atter hendes billede og tanken om hendes besiddelse, der uafladelig drev ham til at sysselsætte sig med dem.

Endelig kunne han ikke længere modstå fristelsen til at lade hånden udføre, hvad sjælen havde tænkt. Det lykkedes ham for de få penge, han endnu havde tilbage, at skaffe sig adskillige sjældne og kostbare alkymistiske skrifter; han købte sig desuden en lille digel og et kulbækken, som han under påskud af undertiden at ville arbejde i sit eget værelse lod føre derhen. Således betrådte han nu, mod guldmagerens eget råd, den vej, på hvilken så mange før ham til deres egen ulykke og undergang havde vandret.

Enhver, der nogensinde har prøvet på at forfølge naturen til dens hemmelige værksted, ved, hvor tvivlsom vejen er, hvor mange vildgange, der krydser den, hvor ofte man tror sig nærved at finde, hvad der endnu ligger fjernt, ja hvad man i den retning, man går, måske aldrig vil nå. Dette var også tilfældet med Theodor, men netop ved dette stigende, synkende og atter stigende håb næredes hans begærlighed, og hver dag tabte han mere og mere kraften til at gennembryde den magiske kreds, hvori hans sjæl var fanget. Undertiden lykkedes også et eller andet mærkværdigt forsøg for ham, ja det forekom ham enkelte

gange, som om de mægtige ånder, der virker i naturen, trådte ham nærmere, som om han så deres øjne i de hemmelige tegn, der fandtes i hans bøger, deres fingre i flammerne og det flydende metal; men han forstod ikke deres blik og deres kodesprog, og de forsvandt, uden at han havde magt til at holde dem tilbage, eller til at fremkalde dem igen.

Således tilbragte han mange nætter, mens de andre sov, i frugtesløse forsøg. Den ungdommelige farve begyndte allerede at vige bort fra hans kinder, også de få penge, han ejede, forsvandt lidt efter lidt, ja den utæmmede begærlighed, hvormed han stræbte til sit mål, forledte ham endog til at låne penge hos fremmede, hvilket, da hans håb skuffedes, og da han ikke kunne betale sin gæld, var nær ved at styrte ham, der at naturen var meget ærekær, i den højeste fortvivlelse.

Også denne nat besluttede han at ofre til alkymistiske sysler. Han nærmede sig til en krog i værelset, åbnede et lille skab og tog nogle bøger frem fra det, hvis titler stod trykt bag på bindene med gyldne bogstaver og klang helt mystiske og forunderlige. På den første bog stod: *Tumulus Hermetis apertus* [Note 1)], på den anden: *Aenigma philosophicum* [Note 2)], på den tredje: *Ovum hermeticum* [Note 3)], den fjerde førte det korte og fordringsfulde navn: *Sol sine veste* [Note 4)], på den femte bog, hvis titel var desto længere, stod: *Himmlisch güldenes Schatzkämmerlein, von vielen auserlesenen Kleinodien zugerichtet, darinnen der uralte und große Carfunkelstein und Tincturschatz verborgen*. Der fandtes endnu flere skrifter, hvis titler klang lige så sælsomme, ja syntes opfundet med vilje for at udtrykke noget hemmelighedsfuldt og besynderligt. Af disse bøger udvalgte Theodor efter nogen betænkning én, hvis navn var:

Introitus ad occlusum regis palatium Note 5), og hvis forfatter kaldte sig Irenæus Philaletha. I denne bog begyndte han at læse med stor iver, men det varede ikke længe, før hans iver kølnedes, og han lukkede bogen med et suk. "Ak," sagde han, "Hvem forklarer mig disse mystiske tegn og figurer? Hvordan uddrager jeg denne mercurius, der findes overalt og ingensteds, som er væsnet i alle metaller, og som jeg i intet metal er i stand til at opdage?"

"Når jeg læser i denne bog," sagde han efter et ophold, "da er jeg til mode, som om jeg i drømme gik rundt om hint fortryllede palads, men paladset ser næsten ud, ligesom det var bygget af tåge, vinduerne er desuden lukkede, og porten er ikke at finde. Kun besynderlige hieroglyffer står indgraverede i de grå mure, tilligemed hemmelige tegn, hvorigennem jeg ofte bilder mig ind at se fantastiske væsener, dyriske ansigter, der betragter mig med spottende, fordrejede miner. Pludselig åbnes et vindue i et tårn, der strækker sig mod skyerne, og et blegt, dejligt billede stirrer ud og vinker mig, men snart opløses billedet i luft, og vinduet lukkes igen. Havde jeg ikke selv hørt guldmageren anprise disse bøger, da ville jeg ikke have troet, at vejen til den sande kundskab gik igennem slige feberfantasier."

Med disse ord rejste han sig og hentede den lille smeltedigel, som han satte ind i kaminen. Kort efter tog han forskellige kemiske legemer og kastede dem i diglen, derpå tændte han ild derunder og hentede en stol, som han stillede nærved ilden, og på hvilken han satte sig, i det han atter åbnede den bog, han nylig havde lagt hen. En stærk flamme hvirvlede sig nu i vejret og kastede sit skær på de blege helgenbilleder, der stod rundt om på væggene, og som lod til at fæste de halvudslukkede øjne

på Theodor med en art af medlidenhed; hvorimod Eva, der var malet i loftet under kundskabens træ, med spot syntes at række ham det æble, hun holdt i hånden, mens den store skællede slange udstrakte sit hoved og sin kløftede tunge mod luerne, ligesom de havde været kostbare retter, som den var lysten efter at fortære.

Theodor agtede imidlertid kun lidet på betydningen af disse billeder; for hans tanker var alt for meget henvendt på det arbejde, han havde for. Ja han lignede en begynder i trolddomskunsten, der vil fremkalde ånderne, men endnu ikke kender deres navne og de trylleformler, de lyder; lidt efter lidt blev også luerne svagere, uden at han vandt noget udbytte af sit arbejde. "Ak nej," sagde han endelig, "det er en spildt møje! For mig er indgangen til paladset lukket, og al min stræben er forgæves. Måske forkaster de hemmelige magter den, der ikke vil tjene dem alene, og kun vil bruge deres hemmelighed til at vinde en skat, der ligger udenfor deres kreds. Mine øjne er trætte af nattevågen; og jeg vil tabe min ungdom og blive gammel før tiden under denne stræben, der til intet fører."

Da Theodor talte disse ord, lød en dæmpet latter ved hans side, men han var alt for nedsunket i sine betragtninger til at høre den. Kort efter strakte en lille hvid hånd sig ud over hans skuldre og berørte hans kind. Nu først mærkede han, at han ikke var alene, han sprang op, vendte sig om og så med forfærdelse en skikkelse, som han i første øjeblik, da hans fantasi var stærkt bevæget, antog for det samme fantom, om hvilket han drømte den første nat, han sov i dette værelse; men ved nærmere betragtning så han, at det var Veronica, der

lignede sin moder meget, og nu så blegere ud end sædvanlig i den matte belysning, hvori hun stod.

"Hvordan er De kommet her?" spurgte han endelig. "Var ikke døren lukket i lås?"

"Denne gang har De vel glemt at lukke den," svarede Veronica. "Stakkels Theodor!" blev hun ved, "har guldmageriet fanget dig, uden at du har fanget guldmageren! Mangen nat har jeg fra mit vindue betragtet dig, når du vågede ved den flammende lue; jeg bildte mig ind at høre dine suk, jeg så dit øje stift hæftet på denne digel, om hvilken ildens genstridige drage legede, uden at ville udruge guldet af den dunkle skal. Nu, bliv ikke bange, Theodor! Jeg skal ikke forråde dig, men du begriber vel, hvorfor jeg har beluret dig, det var gengæld, Theodor! Du ville engang udspejde mine veje, derfor har jeg igen udspejdet dine, ja jeg bilder mig nu ind at kende dem bedre, end du kender mine planer."

"Veronica!" sagde Theodor, "jeg tilstår, at jeg måske har handlet uforsigtigt, og jeg bønfalder Dem, sig endelig intet til Deres fader om disse forsøg!"

"Altså bønfalder du mig virkelig? Manons tilbeder må da bøje sig i støvet for den forhadte Veronica, der ellers er forskudt af alle, især af sin fromme søster, om hvis hoved en glorie allerede svæver, og som sikkert efter sin død ville blive kanoniseret, hvis hun var en katolik. Men du har ret i at bønfalde mig, Theodor; for jeg behøver blot at sige ét ord til min fader om dine hemmelige sysler, da vil hans kærlighed til dig forsvinde, ligesom duggen der om natten sætter sig i tidslens hår, og bortviftes og opløses af morgenvinden; ja han vil kaste dig fra sig, ligesom en snog, som han, uden at kende den, havde

udklækket i sin barm, og hvis hoved han nu gerne knuste mod den første den bedste sten."

"Jeg anså dig først, da du stod bag min stol, for et spøgelse, Veronica! Og nu mærker jeg, at jeg ikke tog så meget fejl; for du er en ond ånd, der glæder sig ved min kval, og kommer for at synge mig en varselsang om tilkommende ulykker, som du selv vil neddrage på mit hoved."

"Jeg ved endnu mere om din færd," sagde Veronica, "du elsker Manon, hvilket i høj grad vil mishage min fader, der har ganske andre planer med hende; men jeg ved endnu mere: Du er i en pinlig stilling, du har til dine forsøg letsindigt lånt penge, uden at kunne betale dem igen, og nu ængstes du af påtrængende kreditorer; men letsindige pengelån, Theodor, er min fader lige så forhadte, som de kunster, hvortil du ofrer dine nætter. Du ser altså, at dette hus vil lukkes for dig, så snart jeg ønsker det, og at jeg holder din fremtids lykke i mine hænder."

"Holder De den virkelig i Deres hænder, Veronica, da er den tabt for evigt, for jeg kender Dem, hos Dem hjælper ingen bøn."

"Nej, du kender mig ikke, I gør mig alle uret, og jeg har fældet mangen bitter tåre på mit ensomme kammer over den afskyelige bagvaskelse, der forfølger mig. – Nej, jeg er ingen ond ånd," blev hun ved, "jeg er tværtimod din gode engel, der kommer for at hjælpe dig. Tro heller ikke, at jeg er vred over din miskendelse, jeg er jo vant til at miskendes fra min tidligste barndom." Her brast hun i en heftig gråd, så at Theodor næsten forvirredes og ikke vidste, enten det var alvor eller forstillelse. "Hvad er da Deres hensigt med dette besøg?" spurgte han endelig, "og hvorledes vil og kan De hjælpe mig?"

"Du kalder mig gerrig," blev hun ved, idet hun tørrede sine øjne, "og hvorfor skulle jeg nægte det, jeg elsker guldet, og hvem elsker det ikke, dette fortryllende metal? Skinner ikke selv morgenrøden med dets glans, og blinker ikke dets luer som glorier om stjernernes hoveder? Mennesket sværmer og håber, digter og tragter, og ved tit ikke selv, hvad han vil; men jeg ved det, Theodor, og nu ved også du det; i dig selv er nu vågnet en anelse om, hvad vi alle søger, derfor blegner dine kinder, derfor våger du den lange nat og sukker af længsel, som om din elskerinde havde lovet at besøge dig på dit kammer i den tidlige morgenstund og havde svigtet dig og var blevet borte. Også jeg har våget, Theodor, jeg har ventet og sukket både dag og nat; den begærlighed, der nu glimter som en svag gnist i din barm, har alt længe flammet som en fortærende brand i min; jeg ved, hvor meget den utilfredsstillede længsel smerter, derfor ynker jeg dig, jeg hilser dig, som den, der deler mit savn og forstår, hvad der bevæger mit hjerte, ja jeg agter dig højere, Theodor, for denne din stræben, og jeg kommer for at lindre din smerte; den Veronica, som du så tit har miskendt, kommer for at skænke dig det, hvortil du mest trænger, for at dele med dig, hvad der er hendes højeste glæde."

"Veronica! Er det dit alvor? Hvad bringer dig til således at deltage i en andens skæbne?"

"Medlidenhed, siger jeg dig, intet andet. For resten vil jeg tilstå dig noget: Jeg bliver ikke længe i dette hus, dristige forhåbninger vinker ad mig, kongelige drømme nærmer sig deres opfyldelse; ja snart skal du se mig i min højhed, og alle de, der nu hader mig, skal bøje sig i støvet for min magt. Dog ti med, hvad jeg betror dig! Ve dig, hvis et ord, før det er tid,

slipper over dine læber! Men du selv vil heller ikke blive her længe efter mig; for grevinde Orselska ønsker dig i sin tjeneste, du vil derved opsvinge dig højt over det lave standpunkt, hvorpå du nu står, og når vi da mødes igen, Theodor, når glans og overflødighed omgiver os, da skal du betale din gæld, før behøves det ikke."

"Men hvis jeg ikke modtager grevindens tilbud, Veronica?"

"Det er umuligt, så dårlig kan du ikke være. Men lige godt, handl som du vil! Jeg har nu engang sat mig i hovedet at hjælpe dig, jeg har, trods din utaknemmelighed, udvalgt dig til min yndling, og ligesom man ofte ser en fornem dame at henkaste til en sletopdragen, uartig skødehund tusinde lækkerier, som hun sikkert ville nægte ethvert ædlere dyr, så vil jeg nu bortkaste mine gaver til dig. Du skal i aften være min skødehund, Theodor! Jeg har lyst til at bortødsle mine kærtegn på dig, mens jeg kun venter utaknemmelighed til løn. – Altså," nu hævede hun en pung med guld i vejret, "her står lykkens gudinde for dig, grib hende hurtigt, før hun igen vender dig ryggen! For lykken er lunefuld, som du ved, og hvad jeg frivilligt tilbyder dig i denne nat, derom ville du sikkert trygle mig forgæves i fremtiden, hvis du var så dårlig ikke at benytte det flygtige øjeblik."

"Hvilken gengæld fordrer du da for din gave?"

"Jeg fordrer blot, at du ikke skal bjæffe imod mig, Theodor, at du ikke skal vise mig utaknemmelighed, at du tværtimod skal understøtte og forsvare mig, hvad du så ser, at jeg tager mig for; og endnu ét, hvis guldmageren engang vender tilbage, hvis han åbenbarer dig sin hemmelighed, da skal du igen meddele den

til mig. Hører du? Det må du sværge mig til, da er disse penge dine."

"Er det alt, hvad du fordrer for dette guld, Veronica?"

"Alt, for min sidste betingelse er kun en form. For ordens skyld skal du endnu underskrive et lille bevis, for ordens skyld, siger jeg, for dette bevis vil næppe være gyldigt for nogen domstol."

Theodors stilling var virkelig således beskaffen, at han måtte anse Veronicas tilbud som en lykke. Han så hende ind i øjnene og kunne ikke opdage noget tegn til falskhed deri. "Skulle vi være venner, Theodor?" spurgte hun og lagde sin lille hånd i hans, som hun sagte trykkede. Theodor gengældte denne gang med taknemmelighed hendes håndtryk, ja han lod endog sin hånd en tidlang hvile i hendes, for hun forekom ham i dette øjeblik langt mere tiltrækkende end sædvanlig, og han måtte hemmeligt tilstå sig selv, at det ikke var ham ukært at have vundet hendes velvilje og venskab.

"Godt, Veronica!" sagde han, "jeg modtager Deres tilbud, jeg må efter Deres handlemåde i aften virkelig tro, at vi alle har haft uret imod Dem; og hvis De hjælper mig ud af min forlegenhed, da lover jeg at meddele Dem de hemmeligheder, som guldmageren i fremtiden måtte åbenbare mig."

"Giv mig da et bevis!" sagde Veronica, idet hun hentede blæk og pen fra Theodors bord. "I denne pung er tredive louisdorer, de vil rimeligvis være nok for at betale din gæld."

Theodor satte sig nu hen og begyndte at skrive. Han var imidlertid endnu ikke halvt færdig, da han, ved hændelsesvis at kaste øjet i et lige foran ham hængende spejl, så Veronica, der stod bagved hans stol med pengene i hånden og kastede

begærlige blikke over hans skuldre på papiret. Han troede at opdage en ondskabsfuld glæde i hendes øjne og et spottende smil på hendes læber. Han kastede derfor pludselig pennen og sprang op; for det kom ham for, at han var i færd med at forskrive sin sjæl og salighed til et ondt væsen for penges skyld. Han havde desuden, hvilket han nu erindrede, engang lovet Manon i intet tilfælde at underskrive noget gældsbevis til Veronica. "Nej," sagde han derfor, "kald det en grille eller hvad De vil! Men jeg kan ikke opfylde Deres fordring, for jeg har engang lovet en person, hvis minde bestandig skal være mig kært, aldrig at underskrive noget sådant bevis, og jeg vil holde mit løfte, hvad det så skal koste."

"Dåre!" udbrød Veronica, "vaklende, afsindige dåre! Handl som dit modløse hjerte tilsiger dig! Skyd lykken fra dig i denne time, som du stødte den bort, da guldmageren var i dine hænder! Det må jeg tilstå, du belønner mig værdigt for min godhed, men ligegodt, jeg lider intet ved at beholde mine penge for mig selv, men tro ikke, at nogen bøn eller ydmygelse kalder mig tilbage, når jeg først har forladt dette værelse! Tro ikke heller, at du kan vente skånsel af mig, når du så åbenlyst viser mig din mistillid og dit fjendske sind! Jeg gav dig valget imellem mit guld og mit fjendskab, mellem min kærlighed og mit had, du foretrækker det sidste, vel, så behold da den skat, du valgte dig, og se, hvilke renter, den indbringer." Med disse ord greb hun sit lys og vendte sig om for at gå.

"Nej, Veronica!" sagde Theodor, "således ville jeg nødig skilles fra Dem, jeg ønsker ikke at være Deres fjende. Jeg underskriver rigtignok intet gældsbevis, men for dog at bevise Dem min

tiltro, vil jeg stille Dem et andet forslag, hvoraf jeg i det mindste kan have nogen fordel, og De ikke det ringeste tab."

"Nu!" sagde Veronica og blev stående.

"Se dette guldur! Det er det eneste stykke, jeg endnu ejer efter min fader, det er derfor en uundværlig skat for mig; jeg sælger det aldrig, men jeg vil pantsætte det til Dem, vurdér det efter Deres bedste skønnende og giv mig, hvad De tror at kunne låne mig på det! Jeg vil da betale Dem så mange renter, som De forlanger."

"Nu vel," sagde Veronica, idet hendes øjne med begærlighed hvilede på gulduret, "for at vise Dem, hvor forsonlig jeg er, så vil jeg låne Dem otte louisdorer på dette ur." Dermed udtalte hun ham otte guldstykker, greb derefter uret med begærlighed og gemte det på sit bryst.

I dette øjeblik hørtes sagte trin ved Theodors dør. Forskrækket flygtede Veronica ind i alkoven, hvor hun skjulte sig. Kort efter åbnedes døren, og madame Wolfgang trådte ind. "Det syntes mig nok, at der var lys i Deres værelse," sagde hun. "Hvad skal det sige, hr. Theodor! Hvorfor ligger De ikke i Deres seng om natten, som andre kristne mennesker?"

"Jeg har hovedpine," svarede Theodor, "jeg kan ikke sove."

"Ja, det kommer af nattesvir og et uordentlig liv, men det kom mig for, som De talte med nogen."

"Nej, jeg var ganske alene."

"Da var det underligt, mig syntes også, at jeg hørte nogen gå gennem værelserne, derfor stod jeg op. Men der står jo Veronicas lysestage, hvordan kommer den her?"

"Pigen må have sat den ind ved en fejltagelse."

"Ei, ei," svarede madame Wolfgang, "det var en besynderlig fejltagelse, den stage tager jeg med mig, unge herre." Dermed gik hun, idet hun betragtede ham med et mistænkeligt ansigt, og med et udtryk i øjet, som han før ikke havde set deri.

Næppe hørte Theodor hendes trin tabe sig i det fjerne før han kaldte på Veronica, men hun svarede ham ikke. Han tog nu sit lys og ilede ind i alkoven, hvor han fandt hende med lukkede øjne, skødesløst henkastet i en lænestol, der stod ved hans seng. Hendes yppige former tog sig forunderligt dejlige ud i den lette natdragt, hvor hun var klædt. Da Theodor kom nærmere, hævede hun sin arm, ligesom om hun dermed ville trykke nogen til sit bryst. "Veronica!" råbte Theodor, "hvor kunne De dog sove, mens en slig fare svævede over Deres hoved?"

"Tilgiv mig," svarede hun, "jeg tror, at jeg drømte, men det var en urimelig drøm, og det er nu bedst, at jeg går." Dermed ilede hun ind i værelset, greb Theodors lys og nærmede sig til døren, men på dørtærsklen vendte hun sig endnu engang om og sagde: "De har måske ret, fætter, De duer næppe til at tjene grevinden, De passer bedst i en borgerlig husholdning." Dermed åbnede hun døren og ilede ud.

Efter denne tid formanede madame Wolfgang ofte Felicitas og Manon til at vogte dem for de unge menneskers ryggesløshed, hun påstod tillige, at de, om hvilke man mindst formodede det, netop var de allerværste, ja hun gav endog ved enkelte vink til kende, at hun i visse måder heller ikke havde den fordelagtigste mening om Theodor. Felicitas og Manon modsagde hende imidlertid stærkt ved slige lejligheder, og hun tav da almindeligvis stille, dog med en mine, som om hun vidste mere, end hun fandt for godt at sige.

Femtende kapitel

Den næste aften gik Theodor temmelig sildigt gennem den såkaldte Slotsgade i Dresden. Luften var tåget, månen stod midt på himmelen, omgivet af en ring, og en stærk blæst jagede støvet op på alle veje. Theodor kom netop fra sin utålmodigste kreditor, som han havde givet seks af de guldstykker, han modtog af Veronica; han ængstedes imidlertid af flere fordringer, og de to louisdorer, han havde tilbage, strakte ikke til for at betale dem. Theodor var næsten kommet til gadens ende, da den heftige storm tvang ham til at vende sig om. Han så nu langt borte en stærkt oplyst bygning, i hvilken han genkendte det spillehus, som Isak engang havde vist ham. Theodor havde aldrig før i sit liv været på et sådant sted, men det faldt ham i hint øjeblik ind, at han måske, hvis han gik derind og forsøgte sin lykke, kunne blive udfriet af al sin nød. Taber jeg de to louisdorer, da er det ligegyldigt, tænkte han ved sig selv, for de nytter mig dog ikke stort, vinder jeg derimod, da er al min forlegenhed endt. Under disse ord var han kommet spillehuset nærmere, for vinden tillod ham ej at stå stille, men drev ham med al magt henimod huset. Da han imidlertid kom nær til indgangen, så han et par hvidklædte, kvindelige skabninger, der kom fra en trangere sidegade; de lignede lygtemænd, der bevæger sig på randen af en sump og med et blegt, skælvende lys uden varme lokker den forvildede vandrer ned i mørkets afgrund. Forskrækket trådte Theodor nogle skridt tilbage, da han så dem; for det blev ham klart, at den vej, der bevogtedes af slige skabninger, ikke kunne være den rigtige. Han forandrede derfor sin beslutning og ville netop gå hjem, da

han pludselig hørte Isak Amschels skærende røst ved sin side. "Vil herren gå på spillehuset," råbte den lille jøde, "må han gå lige frem, vil han tale med fruentimmerne, da må han gå omkring hjørnet ind i næste gade." – Med disse ord løb Isak ham forbi op ad trappen til spillehuset. Da Theodor hørte denne stemme, vendte han sig atter om og ilede hurtigt ind i spillehuset efter Isak, for at denne, når han så ham der, kunne tabe den fornærmelige mistanke, hans sidste ord havde røbet.

Theodor kom nu ind i en lang oplyst gang, der førte til en snæver trappe, hvoraf han gik op. Ved trappens ende stod en gammel mand, der affordrede ham hans hat og gav ham et nummer i dens sted. Han gik derpå ind ad en dør og kom gennem flere sale, hvori væggene var uden betræk, kalkede og på mange steder tilsmudsede. I midten af den største sal stod et bord, om hvilket mange mennesker var samlede, hvoraf den største del havde et blegt og sygeligt udseende. Han bemærkede imidlertid kun få af de skarpe spillerfysiognomier, som ellers skulle være almindelige på slige steder, de fleste ansigter havde tværtimod et ubetydeligt præg. Midt iblandt disse spillere ved den ene ende af bordet sad Isak, der lod til at være hjemme her og havde byttet plads med en af markørerne. I hånden holdt han en lang stok, på hvis ende sad en lille skuffe, med hvilken han udkastede guldet til alle sider, eller tog det hjem med megen behændighed, eftersom spillets regler og den omvekslende lykke førte det med sig. Hans ansigtsmuskler var bestandig i bevægelse, og han syntes at føle en besynderlig og kildrende glæde, hver gang han rørte guldet med den stok, han holdt i sin højre hånd. Den venstre åbnede og lukkede han derimod uvilkårligt, så snart en betydelig vinding kom hjem, og

hans øjne fulgte de rullende guldstykker, ligesom vildkattens øje følger de flyvende fugle, som den ser i luften, uden at kunne nå dem.

Theodor blev en tidlang stående foran bordet og betragtede spillets gang, endelig greb han en guldpenge i sin lomme og kastede den på et endnu ubesat kort. Nu først syntes Isak at se ham, og et næsten umærkeligt smil svævede om den lille jødes læber. Det varede heller ikke længe, før Isak udstrakte sin stok, og den ubarmhjertige skuffe skrabede Theodors guldpenge hjem. Theodor tog nu sin sidste louisdor frem og satte den på det samme kort. Denne gang smilede lykken til ham, for kort efter fløj atter en louisdor henimod ham, så at han nu havde lige så mange penge som før. Han lod de to louisdorer stå, og efter et par øjeblikke var de fordoblede. Hans bryst svulmede nu af begærlighed, og han følte en begyndelse til den svimmelhed, der betager sjælen ved synet af lykkens gudinde, der nærmer sig på sit rullende hjul. Men hun skænkede ham denne gang kun et flygtigt smil, derpå forandredes hendes åsyn, hendes hjul gik knusende over hans dristige forhåbninger, og Isaks skuffe nærmede sig for at hente de fire guldstykker hjem.

Bedrøvet blev Theodor endnu et øjeblik stående ved spillebordet og sukkede dybt over sit tilintetgjorte håb; da hørte han ligesom en genlyd af sit eget suk ved sin side. Han vendte sig om og så en mand nærved sig, som han øjeblikkelig genkendte. Også denne mands ansigt var blegt; men andre tanker, andre sorger, et andet håb og en anden frygt end den, der bevægede de øvriges sjæle, syntes at have præget sig i hans øje, og at have bleget hans kinder. Det var hr. von Freisleben, som Theodor aftenen i forvejen havde set hos Victor. "Har også

spillets dæmon lagt sin iskolde hånd på Deres hjerte?" spurgte Freisleben.

"Det er første gang, jeg er her," svarede Theodor, "og det bliver vel også den sidste, for håbet har alt for bittert bedraget mig."

"Håbet bedrager stedse," sagde Freisleben.

"Vil De filosofere, mine herrer, så hav den godhed at søge Dem en anden plads og forstyr ikke de spillende!" råbte en mand, der stod ved Theodors side, og nylig havde tabt en stor sum, som han nu, ved at fordoble sit indskud, håbede med renter at få tilbage. "Han har ret," sagde Freisleben, "kom, lad os forlade dette sted, jo før jo heller."

"*Le valet a perdu*," råbte bankøren i det øjeblik, de gik, og Theodor så sin forrige sidemands muskler tabe deres kraft, og hans legeme falde sammen, ligesom en slappet bue, mens Isaks skuffe nærmede sig og skrabede den store gulddynge hjem, der lå på den ulykkelige spillers kort.

Theodor havde fra første øjeblik, han så hr. von Freisleben, fattet en forunderlig tillid til ham, og tilstod ham derfor oprigtigt, at en trykkende gæld var årsagen til hans besøg på spillehuset.

"Hvor meget behøver De for at betale Deres gæld?" spurgte Freisleben.

"Firsindstyve gylden ville redde mig af al forlegenhed."

"Dem vil jeg låne Dem."

"Men De kender mig jo ikke."

"Jeg handler da som en dåre, mener De, De kan have ret deri, men jeg har dog undertiden været så lykkelig at frelse en og anden, der, ligesom De, stod på afgrundens rand; hvem ved, om det ikke ligeledes kan lykkes mig med Dem!"

"Er det Deres alvor?" råbte Theodor, "vil De virkelig redde mig af min nød?"

"Ja," svarede Freisleben; "det glæder mig at finde en, der endnu måske kan reddes; hos de fleste andre bider såret dybere og er som oftest ulægeligt."

"Hvordan skal jeg bevidne Dem min taknemmelighed?"

"Jeg forlanger ingen taknemmelighed," svarede Freisleben.

Theodor fulgte nu sin velgører, der førte ham til det hus, hvori han boede, når han af og til opholdt sig i byen; thi for det meste levede han på et gods, han besad, omtrent en mil fra Dresden. Hans værelser stod med hensyn til pragt og smagfuldhed langt tilbage for Victors; væggene var uden zirater, og Theodor så kun et eneste maleri i det hele hus, der forestillede en mand i romersk dragt. "Hvem har malet dette portræt?" spurgte han.

"Maleren bryder jeg mig ikke om," svarede Freisleben, "det er ikke for kunstens skyld, at dette portræt hænger her."

"Hvem forestiller det da?"

"En af de ædleste mænd, historien kan opvise, skønt han, når man dømmer hans dåd efter udfaldet, har handlet som en afsindig. Det forestiller Marcus Brutus."

Lige over for portrættet stod et bord, hvorpå en bog lå opslået; Theodor så ved nøjere betragtning, at det var Bibelen. "Læser De i den bog?" udbrød han uvilkårligt, for der var noget i Freislebens væsen, der hentydede på håbløshed og tvivl, også i religiøse materier. Freisleben svarede intet på dette spørgsmål, men åbnede et skab, hvori han tog firsindstyve gylden, som han rakte Theodor. "Skal jeg skrive et bevis derfor?" spurgte denne.

"Nej, vist ikke, jeg tænker ikke at føre nogen proces med Dem og behøver altså intet bevis; De betaler mig, når De kan; for resten råder jeg Dem til herefter at vogte Dem for gæld, for spillehuse, men især," her lagde han en stærk betoning på sine ord, "for vor høje adel og vort farlige, højst fordærvede hof."

"Hvorfor advarer De mig for det?" spurgte Theodor.

"Fordi jeg ved, at fordærvelsen udgår fra det højeste punkt, som en rivende strøm, og oversvømmer de lavere steder; den er også trængt ind i deres kreds; derfor flygt, unge mand, jo før jo heller! Og kender De nogen kvindelig skabning, der er skøn og endnu uskyldig, da råd hende til at fly eller før hende bort med magt, om De kan! For bliver hun, må hun gå til grunde; på dette sted er alt viet til undergang."

"Mener De, at nogen ulykke eller fjende udefra truer denne by?"

"Nej, det mener jeg ikke; men fjenden er i byen selv, fordærvelsen er inden for murene, og vore paladser er blevet labyrinter, hvori uskyldighed og renhed ikke mere finder nogen ariadnetråd, der kan lede dem ud, og hvori de nødvendigvis må blive ofre for den stærke Minotaurus, der nærmer sig igennem de krumme gange."

"Jeg forstår Dem aldeles ikke," sagde Theodor.

"Da Æneas," blev hr. von Freisleben ved, "gik omkring i det brændende Troja, så han Ulysses, Menelaus og Neoptolemus, der førte deres skarer mod byen, der myrdede de værgeløse eller bortslæbte de fangne. Dette så han allerede, da hans blik var begrænset af den tåge, der på alle sider indskrænker den jordiske synskreds. Men da en guddom havde fjernet denne tåge, da agtede han ikke længere på Ulysses, Menelaus og

Neoptolem; for han så, at der var mægtigere fjender til stede, han så Neptunus ryste byens grundvolde med sin trefork, han så den mægtige Juno henskride over murene, han så blinket af Minervas lanse, der var vendt imod borgen; da mærkede han, at det var guderne selv, der ødelagde byen, og således hævnede længst begåede forbrydelser. Netop ligedan vil det gå os; de, der lever i tilkommende tider, vil se stormende folkeslag, omstyrtede slotte, fornemme, der slæbes til retterstedet, myrderi og raseri på alle kanter. Men disse mænd vil dog kun se med legemets øjne; kunne den jordiske tåge bortvige fra deres blik, da ville de se, at fordærvelsen var kommet indefra, og at højere magter derfor har viet os til undergang."

"Men hvad har da vakt disse magters had?" spurgte Theodor.

"De hader os, fordi vi har hadet os selv; de hader os, fordi vellyst er i vore hjerter, fordi forførelse og troløshed er i vor inderste sjæl, fordi fordærvelsen nedarves fra slægt til slægt, fordi undergangens dæmoner på fester og baller, under latter og spøg, indhyllede i vid og belevenhed, smutter fra mund til mund, fra bryst til bryst, indtil spiren til død er i alle hjerter."

"Er det virkelig et sandt billede af vor tid?" spurgte Theodor.

"Det er i det mindste et sandt billede af vort hof, og af de fleste hoffer nu om stunder, og derfra udbreder fordærvelsen sig over os alle. Vi fornemme er alt længst viede til undergang; dette fordærvede aristokrati, hvis hjerte brænder af utérlighed og er en bolig for falskhed, har snart udlevet sin tid. Tag jer derfor i agt, I andre! Vogter eder for den pestbefængtes åndedræt!"

"Jeg kender ikke disse forhold således som de, og dog er der noget i min sjæl, der siger mig, at alt ikke er så fordærvet, som

De tror, og at håbet endnu ikke er udslukt."

"Håbet," sagde Freisleben med et bittert smil, "ligner hin fortryllede prinsesse i det persiske eventyr, der syntes dejlig i frastand, men der blegnede, når hendes elsker nærmede sig, og til sidst, når han stod hende ganske nær, lå for ham med brustne øjne, som et lig."

"Så er dog endnu religionen tilbage," svarede Theodor, "ved den kan den faldne plante igen ranke sig i vejret, indtil den vinder så mange kræfter, at den ikke mere kan sønderrives af stormen og nedtrædes under vandrerens fod. På religionen må De dog selv tro, eftersom jeg ser denne hellige bog opslået på deres bord."

"Se, hvad jeg har læst!" svarede Freisleben. Theodor så nu, at det var Prædikerens Bog, der lå opslået. "Læs, hvad jeg har understreget," blev Freisleben ved og pegede på et sted i bogen. Theodor læste: "*Jeg så alle gerninger, som var sket under solen, og se, det var alt forfængelighed og åndsfortærelse.*"

"Læs!" sagde Freisleben igen og pegede på et andet sted. Theodor læste: "*Jeg gav mit liv til at forstå visdom og fornam, at dette var også åndsfortærelse*."

"Læs!" sagde Freisleben på ny og pegede på et sted, og hans hånd dirrede, da han pegede derpå. Theodor læste: "*Mennesket haver ingen ypperlighed frem for et andet dyr, for det er alt forfængelighed, og de fare alle til ét sted, og blive alle til støv, og de komme alle til støv igen; for hvo fornemmer, at menneskenes børns ånd farer højt op, og at dyrs ånd fare ned under jorden?*"

"Læs!" sagde Freisleben fjerde gang og pegede på et sted, der var dobbelt understreget. Theodor læste: "*Derefter vendte jeg mig om, og så alle de undertrykte, som ilde behandles under solen, og se, der*

var deres gråd, som vare undertrykte, og ingen trøstede dem; da prisede jeg de døde, som vare allerede døde, mere end de levende, som levede; ja de have det bedre end begge, som endnu ikke have været til, som ikke see de onde gjerninger, der gøres under solen."

"Der står min dybeste smerte skrevet," sagde Freisleben, "og Salomon har trykt sit segl derpå, som efter sigende skal beherske alle ånder; min sjæl er nedbøjet mod jorden under vægten af disse ord, og denne min sorg var opskrevet i årtusinder, før jeg selv så dagens lys."

Theodor vendte sig om og så, at Freisleben, da han sagde dette, var blevet ganske forandret i ansigtet, og han syntes nu virkelig at ligne et genfærd, hvormed Veronica aftenen i forvejen havde sammenlignet ham.

"Det er en viis mand, der har skrevet dette," blev Freisleben ved, "jødernes viseste, siger man, hvis øjne en højere magt havde åbnet, og disse sandheder var frugten af hans visdom; at han har haft et åbent øje, at han har kendt verden og spist af dens bitre frugt, det er også klart, men dog begriber jeg ikke, hvorfor I er blevet enige om at optage denne gamle tvivlers ord blandt eders hellige bøger."

"Jeg har også læst dette før, men ikke således lagt mærke til betydningen deraf," sagde Theodor.

"Det kommer af den måde, hvorpå I læser," svarede Freisleben, idet han heftigt gik op og ned ad gulvet, "i mangel af en slet bog falder det eder vel ind undertiden at læse en god, men da forstår I den kunst at læse så overfladelig, at I ikke vinder større indsigt derved, end I havde i forvejen; for en døsig tåge opstiger af eders sjæle og omgiver alle billeder. Hvorfor ryger I da ikke hellere tobak eller tygger opium? Det ville være

en bedre tidsfordriv; og dog," sagde han pludselig vemodig og blev stående foran Theodor, "det er måske godt for eder, at I ikke forstår; for den er næppe lykkelig, der forstår meningen af alt i denne verden."

Theodor betragtede nu hans ansigt nøjere, og det forekom ham, at han så en bleg, marmorfarvet ligsten over mangfoldige store forsætter og dristige planer, der var begravede derunder. Han fik næsten tårer i øjnene blot ved at se på denne mand, der, uagtet han intet håb havde, dog endnu havde et hjerte for sine brødre, og sørgede mere over menneskehedens ulykke, end over sin egen håbløshed. "Gud vil tilgive Deres vantro for Deres hjertes skyld," sagde endelig Theodor.

"Gå nu, min ven!" svarede Freisleben og trykkede ham venligt i hånden, "det er silde, man ville savne Dem, hvis De blev længere, og det kunne måske skade Deres rygte," lagde han smilende til, "Hvis nogen erfarede, at De omgikkes med en sådan tvivler, som jeg er; skønt jeg, som De alt har mærket, i det mindste ikke tvivler på en straffende Nemesis."

Theodor gik nu, men han var til mode, som om han havde kastet et blik ned i de store ruiner af en undergået verden; nu først troede han at forstå den betydningsfulde kodeskrift i dette ansigt, hvori tusinde søvnløse nætter og melankolske tanker var indgraverede med dristige og dybe, skønt forkortede tegn. Han begreb nu, at der gives sorger, som små sjæle bærer lettere end store, for den almindelige menneskesjæl tænker kun lidet fremad i tiden og trøster sig let ved sanselige nydelser eller ved forretninger i en indskrænket kreds, selv om den ingen stor tro og intet stort håb har, men den udmærkede ånd, der er henvist

til det evige og uforgængelige, må rent fortvivle, når den taber troen og tilliden hertil.

Da Theodor gik hjem, havde vinden lagt sig, og himlen var dækket med skyer, gennem hvilke dog månen nedsendte et så stærkt lys, at man endnu nogenledes kunne skimte de forskellige genstande. Theodor var kun nogle få skridt fra Rosenfelds hus, da han pludselig standsede ved synet af en høj mand, der kom ud deraf. Næppe var den ubekendte kommet ned af trappen, førend en anden person, der syntes at have ventet på ham, ilede ham i møde, og de nærmede sig nu begge til det sted, hvorpå Theodor stod.

"Hvem er De," spurgte Theodor, "der trænger Dem ind om natten i min morbroders hus?"

"Vi er mænd, som det ikke er rådeligt at opholde, når man selv er alene og rimeligvis ubevæbnet," svarede den herre, der nylig var kommet ud af Rosenfelds hus. I samme øjeblik trådte månen frem bag en sky, og Theodor så et par blottede kårder, der blinkede i månelyset. Theodor måtte da vige for overmagten, eftersom han virkelig selv, som den ubekendte bemærkede, var aldeles værgeløs, men han anså det tillige for sin pligt ikke at tie med, hvad han havde set; han fortalte det derfor den næste morgen tidlig til madame Wolfgang, der vel ikke svarede ham stort derpå, men dog i sit hjerte foresatte sig nøje at bevogte alle Veronicas skridt.

Sekstende kapitel

De eventyrlige begivenheder syntes i denne tid ret at sammendynge sig på Theodors vej, for en morgen, da han kom hjem fra byen, hvor han havde været for at betale sin gæld, underrettede madame Wolfgang ham om, at et bud nylig havde været i huset med et brev til ham, som det kun ville afgive i hans egne hænder. Efter nogen tid vendte buddet tilbage, gav ham en forseglet billet og ilede derpå straks bort igen. I denne seddel blev han anmodet om klokken ni, samme dags aften, at indfinde sig på den nordlige side af Elben, nærved den såkaldte Sorte Port, i et hus, der nøje blev ham betegnet, da han der ville finde en ven, som havde vigtige nyheder at meddele ham. Theodor vidste, at han ikke i Dresden havde nogen ven, fra hvem han kunne vente en slig billet; han undredes derfor meget derover, men endelig faldt det ham ind, at det muligvis var den forsvundne guldmager, der havde skrevet denne seddel, og nu enten selv var vendt tilbage, eller havde skikket en afsending for at meddele Theodor et bevis på sin erkendtlighed.

Jo mere han tænkte over denne formodning, des rimeligere forekom den ham, og hvad først kun var et usikkert håb, forvandledes snart i hans fantasi til en fuldkommen vished. "Det er ham," udbrød han endelig med jublende røst; "den aften, han foretog metalforandringen, så jeg ham dybt i øjet; det var melankolsk og mistænkeligt, men jeg så dog til sidst taknemmelighed malet deri, og nu er han kommet, trods den fare, der truer ham, trods den frygt, der ængster ham, for at hjælpe den, der hjalp ham i nødens time." Theodors kinder glødede stærkt ved disse ord, og han hævede sit hoved kækkere i

vejret, han følte ikke længere trykket af sine trange kår, ligesom den drømmende fange ikke føler trykket af sine lænker, tværtimod så han sig allerede i fantasien som hersker over sin egen skæbne. Han tænkte nu også på Manon og følte for første gang mod til, når lejligheden kom, at tilstå sin kærlighed; ja lykkens stjerne, som han før havde skimtet i en uberegnelig frastand, syntes ham nu så nær, at han troede at kunne gribe den med sine hænder. "Men derom gælder det også," tænkte han, "jeg må gribe lejligheden, ligesom krigeren griber sejren på valpladsen, uden vaklen, uden betænkning, øjeblikkeligt, dristigt, før den får tid til at vende sig om; til den modige smiler gudinden, den forsagte vender hun ryggen."

Lykken syntes også virkelig denne gang at smile til ham, og lejligheden var der, før han formodede det; for Manon trådte netop ind i værelset, mens hine tanker gik igennem hans sjæl. Hun var alene, og i sine løftfæstede fletninger bar hun den kam, han havde givet hende. Theodor anså denne tilfældige indtrædelse som et vink af en højere magt; imidlertid gik der nogen tid, før han fattede sig, ja hun var alt i færd med at gå igen, da Theodor nævnede hendes navn og kaldte hende tilbage. Hun vendte sig om og så ham med venlighed i øjet. Han blev en kort tid stående foran hende uden at tale. "Hvad vil De, Theodor?" spurgte hun endelig. "Manon!" råbte han, og alt hans blod strømmede så stærkt til hans hjerte, at han pludselig blegnede og kun med vanskelighed kunne beherske sin stemme, "elskede Manon, tilgiv mig! Men De aner sikkert selv min hemmelighed; for hvorledes skulle jeg vel kunne skjule, hvad der så stærkt bevæger min sjæl? Jeg ved, jeg er Dem ikke værd; jeg havde pålagt mig selv en smertelig tavshed, men nu er

det mig umuligt længere at tie, da bedre tider måske snart ville tilsmile mig, og da en farlig medbejler, der er skøn, elskværdig og langt mere begunstiget af lykken end jeg selv, truer med for evigt at berøve mig mit kæreste håb."

"Theodor, for himlens skyld, hvilken uforsigtighed! Der kunne jo komme nogen," sagde Manon og så sig med ængstelighed omkring.

"Manon, kunne du elske den mand, der ikke brammer med nogen lånt glans, og som ingen mægtig har stemplet til mere end det, hvortil naturen dannede ham? Kunne du foretrække ham for hoffets glimmer og de stolteste udsigter? – Nej bliv, Manon, frygt ikke! Mit hele liv har været et intet, før jeg så dig; jeg har kun levet fra det øjeblik, jeg kom her i huset, ja min sjæl slumrede, og det var nat i mit inderste, før jeg kendte dig, men også natten," sagde han og en usædvanlig, ja næsten digterisk ild glimtede i hans øje, "også natten slumrede før skabningens begyndelse; den anede ikke, at den var til, og at livets spire lå skjult i dens skød; men da blev den truffet af et øjekast fra den øverste himmel, og de gyldne stjerner antændtes, for de er den fantasirige nats første, forunderlige drømme. O, Manon! Også jeg slumrede, som den, uden at vide hvad livet var; da traf et blik fra himlen mig; dit blik traf mig, Manon, og gyldne drømme udfoldede sig, et tryllende håb fremsteg i min sjæl. Skal mine dristige drømme blive sandhed? Vil du skænke mig din kærlighed? O, da vil jeg bære med glæde, hvad der så ellers træffer mig i dette liv."

"Ak, min fader giver aldrig sit samtykke," sagde Manon.

"Nej, det giver han ikke, men dog vil måske lykken sørge for os; i morgen kan jeg bedre udvikle Dem min plan."

"Tys, der kommer nogen, tror jeg."

"O, elskede Manon!" udbrød Theodor og trykkede hende for første gang til sit bryst, og han svimlede næsten af glæde ved at favne den yndige skabning, hvis hår løsnede sig, faldt over hendes skuldre og berørte hans bryst, mens hun fæstede sine store, trofaste øjne på ham. "Dit øje er ligesom en af himmelbuens stjerner," sagde han, "hvori en uendelig verden er sammentrængt i et eneste lyspunkt."

"Du sværmer, Theodor, men sig, vil du stedse have mig så kær som nu?"

"O, elskede Manon!"

"Jeg sviger dig aldrig," hviskede hun, trykkede sine læber på hans og forsvandt derpå, da hun hørte nogen i nærheden, så let som den flygtige hind, når den græsser på sletten og hører den første lyd af jægerhornet i det fjerne.

Theodor kunne i begyndelsen næppe fæste lid til sin egen lyksalighed. Det forekom ham, ligesom portene til det skønneste fepalads havde åbnet sig for hans øjne, ja som han kun behøvede at gå et par skridt for at komme derind og besidde alle de herligheder, den dristigste indbildningskraft kan ønske. Selv guldmagerens kunst syntes ham nu kun en ringe tilgift til, hvad han allerede ejede; for han var aldeles beruset af sin lykke, og det ville være lige så vanskeligt at give et billede af hans tilstand, som at beskrive den farveglans, hvilken den opstigende sol henånder på de østlige skyer, der, lig gyldne morgendrømme, iler foran den og bebuder dens ankomst.

Han lagde på den dag næppe mærke til, hvad der foregik udenfor ham, og agtede derfor kun lidet på en indbydelse, som Victor bragte til den følgende aften fra grevinde Orselska, hvis

usædvanlige nåde satte Rosenfeld og madame Wolfgang i stor bevægelse. Han tænkte derimod ofte på hr. von Freislebens advarsel og besluttede virkelig efter dennes råd, hvis han fandt understøttelse hos guldmageren, at overtale Manon til at fly, ja han foresatte sig jo før jo hellere at betro hende sin plan, men han traf hende ikke mere alene den dag. Om aftenen ilede han tidligt på sit kammer, uagtet Manons øje syntes at bede ham om at blive. Før halv ni svøbte han sig i sin kappe og begav sig på vej, for ikke at forfejle sit stævnemøde. På gangen mødte han Veronica, der betragtede ham med et smil og råbte efter ham: "Bedre lykke i aften end sidste gang!" men han brød sig kun lidet om hendes ord og fortsatte uopholdelig sin vej.

Han ilede hurtigt af sted og var allerede langt fra Rosenfelds bolig, da klokken på Trefoldighedskirkens tårn slog halv ni. Han ilede hurtigt videre, og uagtet det var mørkt i vejret, lykkedes det ham dog snart at finde det i brevet omtalte hus, der let kunne kendes, da det var det sidste hus i forstaden. Det så for resten temmelig uanseligt ud, og han måtte banke længe, førend nogen hørte ham. Endelig kom en pige og åbnede porten; på hans spørgsmål, om en fremmed ikke opholdt sig her, blev han vist op på et kvistkammer, hvortil han, da der var mørkt, og trapperne var slette, kun med vanskelighed fandt vej. Endelig stod han udenfor en dør, gennem hvis åbninger og sprækker et lys kastede sit skær. Han bankede på, døren åbnedes, og han så et halvforfaldent værelse, hvori der ikke var andre møbler end en lille kuffert, to træstole og et rødmalet fyrrebord, og hvori det ikke syntes rimeligt, at jordens rigeste mand ville opslå sin bopæl; heller ikke fandtes der noget

redskab, der vidnede om, at en guldmager her havde i sinde at udøve sin kunst.

Alt dette så han imidlertid først siden efter; for nu var al hans opmærksomhed udelukkende henvendt på den mand, der lukkede ham op, og i hvem han dog trods alt, hvad der kunne tale derimod, genkendte Benjamin de Geer. "Gud være lovet!" råbte Theodor, da han så ham, og førend han endnu var trådt over dørtærsklen, "det er Dem selv, mit håb har da ikke bedraget mig."

"Tys, tal ikke så højt!" sagde de Geer og ilede ængstelig ud af døren for at undersøge, om ingen spejder var i nærheden. "Ja, det er virkelig mig," sagde han, da han kom ind igen, "der, efter at have ledet mine forfølgere på afveje, er vendt tilbage for at tale et par ord med dig, min søn! – For du er den eneste," vedblev han, mens han lukkede døren i lås, "der, med undtagelse af min forudgangne lærer, har vist mig en sand og stor tjeneste; hos alle de øvrige fandt jeg kun fjendskab og utaknemmelighed."

"Har De, der mægter at tilfredsstille tusindes ønsker, og holder tusindes lykke i Deres hænder, samlet så bitre erfaringer?" spurgte Theodor.

"Ja, for dig vil jeg ikke nægte det," sagde de Geer, "jeg holder din og manges lykke i min hånd; for jeg er en virkelig indviet, jeg kender den store hemmelighed, jeg er mester i den ædleste kunst på denne jord, og i dette øjeblik er jeg måske den eneste mester deri; for på min seneste vandring igennem landene opdagede jeg ingen, der forstod den; men se dog efter, min søn, om vi er uden vidner, om ingen lytter ved døren."

"Vi er ganske alene," sagde Theodor, "dog hvorledes går det til, at en kunstner som de er blevet ligesom en vild fugl, der kun med mistro nærmer sig til menneskenes boliger, og er betænkt på flugt både nat og dag?"

"Sammenlign mig ikke med de vilde fugle," svarede de Geer, "for de flyver dog tit i selskab med hinanden og stiller vagter ud, og den ene advarer den anden; men jeg vandrer forladt og har ingen, der kan advare mig; ja ingen kender ensomhedens kvaler bedre end jeg," blev han ved; "jeg havde kun én ven, og han er allerede borte, alle de andre er mine fjender og stræber efter at udgranske min hemmelighed. Derfor må jeg frygte for, at mine egne drømme skulle udgå af min sjæl og aflægge vidnesbyrd imod mig; derfor vover jeg, når der er mennesker i nærheden, knap at sove, for et ord i søvne kunne forråde mig. Mit værelse står afsides fra alle andres værelser; det er lukket i lås, og jeg går med sagte fjed, og mit øre lytter til enhver lyd, det skrigende barn og den gøende hunds røst i det fjerne har ofte forskrækket mig. Når jeg arbejdede, måtte jeg tit se mig om; for jeg frygtede for, at der stod en forræder bag min stol. Jeg havde kun én ven, og han blev jaget ligesom jeg fra sted til sted, og han fandt ingensteds hvile, indtil jeg jordede hans trætte ben, som jeg havde vædet med mine tårer, og væltede stenen over hans grav; for de viseste mænd, alle de, der gemte en stor og sjælden hemmelighed i deres bryst, var desværre til enhver tid de mest forfulgte. "

"Har du da ikke ved din kunst vundet noget hjerte, der ville være dig tro og glæde sig ved din fryd og sørge over din sorg?"

"Jo, jeg vandt engang et hjerte, der var mig hengivent. Jeg vandt i min ungdom en dejlig piges kærlighed; men ak! hun har

aldrig hvilet ved mit bryst, og jeg måtte forlade hende, og jeg så hende aldrig mere. Jeg kæmpede den gang en lang kamp med mig selv, indtil taknemmelighed sejrede, og jeg fulgte min høje herre og mester. Dog i ensomme nætter har jeg ligget på mit leje mellem dynger af guld og grædt de bitreste tårer, som nogensinde udstrømmet af et menneskes øje, og følt det bitreste savn, der nogensinde føltes i et menneskes bryst; da var jeg nær ved at forbande hin guddommelige kunst, fordi jeg, trods den, var forladt; fordi jeg var udstødt og flygtig blandt menneskene; fordi jeg, trods mit guld, ikke ejede nogen vrå i verden, hvor jeg kunne skjule mig; fordi ingen hustru ventede mig og hældede sit hoved til min barm, når jeg mødig om aftenen kom ind i det fremmede herberge; fordi intet barn har leget på mit skød; fordi mistanke omgav mine skridt; fordi jeg var som det vilde dyr på marken, kun med den forskel, at dyret lever lykkeligt i sin uvidenhed, men at jeg kendte faren og hvert øjeblik måtte skælve derfor."

"Hvorfor opdrog du dig da ej en lærling, der kunne trøste og beskytte dig?"

"Jeg har forsøgt at opdrage lærlinge, jeg har prøvet deres tavshed og skænket dem en del af min sjældne tinktur; men de pralede dermed, forfængelighed bedårede dem alle, og de drog selv forfølgelsen over deres hoveder. For deres skyld har jeg netop lidt allermest, for deres skyld forfulgte de mægtige mig, og jeg måtte gå fra by til by, fra land til land, som den evige vandrer af vort folk, om hvilken de kristne har fablet. Ja jeg har, trods alle mine skatte, været nær ved at dø af hunger i ørken, midnatsvinden har blæst i mine lokker, uagtet jeg havde guld nok til at købe mig en seng af cedertræ og til at slumre på

edderfuglens dun; som en betler må jeg tit forklæde mig, uagtet jeg kunne købe mig en dragt af fløjl og guld og besætte den med ægte perler og de dyreste ædelstene."

"Hvorfor gik du da ikke til en fyrste, til en af jordens mægtige, der kunne forsvare dig mod overlast, og meddelte ham din kunst?"

"Skulle jeg gå til den, der ville indespærre mig som en fugl i et bur," svarede de Geer, "der ville have gemt mig i et fangetårn, for at jeg, ligesom en galejslave i lænker, skulle arbejde for ham alene? Hellere betler på landevejen end et sådant liv! For hvad nytter det bjergmanden, at han ser de rigeste guldårer, der luer ved hans ensomme fakkel i dybet, når han selv må hensmægte som en træl, der er skilt fra den levende verden? Hvad nytter det ham, at han udhugger den herligste skat af stenen, når han dog kun er en ringe daglejer for de mægtige, og når fremmede nyder frugterne af hans arbejde?"

"Hvorfor købte du da ikke store grundejendomme, store godser, og levede på dem med dine skatte?"

"Store grundejendomme!" sagde de Geer, "står det ikke skrevet i mit åsyn, at jeg er en mand af det ulykkelige, forskudte folk, der vanskeligt får lov til at besidde store grundejendomme? Men selv om jeg for guld ville købe tilladelse hertil, hæftede jeg da ikke fast ved grunden som en livegen, og kunne jeg da fly, når forfølgerne kom? Når de kom, der før havde set prøver på min kunst? Når de mægtige kom og spurgte mig om kilderne til mine rigdomme? Nej, jeg er nødt til at vandre gennem byerne, til at flyve, som en husvild fugl, fra land til land, og uagtet jeg kunne købe mig de videste

landstrækninger for mit guld, så har jeg dog ikke ret til at fæste min bestandige bolig i den ringeste hytte."

"Men når du først besad store godser, kunne du jo offentligt bekendtgøre din hemmelighed."

"For at mit stakkels folk skulle gå til grunde, der ikke har andet end guldet til værge mod de kristnes overmagt! Og hvem kunne desuden sikre mig besiddelsen af disse godser, som jeg således havde erhvervet? Ville ikke, når hemmeligheden åbenbaredes, de forrige ejere komme og klage over, at jeg havde bedraget dem? Og ville de ikke have ret til at klage? Havde jeg ikke bedraget dem, når jeg betalte dem med et metal, om hvilket jeg vidste, at det snart måtte tabe al sin værd?"

"Ja, du har ret, der er intet tilbage for dig, uden at tie og udøve din kunst i stilhed, mens midnatstimen skjuler dit arbejde for verden."

"Ak, det er vanskeligt at tie, når man trænger til meddelelse," svarede de Geer, "når man hører uvidenheden forhåne, hvad den ikke forstår. Tavshed er den kunst, som den forstandige sildigst lærer. Men selv om jeg vil tie, hvortil jeg vistnok er nødt, hvor vanskeligt er det dog ikke at undgå mistanke! Jeg må have redskaber, jeg må have arbejdsværelser, jeg må omsætte mine skatte, jeg må gå til guldsmede og til møntmestre, og har jeg været hos en af dem, da tør jeg næppe komme igen; for der er visse tegn på mit arbejde, som ikke altid undgår den kyndige, og ofte har været nær ved at røbe mig, selv når jeg troede mig fuldkommen sikker."

"Hvem tør rose sig af sine fortrin," sagde Theodor, "når selv du ikke føler dig lykkelig, der dog besidder det, hvorefter al verden stræber, og er begunstiget frem for de rigeste på jorden."

"Det er vist, at jeg forstår og udøver den ædleste kunst," svarede de Geer og hævede sit åsyn med stolthed, "en kunst, som fyrster misunder mig, hvorefter konger vansmægter på deres troner; en kunst, som fortidens vise har anset som den højeste, og hvormed de lærde nu kun spotter, som ræven spottede druerne, fordi den ikke kunne nå dem; jeg forstår den kunst, hvormed jeg var i stand til at vinde al verdens kongeriger, hvis jeg blot havde en plads udenfor verden, hvorpå jeg med sikkerhed kunne udøve den; ja jeg kan sige, som hin oldtidens gransker: Giv mig et sted udenfor jorden, og jeg skal ryste den i sine grundvolde og bevæge den på sine hængsler."

"Men forstår du ikke mere endnu end at frembringe guld?" spurgte Theodor ivrigt, "går ikke din kundskab endnu videre? Løser ikke de vises sten alle de mangfoldige gåder i den hele natur?"

"Hvad fordrer du, at jeg skal forstå, der er bedre end det bedste og højere end det højeste?" spurgte de Geer forundret.

"Den tinktur, der blot er i stand til at forandre metaller, burde endnu ikke kaldes de vises sten," udbrød Theodor. "Har I ikke i denne tinktur fundet den første grundmaterie, kunne I ikke derved forvandle legemerne på tusinde måder, så synes mig, at I har legemet i stedet for ånden, og at alle eders forhåbninger er fængslede indenfor en guldklump. De gamle granskere ville, hvis jeg har forstået dem ret, dog endnu noget mere: De ville løse og binde elementerne og herske over de ånder, der bor deri, og de vises sten skulle kun være nøglen, der åbnede døren til denne ubekendte verden. Ja, har I ikke denne magt, da er I blevet bedraget, trods eders rigdomme, for naturen har vel skænket eder de jordiske skatte, men nægtet eder de

overjordiske, og eders tinktur er da endnu ikke den ægte, den sande sten, som de vise søgte; for denne skulle jo være ligesom Salomons segl, der herskede over livets og dødens ånder og over indbyggerne i ubekendte verdener."

"Du sigter højt, min søn! Det er vanskeligt at stille dig tilfreds; man har vel sagt, at de vises sten skulle læge alle sygdomme og skænke et evigt liv på jorden, men dette må jeg efter egne erfaringer erklære for usandt. I alle tilfælde tænker jeg, at du for det første, inden du selv bringer det videre, tager til takke med den kunst, jeg kan lære dig; for jeg vil tilstå det: Jeg er denne gang kommet til Dresden for din skyld, for at foreslå dig at rejse med mig som min medhjælper, da skal du, hvis du er tro, tavs og forsigtig, engang arve den største hemmelighed, hvori det er muligt på denne jord at blive delagtig."

"Det er et godt tilbud," svarede Theodor, "jeg modtager det med glæde og skal være dig en tro og taknemmelig medhjælper, men kun på ét vilkår."

"Du er vel den første, der fastsætter vilkår for at lære en sådan kunst," sagde de Geer forundret.

"O, min fader, tro ej, at jeg er ufølsom for den lykke, du tilbyder mig! Men – hvorfor skulle jeg nægte det for dig – jeg elsker den yndigste pige, og jeg er elsket igen; jeg har i dag hørt den søde tilståelse om genkærlighed fra hendes læber, men ulykkelige forhold adskiller os, og jeg har kun lidet håb tilbage, hvis du nægter os din bistand; og dog ville uden hende selv din høje kunst have ringe værd for mig. Tillad derfor, at også hun følger dig; hun er ren som det reneste guld, du er i stand til at

frembringe; hun vil elske og pleje dig som en datter og fuldelig erstatte dig alle de savn, som du før har lidt."

"En kvinde!" sagde de Geer og rystede misbilligende på hovedet, "det går ikke an, hun kan ikke være medviderinde i denne hemmelighed; for hvem kan forlade sig på en kvindes tavshed? Nej, jeg har engang selv måttet ofre den heftigste kærlighed for ej at svigte min mester, så må du følge mit eksempel; vil du nå det højeste mål, må du heller ikke sky at bringe det største offer."

"Nej, de Geer! Så må du vælge dig en anden discipel; thi for guld ofrer jeg ikke min elskede."

"Hvad hedder den pige, du kalder din elskede?"

"Manon Rosenfeld."

"Er det muligt? Manon, doktor Rosenfelds datter?"

"Ja, havde du blot set hende ind i øjet, ville du ikke tvivle på hendes troskab."

"Manon Rosenfeld!" gentog de Geer, "og hun elsker dig virkelig så højt, at hun vil følge med os?"

"Det håber jeg ganske vist."

"Så tag hende med, min søn! Hun skal være mig en velkommen datter. Nej, forundre dig ikke derover! For Manons moder var jo netop min ungdoms elskede; jeg havde gerne ofret mit liv for hende, og dog måtte jeg forlade hende for ej at svigte min velgører, og jeg flygtede med sønderrevet hjerte. Men da min lærer var død, og jeg havde vandret over jorden alene, uden at finde et blivende sted, da opstod en higen i min sjæl efter at rejse til denne by for at se min elskedes gravhøj, for jeg havde hørt, at hendes ben hvilede her. Jeg har også set hendes døtre; om den ældste erfarede jeg nok for at vide, at hun aldrig kan bo

under tag med mig; men om Manon hørte jeg idel godt, og vil hun, vil min elskedes datter antage mig i faders sted, da er mine arme åbne for hende, da blomstrer endnu en lykke for mig, der er større end den, guldet kan skænke," sagde den gamle de Geer, og et par tårer stod i hans øjne.

"O min velgører! min fader!" råbte Theodor, "dine ord er den sæd, hvoraf mit livs lykke skal opvokse."

"Gå, min søn, og sig hende, at den gamle Benjamin venter hende med kærlighed, at han vil opgive sit ustadige liv og bo i hendes bolig og varme sig ved hendes arne, at han vil gynge hendes børn på sine knæ og sidde ved deres vugge og indbilde sig, at de nedstammer fra ham. Gå! Jeg skal vente eder her i tre dage, og når du har bragt mig din elskede, skal du selv rejse bort til et fremmed land og købe dig en ejendom, men vi vil siden komme til dig, og vi ville leve med hinanden som patriarkerne i de forsvundne tider, og der skal ikke være ende på hendes rigdomme, ja hun skal være en velsignelse i dit hus, ligesom Rebekka var en velsignelse i Isaks hus, og jeg vil modtage hende som min førstefødte og takke Herren, at mit liv ikke har været ufrugtbart, da han i min høje alder skænker mig en sådan datter."

Theodor takkede nu sin gamle ven inderligt og beredte sig til at gå; men de Geer bad ham at tøve et øjeblik, hvorefter han åbnede en kuffert og tog nogle papirer op deraf, som han rakte Theodor. "Læs dette, min søn!" sagde han, "du vil da bedre lære den mand at kende, som du nu skal følge på hans veje, og som intet højere ønske har, end at gøre dig og din elskede så lykkelige, som han formår." Theodor modtog papirerne og lovede at læse dem så snart som muligt. "Så skal da min

elskedes datter følge mig på min vandring," sagde de Geer, "og jeg skal ikke længere gå som en enlig flygtning over jorden." Derefter gav han Theodor sin velsignelse og omfavnede ham til afsked. Men Theodor ilede bort, fuld af taknemmelighed mod den gamle de Geer, og fuld af håb og tillid til den lykkelige stjerne, der syntes at stråle på hans vej.

Anden del

Første kapitel

Da Theodor kom hjem, var hans blod i så stærk bevægelse, at han aldeles ikke kunne tænke på at sove. Ja, han forsøgte ikke engang at gå til sengs, men satte sig påklædt i sin lænestol og overlod sig til sine tanker og sine drømme om fremtiden. Endelig, efter flere timers forløb, da morgendæmringen nærmede sig, og han endnu ikke følte nogen lyst til søvn, tog han de Geers papirer frem og begyndte at blade dem igennem. Han fandt deri, foruden et indledende brev til ham selv, et slags udsigt over guldmagerens liv, der, til trods for den uro, hvoraf han var betaget, bestandigt mere og mere fængslede ham, så han ikke holdt op, før han havde læst den til ende. Vi vil her, for så vidt vi har været i stand til at skaffe os kundskab derom, give en kort og sammentrængt fremstilling af, hvad brevet og manuskriptet indeholdt.

De Geers ungdomshistorie

Da jeg har besluttet med tiden at indvie dig i min kunst (skrev de Geer til Theodor), bør du i det mindste kende så meget af mit levnedsløb og min tænkemåde, at du kan se, at jeg ikke vil lokke dig ud på veje, som du i din samvittighed kunne finde betænkeligheder ved at gå.

At berette dig alt, hvad jeg på mine vandringer har oplevet, ville overstige mine kræfter, heller ikke tror jeg det nødvendigt til mit mål; jeg vil da fornemmelig kun fortælle dig min ungdomshistorie, dels for at du deraf kan se, hvorledes jeg selv er kommet i besiddelse af min hemmelighed, dels for at du kan lære at kende den mand, der var min mester, og hvilken jeg

ønsker, at min efterfølger med højagtelse og taknemmelighed skal erindre, selv om han ikke ganske deler hans meninger.

Min fader var destillatør af profession og forstod tillige, uden egentlig at være apoteker, at tilberede adskillige lægemidler, hvormed han handlede. Han var født i den hollandske provins Groningen, men drog allerede tidligt til Tyskland og nedsatte sig i nærheden af Bodensøen, hvor han giftede sig, og hvor jeg selv er født. Min moder døde i min spæde barndom, hvorpå min fader igen skiftede bopæl og drog med mig til Genua, som er den første stad, jeg fra min barndom nogenlunde kan erindre.

I Genua er de fleste gader smalle, og husene er høje, så at man, når man ikke bor på en offentlig plads eller i en af de få brede gader, ser lige så lidt til den fri himmel, som om man var indespærret i et fængsel. Den gade, hvori vi boede, var endnu snævrere end de fleste andre, oven i købet blev den tillukket hver aften, og det var os ikke tilladt efter Ave Maria, som de kristne kalder det, at lade os se udenfor vort kvarter. På de høje fester måtte vi heller ikke vise os i den egentlige by, og jeg husker det, som en af mine første vemodige følelser, at jeg ofte hørte klokkerne klinge og en dejlig musik i det fjerne, når de kristne processioner drog igennem byen, uden at det var mig tilladt, selv i frastand, at betragte dem. Solen kastede naturligvis meget sparsomt lys ned i den gade, hvori vi boede, "*ma dove non viene il sole, viene il medico,*" siger italienerne, og det er vist, at luften i vor trange gade var meget fordærvet. I følge heraf bortveg allerede tidligt sundhedens roser fra mine kinder, og jeg vandt aldrig hine roser igen, hvor forskellig end min senere levemåde var fra den, jeg førte i min barndom. De andre

børn, som jeg så, lignede mig ganske i farve; også de voksne så gustne ud og sneg sig med spejdende miner gennem gaderne, ligesom om de lurede på et bytte og på samme tid frygtede for fare. Kom der engang imellem en velklædt mand med dristigt blik og en fast gang igennem vort kvarter, da sagde man mig, at det var en kristen; så jeg derimod et magert væsen, i smudsige klæder, med et blegt og ængsteligt ansigt og som oftest med en bylt klæder på ryggen, da vidste jeg, at denne skikkelse hørte til vor nation. Deraf mærkede jeg allerede tidligt, at man havde udtalt et dræbende ord imod os, der fortærede vor kraft og sundhed, og jeg betoges ofte af en følelse, der lignede den, som jeg siden på mine rejser har fundet hos den forskudte paria, der vandrer om foragtet og lige så hadet af de stolte braminere som det giftige kryb, der nedtrædes under foden, så snart det vover at nærme sig til menneskets boliger.

Min fader ejede flere skrifter, der handlede om vort folks skæbne i de forsvundne århundreder. Allerede tidligt fik jeg tilladelse til at læse disse skrifter og så da med forfærdelse, hvorledes vore forfædre i middelalderen var blevet behandlede; jeg så, at de ofte skarevis var blevet myrdet på den urimeligste mistanke, ja for forbrydelser, som det næppe var muligt for mennesker at begå; de var ikke blot blevet beskyldt for at slagte og fortære de kristne børn, men endog for at forgifte floder og brønde, ja næsten for at forpeste luften. Hver gang der kom misvækst, hver gang en smitsom syge udbrød, måtte tusinde af vore brødre betale det med deres hjerteblod. Jeg så, at andre tusinde var blevet plyndret, og at de derpå efter plyndringen var blevet sparket bort med hån og foragt og jaget, som det herreløse vildt, igennem landene; ja et ord af en fanatisk ivrer

var ofte nok til, at de uskyldige blev ofret til flammerne, hvori de under spot og bitre smerter udåndede deres liv. Mine tårer flød, hver gang jeg læste disse rædsler, mine små hænder knyttede sig uvilkårlig ligesom til kamp imod undertrykkerne, og dog kendte jeg ikke den gang endnu den værste af de kristnes undertrykkelser, jeg vidste endnu ikke, at de, ved at vække trællefrygt og nedrig list i vore hjerter, ved at udelukke os fra alle de poster, hvorved mod og sjæleadel især vækkes i mennesket, havde gjort os langt mere ulykkelige; at de havde tilintetgjort den bedste del af vort væsen og lidt efter lidt lært en stor del af os at fortjene den foragt, som de så rigeligt skænkede os.

Til min fader, der var temmelig ligegyldig for alt, hvad der foregik udenfor hans egen kreds, sagde jeg intet om disse mine følelser, men vi havde et gammelt tjenestetyende, der elskede mig, og til hvem jeg var vant til at betro alle mine glæder og sorger, til hende henvendte jeg mig også denne gang og fortalte hende, hvad jeg havde læst. Hun forfærdedes vel over mine efterretninger, men mente tillige, at sligt var sket i gamle dage, og at det vanskeligt kunne ske mere i vor tid.

"Men hvorfor er vi da således indespærrede?" spurgte jeg, "hvorfor er de små børn her så blege? Og hvorfor må vi ikke gå lige så smukt klædte som de kristne?"

"Lad du de kristne kun gå i prægtige klæder!" svarede hun, "lad dem kun bære glimmeren udenpå! Vi andre har kærnen, den er dog det bedste."

Da jeg ville vide, hvad det var for en kærne, viste hun mig et guldstykke og sagde: "Dette er nøglen til al jordens lyksalighed,

og når du ejer denne nøgle, da kan du dristigt træde på de kristnes hoveder."

"Men hvis vi kan det, hvorfor bliver vi da i denne trange gade? Hvorfor går vi ikke ud på marken mellem de dejlige vinranker og bygger os huse på sletterne, hvor fuglene synger og solen skinner så klart?"

"Lad dem kun beholde deres sletter og deres vinranker!" svarede hun igen, "lad dem kun flagre som myg i solskinnet! Vi har dog det bedste, det, som ligger i mørket, som de kristne graver efter i jorden, og som, selv når de har det, rinder ud af deres hænder igen, ligesom vand af et sold, for at søge hen til os; for vi er de klogeste, derfor samles al deres rigdom til sidst dog i vore skabe og skuffer, derfor vil vor tid nok engang komme, da vi også skal få det godt, da vi skal bygge paladser for deres øjne og gå ved siden af de fornemste. Foragt du derfor ikke dem, min dreng, som går med bylter på nakken; for af det, som de kristne bortkaster, smeder vi lænker, der med Guds hjælp skal fængsle deres hænder til sidst."

Alt dette kunne dog ikke trøste mig, og uagtet vi havde alle livets egentlige nødvendigheder i vor stille bolig, så syntes dog dette mig ikke nok. De tørrede planter og de vellugtende vande i vort officin kunne heller ikke erstatte mig den levende friske natur, lige så lidt formåede de blege blomster at trøste mig, der stod i urtepotter i vore vinduer, og hvoraf støvet hver dag måtte bortviskes, på det de ikke rent skulle dø. Jeg betragtede tværtimod disse blomster med sorg og medlidenhed, for jeg så, at de, ligesom jeg, smægtede af længsel efter lys og luft. Helst forlod jeg rent de nedre værelser og opholdt mig på et lille tagkammer, som min fader havde lejet for deri at henstille de

forskellige slags varer, som han ikke havde plads til nedenfor. Her stod jeg mangen time i det åbne vindue og stirrede på den lyse himmel og på de forbifarende skyer. Når jeg da hørte svalernes sang i luften, forekom det mig, som de fortalte mig om deres rejser i fremmede lande, ja de små spurve, der hoppede på taget og kvidrede og betragtede mig med dristige blikke, syntes mig at spørge, hvorfor jeg dog bestandig ville bo i denne hæslige gade. Men når solen skinnede, eller når månen fremsteg og stjernerne funklede, da strakte jeg mine arme imod dem, ligesom for at bede de fjerne himmellegemer om forløsning fra dette mit fængsel; for den gang var jeg langt fra at ane, at der ville komme en tid, hvori jeg skulle længes lige så meget efter menneskers selskab og efter livet i byerne, som jeg nu længtes efter at fjerne mig derfra.

Denne længsel efter forløsning forøgedes endnu ved læsningen af vore ældste hellige bøger, og profeternes klager fandt allerede tidligt en vej til mit hjerte. Allerede som en lille dreng sad jeg oppe om nætterne for at forske i disse skrifter; og de gamle tiders storhed og enfoldighed greb min unge sjæl. Jeg lyttede til sagnet om Adams fald og ledsagede Moses på hans vandringer gennem ørken og skjalv for den svævende ildstøtte og jublede ved Faraos undergang. Men især var det min fryd at læse om patriarkerne, der førte deres kvæg på de store, vidtudstrakte græsgange og levede under fri himmel og løftede deres øjne mod Jehovas opslagne telt med de utallige lamper; jeg begreb da vel, at Herren i sandhed havde udvalgt og velsignet dem, og at hans engle måtte nedstige for at besøge dem. Derimod kunne jeg ikke forstå, hvorfor mine stamfædre havde opgivet at leve som hyrder på marken, for at bo i de

trange byer; for selv Davids og Salomons herlighed stod i mine øjne langt tilbage for Sems hytter og for Abrahams og Isaks telte.

Således henvendtes min hu mod en forsvunden tid, og jeg levede kun i drømme om en uopnåelig herlighed. Jeg agtede ikke det nærværende, kun det fjerne lokkede mig, og alle mine forhåbninger var rettet mod en skønnere verden, der lå på den anden side af det forhadte gitter.

En morgen, da jeg omtrent var tolv år gammel, sendte min fader mig ud i byen med et par regninger, men befalede tillige, at jeg så snart som muligt skulle komme hjem, eftersom indgangen til vort kvarter om eftermiddagen skulle spærres. Den higen, jeg følte efter ret at se mig om i den store by, var imidlertid årsag til, at jeg standsede en tid ved hver kirke, jeg gik forbi; endelig, efter at have fuldbragt mine ærinder, kunne jeg ikke modstå lysten til at gå hen i en af de største gader, hvor jeg betragtede de glimrende marmorbygninger, som Genuas mægtige adel der havde ladet opføre. Ved synet af disse glemte jeg ganske tiden og min faders forbud, indtil jeg pludselig hørte klokkerne klinge fra alle byens tårne og så, at menneskevrimlen i den lange gade betydelig forøgedes. Mit hjerte begyndte da stærkt at banke, og jeg skyndte mig at komme hjem; dog mængden var på mange steder så tæt pakket, at jeg ikke kunne slippe igennem for at gå den nærmeste vej. Jeg måtte derfor tage min tilflugt til små sidegader, men disse krydsede hinanden, ligesom trådene i et net, og inden jeg ret vidste deraf, havde jeg forvildet mig; endelig, efter igen at have tabt en del tid, fandt jeg mig dog til rette og nåede, ved undertiden at spørge mig frem, det kvarter, hvori vi boede.

Men da jeg kom dertil, var det for silde, gaden var allerede spærret, og jeg kunne ikke komme ind. Forskrækket blev jeg et øjeblik stående ved den lukkede indgang, dog klang klokkerne dobbelt stærkt, ligesom de indbød mig til også at være med ved festen. I en besynderlig spænding, halvt glad og halvt beklemt om hjertet, ilede jeg nu tilbage til et stort torv, hvor jeg atter så en mængde mennesker. "Der kommer de!" lød det pludselig fra alle sider, og jeg blev voldsomt stødt midt ind i vrimlen. Snart hørte jeg sang og musik i det fjerne og så kort efter til min glæde en lang procession gå forbi, med røgelseskar og tusinde vokslys, med krucifikser og flagrende faner og med forgyldte helgenbilleder, der strålede af ædelstene, røgelsen bedøvede mig næsten, og den dejlige musik vakte en rus i mit indre, hvori jeg fristedes til at vove, hvad jeg ellers næppe havde dristet mig til; og da jeg så flere af hoben gennem tværgader at ile hen til byens hovedkirke, hvorhen processionen på omveje begav sig, fulgte jeg derfor med. Jeg ville netop trænge mig ind i kirken selv, da jeg havde det uheld temmelig hårdt at støde til en kvinde, der havde stillet sig ved kirkedøren; hendes billede er ikke forsvundet af min erindring endnu; hun var usædvanlig stor og fø'r af lemmer, havde et bredt, rødt ansigt, og hendes dragt vidnede om, at hun hørte til den allerlaveste folkeklasse. "Hvem er du, næsvise dreng?" spurgte hun, idet hun satte begge hænderne i siderne og spærrede mig vejen, "du ser jo knap ud, som om du var en kristen; hvad hedder du?"

"Jeg hedder Benjamin," svarede jeg forskrækket.

"Hvad? Det er en fordømt jødedreng!" råbte en undersætsig mand ved hendes side, "han har allerede jødetrækkene i ansigtet."

"En jøde! En jøde!" skreg man fra alle sider, "han har forrådt Vorherre! Prygl ham, til han gisper! Slæb ham i fængsel! Slå ham ihjel! Der er allerede processionen! Han må af sted, før den kommer." – tusinde hænder hævede sig allerede imod mig, og jeg var næppe sluppet derfra med hele lemmer, hvis ikke en velklædt mand med et smukt, men blegt ansigt, der allerede før med venlighed havde gjort plads for mig, pludselig havde taget mig i sine arme og afværget et par slag, der var mig bestemte. "Det er jo kun et barn," sagde han, "han ved jo næppe, hvad han har forbrudt." Dermed rev han mig til side og førte mig ud af stimlen hen i en afsides gade, hvor jeg var i sikkerhed. "I kirken kan du ikke være med," sagde han, "men vil du komme med mig og vente til festen er endt, da kan du siden med sikkerhed gå hjem." – Jeg modtog med glæde dette i tilbud, og nu førte han mig hen i en udkant af byen til i et enligt hus, hvori jeg foruden min beskytter ikke så andre end en gammel tjener, der vartede ham op.

"Hvordan faldt du på at ville gå ind i kirken?" spurgte han mig nu, idet han på samme tid rakte mig nogle frugter, "du er dog stor nok til at vide, at du ikke har lov dertil, især på en sådan højtidsdag."

Jeg fortalte ham nu oprigtigt, hvorledes alt var tilgået.

"Hvorledes behagede da denne procession dig, for hvilken du vovede så meget?" spurgte han.

"Den var meget smuk," svarede jeg, "dog så jeg nogle mænd deri, som jeg ikke kunne lide."

"Hvorfor?"

"Fordi de havde så hæslige ansigter."

"Nu, lille Benjamin, fordi de var hæslige, kunne de jo dog være både fromme og gode."

"Ak nej! Dem, jeg mener, så kun ud, som de ville synes fromme og ikke var det."

"Ved du, hvoraf det kommer, min søn?"

"Nej."

"Så skal jeg fortælle dig en historie derom, hvis du vil høre den."

"Ja gerne."

"I gamle dage," begyndte han, mens et halvt smil blev synligt på hans læber, "da hedenskabet endnu herskede, vrimlede skove og lunde af forunderlige væsner, hvoraf mange så ret hæslige ud; disse kaldte man satyrer og silener, og de havde, ved siden af deres vanskabte ydre, mange slemme uvaner, der måske netop var grunden til deres store hæslighed. Da nu Kristi rene og strenge lære lidt efter lidt udbredte sig, måtte alle de gamle guder flygte langt bort, måske til andre verdner; også skovnymferne flygtede; men silenerne og satyrerne havde ingen lyst hertil, for de hang alt for meget fast ved den synlige verden og dens glæder; allermindst kunne de overtale dem til at forlade menneskenes skønne døtre og de dejlige vinbjerge, hvor de var vant til at holde deres natlige fester. De rådslog derfor med hinanden og vidste ikke, hvad de skulle gøre; for fly ville de ikke, og dvæle længere kunne de ikke, eftersom de blev alt for stærkt afskyede og forfulgte. Da trådte pludselig en dreng frem imellem dem med en fakkel i hånden; denne dreng kendte de meget vel, da han ofte havde været til stede ved deres natlige fester i skovene. Han gav dem det råd, at de skulle dække deres nøgenhed med lange kåber og derpå søge de helligste mænds

selskab og efterabe deres skikke; "når de handlede således," sagde han, "da kunne de i fremtiden være sikre for forfølgelse." Dette råd fulgte de også, de afragede deres hovedhår og klædte sig i ærbare klæder, og da de fra gammel tid havde forstået at efterabe menneskenes handlinger, lærte de også snart at fremsige bønner, at fordreje øjnene og at hykle et skin af fromhed; de gik også med i processioner, sang salmer med lydelig røst og drev den ydre hellighed endnu videre end de, der virkelig i hjertet var fromme. I de forskellige munkeordener trængte de sig også ind, og man ser dem således både i hvide og sorte, både i grå og brune kåber; ja det var vel især efter disses tilskyndelse, at klostrene blev anlagt i de dejligste egne på høje og i skove, netop der, hvor de selv allerede i gamle dage havde drevet deres leg. I byerne ser man dem også, og overalt vidste de at bedrage de godtroende og at skaffe sig mængdens gunst. Men i hjertet nærede de dog de gamle tilbøjeligheder og drev hemmeligt deres hedenske skikke ligesom forhen, hvorfor de også som oftest har beholdt et eller andet træk i deres åsyn, der minder om skovtroldenaturen; derpå kan de skarptseende endnu undertiden kende dem."

Da denne fortælling var til ende, viste min ubekendte beskytter mig flere billeder af forunderlige dyr og planter, som jeg aldrig før havde set; han bragte mig også mange slags ædelstene og prægtige krystaller, der glimrede med skønne farver. Da jeg spurgte ham, hvorfra de dejlige stene var kommet, sagde han, at han var en bjergmand, der forstod sig på sligt, og at han havde fundet dem på klipper og i bjerghuler på forskellige steder. Derpå gav han mig endnu nogle frugter, som jeg skulle tage med mig, bad mig venligt om snart at

komme igen og ledsagede mig endelig selv lige til gitteret i vort kvarter, hvor jeg nu uden hindring gik ind, og hvor han endnu blev stående nogen tid og vinkede venligt ad mig til afsked. Jeg blev imidlertid meget strengt irettesat, da jeg kom hjem, og følgen af mit eventyr var, at jeg ikke i den første tid fik lov til at gå alene ud i byen; ja hvad der bedrøvede mig mest var, at jeg ikke engang igen måtte besøge min ubekendte beskytter, hvorom han selv dog så venligt havde bedt mig.

Kort efter at jeg så heldigt var undsluppet fra den fare, der truede mig ved processionen, hørte vi, at kapucinerne prækede mod os på gadehjørnerne; følgen heraf var, at enhver af os, der lod sig se udenfor gitteret i den egentlige by, på det stærkeste blev bespottet og forfulgt. Dog hertil var vi allerede vante og håbede, at denne storm skulle gå forbi, som så mange andre. Dette syntes også at være tilfældet: Vi kunne igen ligesom før gå uforstyrret gennem gaderne og håbede allerede, at forfølgelsen var ophørt. En morgen imidlertid, da flere venner var forsamlede i vort hus for at helligholde løvsalenes fest, og da vi aldeles ingen fare anede, hørte vi en pludselig støj og tummel fra gaden. Vi ilede til vinduerne og så med forskrækkelse grupper af mennesker, der havde samlet sig om enkelte talere, der skreg og gestikulerede ivrigt og pegede op mod husene. Blandt disse skrigere bemærkede vi også en kapuciner, der så meget forbitret ud, og til hvem de fleste stimlede hen. Min fader og hans venner blegnede pludselig ved dette syn; flere af de sidste ilede ud af en bagdør, for om muligt at nå deres hjem og redde deres ejendomme. Også hos os blev alle kostbarheder i hast flyttet ned i kælderen; de penge, vi havde, blev skjult på hemmelige steder, og gadedøren lukkedes i lås.

"Hvad vil de gøre os?" spurgte jeg, "er der fjender i byen?"

"Ja vel er der fjender," svarede vor gamle pige mig, "de værste af alle, de, om hvem du har læst i dine bøger, de, der har forfulgt vort folk fra gammel tid, de kommer nu som røvere for at plyndre vore huse og rane vor skat, som vi surt har trællet for i mange år."

Menneskemængden tiltog imidlertid hvert øjeblik; de fleste var af den laveste folkeklasse, dog så vi også velklædte personer imellem. Pludselig klang begyndelsen til et smædedigt, som man kun plejede at synge, når man ville vise vort folk den dybeste foragt. Næppe var det begyndt af én, før tusinde tunger stemmede i med. Midt under sangen hørte vi en piben af gadedrenge og af den laveste pøbel; kort efter fløj en stenregn ind af vinduerne i flere huse, så at ruderne med klirren styrtede ned; denne manøvre gentoges mange gange, hvorved også flere ruder blev knust hos os. Derpå drog mængden med hurraråb ned ad gaden til andre huse, og hvor den kom, sloges ruderne ind. Imidlertid tiltog støjen og skrigene bestandig, flere og flere strømmede til, og opløbet antog hvert minut et mere alvorligt udseende. I dette øjeblik lykkedes det en af vore præster, der havde været forfulgt af pøbelen, gennem en bagdør at frelse sig ind i vor bolig; han fortalte, at synagogen var opbrudt, og at man plyndrede den og trådte de hellige røgelseskar og lysestager med fødderne. Alle styrtede da på knæ og bad Jehova, at han ville frelse sin helligdom og ikke give sit folk i de fremmedes vold. Jeg knælede med skælven og bad ligesom de øvrige; jeg havde også en større grund til frygt end nogen anden; for, efter præstens beretning, var al denne forfølgelse især opstået, fordi en jødedreng havde stjålet sig til at bivåne en

procession, ja kapucinerne påstod endog, at han havde spyttet på et krucifiks, hvorpå kristusbilledet, efter deres sigende, havde blødt af alle sine vunder, som det plejer at ske, når morderen nærmer sig til den myrdedes lig.

"Det er ikke sandt," råbte jeg, "jeg har ikke spyttet på noget krucifiks, jeg stod roligt og gjorde ingen ting." Alle betragtede mig med forbavselse. "Ti, dumme dreng!" råbte endelig min fader.

"Det er et enfoldigt barn, der ikke ved, hvad han siger," råbte vor gamle tjenestepige.

"Vogt din tunge!" sagde præsten i en advarende tone; "den egentlige årsag til ulykken," vedblev han, "er dog ikke blot hint rygte, men også de kristne købmænds misundelse; ja man har set betjente fra et mægtigt handelshus i sværmen, og disse er netop de, der fører den an." Kort efter hørte vi atter en gennemtrængende piben uden for, og en stenregn fløj imod vore vinduer, så at alle de ruder, der før var blevet forskånede, nu knækkedes. Vore kvinder flygtede da med forskrækkelse til de andre værelser, hvorhen de fleste af mændene fulgte dem. En blanding af latter, hurraråb og forbandelser tonede imidlertid fra gaden; nu blev også flere døre opbrudte, og mængden trængte sig ind i de åbne boliger. Kort efter kom vor gamle pige, så bleg som et lig, og fortalte, at de kristne ville brænde os inde, og at man allerede i flere huse kunne se luerne slå ud af vinduerne. I samme øjeblik hørte vi stærke slag på vor port og troede derfor ganske vist, at vor sidste time var kommet. Dette ville måske også have været tilfældet, hvis ikke de mægtige adelsmænd til sidst havde sendt soldater for at standse uordenen. Bankningen på porten holdt nu op, mængden

betoges af en panisk skræk, og de, der havde været så ivrige, da det gjaldt om at plyndre de værgeløse, flygtede straks ved synet af soldaterne og overlod dem valpladsen uden modstand. Gaden blev således hurtigt ryddelig, og ilden, der endnu kun havde grebet lidet om sig, blev lykkeligt slukket. Vi takkede på vore knæ Jehova, der havde afvendt faren; imidlertid fik vi aldeles ingen erstatning for den lidte skade, tværtimod måtte vi betale en stor sum for, som man sagde, at erstatte de omkostninger, vort forsvar havde forårsaget.

Mange af dem, hvis boliger havde lidt mest, blev i begyndelsen nødt til at søge husly hos deres venner, også til os kom således et par familier. Mangfoldige mennesker strømmede imidlertid i de første dage gennem vort kvarter for at se den skade, der var sket, og vel også for at glæde sig derover, uagtet de ikke mere vovede at anfalde os, eftersom der var opstillet vagter overalt. En lille pige, der fra et åbent vindue i vort hus betragtede mængden, og som endnu ikke havde glemt sine forældres skræk og tårer, fik da pludselig det indfald at tiltale en forbigående med de ord: "Du slemme, slemme kristne!" Næppe havde hun endt sin korte tale, før hun, fuld af angst over sin egen forvovenhed, flygtede ind i værelset.

"Jeg ønsker ikke at tilføje dig nogen fortræd, min lille pige," sagde en venlig stemme, der ikke forekom mig ubekendt. Jeg ilede straks til vinduet og så da min trofaste beskytter igen, der havde frelst mig fra mishandling under processionen. Han syntes lige så glad som jeg ved vort gensyn og kom straks ind til os, hvor min fader, da han hørte, at det var min frelser, også med venlighed modtog ham. Siden besøgte jeg ham med min faders tilladelse flere gange. Han var da meget venlig imod mig,

fortalte mig mange forunderlige eventyr, som han havde oplevet på sine rejser, og forærede mig blandt andet en bog, hvori han sagde, jeg skulle læse, når jeg blev ældre; ja han lovede mig også engang, at han, hvis jeg skikkede mig vel, skulle lære mig metalarbejdernes hemmeligste kunst, hvorved jeg, når jeg blot var forsigtig, kunne blive en velhavende mand; på samme tid bød han mig strengt at tie med, hvad han havde sagt mig, hvilket bud jeg også troligt opfyldte.

Andet kapitel

Min fader, der elskede sin rolighed frem for alt, havde siden den sidste forfølgelse fattet lede til Genua; da han nu desuden frygtede for, at min nærværelse ved den omtalte procession engang skulle blive bekendt, og at det da skulle gå os begge ilde, besluttede han, jo før jo hellere, at drage tilbage til det sydlige Tyskland igen. Uden derfor videre at betro sig til nogen, samlede han sine ejendomme og forlod tillige med mig Italien netop på en tid, da min ny ven var fraværende, så at jeg ikke engang kunne tage afsked med ham eller sige ham, hvorhen vi drog.

Denne forandring af bopæl var måske netop en af hovedårsagerne til den vending, min skæbne siden tog. Min fader havde nemlig først bestemt mig til handelen, og før hin forfølgelse havde det været hans hensigt at sende mig til Venedig, hvor jeg skulle arbejde på et købmandskontor, og hvor jeg vel vanskeligt ville have fundet lejlighed til at sysselsætte mig med naturens betragtninger. Nu derimod opgav min fader ganske denne plan; for der fandtes i bjergstaden S..., hvori han nedsatte sig, kun få af vor tro, og da han af den årsag ingen anden medhjælper kunne finde, anså han det for rigtigst at opdrage mig dertil og, i følge heraf, at undervise mig i sit eget håndværk.

Dette stemte ganske overens med min egen tilbøjelighed, og jeg lærte snart så meget, at jeg nogenlunde kunne gå min fader til hånde. Da jeg blev ældre, læste jeg også tit i den bog, min ven i Genua havde givet mig; denne bog måtte, efter min faders mening, være skrevet af en meget erfaren naturkyndig og

indeholdt, foruden andre mærkværdige sager, også en anvisning til at forfærdige den tinktur, hvorved metaller kunne forædles. Denne kunst syntes mig vel værd at lære, og det faldt mig ofte ind, at jeg deri måske kunne finde et middel til at ende mine brødres nød. Imidlertid så jeg nok, at målet ikke var let at nå; for ikke engang tiendedelen af de kunstord, hvoraf bogen var fuld, kunne jeg forstå og mægtede derfor heller ikke at foretage nogen af de kemiske operationer, der skulle forberede det store værk, så meget mere, som min fader aldeles ingen oplysning i denne henseende kunne give mig.

Imidlertid tabte jeg ikke modet. Årsagen til, at jeg ikke forstod bogen, måtte, efter min mening, søges i min egen uvidenhed; for at råde bod herpå, studerede jeg alle de kemiske skrifter, som det var mig muligt at overkomme; jeg gik også ud i skovene og på bjergene og samlede urter. Hver plante, som jeg kendte, blev mig nu en kær ven; jeg lærte at nævne den ved navn og at klassificere den og glædede mig hver gang, jeg så den igen. Også stenenes natur stræbte jeg at forstå; jeg betragtede de årer, der slyngede sig igennem marmoret, jeg grublede over de tre tegn, der blandede sig med hinanden i granitten, og de forekom mig som bogstaver i et sprog, hvori højere ånder ville tiltale mennesket; den blege kalk, den hængende drypsten, den klare bjergkrystal, den grå kalcedon syntes at have hemmeligheder at betro mig, og jeg troede heri at finde nøglen til meget, der stod i hin bog. Alt, hvad der glimrede, søgte jeg især; således husker jeg engang i min tidlige ungdom, at jeg bragte en glimmersten hjem, hvori de blanke blade havde vakt min opmærksomhed; jeg kastede den i ilden, da blev glimmeren rød, jeg troede derfor allerede at have fundet den

store hemmelighed og meddelte min formente opdagelse til min fader, men han rystede på hovedet og sagde: "Hvis det var så let, så havde vi alle været rige folk for længe siden."

De store blæsebælge, de mange ovne, retorter og andre sælsomt dannede kar i vort officin havde for mig en særdeles tiltrækkende kraft. Jeg destillerede og rensede allerede tidligt legemerne og betragtede især med opmærksomhed de arveforandringer, der opstod ved deres blandinger. Jeg lod ilden virke på de forskellige metaller og forundrede mig, når jeg så alle regnbuens farver blive synlige på deres overflader. "Hvis jeg blot kunne få disse farver til at blive bestandige," tænkte jeg, "hvis de ikke så hurtigt forjog hinanden, da ville jeg måske komme nærmere til mit mål." Min fader lærte mig imidlertid andre kunster, hvorved det lykkedes mig at frembringe en bestandigere farveskiftning; jeg forvandlede således blyet og kviksølvet til et rødt pulver, men derved tabte de deres metalliske egenskaber; jeg frembragte både grønne og blå krystaller, jeg smeltede også flere metaller til en art af glas, men om de end blev guldet aldrig så lig i farve, så savnede de dog dets egenskaber, og jeg søgte forgæves et middel til i sandhed at forædle dem. Min fader, som jeg engang spurgte til råds desangående, rystede kun på hovedet ved mine forsøg. "Lad sligt være, min søn," sagde han, "og hold dig til det, som andre har fundet for dig! Ellers sætter du kun penge til og taber både din tid og dit arbejde."

"Men hvis ingen vovede noget nyt, blev heller intet nyt fundet."

"Nu, min søn! Hvorfor vil just du finde noget nyt? Hvorfor vil du være klogere end vi andre? Gå du den vej, der engang er

slagen og brolagt! Den er dog den sikreste; vil du derimod bryde dig en ny vej, da kan du styrte og knække din hals."

Slige samtaler kunne dog ikke bringe mig til at opgive min plan, tværtimod bragte de mig til i mit hjerte at frakende min fader al sans for det højeste i videnskaben, som under hans hænder syntes mig at blive så snæver og indskrænket, at det næppe lønnede umagen at befatte sig dermed.

Fra denne tid af læste og arbejdede jeg i min fritid uden at tale derom, desuden besøgte jeg ligesom før de vilde egne, der omringede byen. Når jeg da kom forbi et vandfald og hørte bjergfossens larmende røst og så lyset bryde sig i vanddråberne, da syntes mig, at de susende strømme fortalte mig om, hvordan de rette farver skulle frembringes; også fuglene betragtede mig med kloge blikke og syntes at vise deres prægtige fjer, ligesom for at lede mig på spor. Det anede mig, at naturen havde skrevet den hemmelighed, jeg søgte, på de forskellige genstande, på fuglenes fjedre, på blomsterbladene, på fiskenes sølvblinkende skæl; men når jeg ville undersøge disse legemer nøjere, når jeg underkastede dem ildens og syrernes virkninger, når jeg ville adskille sølvet fra disse skæl, det gule guld fra disse fjer, da forsvandt alt igen.

En morgen havde jeg allerede tidligt givet mig på vej for at besøge en afsides bjergdal, hvori jeg ikke før havde været. Jeg fulgte langs med bredden af en strøm, der styrtede ned fra et højt fjeld og delte den trange dal i to uregelmæssige halvdele. Dalen var ubeboet af mennesker og tjente for det meste kun til tilflugtssted for vilde fugle. Jeg hørte ringdrosselens sang samt skriget af den forsigtige ravn og af alpekragen, der lever langt borte fra menneskenes boliger. Jeg ilede forbi flere bjergfosse

og så vandbølgerne drive deres gamle leg, som de havde drevet den i årtusinder. Det var for resten vanskeligt at komme frem; for store klippestykker lå spredt hist og her; vejen slyngede sig derfor snart på den ene, snart på den anden side af floden, over hvilken flere broer var slået. Hver af disse bestod kun af to eller tre tømmerstokke, der ikke engang var tilhuggede eller forenede til et helt. På begge flodbredder stod træer, hvori jeg ved nøjere undersøgelse opdagede adskillige fuglereder. Æggenes spraglede udseende og redernes afvekslende former vakte min nysgerrighed, og, for nøjere at betragte dem, klatrede jeg op i flere træstammer. Nogle af æggene tog jeg da med mig og forstyrrede således, uden at agte på mødrenes ængstelige skrig og flagren, mangen lille families håb og fremtid. Endelig blev jeg træt af denne jagt og ville netop tage plads for at fortære det tarvelige måltid, jeg havde bragt med mig, da jeg noget borte blev en mand va'r, der sad på en sten, holdt en blyant i hånden og betragtede egnen med stor opmærksomhed. Det var temmelig usædvanligt her at finde mennesker, med undtagelse af omstrejfende jægere eller gedehyrder, der drev deres hjorde op ad bjergene. Denne mand lignede imidlertid hverken en jæger eller en hyrde; jeg anså ham snarere for en rejsende kunstner, hvori jeg end mere blev bestyrket, da jeg ved hans side så et stykke papir, hvorpå han med få træk havde henkastet et omrids af den bjergegn, hvori vi befandt os.

Han hilste mig venligt, da jeg kom nærmere, men blev derpå ved at betragte vandet og bjergene.

"I er sandsynligvis ikke her fra egnen?" sagde jeg.

"Jeg har aldrig set disse bjerge før," svarede han, "og dog er de mig ikke ubekendte."

"Hvad mener I dermed?" spurgte jeg forundret.

"Det hændes lige så tit," svarede han igen, "at vi kan opdage ligheder i den såkaldte vilde og uregelmæssige natur som iblandt menneskene, og ofte har jeg genfundet dale og bjerge i syden, som ganske lignede dem, jeg nylig havde forladt i det højeste nord, så jeg næsten måtte tro, at dale og bjerge var rejst efter mig; dette er ligesom et udvortes tegn på det indre frændskab og den overensstemmelse, der findes selv mellem de genstande, der tilsyneladende er længst fjernede fra hinanden."

Jeg satte mig nu nogle skridt fra ham og spurgte, om han ikke ville dele mit ringe måltid; han takkede mig, men ville intet modtage uden et par skiver brød, som jeg på hans anmodning rakte ham. Han blev derpå siddende tavs, mens jeg spiste, men da jeg havde endt mit måltid, fæstede han sine øjne på nogle planter, jeg havde samlet, og spurgte, om jeg var en naturforsker. "Viljen dertil mangler ikke," sagde jeg, "hvis blot kundskaberne svarede dertil."

"Nu, den skal begynde tidligt, der vil bringe det til noget, hav den godhed at vise mig eders planter!"

Jeg viste ham dem; han spurgte mig da om deres navne og egenskaber, men rystede smilende på hovedet, da jeg med megen selvtilfredshed udkrammede mine kundskaber i denne henseende.

"I er således på vej til at give os et register over naturen," sagde han endelig, "bringer I det i stand, da kan Vorherre være jer ret forbunden, for hvis han nu engang skulle få det indfald

at sætte naturen til auktion, da har han allerede auktionskataloget færdigt."

"Er det da så let at forfærdige et sligt register?" spurgte jeg.

"Nej, let er det ikke, der hører stor flid og dygtighed dertil, men dog må I ikke glemme kernen over skallen, hvor vanskelig endog denne sidste kan være at knække."

"Ak, jeg ved vel, at jeg ikke endnu har fundet de vises sten, fordi jeg kender en del navne og beskrivelser."

"Søger I de vises sten?" spurgte han. Jeg sukkede og tav. "Det er rigtignok med ord, at man blænder verden," vedblev han, "men eders kabbala har uret, når den vil lære os dermed at beherske naturen; ja et pengegerrigt hjerte fortjener heller ikke at beherske den, sig mig altså: Hvorfor søger I de vises sten?"

"For at forløse mit ulykkelige folk af dets elendighed."

"Havde guld kunnet forløse det, da var det allerede frelst for længe siden. Har I ellers studeret i alkymistiske bøger?"

"Jeg har læst adskilligt både i Basilius Valentinus og i andre guldmagerskrifter."

"Har I forstået noget af det?"

"Få kunne vel med sandhed sige, at de forstår dem; kun så meget fatter jeg, at den hele hemmelighed, efter alkymisterne påstand, skal ligge skjult i svovl, salt og mercurius."

"Hvad tror I da, at alkymisterne mener med disse udtryk? For at de mener det salt, det svovl og den mercurius, der forekommer i boderne, kan I vel næppe tro."

"Vist nok må det være noget, der ikke således kan gribes med hænderne."

"Ja, vel må der være noget, der ikke kan gribes med hænderne, skønt det dog udgør væsenet i al mangfoldighed og

aldrig kan forgå, men kun renses gennem de vekslende former; mener I ikke også det?"

"Jo vel."

"Godt, min søn! Så søg da dette væsentlige! Rens legemerne, til du kommer til deres dybeste grund! For kun der kan du finde den nøgle, der oplukker naturen."

"Skal jeg da søge, hvad alkymisterne kalder guldets sjæl?" spurgte jeg.

"Søg først at opløse metallerne!" svarede han, "det vil allerede give dig nok at bestille."

"Kan guldet opløses?"

"Skulle et så tungt legeme være uopløseligt, da dog erfaringen lærer, at de mest enkelte legemer netop er de letteste?"

"Men guldet synes jo aldeles uforanderligt."

"Hvoraf kommer det da, at vi har guld, der skinner med en rød glans? Og hvoraf kommer det grønne guld? Kan vi kalde det legeme uforanderligt, der således kan skifte farve?"

"Er I måske selv en adept?"

"Derom taler vi ikke her," svarede han og afbrød pludselig samtalen.

Da han ikke syntes at have lyst til videre at indlade sig med mig, anså jeg det endelig for rigtigst at tage afsked og vende tilbage til byen. Men idet jeg bukkede mig for at tage mine planter, der lå på jorden, faldt en bog ud af min lomme, som jeg plejede at føre med mig på alle mine vandringer. Det var netop den, som min ven i Genua havde foræret mig. Bogen faldt ned lige ved den ubekendtes fødder, han tog den op for at række mig den, men næppe havde han kastet et blik på den, før han

med et udtryk af overraskelse udbrød: "Hvem har givet eder den bog?"

"Den er en erindring om en gammel ven," svarede jeg.

"Hvad hedder I?" spurgte han igen.

Jeg nævnte mit navn, og det viste sig da, at denne fremmede ikke var nogen anden end min genuesiske ven, som jeg her, hvor jeg mindst ventede det, havde truffet igen. Vort møde lod til at glæde ham lige så meget, som det glædede mig selv, og jeg måtte fortælle, hvorfor jeg således, uden hans vidende, havde forladt Genua. "Dette er den tredje gang, vi uformodentlig have mødt hinanden," sagde han endelig, "det synes derfor, som om vi to var bestemte til at slutte nærmere bekendtskab."

"Det ville jeg anse som den største lykke," svarede jeg.

"Jeg mærker heller intet, der kunne være til hinder derfor."

"Hvad mener I med det?"

"Man siger jo, at den vise Sokrates ofte hørte en advarende stemme i sit indre; også vi andre, skønt mindre vise end han, kunne undertiden høre denne stemme; mig advarer den især, hver gang jeg står i begreb med at slutte et farligt bekendtskab, og det har bestandig bekommet mig ilde, nå jeg ikke agtede på dens advarsel."

"Har den da ikke advaret eder imod mig?"

"Nej, det er langt fra, snarere er der noget i dit åsyn, der vækker min tiltro; men hør! min søn! Jeg så dig nylig belure fuglene på deres reder, hvorfor gjorde du det?"

"Alene af nysgerrighed."

"Af nysgerrighed bør man ikke ængste noget levende væsen, ja knap af videbegærlighed. Jeg dræbte engang som dreng en stakkels fugl; men da jeg knuste det lille fjedrede bryst, så den

på mig med et blik, som endnu undertiden står for mig i drømme; tænk på det, min søn! Vogt dig for med letsindig hånd at forstyrre naturens helligdom og husk, at den ikke på pinebænken lader sig aftvinge sine hemmeligheder!"

Vi aftalte nu, at vi om to dage skulle mødes igen på samme sted, hvor vi nylig havde truffet hinanden; derpå rejste han sig op, tog sin tegning, trykkede min hånd til afsked og gik dybere ind imellem bjergene; jeg derimod begav mig tilbage til byen igen.

Da jeg næste gang samledes med ham, var himlen mørk, og de grå skyer fo'r hurtigt hen gennem luften, ligesom anelser om uvejr. Min ubekendte ven syntes dog kun lidet at bryde sig herom; han sad tværtimod ganske ubekymret på den samme sten, hvor jeg fandt ham forrige gang, og bad mig tage plads ved sin side. Derpå begyndte han at undervise mig og at forklare flere steder i den bog, han engang havde givet mig, og uagtet det, han her sagde, ikke egentlig angik guldmageriet, så bidrog det dog til at udvide og berigtige mine kundskaber. Ja, der faldt mig allerede under hin samtale ligesom en tåge fra øjnene, så at jeg forstod adskilligt, som før havde været mig dunkelt; jeg indså derfor, at denne min ny lærer i det mindste måtte være en duelig naturkyndig.

Efter nogen tid holdt han pludselig op med sine forklaringer og sagde, at det nu var tid at søge læ, eftersom vi havde et voldsomt uvejr i vente. Vi var også næppe kommet hundrede skridt fra vor forrige plads, før der opstod en hvirvelvind, hvorved sandet og de små græsstrå drejede sig i en kreds. "Det har endnu ingen nød," sagde min ledsager; "dette er kun et forspil, der snart vil ophøre, for når stormen vil begynde sin

musik, plejer den først, ligesom andre musici, at gribe nogle toner på sit store instrument. Men før det bryder løs, kunne vi vel nå en bjerghule, hvor jeg allerede har tilbragt den forrige nat, og hvor hverken vind eller regn kan skade os." – Vi ilede da af sted og ankom snart til hulen, der var både tør og rummelig. Det var imidlertid på høje tid, at vi fandt skjul; for et par minutter efter vor ankomst opstod et så vældigt skybrud, at mangfoldige bække, der ikke før havde været synlige, næsten øjeblikkelig svulmede af regnen og rislede ned gennem fjeldkløfterne. På samme tid begyndte stormen igen at hvisle gennem bladene og at pibe gennem den lange dal, så at den overdøvede selv det susende vandfald. Min ledsager syntes imidlertid, uagtet han så kort havde været på egnen, at kende stedets lejlighed; han hentede brænde og tørre kviste fra hulens baggrund, hvorpå han slog ild og antændte en lue, der snart gnistrede højt i vejret, og var mig særdeles velkommen.

Min ledsager syntes imidlertid at blive muntrere midt under stormen, og han betragtede mig, der stod ganske forbavset ved dette usædvanlige naturoptrin, med et halvt godmodigt, halvt spottende smil. "Du ser noget forskrækket ud," sagde han endelig; "det bør ikke den, der vil være fortrolig med elementerne; han bør tværtimod glæde sig over sligt, især når han kan betragte det fra en så sikker havn som vi!" Jeg søgte efter disse ord at forjage min frygt, der sandsynligvis var en følge af det fangeliv, jeg havde ført i min barndom, og som jeg siden, trods et ofte gentaget ophold i den fri natur, aldrig ganske har kunnet overvinde. Vi tog derpå begge plads ved ilden, hvor vi fortsatte vor forrige samtale, der dog nu tog en mere almindelig og filosofisk vending, alt, hvad vi denne gang

omtalte, kan jeg ikke mere huske, dog vil jeg gentage det vigtigste, det, der især betegnede min ledsagers tænke måde; for dette efterlod et så stærkt indtryk i min sjæl, at jeg aldrig vil glemme det.

"Det er mig kært," sagde han blandt andet, "at du tror på et grundvæsen, der ikke kan gribes med hænderne; for mange kemikere ville jo nu ikke erkende andet for at være til, end hvad de kunne veje på vægtskålen."

"Jeg er ingen gudsfornægter," svarede jeg, "jeg tror på Jehova, hvis ånde også gennemtrænger elementerne."

"Ret!" sagde han, "det er ham, hvis stærke åndedrag du hører i stormen udenfor, og hvis glansfulde blik du skimter i flammerne og i nattens stjerner; ja han meddeler også dyret og planten noget af sit væsen, og selv gennem regnbækkene hører vi pulsslaget i hans evige liv."

"Mine fædre talte også i deres enfoldighed i slige billeder, dog mener jeg, at deres tro var renere end den, I her forkynder."

"Kunne du fatte den røst, der hvisler i luerne, kunne du forstå den vise, stormen synger, da ville du mærke, at også elementerne har en art af tro; denne har et ofte gentaget ophold i den fri natur lært mig nogenledes at begribe og at dele."

"Hvorledes kan det døde have nogen tro?"

"Har du aldrig bemærket, at det, du kalder dødt, pludselig kan få liv? At der er noget deri, som vælger og attrår, ligesom det også afskyer? At der er noget deri, som vil frem, vil forbinde sig med andre legemer, vil sammensmelte med dem og opløses deri, og renser sig, i det det opløses?"

"Det har dog ingen art med dette liv, for det er snart forbi igen."

"Det er vist, at al denne stræben, denne begærlighed og denne kamp snart igen synes at forsvinde, men en lille krystal bliver ofte tilbage, der minder om det liv, der nu ligger skjult, men som dog engang har åbenbaret sig."

"Også jeg har ofte grublet over de hemmelige tegn i granitten og i andre stene, dog frygter jeg for, at den mand endnu ej er født, der forstår at udtyde dem."

"Vel, så lad os tage et billede af menneskelivet: Har du ej undertiden, så ung du er, oplevet kampe i dit eget bryst, heftige bevægelser, der efterlod et eller andet uudsletteligt indtryk, hvilket siden tjente dig som ledestjerne eller som en advarende erindring? Ja kunne du ikke tænke dig et helt menneskeliv således sammentrængt i visse grundsætninger og leveregler, der, hvis man fremstillede dem synlige for øjet, ikke ville tage stor plads op, men der var desto fastere og derfor vel kunne sammenlignes med hine krystaller i den såkaldte døde natur?"

"Disse tanker er aldrig endnu faldet mig ind, dog vil jeg ikke nægte, at der måske kan være noget deri."

"Og kunne det ikke gå lige så med de store verdensbevægelser, ja selv med revolutioner i den lavere natur? Kunne ikke også disses virkninger tilsyneladende sammentrænges i stene og forunderlige tegn, ja i glimrende punkter, ligesom stjernerne hist på himlen? For hvad i rummet synes sammentrængt, kan derfor være stort og indholdsrigt; således ser vi jo dagligt, at naturen i et æg eller et lidet sædekorn sammentrænger et udstrakt liv og bevarer det for tilkommende tider."

Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle svare til alt dette og tav derfor stille.

"Vel, min søn!" blev han ved, "tænk efter, hvad jeg her har sagt dig, og læg mærke til de forklædninger, hvorigennem ånden udvikler sig! Du vil da finde naturen fuld af slige krystaller, der ligner gravstene, beskrevet med hemmelige tegn, hvorunder livet venter på sin opstandelse."

"Tror I måske på sjælevandringen?"

"Tror du på forvandlingen fra larve til sommerfugl?"

"Jeg må vel tro på, hvad jeg ser for mine øjne."

"Vel den, der også kan se med åndens øjne, for af slige forvandlinger er verden fuld, og jeg har selv på mine rejser set en mængde slige larveklæder fra gamle tider, henkastede i huler og bjergkløfter; ja, hvis du vil komme til mig i Genua, da skal jeg, blandt andre mærkværdigheder, vise dig slanger, der udstrækker små hænder af deres skællede hud, ligesom de ikke længere kunne tæmme deres lyst til at fremskride på samme måde som de højere dyr; for hele naturen er fuld af længsel efter noget tilkommende; men hvor der findes længsel og attrå, der må også findes i det mindste en dunkel tro eller anelse, for hvorhen skulle ellers længslen pege?"

"Det er besynderlige meninger, der kun lidet passer til mine fædres tro; heller ikke ser jeg nogen sammenhæng mellem dem og den alkymistiske bog, som det var eders hensigt at forklare mig."

"Ser du ikke sammenhængen, så ligger fejlen i dit øje; for er det sandt, hvad jeg nylig påstod, da fremstiller jo naturen selv intet andet end en alkymistisk proces, hvorved det uædle metal på tusinde veje, gennem tusinde forunderlige skikkelser renses og forædles."

Dette er det vigtigste, jeg kan erindre af den samtale, hvori en del af min vens inderste for første gang gik op for mig. Til sidst bekendte han også, at han besad kundskaber, der stod i forbindelse med alkymisternes hemmelighed, dog ville han endnu ikke ligefrem tilstå, at han selv var adept; "for ikke af begærlighed efter guldet," sagde han mig siden, "men af kærlighed til sandheden og af lyst til at kende naturens inderste må den ægte lærling drives til sin mester."

Da uvejret var forbi, bad jeg min genfundne ven, om hvis navn jeg for resten endnu var uvidende, at han ville følge med mig til byen. "Nej," svarede han, "til eders by kommer jeg ikke; for der findes ingen sikkerhed for mig; heller ikke her kan vi samles oftere, men hvis du i ånd og sandhed ønsker, at naturens indre skal oplades for dig, da må du besøge mig i Genua, der skal du lære min kunst nærmere at kende, og jeg tænker ikke, at rejsen skal fortryde dig."

Tredje kapitel

Jeg så ham virkelig heller ikke mere i denne egn; derimod hørte jeg efter nogle dage, at der nylig havde være en italiener i egnen ved navn Caëtano, der gav sig ud for en guldmager og havde gjort sig skyldig i flere bedragerier, hvorfor han blev forfulgt af politiet. Da jeg nøjere forespurgte mig om hans udseende og dragt, hørte jeg til min forskrækkelse, at han gik klædt ligesom min ven fra Genua. Man fortalte mig desuden, at han tit strejfede om mellem bjergene, og at han forvirrede alle dem, de mødte ham, med sin mystiske veltalenhed, ja, at han virkelig besad kundskaber, hvorved han oftere narrede selv de kyndigere. Alt dette passede i mine tanker fuldkommen på den ubekendte, så jeg næsten ikke længere tvivlede på, hvem han var. Lagde jeg nu hertil, at denne også var kommet fra Italien, at han skjulte sit navn, at han frygtede for sin sikkerhed og derfor ikke ville følge mig ind i byen, da syntes mig, som om den sidste skygge af uvished forsvandt, og alle de forhåbninger, jeg havde bygget på den ubekendtes ord, tabte sig derfor, ligesom røg i luften.

Herover blev jeg meget nedslået og mismodig, og da jeg trængte til at give min ærgrelse luft, kunne jeg til sidst ikke undlade at fortælle min fader mit eventyr. Han hørte derpå med sin sædvanlige rolighed, endelig sagde han: "Nu, min søn! Du kan trøste dig med, at denne Caëtano har ført dem bag lyset, der er både klogere og fornemmere end du, for han er en af de farligste personer i vor tid; især skal han vel forstå at forfalske sølv og guld."

"Men hvilken fordel kunne han have af at bedrage mig?" spurgte jeg.

"Måske ville han ikke bedrage dig, måske trængte han til en håndlanger og ville bruge dig til det."

"Men hvad skal jeg tro om den sjælevandring, han prækede?"

"Hvad du vil tro om det, ved jeg ikke, men det er vist, at jeg, skønt jeg dog ikke er ung i verden, aldrig har set noget, der var dødt, blive levende; heller ikke har jeg set nogen slange, der blev til et firben, og jeg tænker heller ikke, at du nogensinde får det at se."

Jeg følte vel, at det bevis, min fader her førte, ikke ville sige meget, men dog havde efterretningen om Caëtanos bedragerier stor indflydelse på min tænkemåde, for den fyldte mit hjerte med bitterhed og tvivl i lang tid; ja, da jeg, nogle dage efter mit eventyr, modtog et brev fra den ubekendte, hvori han igen indbød mig til Genua og opgav mig sin adresse, var jeg allerede så indtaget imod ham, at jeg, af harm over den formentlige møntforfalsker, øjeblikkelig kastede brevet i ilden og besluttede aldrig mere at tænke på hans indbydelse.

For desto bedre at vogte mig for bedragerier i fremtiden, søgte jeg, så vidt muligt, at skaffe mig underretning om de taskenspillerier, hvormed de falske adepter plejede at narre de godtroende. Jeg erfarede da så mange listige påfund, at jeg begyndte at tvivle på den hele alkymistiske kunst, ja at drive spot med, hvad jeg nylig havde agtet som en helligdom. For resten læste jeg i denne tid ikke meget, men indskrænkede mig til at skaffe mig en håndværksmæssig færdighed i mit fag, hvorover min fader var meget fornøjet, og han gentog idelig, at

der nu først, efter at jeg havde opgivet mine sværmerier, kunne blive noget ordentligt af mig.

Midt under denne tvivlens tid sendte min fader mig i et vigtigt ærinde til Wien. Det mærkværdigste, jeg her så, var, som jeg allerede ved en anden lejlighed har fortalt, en medalje, møntet af alkymistisk guld. Kort efter havde jeg også i Wien lejlighed til at se den berygtede grev Caëtano selv, og jeg overbeviste mig da om, at han var en ganske l anden person end hin naturkyndige fra Genua. Ved alt dette opstod igen uvished i mit indre, og uagtet jeg endnu ikke ganske opgav enhver tvivl, så foresatte jeg mig dog, så snart lejlighed gaves, selv at rejse til Genua for med egne øjne at se, om min der boende ven var en adept eller ikke.

Denne lejlighed fik jeg snarere, end jeg selv ønskede den; for kort efter min hjemkomst fra Wien døde min fader pludselig. Ved hans død blev jeg aldeles uafhængig og kunne gå, hvorhen jeg ville. Jeg opgav da mit håndværk, samlede min lille formue og rejste virkelig til Genua men her befandt jeg mig i begyndelsen i stor forlegenhed; for jeg vidste ikke min vens navn og havde bortkastet hans adresse. Imidlertid ilede jeg straks hen til det hus, hvor han i min barndom havde boet. Dog her fandt jeg ikke ham, men kun hans forrige tjener, til hvem han havde skænket det hele hus, og som ikke vidste andet om ham, end at han var en meget rig og godgørende mand, der kaldte sig Lascaris; for resten mente tjeneren, at han ikke længere boede i Genua. Uden at agte på denne mening, besluttede jeg at blive i byen og at besøge alle offentlige steder, hvor det var rimeligt, at en mand uden familie måtte komme. Dog forskede jeg forgæves i mere end et halvt år, endelig

lykkedes det mig en aften i *Den gyldne Stjerne*, nær kirken San Lorenzo, at finde en mand, i hvem jeg troede at genkende min fordums ven. Da han imidlertid ikke syntes at agte på mig, var jeg ikke ganske sikker i min sag, og jeg ledte nu selv, for at udforske ham, samtalen på alkymien, om hvis gyldighed jeg endog vovede at ytre nogle tvivl, hvilket gav anledning til et næsten almindeligt angreb på denne kunst af de øvrige gæster. Hvorledes han nu, efter at have givet os et slående bevis på kunstens sandhed, pludselig forsvandt, har jeg allerede fortalt dig. Derimod må jeg endnu lægge til, at jeg, efter flere ugers ængstelig forventning, som jeg til straf for min mistillid måtte gennemgå, modtog et brev, i hvilket han indbød mig til Mailand, hvor han nu boede, og hvor vi endelig samledes for aldrig mere, så længe han levede, at forlade hinanden.

Lascaris meddelte mig dog ikke straks sin hemmelighed, tværtimod måtte jeg i flere år give ham prøver på min troskab, forsigtighed og udholdenhed, før han begyndte at indvie mig i sin skjulte kunst. Årsagen til denne opsættelse var, at han selv oftere havde taget fejl og bortkastet sin gunst til uværdige; især havde hin omtalte Caëtano misbrugt hans godhed og ikke blot uden hans vidende pralet med hans tinktur, for at tilvende sig store pengesummer, men endog vakt politiets mistanke mod sin mester selv, hvilket var årsag til at denne, da jeg mødte ham i omegnen af S..., hvor hans lyst til naturvidenskaberne i nogen tid fængslede ham, var nødt til at opholde sig på ensomme steder.

I hine prøveår sørgede Lascaris for alle mine fornødenheder; jeg ledsagede ham også på hans rejser, og han underviste mig selv dagligt i alle de videnskaber, der skulle forberede min

indvielse. Endelig tillod han mig adgang til sit hemmelige værksted, og jeg kan ikke sige dig, hvor henrykt jeg var, da jeg første gang så den røde guldtinktur fremstå under hans hænder. Den gang forekom det mig, som om jeg var det lykkeligste menneske på jorden, og jeg anede ikke, at det skulle gå mig, som det gik hin gamle lydiske konge, der netop følte sig mest forladt og ulykkelig, da alt forvandlede sig til guld under hans hænder.

Lidt efter lidt lærte jeg nu den kunst, der på én gang var kilden til vor rigdom og årsagen til vor landflygtighed på Jorden. Min herre og mester var dog ikke selv opfinder af kunsten; tværtimod havde han lært den af en anden; ja han påstod, at den var en gammel kunst, der, ligesom alt herligt og forunderligt, var kommet til os fra østen, hvorfra lyset også kommer. Imidlertid udviklede han både den røde og den hvide tinktur til en fuldkommenhed, hvortil ingen før ham havde bragt det, og som måske ingen efter ham nogensinde vil nå. Endogså jeg, som han dog selv med så megen flid underviste, mægtede aldrig at bringe tinkturen til en sådan modenhed som han; ja han vidste således at rense og forædle den, at han med en ganske liden del deraf frembragte fast utrolige virkninger, så at han vel med mere ret end den berømte Raimundus kunne sige: *Mare tingerem, si mare mercurius esset*.

Efter den prøve, min herre og mester havde givet på sin kunst i *Den gyldne Stjerne*, vendte han aldrig mere tilbage til Genua; for en lang erfaring havde lært ham at sky de steder, hvor han engang havde vakt opsigt med sine forsøg. Overhovedet var han meget behændig, ja næsten listig og fuld af forunderlige påfund, når det gjaldt om at unddrage sig fra

forfølgelse; men i tillid til disse påfund viste han sig også undertiden langt forvovnere, end jeg kunne billige; denne hans forvovenhed måtte jeg også, som du siden skal se, meget dyrt betale.

"Alle naturens skabninger," sagde han, "nærmer sig til os under masker og forklædninger, så lad os da heri følge deres eksempel! Lad os skjule os og vor helligdom under de forskelligste farver, på det menneskene ikke skal udspejde vor hemmelighed!"

Denne grundsætning fulgte han også troligt; han skiftede ofte dragt og vidste på mange måder at forstille sig; ja han kom aldrig to gange til samme by uden at forandre sin maske, så jeg selv næppe kunne kende ham. Snart påtog han sig udseende af en ældre mand, og da han ikke manglede anlæg til satire, kunne han fortræffeligt antage en gammel spidsborgers dragt og væsen; snart spillede han en taskenspillers rolle og indbildte da mængden, at denne kunst var den egentlige kilde til hans rigdomme. Allerede før jeg kendte ham, havde han, klædt som en græsk tiggermunk, i lang tid rejst om med en kollekt for at indsamle penge til kristne slavers befrielse. Ved denne lejlighed var det først, at han antog navnet Lascaris, som han siden for det meste kaldte sig. Når jeg spurgte ham om hans rette navn, lo han og sagde, at han, lige så vel som andre store herrer, havde ret til at rejse inkognito. Undertiden gav han sig ud for en omvandrende maler, hvilket han så meget des bedre kunne, da han virkelig i sin ungdom havde udøvet malerkunsten og især med held forstod at afbilde forskellige naturgenstande. Til andre tider påtog han sig skinnet af en nysgerrig rejsende og gik ind i apoteker og laboratorier, hvor han gav sig i samtale

med unge mennesker. Han ledte her undertiden selv talen hen på guldmagerkunsten og foranledigede forsøg, under hvilke han overraskede vedkommende med sin hemmelige kunst; men før guldet var færdigt, var han da for det meste langt borte. Til slige forklædninger og rolleskiftninger søgte han også at oplære mig, og uagtet jeg heller ikke i denne kunst bragte det så vidt som han, så har dog den færdighed heri, jeg ved hans anvisning vandt, været mig til stor nytte ved mange lejligheder.

Når han derimod befandt sig alene med mig under fri himmel, da blev han igen alvorlig; da kom der ligesom en højere ånd over ham, og han talte i forunderlige billeder, så jeg tit måtte tænke på den dunkle, hemmelighedsfulde skov ved hans ord; til andre tider hørte jeg ligesom havets bevægelser derigennem, og ingen skulle da have troet, at det var denne mand, der nylig havde udøvet alle hine små kunstgreb og taskenspillerier. Undertiden talte han på disse vandringer om sin mystiske filosofi, hvori han, som det syntes mig, blandede en sjælden visdom og indsigt med et sælsomt sværmeri. Ligesom han i metallernes rige havde fundet et grundvæsen, der vedblev at være det samme, trods al tilsyneladende forskellighed, så påstod han også, at noget lignende fandtes i luften, i vandet, i farverne og i alle slags salte og stenarter. Dette kunne måske endnu lade sig forsvare, men hans hovedvildfarelse bestod i, at han ikke satte nogen fast grænse mellem naturens og åndens rige; at finde foreningspunktet for begge var tværtimod for ham en religionssag, og når jeg kom med en indvending mod hans yndlingsmeninger, når jeg ville bevise ham, at den lavere natur i sin underordnede virksomhed kun burde anses som et symbolisk forbillede på åndens rige, da

rystede han på hovedet og sagde: "Du er tro og behændig, du er også forstandig på din vis, men du er endnu omspændt af det snævre panser, som Moses allerede smedede til dine forfædres bryst."

Førend han begyndte sit arbejde, undlod han aldrig med sagte røst at fremsige en bøn; når jeg da spurgte ham, til hvem han bad, svarede han stedse: "Til den ældste af alle guder." Videre udlod han sig i almindelighed ikke; kun på vore vandringer, især om natten, og når elementerne var i stærk bevægelse, syntes denne tilbageholdenhed at forsvinde; for når andre skabninger sov eller flygtede og søgte læ, da var han helst på færde, da måtte jeg ledsage ham i storm og uvejr, og da kom han også tit i en art af oprørt sindsstemning, hvori han talte mere om sin tro og sine tanker, end han ellers plejede.

"Ser du," sagde han således engang, "hvordan bølgerne jager hinanden, hvordan stormen ryster bjerget i sit inderste, så at de gamle stene sukker og afgrundens huler skælver? Hvad tror du, at al denne stræben og støden, at disse klynkende og truende røster ville sige? Denne faldende regnstrøm, disse svævende, ustandselig fremad ilende skyer, disse tunge dugdråber, der hænger som tårer i træernes øjne, og under hvis smeltende berøring de unge blade åbne sig? Og nu dyreverdenen! Har du ret betragtet den? Har du set, hvordan de mangehånde skikkelser opstår ligesom under tryllestaven af en mægtig magus? Har du set, hvordan det vrimler i havets dyb, hvorledes det langsomt stiger i vejret og udstrækker tusinde føletråde mod lyset? Betragt dog, hvorledes naturen arbejder i alle retninger! Hvorledes den splitter sig i mange tusinde skabninger, af hvilke hver påtager sig en del af arbejdet! Her

bliver en muskel færdig, hist en nerve, atter hist et seende øje, der ligner en fremspirende lysverden, omgivet af den udannede materie som af en dunkel tåge. Mærker du, hvordan en hær af himmelske ånder med tændte fakler hvert forår nedstiger fra solen for atter at fremkalde det indslumrede planteliv? Da svulmer frøet, skallen brister, og den unge spire kommer frem for stedse at indsuge flere af Promethei gyldne funker. Men du fejler, hvis du tror, at alt dette blot er beregnet på den nærværende tid; tværtimod, det øver og styrker også kraften for en højere tilkommende udvikling; for ikke blot mennesket, men den hele natur aner en fuldkomnere fremtid. Således har jeg også hos dyret set evner, som de fleste mennesker i deres hovmod hverken agter eller forstår; jeg har set kamelen og hesten leve under nomadernes telte og at forædles ved menneskets omgang; jeg har set den døende hund betragte mig med øjne, hvori et højere liv alt glimtede bag den bristende maske; jeg har set den vilde havko opløfte sit hoved ved strandbredden med et blik, der ligner det, hvormed vi betragte hine fredens funklende boliger over vore hoveder. Af alt dette kan du lære at forstå den store hemmelighed, som bølge hvisker til bølge, og som jorden aner i våren, når den drømmer om det sig nærmende lys og beskriver sin drøm i den brogede blomsterskrift. Når derimod høsten kommer og lysets ånder bortviger, da frygter skabningen, da sukker stormen, da skælver træet og kaster sin grønne dragt, fordi det mærker, at denne endnu ikke var den rette og uforgængelige. Denne higen og frygt er jo netop naturens religion; det er den hemmelighed, som elementerne hvisker os i øret, og som også bringer

menneskets hjerte til at svulme, ja næsten til at briste af angst, længsel og ubestemt forhåbning."

"Er der da ingen forskel på naturens ånder og på menneskets sjæl?" spurgte jeg.

"Sikkert er der forskel. Ét liv er udbredt overalt, og selv i de hårde stene rører det guddommelige sig, men her har det ikke erkendt sig selv, det sover endnu i den dybeste søvn, og når det endelig til sidst synes at vågne eller rettere at drømme om noget tilkommende, da sprænger det øjeblikkelig sin form og sit klædebon, for dette er alt for trangt til nu at fængsle det. Men en højere tilværelse, der ikke forstyrres selv i den stærkeste virksomhed, søger alle jordens skabninger, og finder den først der, hvor bevidsthed og erindring vågner, for selv ånderne i den lavere natur er forgængelige, siger et gammelt sagn. Dyret forglemmer sin forrige tilstand, når livets kredsløb begynder på ny; mennesket derimod har opdaget sig selv og holder sit væsen fast i mangfoldighedens verden, og erindringen udslettes ikke mere; for kun det uvæsentlige bortskylles af Lethefloden."

Alle disse sætninger gentog min mester på mangfoldige måder, og uagtet jeg misbilligede meget deri, så måtte jeg dog elske den, der fremsatte dem; jeg, der var opdraget i den reneste tro, jeg, der var en affødning af den ældste stamme, der ærede Jehova alene, som er langt hævet over støvet, jeg måtte nu elske denne mand, der forvirrede grænserne mellem støv og ånd, og var nærved at finde sin gud i ilden og luften, ja selv i den krybende orm på marken.

Men jeg elskede ham uden at spørge om hans tro, ligesom jeg ville elske den vilde, hvis sjæl var adlet ved omgang med naturen, og som i ørkenen havde delt sit leje med mig. Som den

vilde måtte vi også tit leve; for uagtet al min mesters finhed vågnede dog mistanken ofte imod os og drev os ud i verden, selv fra den havn, vi troede allersikrest. Ja, det syntes ligesom stormen, hvilken min mester beundrede, til gengæld havde meddelt ham noget af sin aldrig hvilende natur. Men Lascaris besad også en ualmindelig kraft; ja, trods sine vildfarelser, havde han et lys i sin sjæl, der skinnede mægtigt selv gennem sværmeriets tåge, og ved hvis glans han lærte at betragte livets omskiftelser med den rolighed, der anstår den vise. Jeg derimod sukkede allerede tidligt under byrder, der var for svare for mine skuldre, dog gik det endnu tåleligt, så længe jeg var ung og kærligheden slumrede i mit hjerte; det var først efter tabet af min elskede, og især efter min mesters død, at jeg ret begyndte at føle tungsindighedens kval.

Når vi måtte flygte fra byerne, opholdt vi os tit i hele måneder på ensomme steder, hos fiskere og jægere, ja endog som eremitter i bjergenes huler. Her studerede min mester i gamle skrifter, hvis indhold han også meddelte mig, og selv mellem vildfarelser lærte han mig tit at opsanke de enkelte guldkorn. "Det går med menneskets meninger, som med naturens skabninger," sagde han: "Den ene tanke synes at fortrænge, ja at opsluge og tilintetgøre den anden; men egentlig er alle disse meninger kun larvetilstande, som sandheden har at gennemgå, og den, der er i stand til ret at fatte ånden i tænkernes skrifter, vil tit finde overensstemmelse i tilsyneladende modsigelser og selv gennem det forvirrede og dunkle øjne et fjernt lys, der, ligesom månen, svæver over nattens brogede skyer."

Jeg glemmer aldrig min mesters bøn, da han fra forgården i sin kunst førte mig ind i det allerhelligste, og eftersom denne

bøn måske bedre end alt, hvad jeg ovenfor har anført, tjener til at vise hans inderste tanker, så vil jeg her nedskrive den.

"Du store naturens ånd!" sagde han, "indvi denne yngling i dine hemmeligheder! Tag fjederen af en nattergal, dyp den i aftenstjernens flammer og skriv dermed i hans hjerte længslens og kærlighedens uudslettelige skrift! Lad ham føle glæden og den sønderknusende sorg, at han kan modnes som en frugt ved regn og ved solskin! Opluk ensomhedens bog for ham og lær ham også at læse i menneskets hjerte! Lad alle skovens blade blive til tunger, der underviser ham i dine hemmeligheder! Lad alle dine kreaturer stå for ham som bogstaver og tegn, der er intet i dem selv, men kun har sandhed, så længe dit liv udvikler sig igennem dem! Lad ham gennemskue gravens rædsel og begribe, at skyggen selv ved sin afmagt og dunkelhed kun udtaler lysets magt og sejr! Og når endelig dødens bølger lukker sig over hans hoved, lad da ikke dødsdrømmenes dæmoner forfærde ham, men lad ham synke til dit hjerte, at han kan skue dine øjne, når han igen vågner; og lad dette ske, fordi han allerede her har set et glimt af dit evige lys!"

Fjerde kapitel

Da det ikke er min hensigt her at give dig nøglen til den hermetiske kunst, hvilket jeg ikke engang på papiret formåede, selv om jeg ønskede det, så må du lade dig nøje med dette almindelige omrids af min mesters filosofi. Du vil i det mindste deraf nogenledes lære at kende ham, og du vil se, at metallernes forvandling kun var det grundlag, hvorpå han byggede sine meninger. Der står nu kun tilbage kortelig at fortælle de begivenheder, der først forenede mig med og siden skilte mig fra min ungdoms elskede og således lagde grunden til min ensomme og glædeløse alderdom.

På en af vore vandringer hændte det sig, at vi kort før solens nedgang ankom i nærheden af Nizza. Vi havde nylig foretaget en rejse mellem Alperne i de bjergdale, hvori Sturafloden har sit udspring, og nedsteg nu fra Piemont i de lavere egne ved Middelhavets kyster. Dagen havde været meget hed, og aftenhimlen glimtede med den milde, besynderlige glans, som man norden for Alperne næsten aldrig får at se. Vejen slyngede sig forbi mangfoldige høje, undertiden kunne vi øjne et glimt af Varfloden i det fjerne; på højene stod mange landsteder, omringede af haver og halv skjulte i citrontræernes dunkle løv. Højt over de øvrige huse hævede et benediktinerkloster sig, der beherskede udsigten i den hele egn, og ved hvis fod en skov af olietræer afvekslede med vinbjerge.

"Lykkelige er hine klosterbrødre," sagde jeg med et suk, "de har allerede på jorden fundet fredens paradis."

"Fredens paradis findes ingensteds, hvis det ikke først er i vore hjerter," svarede Lascaris, "disse munke har jeg allerede

engang besøgt, da jeg rejste om med min kollekt, og så meget kan jeg i det mindste sige, at de ikke har noget til overs for andre, men tværtimod er hengivne til egennytte og gerrighed."

"Rimeligvis også til vellevned," svarede jeg, "som de udstrakte vinbjerge synes at tale for, ja måske har endog nogle af de gamle satyrer og silener skjult sig blandt dem, om hvilke I fortalte mig i min barndom."

Lascaris forstod ikke, hvad jeg sigtede til, og jeg måtte da gentage for ham det eventyr, han dengang havde fortalt. Han smilede ved denne fortælling og mente, at eventyret vel endnu undertiden kunne finde sin anvendelse, hvilket han oplyste med forskellige eksempler; således gik tiden hurtigt, og under muntre samtaler ankom vi til Nizza.

Her traf Lascaris en florentinsk maler, som han havde kendt i sin ungdom, og som så meget nedslået ud. Da min mester spurgte om årsagen hertil, fortalte maleren, at man allerede for lang tid siden havde anmodet ham om at male en altertavle til det nyligt omtalte kloster. Eftersom vilkårene syntes fordelagtige, havde han også påtaget sig arbejdet og udført det til alle kenderes tilfredshed; men da han kom til klosteret med altertavlen, påstod prioren, at den var noget for stor, og at han derfor aldeles ikke var forpligtet til at betale den. Ved mangfoldige chikaner tvang han til sidst den stakkels maler, der var fattig, til at overlade billedet til klosteret for en spotpris, og nu måtte han oven i købet, uden mindste godtgørelse for sin rejse, ganske blottet for penge, på en kummerlig måde se at finde vejen hjem. Da min mester havde hørt dette, gik han straks hen i klosterkirken, og, efter at have overbevist sig om altertavlens værd og om munkenes ubillighed, erstattede han

ikke blot maleren hans tab, men skænkede ham endog så mange penge, at han næsten kom ud af sig selv af glæde derover og forsikrede, at han var hjulpet for sin levetid. Ja, Lascaris kunne næppe hindre ham fra at kaste sig for hans fødder af taknemmelighed; endelig gav han sig under sang og lystighed, jublende som en fugl i luften, på vej hjemad til Florenz, hvor han og hans familie boede.

"Klosteret er i min gæld," sagde Lascaris dagen efter malerens afrejse, "og ganske skal det ikke slippe for at betale."

Han forhørte sig nu nærmere i egnen om munkenes rygte, og det bekræftede sig fra alle sider, at de ikke foragtede det timelige. Ja, uagtet det ikke strengt kunne bevises, var det dog temmelig sikkert, at flere af dem havde stået i forbindelser, der kun lidet passede til deres ordensløfter; endnu sikrere var det, at de vel vidste at benytte deres vinbjerge, hvilket deres ydre heller ikke i mindste måde modsagde. På alt dette byggede min mester en plan, der dog næppe var faldet ham ind, hvis jeg ikke kort i forvejen havde mindet ham om hint omtalte eventyr. "Jeg vil vædde på," sagde han, "at prioren oven i købet tror, at hans bedrageri er en god gerning, da han derved har sørget for klosterets fordel, men jeg skal vise ham, at der gives folk, der ser sagen fra et andet standpunkt." – Efter disse ord forklædte han sig selv som maler, gik med mig op til prioren, viste ham flere veludførte tegninger af sit eget arbejde og sagde, at han ønskede at anvende sit talent i klosterets tjeneste. Prioren gjorde rigtignok i begyndelsen vanskeligheder og sagde, at klosteret var meget fattigt, men Lascaris svarede, at det kun var ham vigtigt på et helligt sted at behandle et emne, der var kunsten værdigt; han ville derfor lade sig nøje med en ringe

betaling, der oven i købet kun skulle erlægges, hvis maleriet fandt vedkommendes bifald. Dette tilintetgjorde straks alle indvendinger fra priorens side; og uagtet vi i hans ansigt vel bemærkede et listigt træk, der vidnede om det forsæt ej at finde maleriet godt, hvordan det end blev, så lod dog Lascaris sig ikke deraf forstyrre, men forelagde straks et udkast til en procession, som han foreslog at male på muren i munkenes refektorium. Ved dette forslag smilede atter prioren, for han indså vel, at maleriet da måtte blive klosterets ejendom, enten han så betalte det eller ej. Til sidst betingede min herre sig, at ingen måtte komme ind og se hans maleri, før det var fuldendt; dette fandt nogen modstand i begyndelsen, men til sidst blev munkene enige om, så længe arbejdet varede, at vælge et andet værelse til refektorium; heri fandt de sig så meget des hellere, da Lascaris betroede dem, at han ville male både prioren og flere af brødrene blandt de hellige mænd i processionen.

Nu begyndte da arbejdet, og de fortræffeligste farver blev anskaffet; for min herre betalte alt selv, hvorover munkene blev meget venlige og føjede sig efter hans ønsker i alle måder. Min herre forlangte da nøglen til refektoriet, og jeg måtte nu, ikke blot om dagen, opholde mig deri, men endog sove i det store værelse om natten. Desuden ophængte han flere tæpper således, at man ikke udefra igennem vinduerne kunne se, hvad han malede. En slig forsigtighed var også nødvendig, da flere af munkene viste en stor nysgerrighed, ja endog undertiden med hovednøgler forsøgte at åbne døren, men så snart de mærkede, at jeg var til stede, afstod de straks fra deres forehavende og ilede bort.

Billedet blev imidlertid et af de forunderligste, som nogensinde er malet. Alle de levende og døde genstande, der almindeligvis er til stede i processioner, blev på den naturligste måde fremstillede; således så man glimrende faner, krucifikser, helgenbilleder, prægtige skrin, lig dem, hvori relikvier plejer at gemmes; ligeledes kardinaler, bisper i deres højtidsdragter, præster, som bar røgelseskar og vokslys, endelig korherrer, og munke af alle slags ordener. De fleste gejstlige syntes at fremskride meget alvorligt og med stor værdighed, men midt imellem dem havde flere af brødrene fra benediktinerklosteret fået plads, hvilke var særdeles kendelige, uagtet maleren åbenlyst havde fremstillet dem i karikatur; han havde desuden begavet hver af dem, på få undtagelser nær, med en eller anden dyrisk tilsætning. Nogle bar horn, andre viste sig med bukkefødder, andre havde dyrehaler, der stak frem under de ærværdige munkekåber, de fleste benediktinere var desuden smykkede med bukkeskæg; og med virkelig kunst havde Lascaris vidst at lade skovtroldenaturen række ørene frem midt under de helligste miner: Således læste en i en bønnebog, mens han på samme tid skelede til siden efter et kor af dansende mænader, der vinkede til ham fra en høj i det fjerne; en anden syntes med andægtige blikke at stirre mod himlen, men så man nøjere til, da opdagede man, at han egentlig betragtede en luftig dæmon over sit hoved, der rakte en stor pokal ned imod ham guardianen red midt i processionen på Silenus' æsel og talte perlerne på sin rosenkrans, hvilke, når må så nærmere til, forvandlede sig til store dunkle druer! Prioren selv bar en fyldt pengepung i sin hånd, og maleren havde i hans åsyn anbragt nogle træk, der mindede om Judas, således som han var

fremstillet på den florentinske malers altertavle. I baggrunden, ved siden af en flok knælende kvinder, opdagede man, ved atter at se nærmere til, en flok satyrer, hvoraf nogle gjorde lystige bukkespring, andre vrængede ad helgenbillederne, men alle syntes at glæde sig over, at så mange af deres brødre var kommet til slig ære og værdighed. Højt over processionen sås endelig flere luftige skikkelser, der forestillede de laster, for hvilke man især beskyldte hine klostergejstlige; blandt disse allegoriske personer udmærkede især Bacchus og Venus sig, til hvilke flere af munkene løftede deres åsyn med andægtige blikke, og især syntes at være de guddomme, de søgte i himlen.

Da alt dette var færdigt, fandt både min mester og jeg for godt, så hurtigt som muligt, at flygte over den franske grænse, der, som bekendt, kun ligger en halv mil fra Nizza og skilles fra Italien ved Varfloden. Men før vi flygtede, tog vi tæpperne ned, der skjulte maleriet, derpå lukkede Lascaris ikke blot døren til refektoriet, men satte oven i købet en krampe og en hængelås for, som han til dette øjemed havde anskaffet, og sørgede således for, at døren ikke engang straks med den sædvanlige nøgle kunne åbnes. På vejen til Varfloden indbød han dernæst alle dem, han mødte, til at besøge klosteret for at se det smukke maleri, og næppe havde vi sat foden på fransk grund, før han sendte prioren nøglerne til refektoriet tillige med et brev, hvori han erklærede, at billedet nu var færdigt, at han aldeles intet forlangte for det, og at han var bortrejst, fordi han ville undgå munkenes taksigelser, som han vel følte, at han ikke fortjente.

Jeg søgte nu at bevæge Lascaris til straks at rejse dybere ind i Frankrig, men dette ville han ikke. Tværtimod forklædte han sig øjeblikkelig, efter at brevet var afgået, som en bonde og begav

sig, trods alle mine bønner og forestillinger, tilbage igen for selv at være vidne til udfaldet af sin spøg. Da jeg ikke kunne hindre hans forsæt, besluttede jeg, uagtet den frygt, jeg følte, at dele faren med ham, men dette tillod han ikke, eftersom han troede, at jeg, der ikke så godt kunne forstille mig som han, snarere ville genkendes af munkene, og deri havde han vel også ret.

Jeg ventede den hele dag på ham i den stærkeste spænding, men først silde om aftenen vendte han tilbage. Imidlertid mærkede jeg straks, at han, uagtet han således lykkeligt havde fuldbragt sit eventyr, ikke var ret vel til mode. "Jeg frygter for, at vi har drevet spøgen ud over det vendepunkt, hvor den bliver til alvor," sagde han, "i det mindste har prioren betalt mit maleri dyrere, end jeg selv ønskede." Videre udlod Lascaris sig ikke den aften.

Den følgende dag syntes han at være i noget bedre lune og fortalte mig da, hvorledes alt var gået til. Da han kom til klosteret, havde prioren netop modtaget hans brev. En stor sværm af mennesker var samlet udenfor, der med spændt opmærksomhed ventede på at få det herlige billede at se, som den fremmede maler havde malet, og hvorom rygtet fortalte forunderlige ting. Døren til refektoriet var endnu lukket, og munkene syntes aldeles ingen mistanke at nære om det puds, Lascaris havde spillet dem. Tværtimod holdt guardianen selv i klostergården en tale til det forsamlede folk, hvori han anpriste det mesterværk, det snart skulle få at se; han omtalte tillige klosterets hellighed, der var så stor, at fremmede udmærkede malere anså det for en hæder at have tilladelse til for intet at arbejde i dets tjeneste. Han priste og velsignede maleren og sagde, at denne havde sikret sig sin tilkommende salighed ved

sit maleri; han opmuntrede fremdeles de tilstedeværende til at vise en lige så uegennyttig kærlighed mod klosteret som denne maler; for, sagde han, når denne, som var fremmed, med så stor iver higede efter at yde brødrene den fortjente hyldest, hvor stor måtte ikke de tilstedeværendes iver være, som hver dag kunne styrke sig ved brødrenes sjældne fromhed og nyde frugten af deres gudelige bønner.

Så vidt var guardianen kommet, da prioren, der imidlertid havde åbnet døren til refektoriet, med heftighed trådte ud i gården og befalede ham at standse med sin tale; han bød også sværmen at adsprede sig, eftersom billedet var af en art, at det aldeles ikke kunne vises. Kort efter kom flere munke, der udstødte de stærkeste forbandelser imod maleren og sagde, at han var en afsending fra Satan, at han på den frækkeste måde havde misbrugt klosterets tillid; derpå befalede de alle tilstedeværende i kirkens og i det krænkede klosters navn at standse ham, hvor de fandt ham, at fange ham død eller levende samt at overgive ham til klosteret til retfærdig afstraffelse, der skulle ramme ham endnu efter den timelige død. Bag ved disse skrigere bemærkede imidlertid Lascaris også nogle yngre brødre, der ikke talte til mængden, og kun med møje syntes at tilbagetrænge et smil under en hellig mine. Han listede sig derpå nærmere hen til disse og hørte en af dem hviske til en anden: "Det er forfærdeligt, hvorledes Judas ligner prioren."

"Ja og guardianen," svarede den anden, "sidder han ikke, så man skulle tro, han var født og båren til den værdighed at rave fuld rundt på et æsel!"

"Jeg frygter for," sagde den første, "at jeg aldrig mere kan se ham tælle perlerne på sin rosenkrans uden at le højt."

"Og nu alle de nøgne kvinder," bemærkede den anden, "det er en stor bagvaskelse, men Gud ved dog, hvorfra den ugudelige maler har fået alt det at vide."

"Djævelen har hvisket ham det i øret, det kan ikke være andet," svarede den anden, hvorpå de begge korsede sig og forsvandt i en af klosterets buegange.

Mængden begyndte nu, efter munkenes opfordring, at adsprede sig, men hermed var Lascaris ikke tilfreds; for det syntes ham, som hans plan kun var halv udført, så længe ingen andre end munkene fik hans billede at se. Derfor henvendte han sig til flere af sværmen og sagde, i det han pegede til refektoriet: "Billedet må nu være så ugudeligt, som det vil, så burde vi dog ikke gå bort uden at have set det; hvis l derfor tænker som jeg, så lad os gå hen under refektoriet. Vinduerne deri ligger så lavt nede, at vi måske udefra kunne se noget af billedet." Dette råd vandt almindeligt bifald, og uagtet de tilstedeværende klosterbrødre forbød det, så opstillede dog en mængde mennesker sig udenfor refektoriet og begyndte at se ind gennem vinduerne. For des bedre at tilfredsstille deres nysgerrighed, steg nogle af hoben op på de andres skuldre, andre besteg klostermuren, andre klatrede op i et par træer, der stod i nærheden. Næppe havde de således fået øje på billedet, som tydeligt kunne ses i aftensolen, der kastede sit lys på væggen af refektoriet, før en uudslukkelig latter rejste sig blandt tilskuerne, som bestandig tiltog, eftersom billedet ligesom udfoldede sig i sollyset, og eftersom flere bekendte ansigter blev synlige i processionen.

Midt under dette optrin trådte prioren frem af klosteret, med ham fulgte den største del af munkene langsomt par efter par, ja enkelte bar endog vievandskar i hænderne, ligesom de ville uddrive djævle. Prioren var bleg i ansigtet, endnu blegere blev han, da han så, at mængden havde fundet en plads, hvorfra den tydeligt kunne se billedet; dog tabte han endnu ikke herredømmet over sig selv, men befalede atter med høj røst sværmen at skilles ad og ej at forbinde sig med den ugudelige maler for at spotte det hellige. Den ydre ærbødighed, man var vant til at vise munkene, fik da et øjeblik overhånd, og mængden veg tilbage; men pludselig hørtes en røst, som sagde: "Der kommer de i procession, nu gad jeg vide, om ikke dyrehalerne sidder skjult bag munkekåben." Dette vakte igen en almindelig latter, sværmen blev trodsigt stående og syntes at få mod på ny, ja til sidst opløftede den et så stort råb, at de frygtsomste munke flygtede tilbage til klosteret igen.

Kun prioren dvælede endnu tilligemed enkelte af hans fortrolige; men dette gjorde kun ondt værre; for ulykken ville, at de tilbageblevne munke netop var dem, hvis portrætter sås på billedet. "Han har truffet jer godt, hellige fædre!" råbte en. "Her har vi dem samlede," råbte en anden, "lad os nu knække ruderne, at vi bedre kunne sammenligne de hellige mænd med portrætterne." Næppe var det sagt, så skete det også, det sidste glimt af ærbødighed syntes nu at hendø, og latteren og forhånelserne tiltog hvert øjeblik, så at endog priorens fortrolige i største hast måtte trække sig tilbage til klosteret.

Men prioren selv blev endnu stående, dog syntes den tvungne værdighed nær ved at give efter for vreden. "Det er Djævelen selv," råbte han med bævende røst, "der rækker den

vanartige maler hånden, men forbandelsen skal ramme ham og enhver, der elsker og følger ham og glæder sig ved vor beskæmmelse; ja helvedes uudslukkelige flammer skal straffe den tøjlesløse frækhed." Efter disse ord blev han et øjeblik stående med blegblå læber, der dirrede af underkuet harme, endelig styrtede han til jorden og udstødte et rædsomt skrig, mens det hvide skum stod ham om munden. Dette tilfælde, som prioren oftere, når hans lidenskaber kom i bevægelse, var underkastet, standsede pludselig alle forhånelser, flere munke ilede nu, da de mærkede, at mængden forfærdedes, ud af klosteret og bragte prioren i sikkerhed; andre begyndte at formane hoben og at foreholde den dens synd; og da Lascaris tillige med flere alvorlige mænd forenede sine bestræbelser med munkenes, lykkedes det endelig at overtale alle tilskuerne til at begive sig bort.

Vi opholdt os endnu et par dage forklædte i nærheden, indtil vi havde forsikret os om, at prioren igen befandt sig fuldkommen vel, derpå gennemvandrede vi forskellige egne af Frankrig og ankom endelig, efter mange omveje, til Paris.

Her stiftede jeg bekendtskab med en kolonist ved navn Verdier, der nylig var ankommet fra Guyana i Sydamerika: jeg var heldig nok til at redde ham af en betydelig pengeforlegenhed, til gengæld derfor åbnede han mig adgang i sin familie, hvor jeg så hans datter Manon Verdier, der siden blev Rosenfelds hustru, og var en af de dejligste og elskværdigste piger, jeg har mødt i mit liv. Heller ikke har nogen anden kvinde efterladt et så stærkt indtryk i min sjæl; at det har været uudsletteligt, viser den bevægelse, hvoraf jeg endnu på mine gamle dage betages af blot ved at nedskrive hendes navn.

Det anstår imidlertid næppe en gammel mand længe at dvæle ved beskrivelsen af sin ungdomskærlighed, der, hvor alvorligt den end i sin tid har virket, dog vel som oftest giver ham et latterligt udseende i den unges øjne. Kun så meget må jeg sige dig, at jeg virkelig vandt min elskedes hjerte; ja hun anede også min store hemmelighed og udfrittede mig så længe, til jeg endelig viste hende et forsøg med det røde pulver. Dette var sikkert en uforsigtighed, dog var hun trofast nok til ikke at forråde mig, og faren nærmede sig denne gang på ganske andre veje, hvorfra vi mindst ventede den.

Lascaris havde allerede, vel ikke ved forsøg, men ved sin tale og ved det guld, han solgte, vakt fleres opmærksomhed, dog dvælede han endnu i Paris og håbede, at han her i den store menneskevrimmel lettere end på noget andet sted skulle undgå forfølgelse. I denne tid modtog jeg engang et besøg af Rosenfeld, som var min medbejler hos Manon Verdier, og som derfor havde kastet sit had på mig. Da han bankede på døren, bildte jeg mig ind, at det var Lascaris, og begik derfor den uforsigtighed at modtage ham i vort laboratorium. Han blev kun et øjeblik og sagde mig næppe engang, hvad han ville. Jeg anså det imidlertid som pligt straks at melde hans besøg til min mester, der vendte tilbage omtrent to timer efter Rosenfelds bortgang.

"Ulykken kommer sjældent alene," sagde Lascaris, "vi må flygte straks, som vi står og går." Jeg kunne nu ikke længere tie, men tilstod ham min kærlighed og bad blot om én dags opsættelse for at tale med min elskede. "Jeg har vel mærket denne lidenskab," sagde han, "men det hjælper ikke, vi må dog rejse straks, Rosenfelds mistanke er endnu det mindste, et

meget værre uvejr står nu over vore hoveder, og det er ikke blot følgerne af din men også af min ubesindighed, vi denne gang har at frygte."

"Hvad er der sket?" råbte jeg. "Lynet truer os fra to sider," svarede han, "gejstligheden er i bevægelse mod os, hine benediktinermunke har anråbt himmel og jord mod tempelskænderne, som de kalder os, og hvad ikke konger og fyrster har formået, det er nu lykkedes det gejstlige had, de har virkelig opsporet vort opholdssted, og hvis vi ikke straks undkommer, da kan vi måske vente at blive levende indmurede i en klostervæg, hvori vore ben efter århundreder endnu ville stå som vidner om munkenes hævn."

Det var virkelig på højeste tid, at vi søgte frelse, for før vi endnu havde holdt op at rådslå om, hvad vi skulle gribe til, var vort hus allerede omgivet af vagter. Imidlertid flygtede vi ind i vor nabos gård gennem en hemmelig dør, som min mester havde ladet indrette i muren. Uden at blive opholdt undkom vi derpå lykkeligt fra Paris og ilede så hurtig som muligt til Calais og derfra til England. På denne flugt havde min mester og jeg skiftet roller, for han, som kendte farens størrelse, var her den frygtsomme, hvorimod jeg ofte var fristet til, trods alt, hvad der truede mig, at vende tilbage til det sted, hvor min elskede boede. Imidlertid sejrede dog den troskab, jeg skyldte Lascaris; ja eftersom denne ikke engang troede sig sikker i England, indskibede jeg mig med ham til kolonierne i Nordamerika, hvor vi dvælede i længere tid, indtil vi ikke mere kunne tvivle på, at man havde tabt vort spor.

Da jeg rejste bort fra England, vovede jeg at skrive til min elskede, men sandsynligvis er dette brev faldet i urette hænder,

og hun har aldrig fået det. Noget efter erfarede vi, at Manon Verdier havde ægtet Rosenfeld og med ham var draget til Dresden. Den bitre smerte, jeg ved denne lejlighed gennemgik, står det aldeles ikke i min magt at beskrive dig, selv om jeg ønskede det.

Lascaris viste mig ved denne, som ved alle andre lejligheder, et sandt og trofast venskab. Han gennemstrejfede med mig både det nordlige og sydlige Amerika og førte mig også til det land, hvor min elskedes vugge havde stået. Her vågnede rigtignok smerten med dobbelt kraft, og det forekom mig, ligesom luften selv på disse steder nærede mine drømme. Lascaris mærkede vel min sindsbevægelse, men han fandt sig deri med tålmod; kun én gang sagde han, mens han betragtede mig med venlige, sjælfulde blikke: "Kan da den hele øvrige verden ikke i mindste måde erstatte dig tabet af en eneste kvinde?" Jeg sukkede og tav.

"Den kærlighed, som du nu kun føler for én, skal du med den mægtige ånds hjælp i en bedre tilstand føle for alle," blev han ved.

"Hvordan skulle det ske?"

"Vi ved ikke endnu, hvilken skat af kærlighed vi gemmer i vort hjerte, vi ane det kun undertiden i vor ungdomsfølelse, når det herlige, der ligger i et eneste menneske, bliver synligt for os; vi ser det også tit i en moders blik; det går ligeledes op for os i de ægte digteres værker, for disse gennemtrænger skallen, og lærer os at forstå andres lidelser og glæder; da aner vi undertiden, hvor højt vi måtte elske mange af vore brødre, hvis vi blot kendte dem ret. Også når vi betragter et uskyldigt barn, et venligt og trofast dyr, eller i stille aftener, når vi er alene med

os selv, eller når vi har handlet således, som vor inderste, bedste følelse byder os: Da rører undertiden den store kærligheds vande sig i vort bryst, og kulden bortviger, der før holdt dem bundne."

Hermed kan jeg slutte min ungdomshistorie, og jeg tænker, at dette må være nok for at give dig et begreb om min store lærer, hvis efterfølger jeg næppe er værdig at være. At en sådan mand ikke ville give sig af med slette og dæmoniske kunster, der kunne sætte din sjæl i fare, begriber du vel. Jeg tilstår for resten gerne, at jeg kun er det kar, hvori han har nedlagt sin hemmelighed, for at den i mig kan bevares, indtil en værdigere efterfølger melder sig. At finde en mand, der ligner min afdøde mester, har jeg dog for længst opgivet; for, trods hans vildfarelser, var der noget hos ham, der er sjældent blandt menneskene. Jeg vil også tilstå, at min forkærlighed til dig ikke blot grunder sig på den tjeneste, du har vist mig, men også på et træk af lighed med min hedengangne lærer, hvilket straks, den første gang vi sås, vakte min opmærksomhed og indtog mig for dig.

Spørger du mig for resten, om min herre og mester var lykkelig ved sin kunst, da ved jeg næppe, hvad jeg skal svare dig. Han var mindre ulykkelig end jeg, det er vist; for hans sjæl var stærk nok til at bære modgang og forfølgelser. Dog, trods al sin sjælskraft, følte vel også han undertiden sin ensomhed, og når de timer var forbi, i hvilke ånden kom over ham, da betalte han ofte sin foregående opløftelse med en efterfølgende dyb vemod. Han sagde mig rigtignok intet derom, men jeg læste det dog på

hans pande og sørgede da dobbelt i mit hjerte over menneskehedens almindelige lod og sagde med Salomon: "Alt under solen er intet andet end forfængelighed."

Fra den dag af, da jeg mistede min elskede, kom der en tungsindighed over mig, som jeg aldrig siden har kunnet forjage. At befri mine trosbrødre måtte jeg, da jeg lærte dem nøjere at kende, ganske opgive, for min mester havde ret i sin påstand: Kunne de befris med guld, da havde de længe været frie. Jeg var imidlertid ikke ganske ulykkelig, så længe min mester levede, og så længe jeg endnu håbede at være ham til selskab og glæde; men efter hans død kunne selv udøvelsen af hans guddommelige kunst ikke mere trøste mig. Jeg levede da og vandrede da kun for, som min mester ønskede, at udbrede troen på hans kunst iblandt menneskene. Men at vække denne tro, uden at meddele nogen den egentlige hemmelighed, har hidindtil ikke været mig muligt, og jeg må vel endelig, for min sikkerheds skyld, også opgive håbet derom. Min sidste forretning skal da være at danne en værdig efterfølger, til hvem hemmeligheden kan betros, for at ikke kunsten ganske skal uddø på jorden; en slig efterfølger håber jeg at finde i dig, hvortil mine fædres gud giver sin velsignelse.

Først på dødssengen åbenbarede Lascaris mig, at han virkelig var en græker af fødsel. Af denne hans græske natur kan måske foreningen af en så dyb alvor med så megen sydlig ild og bevægelighed forklares, som han især i sine forklædninger lagde for dagen. Jeg førte hans lig til Thessalien og begravede det ved Peneusflodens bredder, nogle mile fra Larissa; for på dette sted havde han først set dagens lys.

Mit hele liv har været en stor rejse, og mangfoldige lande har jeg set; alle de, der undertiden fulgte mig et stykke på min vej, fandt til sidst et hjem, men jeg måtte uden ro ile videre og fandt intet hjem. En bestandig bevægelse er endog kommet ind i mine drømme, for jeg lukker aldrig mine øjne uden at se buske og træer, bjerge og dale, der aldrig står stille, men bestandig bevæger sig og iler mig forbi, ligesom billederne i en magisk lygte. Jeg er nu mæt af dage, og den trætte vandrer længes efter ro. Måtte mine fædres gud skænke mig den og hisset forene mig med min tro ven og med min ungdoms elskede, da kan ikke håbets opfyldelse og vandrerens mål, det salige, forjættede land være langt borte.

Femte kapitel

Det kunne synes besynderligt, at Victor, der dog aldeles ikke var hævet over sin stands fordomme, så fast havde besluttet at forbinde sin skæbne med Manons. Kærlighed alene drev ham næppe til denne beslutning; for han var opdraget ved et hof, hvor forelskede sjældent plejede at søge deres lykke på de veje, til hvilke loven og religionen henpegede. Hans opførsel lod sig imidlertid temmelig let forklare; misforståede grundsætninger om hvad der passede for en adelsmand, forenede med en naturlig hang til ødselhed, havde allerede længe forledet ham til udgifter, der oversteg hans indkomster, og uagtet han engang var velhavende, så ejede han nu dog intet andet end et glimrende skin af rigdom. Rosenfeld derimod var virkelig rig, og hans datter kunne vente en anselig medgift og med tiden en betydelig arv. Dette vidste Victor, og da nu Manon tillige behagede ham, så fattede han den beslutning at tvinge sin stolthed og at finde sig i at modtage en betydelig formue af en elskværdig piges hånd, uagtet hun var af borgerlig herkomst.

Men Victor fandt her en hindring, som han ikke havde ventet; med sit øvede øje så han snart, at den unge Theodor kunne blive ham farlig. Han var imidlertid alt for klog til udvortes at røbe det mindste glimt af skinsyge; han viste sig tværtimod meget artig imod Theodor, men søgte dog underhånden på en fin måde at fjerne ham fra sin elskede; således kan vi ikke betvivle, at den fægtemester, Victor sendte, efter aftale med ham netop kom i de timer, som Theodor ellers tilbragte i Manons selskab. Da Theodor imidlertid efter nogen tid gav fægtemesteren afsked, greb Victor til den udvej at betro

sig til grevinde Orselska og at vinde hende for sine planer. Hun lo højt, da han fortalte om sin farlige medbejler. Dog aftalte hun med ham, at han skulle føre Rosenfelds familie til Pillnitz, for at hun der kunne se sin elskede. Såvel Manon som Theodor fandt, da hun så dem, hendes bifald, og hun begreb nu, at den sidste, uagtet sin underordnede stilling, ikke var en medbejler, der ganske burde foragtes. Victor bad derpå grevinden, om hun ville tage Theodor i sin tjeneste, hvori hun vel også havde fundet sig, men hvori Theodor selv, som vi har hørt, ikke ville samtykke.

Således stod det til med Victors planer, da han en morgen efter sædvane trådte ind i grevinde Orselskas kabinet. Det var netop samme dag, på hvilken Theodor modtog den tidligere omtalte seddel fra guldmageren. Grevinden lå skødesløst henkastet på en prægtig sofa og bladede i en fransk roman. "God morgen, Victor," sagde hun, "jeg ligger her og keder mig som sædvanlig; ved De intet nyt at fortælle?"

"Intet andet, Deres Højhed, end at kronprinsessen har måttet gå både gennem ild og vand under sit ophold i L..."

"Hvorledes det, Victor?"

"Da vejret var godt, kørte hun ind i byen på en åben vogn; stadens fornemste indvånere stod naturligvis i vinduerne, og fra alle etager kastede man blomster på hende. Men da hun kom meget sildigere, end man havde ventet, fik vedkommende det sindrige indfald at dyppe blomsterne i vand for at holde dem friske; på denne måde blev Hendes kongelige Højhed overstrøet med så mange våde blomster, at hun, trods den klare himmel og det dejlige vejr, måtte køre ligesom gennem en stærk plaskregn."

"Ja, ja, jeg kender mine kære landsmænds begejstring," sagde grevinden, "den udstrømmer ofte ved slige lejligheder gennem en plaskregn."

"Om aftenen," blev Victor ved, "var der et stort bal, på hvilket flere børn, der forestillede genier, dansede en fakkeldans for prinsessen. Dette gik meget godt, men for at fuldende det hele havde man indrettet en åbning i loftet, hvorigennem en genius med en fakkel i den ene hånd og en krans i den anden blev nedhisset; kransen skulle den dreng, der forestillede den fra loftet kommende genius, nedsænke på prinsessens hoved. Men midt på vejen blev han bange og begyndte at skrige; ja i stedet for at slippe kransen, slap han i sin forskrækkelse faklen, der styrtede ned og antændte prinsessens kjole, og kun med vanskelighed undgik hun selv at blive et offer for denne farlige og alt for ildfulde genius."

"Det glæder mig," sagde grevinden, "at De endnu hører efter slige nyheder, Victor; jeg troede, at De kun havde øjne og øren for Deres lille kusine i denne tid."

"I sandhed, hun sysselsætter mig også mere, end jeg ret vel kan være bekendt."

"Hvordan er man dog til mode, Victor, når man er forelsket? Jeg kan ikke mere erindre det."

"Nogen kundskab måtte dog Deres Højhed få ved at give agt på de mangfoldige tilbedere, der sukker for Dem selv."

"Jeg misunder Dem, at De er forelsket, Victor! Det var en lykkelig tid, da jeg bildte mig ind at være det selv; i det mindste var det et behageligt tidsfordriv; for resten ved jeg en nyhed, som er vigtigere end Deres: Vitzthum tænker på at give min fader en ny elskerinde; kan De gætte hvem?"

"Nej!"

"Skulle De virkelig aldeles intet vide derom, Victor?"

"Nej, i sandhed."

"Hendes navn er Veronica Rosenfeld."

"Er det muligt Manons søster!"

"Det er ganske vist, alt er nu i den bedste gang; min broder Ratowsky, der kender hende godt og flere gange ved den lille Isaks hjælp har besøgt hende, er underhandler i sagen; men hvorledes går det ellers med Deres egen kærlighed?"

"Ikke så meget godt."

"Er det muligt, Victor, at De ikke længere er i stand til at vinde en uerfaren piges hjerte?"

"O, jeg opgiver ikke håbet. Faderen kan jeg vikle om min finger, og hvis alt slår fejl, står det jo endnu til mig at bortføre hende."

"Bortføre hende! Det skridt er for voldsomt; nej, jeg ser, at De, hvis jeg ikke hjælper Dem, næppe denne gang sætter Deres hensigt igennem; men giv Dem kun tilfreds; jeg lover, at De inden i morgen aften skal være forlovet med Deres smukke kusine, og det i den farlige medbejlers egen nærværelse."

"Hvordan er det muligt?"

"Overlad De det til mig, jeg pålægger Dem kun at indbyde Rosenfeld og hans hele familie til mig i morgen aften."

"Men er det ikke bedre, at Theodor bliver hjemme?"

"Nej, han må netop være med, han må se på forlovelsen, det er just den bedste tidsfordriv, og når hun først er forlovet med Dem, så vover naturligvis en slig frygtsom, beskeden, velopdragen borgerlig pige aldrig at trække sig tilbage og

endnu mindre at tænke på nogen offentlig modstand, det falder af sig selv."

"Deres Højhed gør mig til det lykkeligste menneske."

"ja, hvad synes De? Er jeg ikke en mild herskerinde, der tager en sådan hævn over min ubestandige ridder?"

"Den, der selv har så megen ubestandighed at bebrejde sig," svarede den dristige Victor, "bør også overbære med andres svagheder."

"Så længe min tilbeder ved at more mig, er jeg bestandig nok, Victor; men De fleste mennesker er kun morsomme i meget kort tid. Ak, ja, glæden varer kun kort, og tiden er dog forfærdelig lang, Victor."

"Det hele hof burde leve som de indianske fyrstinder," svarede Victor, "der bortslumrer det meste af dagen under et figentræ, mens Deres slaver tilvifter dem køling, og bortjager de besværlige insekter, og kun vågner i den glimrende, stjernefulde nat, for ved fakkelskin at betragte bajaderernes danse og beruse sig i en kort nydelse."

"Ja, det var ikke så galt; men da vi ikke kan bortsove de kedsommelige timer, vil vi, når vi intet bedre har at tage vare på, arbejde for vore venners lykke, det er dog også et tidsfordriv; gå nu og udret Deres ærinde hos Rosenfeld."

Vi må for resten minde om, hvis det ellers, efter hvad vi forhen har fortalt, behøves, at Victor ikke var så uvidende om den forestående forandring i Veronicas skæbne, som man efter denne samtale skulle tro, tværtimod var han selv egentlig den, der først havde givet Vitzthum anslag på hende; men da han formodede, at grevinden betragtede Veronica som en tilkommende medbejlerinde i anseelse og derfor ikke gerne så

hende i kongens gunst, lod han denne gang, som om han var aldeles uvidende om den hele sag.

Dagen efter stræbte Theodor forgæves at tale med Manon i enrum; for Victor veg den hele tid næsten ikke fra hendes side, og når hun en enkelt gang gik ud af i værelset, fulgtes hun af Veronica. Theodor havde desuden adskillige ærinder at udrette for Rosenfeld og var kun få timer hjemme; dog fandt han i dem lejlighed til at betale sin gæld og indløse sit ur hos Veronica. Hun betragtede ham med forundring, da han bragte pengene og sagde: "De var ikke på spillehuset i går, hvorfra har De da fået de penge?"

"Lige meget," svarede Theodor, "jeg har fået dem, som De ser." Hun tav nu stille og hentede uret; men uagtet hun havde afslået renter, fordrede hun dog en erstatning for lånet, som hun også fik. "De skulle da vel aldrig igen have talt med guldmageren?" spurgte hun endelig. "Disse penge har jeg lånt af hr. von Freisleben," svarede Theodor.

"Ja så," svarede Veronica; imidlertid opgav hun ikke ganske sin mistanke, og da hun næste gang traf sammen med Isak, befalede hun ham at udforske med største flid, om ikke guldmageren dog var vendt tilbage.

Om aftenen kom grevindens egen vogn for at afhente Rosenfelds familie. To tjenere åbnede karetdøren, selskabet satte sig i vognen, en løber med en fakkel ilede foran, kusken knaldede med sin pisk, og fire hurtigt travende heste førte familien til grevindens slot. Victor var ikke med i vognen. Theodor tog plads ved Manons side og greb hendes hånd, som hun nu, da ingen kunne se det, gerne overlod til ham. "Den rejse lider jeg bedre end vandturen med grevindens tjenere,"

sagde Rosenfeld, "men hvad tænker du på, Manon? Du er så tavs."

"Jeg tænker på en drøm, jeg havde i nat."

"Ei snak, bliv mig fra halsen med dine drømme! Hvad drømte du ellers?"

"Jeg drømte, at jeg blev forfulgt af en stor, glinsende slange, fra hvilken jeg ikke vidste, hvordan jeg skulle redde mig."

"Slanger betyder glans og rigdom," sagde Veronica, "for man fortæller jo, at de ruger på guld."

"Dumhed og overtro!" sagde Rosenfeld.

I dette øjeblik holdt vognen, tjenerne åbnede igen døren og førte selskabet op ad de brede trapper, hvorpå det trådte ind i en stor, stærkt oplyst sal. Grevinden var endnu ikke til stede, men Victor stod i sin glimrende hofuniform og modtog de fremmede. Også hr. von Freisleben var der tillige med flere af Victors slægtninge og venner. Theodors hjerte slog ængsteligt, og uagtet sine glade udsigter følte han sig usædvanlig bespændt i dette selskab. Det lykkedes ham endelig et øjeblik at træffe Manon alene i et sideværelse. "Gud være lovet, at jeg endelig kan sige dig et par ord," hviskede han; "jeg har en vigtig nyhed at meddele dig, indfind dig derfor i morgen tidlig på mit værelse, jeg skal vente dig til kl. otte. Jeg ved intet andet sted, hvor vi kan ses uden vidner." Hun trykkede venligt hans hånd, og et sagte "ja" undslap hendes læber, men i samme øjeblik stod atter Victor ved hendes side.

"De beundrede så meget de småting, der fandtes i mine værelser, men her er det ganske anderledes, her er vi omgivet af alle Olympens guder og gudinder."

"Olympens guder og gudinder er nu blevet meget tjenstagtige folk," bemærkede Freisleben, der trådte ind straks efter Victor. "De findes ved ethvert hof, ja i alle de stores forstuer, hvor de står med hænderne fulde af kranse og med mundene fulde af komplimenter og venter allerunderdanigst på øjeblikket, når det behager de mægtige at høre på deres smiger."

Uden at svare herpå begyndte Victor at vise Manon de forskellige kunstværker, indtil han kort efter blev kaldt ind til grevinden. Manon kastede nu et blik hen til Theodor, men i samme øjeblik stod Veronica ved hendes side.

"Du ser nok efter din fætter," sagde hun, "men det nytter ikke, han er forelsket i mig, hans øjne siger mig det hvert øjeblik, jeg har desuden mange andre prøver derpå, og hvis jeg ikke finder noget bedre parti, hvem ved, hvad der da kan ske?" Manon skælvede uvilkårligt, og hendes åsyn skiftede farve ved søsterens ord, uagtet hun vel ikke fæstede lid dertil, men Veronica betragtede hende nøje, lo derpå højt og sagde: "Nu ved jeg, hvad jeg ville vide." Med disse ord ilede hun bort, men på samme tid kom atter Victor tilbage.

"Den ring, Veronica bærer på fingeren, ligner meget en af dem, vi så i Pillnitz," sagde Felicitas til sin moder.

"Gud ved, hvor hun får al den stads fra," svarede madame Wolfgang.

"Tilgiv min påtrængenhed!" sagde imidlertid hr. von Freisleben til Theodor, "men ved De, hvorfor vi er indbudt til grevinden?"

"Nej, jeg aner aldeles ikke årsagen."

"Omstændighederne må undskylde, at jeg omtaler, hvad de ønsker at skjule, men så vidt jeg har mærket, er De og Deres yngste kusine hinanden ikke ligegyldige; imidlertid ved De, at Victor er hendes erklærede tilbeder, og jeg skulle tage meget fejl, hvis ikke alt i aften var anlagt på en overraskelse af en egen art."

"Hvad mener De?" spurgte Theodor forskrækket.

"Jeg kan ikke sige med sikkerhed, hvad der vil ske, men i ethvert tilfælde råder jeg Dem til at være beredt på alt og ikke lade Dem forbløffe af nogen slags fornemhed, men at handle som en mand, når det afgørende øjeblik kommer; ja skulle De endog derved forspilde doktor Rosenfelds gunst og måske være nødt til at søge Dem en anden bolig, da skal mit hus stå Dem åbent, til hvilken tid De ønsker det."

Disse ord virkede stærkt på Theodor, hvis hjerte bankede heftigt, og tusinde ængstelige formodninger opstod i hans sjæl; han trængte sig hurtigt hen til det sted, hvorpå Manon stod, for i det mindste at være hende nær, hvis noget uheld skulle indtræffe. I dette øjeblik åbnedes den store fløjdør i midten al værelset, og grevinde Orselska trådte ind, fulgt af to hofdamer. Hun var særdeles pragtfuldt klædt og nejede med megen anstand ligesom en dronning, der, midt i sin nedladenhed, dog er sig bevidst, at hendes venlighed er en nåde og ingen ret. Ved synet af grevinden blev især Rosenfeld og madame Wolfgang betaget af ærbødighed, den sidste greb endog, da hun nærmede sig, sømmen af hendes kjole og trykkede et ydmygt kys derpå. Grevinden blev først stående foran Manon og sagde: "Dem har jeg ofte tænkt på, lille Rosenfeld! Det var Dem, som spillede så smukt på guitar for os; De hedder Manon, ikke sandt?"

"Jo, Deres Højhed!"

"Marwitz taler ofte om Dem, De har efterladt et stærkt indtryk i hans sjæl, og alle vore damer har årsag til at være skinsyge over Dem. Men, Victor, kan De ikke opmuntre Deres lille kusine lidt? Hun ser så stille ud, lidt munterhed ville dog klæde vel i dette smukke ansigt og i disse drømmende øjne."

"Jeg har forsøgt alt, hvad der stod i min magt for at opmuntre hende," svarede Victor, "men de bedste bestræbelser strander ofte på damernes faste og bestemte vilje."

"Nå ja, herrerne anser bestandig al fasthed for deres ejendom; de vil næppe tillade, at vi stakkels fruentimmer også må have en vilje; men det må De ikke tåle, lille Rosenfeld! Lad De ham kun i tide mærke, at De også har en vilje."

Fra Manon gik grevinden forbi Theodor, som hun kun værdigede et flygtigt øjekast, og standsede foran Veronica, som hun betragtede med nysgerrige blikke. "Jeg hører, at De danser smukt," sagde hun, "kunne De ikke overtales til at give os en prøve på Deres kunst i aften?"

"Gerne, Deres Højhed."

"Det er elskværdigt af Dem, at De ikke bærer Dem ad som de andre kunstnerinder, som man næsten må tvinge til at vise Deres færdighed." – Nu gik grevinden hen til hr. von Freisleben, der ikke havde agtet stort på hendes indtræden, men lænede sig skødesløst til en vindueskarm, hvorfra han dog rejste sig, da grevinden kom nærmere. "De trækker Dem stedse tilbage, Freisleben," sagde hun, "man ser Dem aldrig, De vil slet ikke have noget med os at bestille."

"Mit blege ansigt ville kun passe lidt til de smilende læber og de rosenrøde kinder ved en hoffest, Deres Højhed."

"Nu er De satirisk, Freisleben; De har nok hørt, at vore damers farve ikke stedse er naturens gave; men ved De vel, at kongen nylig har talt om Dem? Han har erfaret noget om de indretninger, De foretager på Deres gods; hoffet vil derfor snart tage disse indretninger i øjesyn."

"Der er kun lidt at se, Deres Højhed! Et par børn, der udreves fra armod og opdrages til deres underordnede stand, det er alt."

"Ja, ja, De er Deres undergivnes velgører, Freisleben, det er et smukt tidsfordriv på landet, men ved De vel, at Marwitz, har fortalt mig noget om Dem, der ikke er så smukt, ja han har ret talt ilde om Dem, kan De tro."

"Det er en adfærd, man må være beredt på af sine bedste venner nu om stunder," svarede Freisleben.

"Han har sagt mig, at Deres hus ikke var illumineret i forrige uge på prinsessens fødselsdag; er det sandt?"

"Jeg har opslået min bolig så langt fra den almindelige landevej, at jeg ikke troede nogen illumination nødvendig."

"Ja, De har Deres egne meninger, Freisleben; man kender Dem, og alle Deres ord har en dobbelt betydning, det ved vi nok."

Med et venligt nik forlod hun ham nu og nærmede sig til doktor Rosenfeld. "Hør, min gode Rosenfeld!" sagde hun, "jeg har et ord at tale med Dem alene." Dermed gik hun hen til et afsides vindue, hvorhen Rosenfeld fulgte hende. "De ved, at hr. von Marwitz elsker Deres datter Manon," sagde hun, "og De har vel heller intet imod, at han ægter hende, bilder jeg mig ind."

"Langt fra, Deres højgrevelige Durchlauchtighed, langt fra; jeg ville kun ønske, der var ende på den hele sag."

"Det ønsker jeg også, min gode Rosenfeld, og det er netop derfor, at jeg ville tale med Dem alene."

"Megen ære, Deres højgrevelige Durchlauchtighed, men hvad skal vi gøre? Jeg ville dog nødig tvinge pigen med magt."

"Hvis hun er urimelig nok til at støde sin lykke fra sig, så mener jeg dog, at det er Deres pligt at tvinge hende, min gode Rosenfeld; men i aften er der ikke tale om tvang, men vel om en lille overraskelse, der kunne fremskynde det hele."

"Hvorledes mener Deres fyrstelige Nåde?"

"Ser De, Victor vil rimeligvis stige meget højt; både kongen og kronprinsen elsker ham; det er ikke umuligt, at han om nogle år er ridder af den hvide ørn, ja måske kronprinsens favorit."

"Guds død og pine! Jeg beder meget om forladelse, Deres Nåde, men pigen måtte være besat af Djævelen, hvis hun under slige omstændigheder sagde nej."

"Deres moder nedstammede jo fra et adeligt hus, Rosenfeld, og det var smukt, om Deres familie ved denne forbindelse kunne genvinde sin gamle glans."

"Ja, min sjæl var det smukt, Deres Durchlauchtighed! Det har jeg bestandig tænkt, og hvis De tror, at han vil gøre så stor lykke, så skal det ikke komme mig an på et hårdt ord eller to, dersom de kunne hjælpe."

"Her er endnu ikke tale om hårde ord, min gode Rosenfeld, men kun om en lille overraskelse, har jeg sagt Dem; vil De overlade sagen til mig, da lover jeg Dem, at alt skal være bragt i rigtighed i aften, inden vi skilles ad."

"Hjertens gerne, Deres grevelige Excellence! Gør hvad De vil, jeg giver mit faderlige samtykke til alt i forvejen."

"Godt, så skal Deres datter inden klokken elleve i aften være Victors forlovede brud."

"Det glæder mig, Deres Nåde, jeg har altid holdt meget af Victor, selv førend jeg vidste, at han havde ekspectance på at blive kronprinsens favorit og ridder af den hvide ørn; for han ligner mig i væsen og tænkemåde, som en dråbe ligner den anden."

"En lille forskel er der måske dog imellem Dem," sagde grevinden med et smil.

"Den eneste forskel, jeg ved, er, at han ikke omgås så fornuftigt med sine penge og ikke spiller så godt skak som jeg, for resten har han de samme meninger som jeg i et og alt, det har jeg længe mærket."

"Hør nu, min gode Rosenfeld! De må ikke tale til nogen om min plan, førend den er udført, forstår De?"

"Intet ord skal komme over mine læber, Deres Nåde, og det vil falde mig så meget des lettere, da jeg ikke engang ved, hvori planen består."

Nu blev samtalen mere almindelig, kort efter kom flere musikanter af grevindens eget regiment, hvilke opførte en koncert. Derefter opfordrede grevinden Veronica til efter løfte at aflægge en prøve på sit talent i en nationaldans, som den gang var meget yndet. I denne udviklede Veronica megen kunstfærdighed og høstede derfor et stort bifald. Nu udførte også en del af de øvrige på grevindens anmodning forskellige selskabsdanse, hvilket varede til langt ud på aftenen. Da Theodor i al denne tid ikke mærkede nogen fare, begyndte han at ånde lettere og håbede, at Freisleben havde taget fejl i sin formodning.

Pludselig tav musikken på grevindens vink, og de dansende trak sig tilbage; nu åbnedes atter den store fløjdør, hvori en mængde af grevindens husfolk kom til syne. I samme øjeblik nærmede grevinden sig til Manon og bad hende venligt om hendes understøttelse for at udføre en lille spøg, hvortil hun behøvede hendes hjælp. Dermed tog hun hende ved hånden og førte hende hen til midten af værelset, hvor Victor allerede befandt sig; det øvrige selskab stod derimod fjernere og dannede en halvkreds om grevinden. "Med doktor Rosenfelds samtykke og efter vedkommendes ønske," sagde hun, uden at slippe Manon, "forlover jeg hermed offentligt, i alle de tilstedeværende vidners påhør, min kavaler Victor von Marwitz med Manon Rosenfeld, doktor Rosenfelds yngste datter." Under disse ord trykkede hun den forskrækkede og overraskede Manons hånd fast i Victors. "Elskede Manon!" hviskede denne, "det er ikke mit, men grevindens indfald; men hvorfra det end kommer, så skænker det mig dog den højeste lykke." Næsten i samme øjeblik hørtes et tre gange gentaget hurra fra grevindens husfolk, der stod i den store fløjdør, derpå blæste valdhorn og trompeter så vedholdende og bedøvende, at intet ord kunne høres; på samme tid forsvandt husfolkene, og fløjdørene lukkedes igen.

Manon og Theodor var imidlertid blevet dødblege i ansigterne; den sidste ilede hen til Manon, men det var ham ikke muligt at blive forstået, så længe instrumenterne klang. Endelig sagtnede de, og flere af selskabet nærmede sig for at ønske de forlovede til lykke; da først mægtede Manon, efter flere forgæves forsøg, at løsrive sin hånd fra Victors. "Nej!" råbte hun højt, "jeg er ikke Deres forlovede, jeg vil og kan aldrig blive

det, for jeg har allerede skænket en anden min tro." På samme tid rakte hun sin hånd til Theodor, der greb den, trykkede den til sit hjerte og sagde: "Enhver må nu høre det, enhver må vide det, hun er min, og ingen magt på jorden skal adskille os." Der blev da en øjeblikkelig tavshed, som instrumenternes lyd ikke afbrød.

"Hvilken mageløs uforskammethed!" udbrød endelig Victor.

"Forbandede dreng!" skreg Rosenfeld, der nu også ilede hen i salens midte, "jeg beder om forladelse, Deres højgrevelige Excellence, fordi jeg skælder ham lidt ud i Deres nærværelse; men hvad kan man gøre andet under slige omstændigheder? Forbandede næsvise fusentast, hvem skulle have ventet, at du ville have løftet dine øjne så højt! – Jeg har ikke vidst et ord deraf, Deres højgrevelige Excellence – men jeg kaster dig på døren, knægt, om du så ti gange var min søstersøn; du skal ikke blive et øjeblik længere i mit hus, det siger jeg dig." Grevinden havde imidlertid fuldkommen fattet sig. "Giv Dem tilfreds, Rosenfeld!" sagde hun, "før Deres datter hjem og tal hende til rette! For jeg bilder mig dog ind, at hun med tiden vil finde sig i den store sorg at være forlovet med en af hoffets elskværdigste adelsmænd, der desuden har udsigter til en glimrende fremtid. Men enten hun finder sig deri eller ikke, forlovet er hun nu engang med Deres samtykke, og da dette skridt offentligt er sket, kan vi ikke mere træde tilbage."

"Det skridt, min fætter Victor her har begyndt på," sagde hr. von Freisleben, "var intet virkeligt, men et forfejlet skridt; og et så bestemt nej ville tilintetgøre en vielse foran alteret, langt mere en slig forlovelse."

"Spar Deres mellemhandling, indtil man anmoder Dem om at være voldgiftsmand!" udbrød Victor heftigt.

"Rosenfeld!" sagde grevinden, uden at værdige Freisleben noget svar, "det er nu en æressag for mig, at denne forlovelse overholdes, forstår De?"

"Min sjæl, hun skal have ham, Deres Nåde, om jeg så skal slæbe hende til alteret."

"Vi skal på en anden tid tale videre om denne sag," svarede grevinden, hvorpå hun gav sine damer et vink og forføjede sig bort med dem.

"Var De min ligemand," sagde Victor til Theodor med en heftighed, som han ellers sjældent plejede at vise, "så måtte en af os lade sit liv for denne fornærmelse, men nu er der intet for mig at gøre uden at foragte den." Med disse ord vendte han ham ryggen og ilede bort, uden at ville høre hans svar.

"Forbandede satans dreng!" råbte Rosenfeld, "er det takken for min godhed imod dig! Lignede du ikke min søster så meget, kastede jeg dig på døren, men nu kan du dog i Guds navn komme hjem igen for det første. Dog understå du dig ikke til at tale et ord til Manon, knægt! Ellers går det galt; for du må vide, at Victor snart skal være favorit hos kronprinsen."

"Skulle det blive Dem for broget hjemme, så står mit hus Dem stedse åbent," sagde hr. von Freisleben til Theodor, idet han gik.

"Altså har du forlovet dig med Theodor på egen hånd?" sagde Veronica til Manon, "hvis min fader tillader det, skal jeg intet have derimod; for jeg for min del skøtter ikke om nogen mand, der er forelsket i to søstre på engang, og desuden om natten besøger mistænkelige huse."

"Bagtalerske!" sagde Manon, men Veronica lo højt og skyndte sig ned af trapperne.

"Det var en artig scene," udbrød grevinden med latter, da hun og Victor var alene, "nu bliver eventyret underholdende. Den lille Manon er allerkæreste, jeg havde aldrig troet, at hun havde så meget mod, men hun er en Cæsar i tapperhed, og hun er Deres overvinder i dobbelt betydning, Victor; for i grunden er vi slået af marken og har begge måttet rømme valpladsen, det kan vi ikke nægte."

"Jeg mener snarere at sejren er vor; nu gælder det kun om, at vi med raskhed forfølger den og benytter de fordele, vi har i hænderne."

"Ja, men det værste er, at jeg har lyst til at tage parti for pigen mod Dem og mig, Victor."

"Det tillader dog vel anstanden næppe, efter at Deres Højhed allerede er gået så vidt."

"Nej, det indser jeg; anstanden er en ubekvem dragt, som man bærer for andres skyld, og ikke for sin egen; men i dette øjeblik, da jeg har lagt anstanden bort, erklærer jeg Dem, at jeg, da sagen er kommet så vidt, vel må hjælpe Dem til Manons besiddelse, men når De først har hende, skal det glæde mig, hvis hun bliver Dem utro, Victor, og dertil vil jeg igen hjælpe hende med største fornøjelse."

"Jeg frygter ikke for de planer, Deres Højhed udkaster for en fjern fremtid, for de kan forandre sig tusinde gange."

"Gå nu, min uforanderlige herre! God nat! Sov vel ovenpå Deres forlovelse og drøm om Deres held hos den elskværdige Manon!" sagde grevinden, hvorpå Victor trykkede et kys på hendes hånd og forføjede sig bort.

Sjette kapitel

Tidlig næste morgen opstod en heftig strid i Rosenfelds dagligstue; Theodor lyttede og hørte på engang både Veronicas og madame Wolfgangs stemmer; han ilede da ned for at erfare, hvad der var på færde.

Da han kom ind i stuen, stod Veronica med blussende kinder foran madame Wolfgang. "Gud være os nådig!" sagde den sidste, "nu har jeg været i Deres faders hus i over ti år, og jeg har kendt Deres familie i over fyrretyve år, men aldrig har nogen Rosenfeld før været forfalden til slig ugudelighed. Herren bevare mig vel! Skammer De Dem ikke ved at modtage fremmede mandfolk på Deres værelse om natten? Og hvis det endda kun havde været den visne jøde, det fik så gå, for jeg har længe vidst, at han hjalp Dem i Deres åger og uretfærdighed; men det var en officer, som De kyssede og klappede oven i købet. Gud hjælpe os! Hvad tror De, at Deres gamle fader vil sige dertil?"

"Ja, jeg nægter det ikke mere," svarede Veronica, "De må nu gerne vide det, min fader, min søster må vide det og enhver, som vil: Der har været nogen hos mig i nat, men det var en ære og ingen skam; for kongen selv havde sendt ham, og det var kongens egen søn grev Ratowsky. De må derfor gerne lure på mine handlinger og udspejde mine veje, De må bagtale mig, så meget De lyster, De kan dog intet udrette mod mig, der er kongens udvalgte og elskede; tværtimod, De skal blegne af misundelse over min glans, De skal bøje Dem i støvet, når min vogn kører Dem forbi, og til gengæld skal det urene vand fra

dens hjul oversprøjte Deres ansigt, og De skal selv betragte dette som en ære."

"De vil lægge Deres gamle fader i graven," sagde madame Wolfgang; "jeg nænner knap at sige ham, hvordan De fører Dem op, og dog må jeg gøre det, for jeg har også en datter, som jeg må stå til ansvar for på den yderste dag, og hun skal ikke være vidne til et sådant liv. Ak! Gud forlade mig min synd, men her går det til som i Jerusalems forstyrrelse; dette hus er blevet et utugtens hus og en fordærvelsens bolig, og De er værre, jomfru Veronica, end om De var opdraget mellem hedninger og ikke vidste hvad kristendom var."

"Det ved jeg heller ikke," svarede Veronica; "det blod, der flyder i mine årer, kender intet til eders tro; den plettede vildkat og den omstrejfende tiger i min moders fødeland kender den lige så lidt som jeg. Iler I da til eders kirker og hører med bæven på eders tugtemesteres taler! Sukker over livets forgængelighed ved eders forfædres grave! Ofrer kun eders kæreste lyst i dødens boliger, af frygt for døden! Jeg ofrer intet, jeg har intet at skaffe med de hensmuldrede levninger; jeg hører livet og nydelsen til, og jeg kysser ikke det ris, som I har bundet til eder."

"Men i himlens navn, sig mig dog, hvad der er sket!" råbte Theodor.

"Ak, hr. Theodor!" svarede madame Wolfgang, "De havde ret, skønt De vel ikke er stort bedre end hun. Men fra den dag af, da De advarede mig, stod jeg op hver nat klokken to, gik ud på gangen og passede på; i et par nætter mærkede jeg intet, men i morges hørte jeg tydelig en fremmed røst i hendes værelse; jeg skjulte mig da bag det store skab på gangen og ventede. Jeg havde heller ikke stået længe, da kom Veronica med et lys i

hånden, og en mand fulgte hende, der havde en høj fjer i hatten, og Gud forbarme sig! De omfavnedes og kyssedes endnu på gangen; da kunne jeg ikke længere dy mig, men trådte frem for at holde en straffepræken for hende. Men jomfru Veronica vidste råd derimod; hun slukkede straks lyset, løb op og lukkede sig inde på sit værelse, mens officeren smuttede ud af gadedøren, der stod på klem. Jeg var så forskrækket, at jeg knap kunne stå på mine ben; jeg ville heller ikke gøre nogen støj om natten; for hvad kunne det nytte til? Ulykken var jo dog nu sket, men da morgenen kom, tog jeg hende alvorligt for mig og forestillede hende ugudeligheden af hendes fremfærd og ville overtale hende til at gå i sig selv. Men Gud hjælpe os! Hun er en forstokket synderinde, og jeg ønskede kun, at ikke flere var lige så slemme som hun; men imidlertid skal De dog have tak fordi De advarede mig, hr. Theodor!"

"Det er altså Dem, der har anklaget mig," sagde Veronica og betragtede Theodor med et ondskabsfuldt blik, "ej, ej! Det er mig kært at erfare; jeg bliver nu vel ikke længe her i huset, men før jeg går, håber jeg dog at give Dem et bevis på min erkendtlighed." Efter disse ord ilede hun bort.

"Der ser De," sagde madame Wolfgang, "hvor forstokket den bliver, der overlader sig til synder og ugudeligheder. Spejl De Dem deri og gå i Dem selv og lad den sværmen og nattevågen og omstrejfen fare, hvortil De i den sidste tid har vænnet Dem."

Theodor havde gerne retfærdiggjort sig for madame Wolfgang, men dog følte han ingen lyst til at omtale sine alkymistiske forsøg eller sit besøg på spillehuset; han lod sig derfor nøje med i almindelighed at forsikre hende om sin uskyldighed. "Ja, Gud give, De var uskyldig!" svarede madame

Wolfgang, "ingen skulle glæde sig mere derover end jeg." Efter disse ord gik også hun.

Kort efter hørte Theodor Manons lette trin udenfor sit værelse, i hvilket hun, som det var aftalt, trådte ind omtrent klokken otte om morgenen. "Hvordan skal jeg takke dig, du elskede, for din trofasthed og kækhed?" sagde Theodor; "dog frygter jeg endnu denne grevinde; Freisleben havde ret, vi må undgå enhver berøring med dette hof, som man flyer uddunstningen af en giftig slange; der blomstrer ingen lykke i dets nærhed."

"Ak, Theodor! Kender du den ny ulykke, der truer min faders ro? Har du hørt, hvor forkastelig Veronica er? Hvor langt dybere hun er sunket, end vi tænkte, selv når vi bedømte hende allerhårdest? Har du hørt, at hun selv tilstår sin skam og sætter en ære i, at den skal blive bekendt?"

"Tænk ikke på hende nu! Hun fortjener næppe din deltagelse; tænk på dig selv og på at undgå den fare, der truer dig!"

"For himlens skyld! Kender du noget middel dertil, så sig det straks; for de minutter, hvori vi kan ses, er talte, og i hvert øjeblik kan vi blive forstyrrede."

"Jeg kender kun ét middel, Manon, kun ét eneste middel! Det vil måske synes dig hårdt, men det er fuldkommen sikkert."

"Hvilket, Theodor?"

"Jeg har fundet en trofast og mægtig ven; der gives ingen i hele verden, der kan hjælpe os sikrere end han."

"Nævn ham! Hvem er det?"

"Benjamin de Geer, den store ubekendte mester, om hvem jeg har fortalt dig; han er her, og han tilbyder nu med renter at gengælde den tjeneste, jeg engang viste ham."

"Er det muligt! Tror du, at hans guld kan vinde min fader?"

"Nej, det tror jeg ikke; om jeg ejede alverdens skatte, forsonede jeg næppe Rosenfeld med de Geer; jeg har endnu heller intet guld at byde ham, og før jeg kunne skaffe det, ville rimeligvis det eneste belejlige øjeblik slippe os ud af hænderne; men jeg har en anden plan: Vi vil forlade dette hus, Manon, vi ville flygte til de Geer – Nej, skælv ikke! – Han er dig hengiven, han har engang elsket din moder, og han vil modtage dig med åbne arme. Vi vil følge ham til et fremmed land, du skal være min hustru, vor mægtige ven vil selv bo i vort hus og skænke os alle sine rigdomme, ja til sidst måske meddele os sin store hemmelighed."

"Ak, Theodor! Skal jeg forlade min barndoms bolig og min stakkels fader i den time, da han allermest trænger til min trøst? Skulle begge hans døtre i samme øjeblik vise sig troløse imod ham? Kan du ikke ved din mægtige vens hjælp udfinde nogen bedre plan end denne?"

"For himlens skyld, betænk dig ikke, Manon! Der er ingen anden redning; bliver du, da får den snedige grevinde tid til fuldkommen at hilde dig i sine garn; din fader har svoret, at du skulle ægte Victor, og du kender ham, han holder sit ord, og grevinden! – O! De er listige, disse fornemme; vante til intriger fra barndommen af, under smigrende ord skjuler de de fordærveligste planer; hvem ved, hvor de vil føre dig hen? Hvem ved, om forbindelsen med Victor er deres sidste hensigt med dig? Om de ikke ville henslæbe dig i en afkrog på et af deres mangfoldige slotte for at tvinge dig til at blive det samme, som Veronica nu er?"

"Nej, nej!" råbte Manon, og alle hendes lemmer bævede, "jeg følger dig, når og hvorhen du vil; du har ret, vi må, vi vil flygte. O, min stakkels fader! Men han er også forblindet, og, ikke sandt, engang når grevinden og Victor har glemt deres planer imod os, da vil vi vende tilbage, da vil vi bede om hans tilgivelse og trøste ham over den sorg, vi nu nødes til at volde ham?"

"Sikkert, sikkert, Manon! Det gælder blot om at afvende det farlige øjeblik, derfor må du flygte jo før jo hellere; de Geer selv er desuden ikke sikker her, og det ville være grusomt at forlænge hans ophold i denne by mere end nødvendigt."

"O, min stakkels Felicitas, dig må jeg også forlade! Ak, Theodor! Du skal nu være mig i stedet for fader og veninde og barndomshjem; vil du det, Theodor, selv når ungdommen er bortvegen fra mit åsyn? Vil du da elske mig? Vil du være mig tro, Theodor, i det fremmede land, hvor der måske findes mange dejlige kvinder, der vil bejle til dit guld?"

"Tro til det sidste åndedræt!" sagde Theodor, "tro til døden og efter den! Uadskillelige her og hisset!" Med disse ord trykkede han hende fast til sit hjerte, derpå betegnede han hende på det nøjeste guldmagerens bolig og bad hende straks at ile derhen. "Straks?" sagde hun, "nej, jeg må dog trykke min faders hånd til afsked, jeg må dog endnu engang se min elskede Felicitas ind i de ærlige øjne og tale et venligt ord med madame Wolfgang, nej, i aften, Theodor, siden efter, men ikke straks."

"Jo straks, Manon! Når Victor først kommer, er det måske for sildigt, for hvem ved, hvilke planer han har udruget; il derfor af sted! Tag intet med dig, ja vent ikke engang på mig! For jeg skal enten træffe dig på vejen eller finde dig hos de Geer." Dette

lovede endelig Manon, hvorefter Theodor trykkede sine læber fast til hendes mund, og de skiltes ad.

Næppe var Manon gået, førend et nyt eventyr mødte Theodor; Rosenfeld trådte pludselig ind tillige med Isak Amschel og Veronica, i hvis blik forbitrelse og hævnlyst stod malet. "Der," sagde Veronica, "står hans skab hvori han gemmer sine bøger, sin smeltedigel og sine metalsammensætninger."

"Hvad er det, jeg igen hører om dig, du forræder!" sagde Rosenfeld, "luk dit skab op! Lad mig se, hvilke kunster du driver!"

"Det skab er min ejendom," svarede Theodor, "og jeg har intet ranet fra nogen, ingen har derfor ret til at undersøge mine gemmer."

"Det behøves ikke, at herren åbner skabet," sagde Isak, der imidlertid havde syslet med låsen, "det er allerede åbent." Det forholdt sig virkelig som Isak sagde, og Rosenfeld så med inderlig harme diglen og de forskellige kemiske blandinger tillige med de alkymistiske bøger. Han tog en af disse i hånden men havde næppe læst titlen, før han kastede bogen hen ad gulvet med alle tegn på den heftigste forbitrelse. "Du renegat!" sagde han, "du nederdrægtigste forræder! Var det derfor, at du bragte diglen op på dit værelse? Men har du den gang narret mig, knægt, da skal du ikke narre mig oftere, og slap du i går, så skal du ikke slippe i dag, det kan du være vis på."

"Det er ikke nok, at han har forødet sin fædrenearv på disse arbejder," sagde Veronica, "men da han ingen flere penge havde, lånte han af fremmede og løb desuden på slette steder, hvor han skammeligt forødede det meste af hvad han havde lånt, hvilket Isak, der står her, selv har set; ikke sandt, Isak?"

"Herren husker nok det slemme hus, hvori vi sidste gang sås; herren husker vel også, at han satte mange penge til der, uagtet alle mine formaninger; og jeg formanede ham endog straks, den gang han kom til Dresden, at han skulle vogte sig for slige steder; men hvad kunne det hjælpe? Ja, jeg har set ham i det hus, hvori løsagtighed og al ugudelighed har sit hjem; det tør jeg nu ikke mere nægte."

"Du er en nederdrægtig bagvasker!" råbte Theodor.

"Så sandt jeg lever," svarede Isak med den største kulde og rolighed, "har jeg set herren i det ryggesløseste og farligste hus, jeg har set ham i det sletteste selskab, hvori han løb efter de letfærdigste kvinder. Du store Israels Gud! Hvilken fordel kunne jeg have af at påstå sligt, hvis det ikke var sandt?"

"Han blander sandhed og løgn på den afskyeligste måde!" råbte Theodor.

"Tør De nægte, at De har været i et afskyeligt hus?" spurgte Veronica.

"Nej, det nægter jeg jo ikke."

"Tør De nægte, at De har sat Deres penge til der?"

"Nej, det er sandt, men..."

"Der behøves intet videre!" skreg Rosenfeld; "Sagen er åbenbar, og du forlader min bolig på øjeblikket."

Idet Rosenfeld udtalte disse ord, hørtes et suk bag ved Theodor, der trængte dybt til hans hjerte, for det klang, som om en sønderknust sjæl udåndede sit sidste håb og sit liv derigennem. Han vendte sig om og så Manon, der, uden hans vidende, havde været tilhørerinde ved denne scene, hun kastede endnu et blik på ham, der bragte ham til at skælve i sit inderste, derpå flygtede hun bort. "Manon!" råbte han, "det er ikke sandt!

Ved min kærlighed til dig, ved himlen, ved alt mit håb og ved min evige salighed, det er ikke sandt!" Men ak, han talte disse ord til den tomme luft, for hun var forsvundet og hørte ham ikke mere. "Vær nu angiver en anden gang!" hviskede Veronica med funklende øjne. Uden at agte mere hverken på hendes og Isaks bagvaskelse eller på Rosenfelds vrede, ilede Theodor efter sin elskede, men allerede det værelse, der stødte nærmest op til Manons, var lukket i lås. "Ja!" råbte han endnu engang med tårer i øjnene, "jeg har engang været på et spillehus, jeg har lånt nogle penge, jeg har forsøgt at frembringe guld, alt det tilstår jeg; men det øvrige er løgn, det er den skammeligste usandhed, der nogensinde er gledet over en bagtalers læber!"

"Hør nu, kammerat!" sagde Rosenfeld, der fulgte Theodor: "Du er en spillefugl, en Broder Liderlig, og hvad der er allerværst, en guldmager; ja, uagtet du ved, at guldmageri er mig mere forhadt, end Djævelen og alle hans kunster, så vover du dog at drive det i mit eget hus, og oven i købet forlover du dig med min datter, knægt! og erklærer det offentligt lige for min næse; derfor vil jeg nu heller ikke hindre dig fra at opsøge din gode ven og læremester, Benjamin de Geer, hvor du kan finde ham; for her i huset er der ikke længere nogen plads for dig."

"Ja," sagde Theodor endelig, da han så, at al modstand var unyttig, "De har ret, her er ikke længere nogen plads for mig; jeg vil da gå for at opsøge den mand, De foragter; måske vil jeg dog engang ved hans hjælp erhverve den lykke, som De nu nægter mig." Dermed ilede han ned af trappen. "Følg ham, Isak!" hviskede Veronica, "giv agt på hvert af hans skridt!

Opfang alle hans breve, hvis du kan! For hvem ved, om han måske dog ikke står i forbindelse med guldmageren!"

"Jeg skal følge ham," svarede Isak, "ligesom den stikkende bremse følger den flygtende hingst over marken."

Theodor forlod Rosenfelds hus med fortvivlelse i hjertet, for han indså vel, at hans plan nu var tilintetgjort, og at Manon, efter de falske beskyldninger, hun havde hørt, aldrig i dette øjeblik ville flygte bort med ham. Således bekræftede sig atter her den gamle regel, at man sjældent kan stole på lykken, når den viser sig alt for gavmild, og at den sol, der stikker alt for varm gennem skyerne, er et forbud på regn.

Theodor indså imidlertid, at alt ikke var ganske tabt, hvis det blot lykkedes ham at tale i enrum med Manon, mens de Geer endnu var i Dresden. Han begav sig derfor på vejen til dennes bolig, for, om muligt, at formå ham til en udsættelse af sin rejse; men da han allerede var kommet over Elbbroen ud i forstaden, mærkede han, ved pludselig at vende sig om, at Isak Amschel fulgte ham. Han bøjede nu ind i flere gader, men også her fulgte Isak ham; han vendte om og ilede tilbage til Elbbroen, men også på denne vej så han et glimt af Isak i frastand. Han begreb derfor, at han måtte udsætte sit besøg hos guldmageren, indtil mørket skjulte hans skridt for spejdere; denne udsættelse troede han så meget desto sikrere at kunne tillade sig, da guldmageren i følge sit løfte endnu to dage skulle forblive i Dresden; han forandrede derfor sin plan, ilede gennem forstaden Pirna og begav sig på vejen til hr. von Freislebens gods, hvortil han, to timer efter at han havde forladt Rosenfelds hus, også ankom, og hvor han på det venligste blev modtaget.

Vi vil nu vende tilbage til den ulykkelige Manon, der, drevet af anelse om fare, havde fulgt de øvrige til Theodors værelse, hvor Isaks ord traf hende ligesom et skarpt sværd. Med fortvivlelse i hjertet flygtede hun til sit kammer, indesluttede sig der og fældede de bitreste tårer over sit ungdomshåb, som hun nu anså for at være aldeles tilintetgjort, for ingen tårer er vel bitrere end de, der strømmer fra en elskende piges øje, når hun tror, at hun har bortkastet sin bedste følelse til en uværdig, og at hendes højeste håb ikke var andet end en drøm; da er det ligesom den hele tilværelse havde svigtet hende, ligesom himlen selv var blevet til en ørk og ligesom dens stjerner havde forladt den og var nedsunket på jorden for at udslukke deres flammer i den ureneste sump. Således var også Manon til mode, da hun efter hint optrin befandt sig alene på sit kammer. Hun bad inderligt til Gud, at han snart ville bortkalde hende fra jorden; men en sådan bøn opfyldes sjældent, så længe livet, som det var tilfældet her, endnu befinder sig i sin frodigste udvikling. I et andet øjeblik opstod der dog en tvivl i hendes sjæl om sandheden af Isaks beskyldninger, men ak! Hun hørte jo selv Theodor tilstå, at han havde været på de omtalte mistænkelige steder. Ikke des mindre rejste Manon sig efter nogen betænkning og ilede ud af døren for af Theodors egen mund at høre, om han kunne sige noget til sin undskyldning.

I det næste værelse mødte hun madame Wolfgang, der betragtede hende med et medlidende blik. "Min stakkels Manon!" sagde madame Wolfgang, "ja, ja, jeg har længe frygtet, at det ville ende således, for med hr. Theodor står det galt til, det mærkede jeg nok, skønt jeg måske ikke har sagt Dem så

meget derom som jeg burde, fordi jeg jo vidste, det ville gå Dem alt for nær til hjerte."

"Ved De noget, der kan undskylde eller bekræfte hans brøde, så sig det for himlens skyld!"

"Jeg ved kun, at han sværmer ude om natten, at han aldrig er i sin seng, når andre folk sover; jeg har også en nat – men det må de ikke fortælle videre – truffet Deres søster Veronica på hans værelse; hun sad inde i alkoven, hvor han ligger; det har jeg såmænd selv set, uagtet jeg lod som jeg intet mærkede og gik min vej."

"Veronica!" sagde Manon, og dødskulde fo'r igennem hendes bryst.

"Ja, ja, vi ved nu alle, af hvad slags Veronica er," svarede madame Wolfgang. Manon tav pludselig; for alle hendes livsånder gav et øjeblik efter for smerten, hendes brystmuskler trak sig krampagtigt sammen, så at hun i nogen tid ikke var i stand til at tale. "Tak, madame Wolfgang!" sagde hun endelig, "De har hævet min sidste tvivl; gå nu! Lad mig alene!"

"Ei, jomfru Manon! De ser så ulykkelig ud; skal jeg blive hos Dem? Eller skal jeg måske sende Felicitas til Dem? Hun sidder nede og græder over Dem, det stakkels barn, hun er næsten lige så bedrøvet som De selv."

"Nej, hils Felicitas mange gange fra mig, men lad mig nu være alene, lad tingen komme til mig, jeg trænger kun til ro! Gud velsigne Dem, madame Wolfgang! Tak for Deres deltagelse!"

"Deres fader har vist hr. Theodor på døren, han er her ikke mere."

"Nævn ham aldrig, madame Wolfgang! Jeg beder Dem, tal blot ikke mere om ham!"

"Ak, den stakkels Manon, hun elsker ham dog endnu mere, end hun selv tror," sagde madame Wolfgang ved sig selv, idet hun gik.

Da Manon igen var alene på sit kammer, stræbte hun at samle sine tanker og, om muligt, at udkaste en plan for fremtiden. Dette var imidlertid ikke let, for hun så kun undergang og fordærvelse, hvorhen hun vendte sig. Hvis hun blev, da var hun fortabt, hvis hun ville flygte, hvor skulle hun flygte hen? Hun skælvede ved at tænke på Victor, men hun følte dog en endnu større rædsel for Theodor. Således stod hun længe rådvild, endelig fattede hun sin beslutning. "Ja, jeg vil flygte til guldmageren," sagde hun, "jeg behøver ingen vejviser, for jeg ved nu selv, hvor han bor; den gamle mand elsker mig jo, han ved vel også, hvad smerten er, og måske hører han min bøn og bringer mig langt bort til et fristed, hvor jeg kan henleve mit sørgelige liv i ensomheden; ja, jeg vil flygte alene med ham, Theodor skal intet vide derom; jeg vil dog stræbe til gengæld at skaffe ham guld, så meget han forlanger; jeg selv fordrer intet guld, kun et sted, hvor jeg i stilhed kan hengræde mit liv, lad de andre da svælge i overflødighed!"

"Men vil jeg ikke træffe Theodor hos de Geer?" tænkte hun og blev tvivlsom stående. "Jeg må dog vove det," sagde hun endelig, "der er ingen anden redning; finder jeg Theodor hos guldmageren, flygter jeg igen eller fortæller den gamle alt, da vil han måske selv vide at forsvare og frelse mig."

Næppe havde hun fattet denne beslutning, førend hun ilsomt skred til at udføre den, for hvert øjeblik kunne Victor komme,

da blev det hende måske umuligt at flygte straks, og inden hun atter fandt lejlighed dertil, kunne de Geer være borte.

Da hun kom forbi sin faders værelse, stod hun et øjeblik stille; hun hørte den gamle Rosenfeld gå op og ned ad gulvet med stærke skridt, hendes hjerte var nærved at briste, og hendes mod nærved at forlade hende. Hun sank på sine knæ udenfor hans dør og bad Gud bevare hans dage og lovede sig selv, om muligt, aldrig ganske at afbryde forbindelsen med sin faders hus.

På trappen mødte hun Felicitas. "Farvel, min elskede veninde!" sagde hun, "jeg går blot et øjeblik udenfor byen til min moders grav." Felicitas kastede sig om hendes hals og græd højt. "Giv dig kun tilfreds!" sagde Manon med et vemodigt smil, "det bliver jo nok godt."

"Ak, hvem skulle have troet, at Theodor var så fordærvet," svarede hendes veninde.

"Vi tror det aldrig, Felicitas, førend vi erfarer det, vi stakkels børn! Vi kan aldrig se afgrunden, når den blot er bekranset med blomster, og hvor vi tror at skimte den højeste glans, der findes ofte den sorteste fordærvelse."

"Lad mig følge dig, Manon!"

"Ja, hvis vi var opdraget i min moders tro, da ville jeg selv bede dig om at følge mig, da ville vi flygte til et kloster og vente der, indtil en bedre verden åbnede sig for os; men nu går det ikke an, Felicitas, du må blive hos din moder."

"Du taler jo, ligesom du ville rejse langt bort, Manon."

"Hvem ved, om jeg ikke også snart rejser, jeg lever vel ikke meget længe; vil du da træde i mit sted, Felicitas, og aldrig

forlade min fader og pleje ham i hans alderdom og være ham en tro datter, når jeg er borte?"

"O! Du bliver jo endnu længe hos os."

"Men hvis jeg måtte gå bort, vil du da opfylde min bøn?"

"Ja," svarede Felicitas, mens to store tårestrømme rullede ned af hendes kinder.

"Det er godt," sagde Manon, "gå nu til din moder! Tak for dit trofaste venskab! Gå nu! Farvel!"

På gangen kom madame Wolfgangs vindspiller springende; den logrede venligt med halen og slikkede Manons hånd. Da den imidlertid mærkede, at hun ville gå ud og var vant til ved slige lejligheder at følge med, ville den også denne gang ledsage hende. Manon kunne næppe modstå den fristelse at tillade det, for dog på sin flugt at have en skabning med, som hun havde kendt i sit hjem. Ikke des mindre betvang hun denne lyst. "Nej," sagde hun, idet hun klappede den til afsked, "mine venner skal ikke savne dig for min skyld; du er kun et dyr, men du er dog tro, og troskab er et gode, som man ikke bør berøve nogen; den er alligevel sjælden nok i denne verden." Den lille hund bevogtede imidlertid enhver af hendes bevægelser og veg ikke fra hendes side; ja, da hun åbnede døren, stræbte den af alle kræfter at trænge sig ud tilligemed hende, men hun holdt den tilbage og sagde: "Nej, intet skal følge mig i min landflygtighed, uden mindet i min sjæl og min bitre sorg." Det trofaste dyr betragtede hende imidlertid med bedrøvede og udtryksfulde øjne, ligesom det anede, at hun forlod huset for bestandig. Men hun lukkede døren fast til og flygtede bort med et bristefærdigt hjerte, mens den lille vindspiller stod indenfor og skrabede på døren og med sin tuden forgæves søgte at kalde hende tilbage.

Syvende kapitel

En time efter solens nedgang forlod Theodor hr. von Freislebens gods og ilede til guldmagerens bolig; men denne gang havde han igen dvælet for længe, for husets folk var allerede til sengs, da han kom, og ingen hørte eller agtede på hans gentagne banken. Endelig vågnede en af naboerne, der sagde ham, at det ikke kunne nytte, om han bankede aldrig så længe, eftersom folkene sov i baggården og aldeles ikke kunne høre ham; han måtte derfor opsætte sit besøg til næste morgen. For ikke at spilde noget øjeblik, og for at undgå Isaks forfølgelse, blev Theodor i Neustadt den hele nat og gik ind i et nærliggende værtshus, hvor han lejede sig et værelse på nogle timer. Tidligt næste morgen, førend solen stod op, ilede han igen til guldmagerens bolig. Denne gang hørte man også hans banken, og porten blev straks oplukket. "Er ikke Deres navn Theodor Hirschberger?" spurgte den pige, der lukkede ham ind. "Jo," svarede han, "jeg ønsker at tale med den herre, der bor på eders kvistkammer."

"Han rejste bort i går med en fremmed jomfru, men han har efterladt en pakke til Dem." Theodor blegnede af skræk, da han hørte disse ord, for han begreb straks, hvem den fremmede jomfru var. Imidlertid bragte pigen en lille pakke med udskriften: "Til Theodor Hirschberger."

"Ved du, hvilken vej de rejste, så vær barmhjertig og underret mig derom!" råbte Theodor.

"Derom kan jeg ikke sige Dem det mindste," svarede pigen, "for ingen af os agtede derpå; den fremmede herre kendte vi ikke, han har aldrig været her i huset før, men han betalte

honnet og ordentligt og gav mig gode drikkepenge oven i købet; det er alt, hvad jeg ved om ham."

Efter disse ord gik hun; Theodor åbnede nu pakken, hvori fandtes tre ruller med guldpenge og en billet af følgende indhold:

"Jeg skal aldrig slå hånden af den, der frelste mig i farens stund; jeg skænker dig derfor halvdelen af de penge, jeg har med mig; om nogen tid skal jeg sende dig mere, og guld skal ikke mangle dig; men min søn kan du ikke være; for den, der har vist sig troløs mod min datter, har også vist sig troløs imod mig selv, og den, som hun ej ønsker at se, skal ikke dvæle under tag med mig; heller ikke agter jeg at betro min hemmelige kunst til en mand, hvis øje kan bedåres af en skamløs kvinde, og hvis tunge er vant til at tale i letfærdighedens nærværelse."

Theodor blev længe stående efter at have læst denne billet, ligesom han måtte betænke sig og ikke ret kunne fatte sin ulykke. Endelig betragtede han de tre guldruller og smilede bittert. "Hvad nød har jeg nu," sagde han, "nu bliver jeg jo snart en rig mand." Efter disse ord brast han i gråd. "Hvad kan dette guld nu hjælpe mig?" blev han ved, "om han skænker mig millioner, hvad kan de hjælpe mig? O, Manon, din kærlighed var ikke som min; for om hele verden havde beskyldt dig for noget uværdigt og slet, så havde jeg dog aldrig troet derpå."

Hans eneste håb var nu, at Manon dog omsider ville sende et par linjer til sit hjem for at trøste sin fader og sine efterladte venner. Han foresatte sig derfor at ile til madame Wolfgang og at fortælle hende, hvorledes alt var gået til, for omsider ved hendes hjælp at erfare noget om sin elskedes opholdssted. Men han havde næppe tilendebragt en tredjedel af vejen og var

endnu ikke kommet til Elbbroen, da han igen mødte Isak, der betragtede ham med opmærksomt blik. "Hvad vil du?" spurgte Theodor, "hvorfor forfølger du mig? Hvorfor finder jeg dig bestandig på mine veje?" Isak svarede intet, men vendte sig om for at gå. "Nej bliv!" råbte Theodor og standsede ham med magt, "hvorfor har du aflagt falsk vidnesbyrd imod mig? Hvad bragte dig til at beskylde mig for gerninger, som du ved, at jeg ikke har begået, ved hvilken beskyldning du har neddraget en større ulykke over mig, end din egennyttige, guldtørstige sjæl har evne til at begribe?"

"Har du ikke forrådt jomfru Veronica til sine slægtninge?" svarede Isak, "og har du ikke kaldt mig selv et hjerteløst dyr af en forskudt race? Men på et sligt uædelt dyr bider vist heller ingen tugt og ingen opdragelse; er det en hest, vil den lægge sine øren tilbage og bide dig eller sparke dig med hoven; er det en hund, da vil den forfølge dig op ad den lange gade med bjæffen og hyl, og når du vendte dig om, da løber den bort og viser dig sin nedhængende hale; men når du atter går, da kommer den igen, og den lader ikke af at forfølge dig, førend den har såret din hæl og sønderrevet dine klæder. Men det er lige meget, vil du betro mig, hvad du ved om guldmageren, da skal jeg ikke mere forfølge dig, men jeg skal bringe dig de efterretninger, du ønsker, jeg skal udspejde dine fjenders råd, du skal være min tunges herre, mine fødder skal være dine tjenere, og din munds ånde skal være den vind, der bestemmer min vej."

"Du kortsynede dåre!" udbrød Theodor, "vid, at guldmageren har været her, at jeg har talt med ham, og at du i går, hvis du havde anvendt større forsigtighed, måske ville have set mig gå

ind i hans bolig; men nu er han anden gang rejst fra denne by og kommer vel ikke så hurtig tilbage."

"Ve! Har han igen været i denne by?" råbte Isak.

"Hans fod har måske i går berørt den sten, hvorpå du i dag træder," svarede Theodor.

Da udstødte Isak en slags uartikuleret hyl. "Alle mine sanser er sløve," råbte han derefter, "jeg er mere forladt, end den flyvende fugl i ørkenen; for når et dyr omkommer der, da er gribbene straks til stede for at fortære det; øjeblikkelig flyver de sammen fra alle verdens hjørner og opfylder luften med deres skrig; men jeg er mere forladt end ørkenens grib; jeg kan intet se, jeg kan intet høre, jeg kan intet lugte; jeg er bestemt til ulykke, jeg er skabt til at bedrages, jeg er kommet til verden for at sørge, og min moder har født mig til fattigdom og elendighed." Dermed vendte han sig om og løb bort i fortvivlelse, men Theodor lo bittert ved sin fjendes sorg. "Også han føler stikket af smertens brod," sagde han, "jeg er da ikke den eneste bedrøvede." Men han skammede sig og forfærdedes over sig selv, da han havde udtalt disse ord; for han erindrede sig, at den hævngerrige Veronica engang i et bittert øjeblik havde sagt noget lignende.

Kort efter, da Theodor var kommet nær til Elben, så han en båd, der nærmede sig; ved nøjere betragtning opdagede han i floden et dødt legeme, der fulgte efter båden og med et tov var fastbundet dertil. Efter nogle øjeblikke landede båden ved Elbbroen, hvor en mængde mennesker havde samlet sig. Den døde blev nu taget op af vandet og lagt på en bærebør. "Igen en ulykkelig!" sagde Theodor halv højt, "der lader ikke til at være mangel på fortvivlelse i denne verden."

"Deri har De ret," svarede en mand, der stod ved hans side, "han er ikke den eneste, som det forbandede spillehus har styrtet i fordærvelse." Theodor skælv i sit inderste ved disse ord og kastede atter et blik på den døde, i hvis ligfarvede ansigt han nu troede at genkende trækkene af den mand, der engang havde ytret sin misfornøjelse med ham og Freisleben, fordi deres samtale forstyrrede hans spil.

"Hvem var han?" spurgte Theodor. "Hans navn var Sehfeld," svarede den anden, "han var handelsmand her i Dresden og stod sig engang temmelig godt og var en driftig mand, men tilbøjelighed til spil har ødelagt ham, og formodentlig har han i nat styrtet sig selv i vandet, for at ende sit fortvivlede liv." – Theodor trængte sig nu nærmere hen til liget og overbeviste sig om, at han ikke havde taget fejl, og at det virkelig var hin ulykkelige spillers legeme, der med blåt ansigt og brustne øjne lå udstrakt på båren. "Staldbroder i lidelser!" sagde Theodor, "også dig har hint afskyelige hus ødelagt; nu trænger du ikke mere til guld, lige så lidt som jeg, men vort liv og vor lykke har vi dog begge forspildt."

Imidlertid kom to mænd, der skulle bringe den døde bort. Theodor tillige med flere fulgte efter liget, der blev båret igennem mange gader, indtil endelig bærerne standsede foran et hus i et lille stræde. Da toget nærmede sig, styrtede en kone ud af huset, fulgt af en smuk lille dreng, der omtrent kunne være fem år gammel; det var den afdødes kone og hans eneste barn. Hun kastede sig med fortvivlelsens skrig over liget og omfavnede det, derpå tog bærerne det på deres skuldre og bar det opad trapperne. Konen fulgte grædende efter tilligemed den lille, der syntes at være ganske rolig og betragtede de

mange folk med forundring. Theodor gik også opad trapperne og trængte sig endog ind i det værelse, hvori liget blev sat. Nu trådte den lille dreng nærmere og betragtede nøje den afdøde. Pludselig brast han i gråd og sagde: "Nej, det er ikke min fader, det er ikke hans øjne." Moderen græd nu højt, men en af de omstående spurgte: "Hvorfor er det ikke din faders øjne, min dreng?"

"Nej," svarede drengen, "der er jo to hæslige skyer derover, og jeg kan ikke se de to smukke børn, der sidder deri, og som jeg så, hver gang han tog mig på sit skød og legede med mig."

Da Theodor hørte disse ord, løftede han den lille dreng op fra jorden og trykkede ham til sit bryst. "Du skal ikke mere være forladt," sagde han, "for jeg vil fra dette øjeblik af være din fader og dele alt, hvad jeg ejer, med dig." Derpå tog han en af de guldruller, som han nylig havde modtaget, og trykkede den i hånden på moderen, der var nær ved at kaste sig for hans fødder, da hun så alle de blanke guldstykker; ja førend han endnu kunne afværge det, trykkede hun et taknemmeligt kys på hans hånd. "Nej, lad kun være!" sagde han, "jeg måtte jo være et umenneske, hvis jeg havde evne til at hjælpe og ikke her hjalp; køb alt, hvad De behøver! Er der ikke penge nok, så skal jeg om nogen tid bringe Dem flere; den lille dreng skal jeg aldrig i mit liv forlade, og vær vis på, at hverken han eller De i fremtiden skal savne det nødvendige."

Dermed ilede han bort, mens moderens velsignelse og taknemmelige tårer fulgte ham; det forekom ham, ligesom denne handling havde væltet en sten fra hans bryst, og ligesom hans sorg derved var blevet mildere og lettere at bære. Han læste nu igen de Geers billet og fandt, at den ikke så ganske

berøvede ham alt håb, som han i begyndelsen troede; de Geer lovede dog i det mindste at vedligeholde en art af forbindelse med ham; denne forbindelse kunne måske til sidst lede til et gensyn, hvori det vel ikke ville falde vanskeligt at oplyse falskheden af Isaks beskyldninger. Han besluttede da, indtil dette lykkedes ham, at finde sig i skilsmissen fra Manon, ligesom i en prøvelse, der til sidst måtte få ende.

Noget efter mødte Theodor sin ven Freisleben. "Det er mig kært, at vi træffes," sagde denne, "jeg kommer fra Deres onkels hus, hvor der er stor sorg over Manons flugt, som måske ikke er Dem ubekendt. Rosenfeld selv er højst forbitret på Dem og påstår, at De er skyld i al hans ulykke; dog var jeg så heldig i det mindste til dels at overbevise madame Wolfgang om Deres uskyldighed, og hun har lovet med tiden at tale Deres sag. Kom nu imidlertid hjem til mig, hvor De i ro kan vente, til denne storm er forbi."

"Havde jeg blot ikke lånt Veronicas penge," sagde Theodor sukkende, "da ville denne ulykke næppe have truffet mig."

"Tak De Gud, at Deres elskede er borte," svarede hr. von Freisleben, "var hun blevet her, havde vel snart en meget større ulykke truffet Dem."

Ottende kapitel

Hvor stærk Theodor også var, så havde dog de heftige lidenskaber og det skuffede håb ikke været uden indflydelse på hans legeme, og uagtet han, så længe han var i bevægelse, havde spændkraft nok for ikke at overvældes af smerten, så fulgte dog slappelse efter; næppe havde han derfor været to dage i hr. von Freislebens hus, før en voldsom nervefeber indfandt sig. Ved denne sygdom, der vel egentlig var en lykke for Theodor, hjalp naturen ham over den første smertelige tilstand efter Manons flugt. I flere dage fantaserede han og vidste ikke af sig selv, lægen frygtede endog for hans liv; men endelig sejrede hans ungdomskraft, og han vendte langsomt tilbage til sundheden igen. I al denne tid sørgede Freisleben trolig for ham, han plejede ham som en broder og vågede selv tit om natten over ham, ja det lod virkelig til, at dette besynderlige menneske havde fattet stor godhed for Theodor, hvilket under disse omstændigheder kom denne vel tilpas.

Under sygdommens vildeste krise bildte Theodor sig ind, at de begivenheder, han i den sidste tid havde oplevet, ikke passede til den jordiske tilværelse, men at de hørte hjemme i en overnaturlig og eventyrlig verden. Veronica og Isak forekom ham som to onde gnomer, i hvis bryst intet menneskeligt hjerte slog, men som kun dreves af en dæmonisk lyst til at leve i gulddynger, som de var vant til at samle i deres liv under jorden. De Geer forekom ham som en mægtig troldmand, der før havde taget ham og Manon i sin beskyttelse, men hvis gunst han nu ved sin egen ubesindighed havde forspildt og kun efter en lang prøvelse kunne vinde tilbage.

En anden gang troede han at se Rosenfelds afdøde hustru sidde i et kammer med to børn på skødet, hvilke hun dog efter kort tids forløb lagde på gulvet for selv at betragte en digel, hvori der blev tilberedt guld. Nu kom Isak Amschel ind, uden at hun mærkede det, og ombyttede det ene barn; han ville også have ombyttet det andet, men pludselig stod de Geer foran det, stødte ham tilbage, tog barnet i sin arm og gik bort dermed. Det forbyttede barn tiltog hurtigt i størrelse; inden nogle minutter var det ganske voksent, og Theodor så, at det havde Veronicas træk. Imidlertid var moderen forsvunden, og på hendes; plads sad nu Rosenfeld, men han var faldet i en dyb søvn, og ved hans side lå en hel mængde penge opdyngede. Da greb Veronica en skarp kniv, nærmede sig til sin sovende fader og stødte den i hans ryg, hvorpå Isak kom ind igen; de samlede begge pengene sammen og forsvandt derpå som to sorte tågeskyer i luften. Kort efter befandt Theodor sig på et andet sted, hvor en stor flod krummede sig gennem en dejlig dal og ofte skjulte sig bag høje buske. Drevet af en ubestemt længsel vandrede han nu langs ad flodbredden, indtil han kom til et hus, som han ikke før havde bemærket, fordi det lå omgivet af træer. Pludselig trådte Manon ud af huset og vinkede til ham; han ilede da til og omfavnede hende heftigt, men hun smilede venligt og pegede opad mod himlen; her så han Manons moder, der svævede over deres hoveder; hendes udseende var skønnere og ædlere, end da han så hende forrige gang, og hun holdt en mand i hånden, der på engang lignede både Rosenfeld og de Geer, så at Theodor ikke var i stand til at sige, hvem af dem det var.

Da Theodor havde vundet sin sundhed igen, søgte hr. von Freisleben på flere måder at adsprede ham. Han red ofte ud med ham og viste ham de forskellige indretninger på sit gods. Theodor havde også adgang til sin vens bibliotek, der vel ikke var stort, men hvori der dog blandt andet fandtes flere gode politiske og historiske skrifter af den ældre litteratur. Blandt disse bar især Thucydides, Plutarch og Tacitus præget af en gentagen læsning. Af poesi og filosofi fandtes aldeles intet. De nyere værker i denne bogsamling var desuden sjældent fuldstændige; ofte manglede således første del af en bog, mens den anden var til stede, og omvendt. Da Theodor spurgte sin ven om årsagen dertil, svarede han: "Jeg har sat mig for i mit bibliotek ikke at tåle nogen unyttig baglast, men alene hvad jeg, med hensyn til mit eget øjemed, anser for vigtigt og nødvendigt, og det er sjældent, at jeg hos en moderne forfatter har fundet mere end et eller to bind, som jeg tror oftere at kunne læse med nytte; det øvrige plejer jeg da, når jeg engang har løbet det igennem, at kaste bort; ofte ønskede jeg endnu at gå videre og at rive alle bladene ud af en bog på et par nær, og der gives berømte bøger, hvoraf jeg knap begærer at optage to linjer i mit bibliotek."

"Men hvad kan det skade Dem, at bøgerne findes fuldstændige i Deres samling, selv om De ikke læser dem?"

"Jeg ville da måske dog undertiden lade mig forlede til at læse dem, men unyttig læsning er netop en af hovedårsagerne til den slappelse, der hersker i vor tid."

"Mod de ældre skrifter er De mindre ubarmhjertig."

"Ja, de gamles skrifter er som oftest huggede af ét stykke; dem må man da enten beholde som de er, eller aldeles forkaste

dem."

"Dog ser jeg, at De også har indstreget enkelte steder i disse skrifter."

"Det er ikke sket, fordi disse steder er de bedste, men fordi de passer til vor tid; af den grund har jeg især understreget en del af Tacitus, som De ser."

"Passer Tacitus da til vor tid?" spurgte Theodor forundret.

"Ja, i flere henseender passer han," svarede hr. von Freisleben, "således omtaler Tacitus fyrster, der lod sig kalde store, der fik navn af fædrelandets fædre, ja blev regnede blandt gudernes tal, mens de beherskedes af maitresser og slaver; fyrster, der begik de største uretfærdigheder og grusomheder, blot fordi de ikke ville forstyrres i en hoffest; han omtaler en adel og et folk, der slikkede støvet af deres herrers fødder, han anfører taler, hvori prægtigtklingende ord blev misbrugt til den usleste smiger; men alt dette sker jo også midt iblandt os ved vort eget fordærvede hof."

Meget ofte ytrede hr. von Freisleben slige paradokser, men lige så ofte lyste gennem hans ord en kraftig sjæl, der med iver sysselsatte sig med sine brødres vel, og bevægedes dybt ved menneskehedens ulykke. Kærlighed syntes derimod at være ham fremmed, og, i følge enkelte spottende udladelser, kunne man fristes til at tro, at han kun betragtede den som en tidsfordriv for ørkesløse børn. Så meget desto mere forundredes Theodor, da han engang overraskede sin ven, mens denne holdt et kvindeligt portræt i hånden, som han betragtede med vemod. næppe så han imidlertid Theodor, før han lagde billedet hen og tvang sig til et smil. "De ser, at De ikke er den eneste," sagde han, "der sværmer for en kvinde; jeg har også

mine øjeblikke, hvori jeg kan være svag nok, imidlertid varer min svaghed ikke ret længe."

"Altså har også De en gang været forelsket?"

"Hvem har ikke engang været forelsket?" svarede hr. von Freisleben, "kærlighed er en børnesygdom ligesom kopperne. Nogle dør deraf, enkelte bliver vanskabte derved, andre beholder større eller mindre ar derefter, på andre kan man slet ikke mærke, at De har haft sygdommen."

"Til hvilken af de fire klasser regner De Dem selv, Freisleben?"

"Til den tredje; nogle ar er blevet tilbage, det er det hele."

"Er Deres elskede død?"

"Ja, død," sagde han med pludselig alvor, "på samme måde, som de fleste kvinder dør i vore dage. Jeg elskede hende ret af hjertens grund, således som man elsker, når man er tyve år gammel, jeg var elsket igen, vi tilsvor hinanden evig troskab, jeg måtte rejse bort et år; da jeg kom tilbage, havde min elskerinde glemt sine løfter i kongens arme; se, det er den hele historie, der for resten, som jeg gerne vil tilstå, ikke udmærker sig ved nogen synderlig originalitet; den er tværtimod en af de almindeligste hverdagsbegivenheder i dette land."

"Deraf udspringer da vel Deres had til de fornemme og til vort letsindige hof?"

"Deraf og af mange andre årsager."

"Den gang var De vel meget bedrøvet, Freisleben?"

"Naturligvis! Næsten enhver fugl synger jo i vemodige toner, når den er forelsket; den synger da en gammel sang, som den selv måske anser for ny, men som tidligere slægter allerede har sunget i århundreder før dens fødsel, ja som er gentaget hver sommer fra skabningens begyndelse til den dag i dag."

"Det er jo netop de gamle sange, der trænger dybest til hjerte," sagde Theodor.

"Vær blot lidt opmærksommere på Deres brødres kummer," svarede Freisleben, "da vil De snart indse, at Deres egen sorg, hvor meget den end går Dem til hjerte, næppe er en dråbe i smertens uendelige hav."

Hr. von Freisleben var, som vi har set, meget tilbøjelig til at hjælpe andre, men også hans velgerninger bar, i det mindste med hensyn til hans tid, et ejendommeligt præg. "Hvad nytter det," sagde han, "at bortkaste sine gaver til voksne mennesker? Dem kan man dog kun, når det går heldigst til, skaffe et kummerligt udkomme, men heller ikke mere; de ældre er nu engang dyppede i livets vande og forandrer vanskelig den farve, de deri har antaget; ingen almisse kan forvandle dovenskab til flid eller forbedre den usædelige eller skænke den letsindige fasthed og den sløve viljekraft. De ældre kan vi da vanskeligt støbe i en ny form; men på børn og ynglinge er vi endnu i stand til at virke; dem kunne vi ikke blot række den nødvendige føde, men vi kunne også forædle deres sæder, vi kunne vænne dem til orden og flid, vi kunne skænke dem lyst og færdighed til arbejde. Den, der vil gavne mennesket, må gå i hytter og på landeveje og samle de umyndige og løskøbe den elendiges barn fra den fordærvede moders bryst; for de gamle folder kan vanskelig udglattes, men en ny dragt kan jeg folde, som jeg vil. – Var jeg fyrste," plejede han at sige, "da ville jeg anvende al min omhu på den unge slægt, den ville jeg frem for alt stræbe at frelse, ja, hvis det ikke kunne være andet, ville jeg opgive de gamle for de unges skyld, ligesom man i en ildebrand opgiver de huse, der brænder, for at redde dem, der endnu ikke er

antændt. Alle de, der har virket mægtigt på jorden, fulgte uvilkårligt disse grundsætninger; de virkede kun lidet på mænd og intet på udlevede oldinge, ja de fandt hos disse meget oftere modsigelse end bistand; men de udkastede deres ord og deres dåd til den kommende slægt, til de opblomstrende ynglinge, ligesom frø, der bør udkastes om våren, hvis det skal vokse og bære frugt i den sildige høst."

I overensstemmelse med disse grundsætninger havde Freisleben udkastet sin plan; han gik virkelig i alle hytter, han var opmærksom på alle forbivandrende betlere, og hvor han fandt et ulykkeligt barn, som det var muligt at løskøbe af forkastelige forældres hænder, der løskøbte han det også. Af slige børn havde han allerede samlet mange, der opdroges under hans eget tilsyn og blev vant til streng orden og til flid. En del af undervisningen påtog han sig selv, en del besørgede nu Theodor, mens duelige landmænd lærte børnene at arbejde i marken.

En dag så Theodor flere vogne, der nærmede sig til hr. von Freislebens hus. Kort efter styrtede en tjener ind og berettede, at kongen var der for at se indretningerne på godset, og at han allerede var steget ned af sin vogn. Theodor ilede ud i haven, hvor Freisleben befandt sig, for at underrette ham om monarkens ankomst. Men førend Theodor endnu havde udført sit ærinde, trådte et glimrende selskab ind i haven, og en anselig, kraftigt bygget mand med et godmodigt ansigt nærmede sig til Freisleben; denne mand var kongen selv; han gik med temmelig vanskelighed og støttede sig på to af sine hoffolk. Uagtet hr. von Freisleben just ikke var klædt i galladragt og netop stod i begreb med at uddele befalinger til sine folk, ja

uagtet han just i dette øjeblik selv havde grebet en spade, for at give dem de nødvendige anvisninger, så røbede han dog ikke mindste spor af forlegenhed; tværtimod satte han spaden ganske roligt hen, og da han med et smil bøjede sit hoved for monarken, så det ud, ligesom han alene smilede af ironi over sin egen ydmyghed. "God dag, Freisleben!" sagde kongen, "det går os med Dem, som det gik Mahomed med bjerget; han befalede det at komme til ham, men da det ikke rørte sig af stedet, sagde han: "Velan, har du ikke lyst at komme til mig, da skal jeg komme til dig; på den måde nærmer vi os dog til hinanden."

"Hos mig er ikke meget," sagde hr. von Freisleben, "der fortjener at vække Deres Majestæts opmærksomhed."

"Vi hører, at De understøtter de nødlidende, Freisleben, derfor bør vi takke Dem; for De tager således noget af byrden bort fra vore skuldre og betaler en del af den gæld, vi burde betale til vore undersåtter. Vis mig Deres opdragelsesanstalt." Freisleben førte nu kongen ind i den sidebygning, han havde indrømmet sine lærlinge, og viste ham, hvad der var at se, og udviklede sin fremgangsmåde for ham. Kongen lod til at være meget fornøjet dermed. "I sandhed! Jeg er i Deres gæld for denne indretning," sagde han, idet han lagde hånden på hr. von Freislebens skulder, "og jeg skal ikke glemme at betale Dem. De må indfinde Dem ved mit hof undertiden, hører De, jeg ønsker at se Dem der." Freisleben bukkede tavs.

Theodor bemærkede for resten både grevinde Orselska og Victor i kongens følge, men ingen af dem syntes at kende ham; kongen derimod lagde mærke til ham og spurgte, hvem den

unge mand var. "Det er en af mine fortroligste venner, Deres Majestæt, og en af hine børns lærere."

"Det er to gode anbefalinger," sagde kongen og betragtede Theodor. "Er han syg?" blev kongen ved, "han ser så bleg ud."

"Han har længe været syg, Deres Majestæt, og har desuden lidt et smerteligt tab; et menneskehjerte er ikke stort, men en verden af sorger kan finde plads deri."

"Meget sandt, Freisleben, vi må. tale oftere sammen; for enhver udmærket mand og for enhver skøn kvinde skal der stedse findes plads ved mit hof," lagde han til, mens han venligt betragtede sin datter. Derpå hilste han og forføjede sig, understøttet af sine to hofmænd, og ledsaget af hr. von Freisleben og af sit følge, tilbage til sin vogn igen.

"Kongen var jo særdeles nådig imod Dem," sagde Theodor, da vognene var borte.

"Ja, for ti år siden ville denne nåde sikkert have smigret mig," svarede Freisleben.

"Idet mindste finder De vanskeligt i Deres Tacitus en kejser, der ligner denne milde, godmodige fyrste."

"Trods al hans mildhed sker dog lige så ubarmhjertige ting under ham som under de værste," sagde Freisleben; "dog er han ikke så slem som flerheden af dem, der var i hans følge, og han ligner således visse insekter, hvis egentlige gift ikke sidder i hovedet, men i halen."

Niende kapitel

Da Theodor allerede i flere måneder havde opholdt sig hos hr. von Freisleben, overraskedes han en dag ved den gamle Rosenfelds besøg. Rosenfeld så meget nedslået ud og syntes at være blevet flere år ældre i den tid, Theodor ikke havde set ham. "God dag, Theodor!" sagde han, "hvorledes går det dig?"

"God dag, onkel Rosenfeld! Det glæder mig, at du kommer her; deraf slutter jeg, at du ikke længere er så vred på mig."

"Ved du, at Veronica også har forladt mit hus, og at jeg gamle mand nu er ganske barnløs?"

"Nej, onkel! Det vidste jeg ikke."

"Ak, gid hun var død!" sagde han, "gid hun lå i den sorte jord! Gid jeg selv havde foldet hendes hænder over hendes bryst og lagt den jomfruelige krans på hendes kiste! Men desværre, det formår jeg nu aldrig, så lykkelig bliver jeg aldrig; har du ikke hørt, hvad hun er blevet til?"

"Ak, jeg kan begribe det, arme, ulykkelige onkel!"

"Ja ja, skam og skændsel lader sig ikke skjule, og rygtet har tusinde tunger, når det fortæller det onde. Før løftede jeg mit hoved kækt op i enhver forsamling, men nu går jeg aldrig mere nogen aften på værtshuset for at høre nyt; for jeg frygter for, at jeg skal høre min egen skam, og at man skal driver spot med mig. – Ja, forbandet være hun!" sagde han, og en pludselig rødme opsteg i hans indfaldne kinder, "for hun har dynget skændsel på mine grå hår. Gid en faders fortvivlelse må tynge på hendes hjerte og forskrække hende midt i hendes vellyster, midt i hendes rigdomme, midt i al den falske glans, der omgiver hende! Gid mit ansigt må stå truende for hende i

spejlet, hver gang hun tænker at skue sine falske yndigheder deri! Gid min sorte kiste, når hun har dræbt mig, må stå foran hendes leje hver nat! Gid mit blege billede må stige frem deraf og forskrække hende, så hun farer op med ængstelse og derpå forgæves søger ro under sine kostbare tæpper! Og når vi engang mødes hisset, lad hende da lægge sit guld og sine ædelstene i den store vægtskål, hvori vore synder vejes, så vil jeg lægge min centnertunge forbandelse i den anden skål, ja en faders forbandelse skal ligge deri, som hendes skamløshed har dræbt, og vi vil se, hvilken skål der skal synke."

"O, tal ikke sådan, onkel! Du er for god, til at slige ord skal udgå af din mund."

"Ak, Theodor! Hidindtil har ingen Rosenfeld dækket sig med skændsel, hun er den første, den allerførste, og dog var hun engang min højeste glæde; allerede da hun var et barn, viste jeg hende til fremmede, og hendes skønhed var en husvalelse for min sjæl; og da hun blev ældre og trådte frem ved sin søsters side, og da enhver, der mødte dem, vendte sig om for at se de dejlige piger, da bevægede mit hjerte sig med stolthed; ingen fader elskede sine børn højere end jeg, ak, men nu er min stolthed knækket, og jeg må forbande hendes skønhed; ja gid sygdom måtte vanskabe den! Gid vellyst og gerrighed, hvoraf hun er sammensat, ville præge sig i hendes åsyn, for at enhver, der så hende, måtte vende sig bort med væmmelse, for at de forbigående måtte spytte på det sted, hvor hendes fod træder, for at hun måtte blive verden en afsky, ligesom hun allerede er det for himlens engle!"

"Fat dig, onkel!" sagde Theodor, "hun er jo ikke din eneste datter; du har jo endnu en, der ikke stedse vil forlade dig, der

engang vil vende tilbage og trøste dig over al din ulykke."

"Ja," svarede Rosenfeld, "hun handlede vel i at gå, og når jeg blot vidste, om hun havde det godt, ville jeg ikke sørge over hende; hun handlede vel i at gå, for jeg var den gang betaget af forfængelighed og ville bortkaste hende til en af dette hof, hvor al skændsel har sit sæde. Gud ved, hvad hun havde været nu, hvis hun ikke var flygtet, og jeg skal velsigne hende derfor på mit dødsleje; for Victor var hende ikke værd; han var netop en af dem, der viste Veronica vej til al slethed."

"Hvoraf ved du det, onkel?"

"Hun, hvis navn jeg næppe mere gider nævne, har jo i sin frækhed fortalt det; for hun lægger ingen dølgsmål på sin vanære, hun er uden skam, ligesom de, der allerede for længst har været vant til det onde; men jeg gamle mand bejlede selv til min undergang og bildte mig ind at se lykken, hvor der kun findes kalkede grave og fordærvelse; derfor er nu al denne jammer kommet over mig, og jeg står ganske forladt i min alderdom."

"Men madame Wolfgang og Felicitas har jo dog endnu ikke forladt dig."

"Nej, Felicitas er min eneste trøst, når jeg ser hendes åsyn, er det ligesom jeg så Manon selv; men ak! af min egen familie har jeg ikke en eneste om mig; derfor kommer jeg til dig, Theodor i du er jo dog min søsters søn, og jeg vil gerne bede dig at tilgive mig, for jeg var for hidsig imod dig. Dine synder var små imod de andres, og efter madame Wolfgangs fortælling har desuden den nederdrægtige Isak bagvasket dig; derfor ønsker jeg at høre, om du ikke vil vende tilbage til din gamle morbroder? Om du ikke vil blive hos mig i den korte tid, jeg har igen? Om du

ikke vil trykke mine øjne til og være til stede, når de sænker min kiste ned i graven, og når jorden lukker sig over mig? Hvis du vil det, så kom hjem med mig, og vi skal leve forsonlige med hinanden, ja vi skal ofte tale sammen om Manon, indtil døden kommer og henter mig."

"Jeg følger dig gerne," sagde Theodor, "tillad mig blot først at tage afsked med den brave hr. von Freisleben og at takke ham for al hans venlighed."

"Vel, Theodor, du har et godt og forsonligt hjerte; for resten vil det ikke vare længe med mig, for fra den time, da jeg så den skamløse Veronica i al sin pragt kørende forbi mit hus – ja, hun gjorde ikke engang nogen omvej for at undgå mig, og hun rødmede knap ved at se mig – fra den time føler jeg noget i mit bryst, der siger mig, at jeg ikke har ret lang tid tilbage."

Theodor vendte nu hjem til Rosenfelds hus, hvor han blev venligt modtaget, men alt var her så forandret, at han næppe kunne kende det igen. Møblerne stod rigtignok på deres gamle pladser, Rosenfeld syslede i sit laboratorium og i sit møntkabinet, madame Wolfgang gik overalt omkring og passede på og klirrede med sit nøgleknippe ligesom før; men det forekom dog Theodor, som om han var vendt tilbage til en egn, i hvilken han vel før havde boet og levet lykkeligt, men hvori de skønneste planter nu ikke længere kunne blomstre, fordi himmelegnen havde skiftet natur, fordi solen havde skjult sig bag skyer, og fordi luften var blevet tung som i en begravelseshvælving.

Da Theodor kom tilbage til sin onkel, fik han ikke sit gamle værelse igen; dette havde Rosenfeld selv taget i besiddelse og syntes nu slet ikke at føle nogen modbydelighed eller frygt for

at opholde sig deri. Engang bad han endog sin søstersøn om igen at fortælle den mærkværdige drøm, han engang havde haft i dette værelse. Den gamle nikkede flere gange venligt med hovedet under fortællingen og så på samme tid meget hemmelighedsfuld ud. "Erindrer du ikke det navn, som genfærdet råbte til dig?" spurgte han endelig.

"Nej," svarede Theodor,

"Så vil jeg betro dig det," sagde Rosenfeld, "det var Manons navn, ikke sandt?" Theodor forundrede sig højligt ved disse ord; for han troede virkelig i hin nat at have hørt Manons navn på drømmebilledets læber, men han havde ikke fundet for godt at omtale denne omstændighed til nogen. "Ja, ja," vedblev Rosenfeld, "jeg har også undertiden haft underlige drømme i det værelse, og det kan vel være, at de ofte indvirker på vore tanker og står os allernærmest, som vi tror allerlængst borte."

Rosenfeld var også i den senere tid blevet mildere end før og havde næsten ganske aflagt sin forrige hidsighed; men det, som allermest satte Theodor i forundring, var, at hans onkel engang af sig selv talte til ham om guldmageren. Theodor måtte fortælle ham alt, hvad han vidste om denne, ja Rosenfeld forbitredes ikke engang, da han erfarede, at Manon rimeligvis opholdt sig hos denne hans gamle modstander. "Er du endnu vis på," sagde han, "at de Geer virkelig forstår den kunst, som han giver sig ud for at forstå?"

"Jeg er så vis derpå som på mit eget liv," svarede Theodor, "jeg gav alt for nøje agt på hans forsøg, til at jeg kan tvivle om hans kunst."

"Ja, ja, jeg vil ikke mere stride derom," sagde Rosenfeld, "der gives måske meget sandt, som jeg i min egensindighed har

foragtet; jeg må også tilstå, at de Geer, selv i sin ungdom, aldrig manglede penge; jeg ønskede kun, at jeg endnu engang før min død måtte være vidne til et af hans forsøg." – Mere talte han ikke om guldmageren denne gang; imidlertid bemærkede Theodor, at Rosenfeld oftere, når han blev overrasket i sit værelse, søgte at skjule en bog, hvori han læste, og hvori Theodor med forbavselse genkendte et af de alkymistiske skrifter, der havde tilhørt ham selv, ja engang traf han endog sin onkel, mens denne foretog en kemisk operation med hint skrift i hånden; han sad da foran ilden næsten i samme stilling, hvori Theodor selv så mangen nat havde siddet, og denne kunne ikke længere tvivle på, at Rosenfeld med hensyn til guldmagerkunsten anden gang havde skiftet mening og fra en ivrig vantro igen var blevet forvandlet til en troende.

Da Theodor fortalte dette til madame Wolfgang, svarede hun: "Ja, han er blevet et ganske andet menneske, derfor lever han heller ikke længe, det kan De tro." Theodor fæstede imidlertid ingen lid til disse ord, for han havde selv i Rosenfelds lykkelige dage bemærket, at denne gik let over fra en yderlighed til en anden; heller ikke var denne overgang fra tvivl til tro i mindste måde forbunden med den åndssvaghed, der plejer at ledsage den del af oldingealderen, i hvilken naturen ligesom forsøger forfra at begynde livets kreds, uden i forvejen at have forfrisket sig i dødens Lethestrøm.

Som en yndig rosenknop i en klosterhave stod Felicitas i dette hus; hendes skønhed udfoldede sig hver dag mere, og uagtet hendes åsyn endnu bevarede sit barnlige præg, så lignede hun dog i skabning en fuldkommen udviklet jomfru. Hun viste sig i øvrigt meget tilbageholden mod Theodor og

syntes at være den eneste i huset, der endnu havde nogen mistillid til ham.

Theodor vedblev fremdeles at understøtte den lille dreng, som han havde udrevet af elendighed; ja han skænkede moderen så mange penge, at den stakkels enke derved igen blev i stand til at begynde en lille handel, hvorved hun ikke blot vandt det nødvendige, men endog lidt efter lidt kom i en art af velstand. Theodor besøgte hende ofte, og det var ham en kær adspredelse at underholde sig med den smukke lille dreng og at se moderens tilfredshed; for lige så sørgeligt som det er at betragte et hus, hvori livet lidt efter lidt falmer og forgår, lige så glædeligt er det også at mærke, hvordan det lidt efter lidt fremblomstrer ved stræbsomhed og flid, hvordan følelsen af den tiltagende velstand, ligesom i forårsvarmen, fremlokker mangfoldige spirer, og hvordan håb, munterhed og driftighed bestandig tiltager ved hinandens side.

Tiende kapitel

Den tungsindighed, hvoraf Rosenfeld var betagen, og den ærgrelse, han følte over Veronicas opførsel, havde allerede længe gnavet på hans levetråd; ja til sidst blev han virkelig syg, og uagtet lægen erklærede, at hans tilstand aldeles ikke var farlig, troede han dog selv, at han snart skulle dø, hvorfor også Theodor, madame Wolfgang og Felicitas hver nat skiftedes til at våge over ham.

"Hvad der mest går mig til hjerte," sagde han engang, "er, at jeg ikke skal se min elskede Manon, inden jeg dør."

"De skal vist se hende, hun vil sikkert komme, men ti blot stille dermed!" svarede Felicitas, der denne gang var alene i værelset med ham. "Ved du, hvor hun er, barn?" spurgte han og rejste sig med heftighed.

"For himlens skyld, vær stille! Det er af stor vigtighed, at ingen mærker hendes komme; men jeg håber ganske vist snart at føre hende til Dem."

"Kan vi vente hende hertil, da være Gud i himlen priset derfor; men hvorfor må jeg ikke tale derom?"

"Fordi det er hendes ønske og bøn, fordi hun stedse må frygte for Victors efterstræbelser, og fordi Theodor ikke er hende værd."

"Theodor er en brav ung mand, der er hende langt mere værd end den fornemste herre ved hoffet," svarede den gamle.

"Han har sikkert mange gode egenskaber, men Manon fortjener han ikke, og når Deres datter ikke ønsker at forenes med ham, så vil De vist ikke tvinge hende dertil."

"Nej, det forbyde Gud, at jeg oftere skulle forsøge derpå! Hun skal have frit valg."

"Vil De da også fortie hendes besøg hos Dem?"

"Når hun ønsker det, ja, i himlens navn! Og når jeg blot ser hende endnu engang i dette liv, da vil jeg være fornøjet, og da må Herren lade mig fare hen i fred, hvilket øjeblik det skal være."

Uagtet Manon havde brudt al forbindelse med Theodor, så kunne hun dog ikke udholde ganske at undvære efterretninger fra sit hjem; hun overtalte derfor de Geer til i nogen tid at opslå sin bolig i Hamborg, hvorfra hun med hans tilladelse skrev til Felicitas, på hvis tavshed og forsigtighed hun var fuldkommen sikker, og underrettede hende om sin hele stilling og om hvor vigtigt det var, at ingen anede de Geers opholdssted. Ved et sikkert bud, hvis tjeneste guldmageren allerede før havde benyttet, modtog hun undertiden fra Felicitas efterretninger om sin faders tilstand, og da denne bestandig blev betænkeligere, rejste hun endelig, med de Geers samtykke, og ledsaget af ham, i nogle dage til Dresden, for at hun i det mindste engang endnu kunne se sin fader og modtage hans velsignelse.

En nat, da de øvrige var til sengs, og da Felicitas alene vågede hos Rosenfeld, trådte Manon uformodentlig ind i værelset. "Jeg har hørt, at du er syg, min elskede fader!" sagde hun; "jeg har foretaget en lang rejse blot for at se dig et øjeblik, for at bede om din tilgivelse, og for at sige dig, at mine tanker aldrig har forladt dig, uagtet jeg havde min bolig i en fjern og fremmed stad."

"Gud velsigne dig, min datter!" sagde Rosenfeld, i det han rejste sig op og trykkede hende til sit bryst, "det tænkte jeg vel, at min Manon ikke ganske havde glemt sin fader, og at hun engang ville komme igen, for at trøste mig i min dødsstund."

"O, du vil sikkert ikke dø endnu, du er jo kraftig og kan leve i mange år."

"Ak, din søsters opførsel har givet mig mit dødssår, da jeg så hende i hendes skændselfulde pragt, for hvilken hun har solgt sin sjæl, fremskridende i alle sine smykker og i sin herlighed, og da hun kastede sit frække øje på mig, uden igen at slå det til jorden med skam, og uden at vride sine hænder over, at hun var blevet til, hvad hun er: Da følte jeg et dolkestik i mit bryst, da følte jeg et sår i mit inderste, der aldrig vil læges, førend døden lægger sin hånd på mit hjerte og lukker mit øje for hendes skændsel."

"O, jeg ulykkelige! Måske har også min flugt bidraget til din sygdom; er det så, da vil jeg aldrig have en rolig time mere på jorden."

"Gud velsigne dig, min datter! Du har aldrig lagt mig noget i vejen; ja du var et godt barn, lige fra den tid, du var lille, og du havde ret i at undfly fordærvelsen, for jeg, gamle mand, syndede hårdt imod dig; ja du havde ret i at forlade din uforstandige fader, der ville sælge dig for glans og fornemhed."

"Fader, kender du den, der modtog mig, da jeg intet ejede? Kender du den, der har været mig i dit sted, og som jeg næst efter dig skylder mest på jorden?"

"Jeg kender ham; han har sanket gloende kul på mit hoved; for han er den, jeg mest af alle har hadet, og den eneste, jeg på denne jord har forfulgt; men jeg indser nu, at jeg var bedåret af

egensind og fordom, og at jeg har handlet hårdt og ubilligt imod ham."

"Gud være lovet for de ord, du der siger! For denne de Geer, som du anså for en bedrager, og som måtte flygte lig en forbryder over jorden, er en virkelig indviet i den sjældne kunst, som verden begynder at forkaste som umulig, men hvorpå jeg allerede har set mange prøver."

"Er det virkelig sandt, hvad du siger, som jeg næppe mere kan betvivle, da ønsker jeg, at de Geer vil værdige mig et besøg og vise mig endnu en prøve på sin kunst, for at jeg før min død med egne øjne kan overbevise mig om min vildfarelse."

"Ak, han kommer ikke til dig, mistillid er blevet hans anden natur; ja han er blevet ligesom en af de dværge, om hvem der fortælles, at de bor i jordens indvolde og kun vover sig frem om natten og skælver for solens stråler."

"Men nu er det jo nat, og jeg lover helligt ej at forråde ham."

"Tilgiv, at jeg mindede dig herom, min fader; men du har to gange svigtet ham, derfor frygter han dig bestandig og vil næppe fæste lid til dine løfter."

Felicitas vågede i denne tid næsten hver nat hos Rosenfeld, de øvrige måtte efter hans ønske allerede tidligt om aftenen forlade ham; derved fik Manon lejlighed til at besøge ham flere gange, og hendes gensyn virkede så fordelagtigt på ham, at han endog efter nogle dage igen kunne forlade sengen. Ja en nat, da Manon igen besøgte sin fader, fandt hun ham fuldkommen påklædt. "Kom, min datter!" sagde han, "jeg vil følge dig til de Geer. Da han ikke vil komme til mig, må jeg besøge ham; jeg kan ikke dø roligt, hvis jeg ikke ser ham og takker ham for den godhed, han har vist dig."

"For himlens skyld!" sagde Manon, "hvad tænker du på? Hvordan vil du kunne gå den vej midt i den mørke nat?"

"Jeg er fuldkommen rask, siger jeg dig; denne gang vil aldeles ikke skade mig."

"Min plejefader vil forskrækkes vid din ankomst, og jeg bør dog i det mindste skåne ham for skræk."

"Så sandt jeg lever, du skal ikke hindre denne beslutning, for min samvittighed lader mig ingen ro, førend jeg har bedt ham om tilgivelse for min uret; derfor vil jeg se ham, jeg vil tale med ham, og du må finde dig deri, hvis du ikke ønsker, at samvittighedsnag skal forbitre mine sidste timer på jorden."

"O, tal ikke således!" råbte Manon, "jeg vil jo gerne finde mig i, hvad du forlanger." Derpå stod hun et øjeblik tvivlrådig, endelig sagde hun: "Da det ikke kan være andet, må din vilje ske, men tillad mig dog først at underrette de Geer om dit forsæt; måske overvinder han da sin frygt og kommer selv til dig."

"Gå da, min datter!" sagde Rosenfeld, "jeg skal vente dig her; for jeg håber dog, at du ikke tænker på at bedrage mig."

"Så sandt jeg lever, enten skal de Geer komme til dig, eller du skal være hos ham inden en times ende."

Inden en times forløb kom atter Manon tilbage. "De Geer er ængstelig," sagde hun, "for han tror i går at have opdaget spejdere under sine vinduer; vil du se ham, må du komme med mig, der er intet andet for; men du skal i det mindste ikke udsætte dig for den kolde natteluft; jeg har skaffet en vogn, der skal føre dig til ham."

Rosenfeld var straks beredt, og inden kort tid stod han allerede i de Geers værelse. "I vil dog ikke igen forråde mig,

Rosenfeld?" sagde de Geer, da han så ham.

"Nej, visselig ikke," svarede Rosenfeld.

"Det ville også være grusomt, for jeg har aldrig tilføjet eder noget ondt."

"Jeg måtte jo være det falskeste og utaknemmeligste menneske, hvis jeg nu kunne forråde jer; jeg ønsker tværtimod inderligt at takke eder for al den troskab og godhed, I har vist min datter."

"I vil dog ikke berøve mig hende?"

"Nej, hun må blive hos eder i Herrens navn; her ville hun, så længe Victor ikke har opgivet sine planer, næppe være i sikkerhed; dog ikke blot for at takke jer står jeg her, jeg kommer også for at bede om tilgivelse for det onde, jeg tilforn har tilføjet eder."

"Har I da endelig opgivet eders nag og eders vantro? Er I endelig overbevist om, at jeg ikke er en bedrager, men at jeg forstår den guddommelige kunst, som I så længe har foragtet?"

"I er ingen bedrager, det tror jeg vist, og dog ønskede jeg, at I ville vise mig en prøve på eders kunst, for at jeg med egne øjne kunne se og med egne hænder føle min uret."

"I har jo allerede forhen set og dog ikke troet," svarede de Geer.

"Den gang var jeg forblindet af lidenskab, men nu er jeg rede til at erkende sandheden."

"Velan," sagde de Geer, "jeg kan tilfredsstille eders ønske." Han lukkede nu sin dør i lås og antændte ild i kaminen, derpå hentede han det nødvendige og lod Rosenfeld selv kaste en del af pulveret på det glødende metal, hvorefter det forandrede sin natur og blev til det fineste guld. Rosenfeld betragtede det nøje,

endelig udbrød han: "Ja dette er en virkelig metalforvandling, og denne kunst er en sand kunst."

"Prøv nu selv, om dette ej er metallernes konge, der har udviklet sig under eders hænder," sagde de Geer.

"Jo, jeg mærker det nok; nu kan jeg roligt lukke mine øjne, for de have været vidner til det mærkværdigste, der kan ses på jorden; men var jeg yngre, da ville jeg forlade mit hus og drage rundt om i landene som eders apostel, for at forkynde, hvad jeg har set, og for højt at prise eders navn."

"Lad hellere mit navn blive en hemmelighed," svarede de Geer.

"Nej, I er til visse ingen bedrager, men en såre kunstig og sjælden mester, derfor beder jeg eder endnu engang om tilgivelse for min forrige vantro."

"Jeg tilgiver eder gerne, Rosenfeld."

"Så kom da og tryk mig til dit bryst, du forfulgte og bespottede gamle mester! at jeg kan føle den mands hjerte slå mod mit, som jeg nu agter som den kyndigste af alle mennesker." De to gamle omfavnede da hinanden, og Rosenfeld syntes især at glæde sig over den fred, han havde sluttet med sin forrige modstander. "Farvel, de Geer," sagde han endelig, "eders tilgivelse har lettet en sten fra mit hjerte."

"Farvel, Rosenfeld! Vi ses vel ikke mere i denne verden; tag derfor dette guld, der blev til under eders øjne, som en erindring om, hvad I har set i denne nat."

"Tak!" sagde Rosenfeld, idet han tog guldet, "jeg har intet at give til gengæld uden min datter Manon, men hun er også en skat; tillad nu blot, at hun følger mig hjem, derpå skal hun vende tilbage til eder for stedse."

"Hun er mere værd end alle ædelstene," sagde de Geer, "ja, hun er mig lige så kær som den hemmelige kunst, hvorpå I nylig har set en prøve."

"Ja, ja, hverken eders kunst eller min datter er at foragte," svarede Rosenfeld, idet han trykkede hans hånd; derpå tog han afsked og forføjede sig bort tillige med Manon.

"Min datter!" sagde Rosenfeld, da han var kommet hjem, "det aner mig, at vi ikke ses oftere; jeg vil derfor endnu til afsked bede dig om ikke at være så hård imod den stakkels Theodor, der har en virkelig kærlighed til dig, og vel næppe er så skyldig, som han synes dig."

"Ak," sagde Manon, "tal ikke om ham! Jeg har vel erfaret, hvor skyldig han er."

"Nu, jeg vil ikke tvinge dig, min datter, for en sådan tvang virker intet godt; jeg vil kun sige dig, at du ikke må stole på den falske Isaks angivelser, for Isak er en skammelig bagvasker."

"Er det muligt?" sagde Manon.

"Det er ganske vist," svarede Rosenfeld og fortalte hende nu, hvorledes alt var gået til. Hun hørte med stor bevægelse på ham, og hendes kinder rødmede under hans fortælling. "Skulle det være muligt," sagde hun endelig, "at jeg har gjort ham uret? – Nej," blev hun ved med sørgende røst, "jeg ved endnu noget, fader, som du ikke ved, og som er det allerværste – og dog, o, jeg ville være det allerlykkeligste menneske, hvis han var uskyldig!"

"Ja, du må nu handle, som du vil, Manon; men hvis du engang ægter Theodor, da opfylder du mit ønske, og jeg giver dig i forvejen mit faderlige samtykke dertil. Men nu må du ile hjem, mit barn, og ledsage din plejefader, ja hvis han vil, at jeg

ikke skal se dig mere, hvis han endog byder dig at rejse i denne nat, da må du følge hans bud."

"Jeg frygter virkelig, at han vil rejse straks, for jeg har set ængstelighed og mistanke malet i hans øjne; det er et forbud på, at han ikke bliver her længe."

"Så følg ham, min datter, men modtag først din faders velsignelse!" Manon knælede nu for ham, og han lagde sine hænder på hendes hoved og velsignede hende, hvorpå han endnu til afsked trykkede et kys på hendes pande, og med vemod skiltes de fra hinanden.

Manon havde ikke set fejl, den gang hun troede at bemærke ængstelighed i de Geers øjne, for da hun kom hjem, gik han uroligt op og ned ad gulvet, og endelig sagde han: "Min datter, vi må rejse herfra, inden morgensolen kaster sine stråler på denne bys højeste tårne."

"Ak, jeg tænkte det nok," udbrød Manon, "så har jeg virkelig for sidste gang set min fader."

"Vil du følge med mig," svarede de Geer, "da må du ikke frygte for at vandre, som den lette stenged, over bjergene i den tidlige morgenstund."

"Hvilken mistanke driver dig nu igen til flugt?" spurgte Manon.

"Se, en vogn har holdt foran dette hus, og naboerne har hørt larmen af de rullende hjul, og de vil hviske til hinanden og spørge, til hvem den er kommet; jeg har også i går, som du ved, set ansigter under mit vindue, der har forfærdet mig; jeg så den guldsmed, der var til stede i værtshuset, hvor jeg forsvarede min kunst mod Rosenfelds angreb; jeg så også en anden spejder af mit eget folk, som er begærligere efter guld, end den

hungrige glente højt i luften efter sit bytte! – Og hvem kan tro menneskene?" lagde han til med sagtere røst, "hvem ved, om ikke din fader betænker sig og betages af begærlighed efter mine skatte og vender tilbage med sine håndlangere for at fange mig?"

"Hvor er det muligt, at din mistro kan gå så vidt?"

"Din fader var selv iblandt dem, der lærte mig denne mistro, for jeg har også engang været tillidsfuld og godtroende; men nu har jeg lært, at ærlighed og falskhed kan finde plads ved siden af hinanden på den samme tunge; jeg har lært, at de åbneste ansigter er de farligste af alle, fordi de lettest fremlokker vor tillid; således blev jo selv Theodor grebet i falskhed, han, på hvis ærlige hjerte både du og jeg engang ville bygge vor fremtid."

"Måske er dog Theodor uskyldig," sagde Manon med usikker stemme, "efter min faders beretning er i det mindste en del af det, han beskyldtes for, ikke sandt."

"En pige, der elsker, er en dommer, på hvem man ikke kan stole; men velan, lad os prøve ham, Manon! Lad hans tilkommende opførsel afgøre eders skæbne!"

"Hvorledes vil du prøve ham, de Geer?"

"Det var uforsigtigt af mig, at jeg blot fordi hans rygte var godt, og fordi jeg skyldte ham taknemmelighed, ville vælge ham til min medhjælper; jeg burde først have udforsket hans indre, hans sjæl burde have ligget for mig som en bog, hvori alle bladene flere gange er gennemlæst, men nu vil jeg indhente, hvad jeg har forsømt; jeg vil skænke ham rigdomme og se, om han ikke misbruger dem, jeg vil skænke ham min guldtinktur og se, om han da ikke udgiver sig for en indviet, for en mester i

kunsten, på det folkene skal forundre sig over ham, og på det fyrsterne skal bøje sig for ham som for en afgud."

"Men hvis han nu lader sig forblinde af den falske glans?" spurgte Manon.

"At han i begyndelsen vil blive noget forblindet, det er rimeligt nok," sagde de Geer" "men ingen er at stole på, der ikke har lært at frygte sin egen svaghed; derfor vil jeg våge over hans skridt og se, hvor vidt forblindelsen går; jeg vil se, om ikke rigdom forhærder hans sjæl, om ikke hovmod bedårer ham, om ikke de vellystige kvinder forfører ham. Hvis han vikler sig løs af disse snarer; hvis han lærer at indse, at al denne udvortes glans kun var en farvet og forgængelig røg; hvis han således viser sig min kunst og min datter værdig, da vil jeg til sidst gå til ham og sige: "Min søn, nu er fristelsens ildprøve forbi, nu skal dine glædesdage begynde."

"Men ak, hvis han nu allerede er forført, som jeg nylig troede," sukkede Manon.

"Hvis så er, da vil den, der ikke modstod den mindre fristelse, endnu vanskeligere modstå den større, og han vil uigenkaldeligt fortabes i forførelsens malstrøm; hvis så er, da vil jeg besløre dit ansigt for ham med et syvdobbelt slør, da vil jeg lægge oceanets strømme som en udstrakt befæstning mellem dig og ham, og den fugl, der opsvinger sig fra hans tag, skal lade sine vinger synke med træthed, før den nærmer sig til din bolig."

Den samme morgenstund forlod de Geer og hans plejedatter igen Dresden. På Rosenfelds sundhed havde imidlertid den natlige udflugt en højst uheldig indflydelse; for næppe var Manon borte, og næppe havde han henlagt det guld, de Geer

gav ham, i møntkabinettet, førend han følte sig angrebet af en heftig feber, hvori han snart tabte bevidstheden, og hvorved lægen meget betænkelig rystede på hovedet. Den næste aften befandt han sig bedre, og hans bevidsthed syntes på ny at vågne; dog kunne han ikke tale, men søgte ved tegn at give noget til kende, som de tilstedeværende ikke forstod. Om natten vendte feberen igen tilbage, og inden tredje morgen indfandt døden sig, der uden tvivl var fremskyndet ved hans natlige udflugt; således blev den mistænkelighed, som Rosenfeld selv tilforn havde givet næring, og som nu havde tvunget ham til det dristige besøg, den sidste årsag til hans pludselige død, hvortil sorg over Veronicas skændsel vel havde lagt den første grund.

Ellevte kapitel

Dagen efter Rosenfelds død, da Theodor var alene hos liget, trådte hr. von Freisleben ind i værelset, hvor det lå. "God aften, Theodor!" sagde han, "det er nu længe siden De besøgte mig."

"God aften, Freisleben! Her ser de liget af en olding, som en forkastelig datter har lagt i graven."

"Den, der kalder fordærvelsen i sit hus, må også bære følgerne deraf," svarede Freisleben.

"Har han fejlet, så har han modtaget sin straf i dette liv, og han mente det dog ærligt i grunden; kan de se hans smil? Således smiler ingen, der dør i synd og uretfærdighed."

"Jeg ser intet smil," svarede Freisleben, der bleg som en ånd hældede sig over liget, "jeg ser intet uden den gyselige forstening, der betager den døende, når tilintetgørelsen for første gang viser ham sit medusahoved."

"Jo, til visse smiler han blidt og vemodigt til Dem, ligesom han ynkede Dem og ville trøste Dem i Deres vantro."

"Det er fortvivlelsens smil, Theodor, og du er ikke ærlig, hvis du ikke tilstår, at du gyser ved hans lig; hvorfor gyser du? Mon fordi hans sjæl nu synger sin sejrssang? Mon fordi den er indgået i Paradiset? Nej, du ulykkelige! Fordi en hemmelig frygt vidner imod din tunge, fordi din anelse siger dig, at en sjæl, som var, er ikke mere; fordi en verden er forgået; fordi en nylig skinnende stjerne er udslukt i bælgmørk nat; fordi livets sol har forladt sin skabning; fordi ingen sommer nogensinde skal afløse den visne høst, i hvilken ormen alene et øjeblik fryder sig, så svinder også den, og livets efterskær taber sig i den iskolde

vinter, hvori Herrens ånd aldrig mere svæver over de tilfrosne vande."

"Nej, det er ikke sandt! Kom endog en engel i lysets dragt og talte således, jeg ville dog sige, det er ikke sandt, ja jeg ville sige: "Vig fra mig, du falskhedens og fortvivlelsens budskab! Du kan ikke komme fra Himlen, du har aldrig set de gode ånders hjem.""

"Er jeg da så slet," sagde Freisleben, "at du bør tiltale mig således? Kan jeg gøre for, at døden allerede, mens jeg lever, har udstrakt sin hånd imod mit åsyn og sminket mine kinder med sin farve? Ja, det er sandt, jeg tror intet, og jeg håber intet på den anden side af graven; men derfor har jeg ikke mindre sørget ved andres sorger og grædt med den bedrøvede, og mine tårer flød sjældent over min egen kummer alene, men jeg har åbnet mit hus for den trængende, og ingen ulykkelig forlod min dør, uden at jeg hjalp, når jeg kunne."

"Så vil Herren også tilgive Dem, og Deres straf vil kun blive engang at stå beskæmmet over Deres tvivl for den evige godheds åsyn."

"Nå, Gud give det," sagde Freisleben med et vemodigt smil, "jeg kommer ellers for at bede Dem vende tilbage til mig, hvis De intet bedre tilflugtssted skulle finde."

Dermed trykkede han sin vens hånd og gik, men Theodor så sørgende efter ham og rystede på hovedet; for han begreb ham ikke; han forstod ikke, hvorledes det var muligt, at så megen sjælsadel kunne forenes med et så sønderrevet indre.

Men vi, der lever i en anden tid, hvori tvivl og utålmodighed er blevet meget almindeligere, vi vil måske bedre begribe, hvad Theodor ikke fattede; for uagtet Freisleben vel ikke ganske

havde opgivet håbet om en art af gengældelse her, så troede han dog næppe, at dennes herredømme strakte sig ud over graven. Han hørte tværtimod til dem, der, fordi de har set så megen uret på jorden, tvivler på, at der findes et hjerte hinsides tiden, der for alvor kan røres over menneskets sorg; han hørte til dem, der forbitres over de højere magters langmodighed og tror dem medskyldige i, hvad de ikke straks har hindret; hans ædle, men heftige og utålmodige sjæl kunne ikke finde sig i at vente, indtil kornet og klinten modnedes med hinanden, men han ville, at de onde urter øjeblikkelig skulle oprykkes. Desuden var han af naturen tilbøjelig til tvivl og til en fra andres afvigende betragtningsmåde; derfor vendte han tit skarpsindighedens kikkert om, hvorved de jordiske genstande formindskedes og de himmelske for største delen blev usynlige for hans øje; følgen var da, at han foragtede jordens glans, uden at have vundet det himmelske håb til gengæld.

Veronica, hvis forhold til kongen nu var almindelig bekendt, befandt sig i denne tid ikke i Dresden, men havde fulgt sin høje elsker til Warschau, hvorfor det varede over otte dage, inden hun modtog efterretning om sin faders død. Imidlertid søgte Theodor overalt, om ikke den gamle Rosenfeld, som der var grund til at formode, havde efterladt sig et testamente, der kunne sikre madame Wolfgangs fremtid; men han fandt aldeles ikke, hvad han søgte. Derimod opdagede han i den afdødes møntkabinet en lille pakke med udskriften: "*Til Theodor*". Han åbnede den og så deri en guldplade, ved hvis side lå en seddel, på hvilken han læste følgende ord, der var skrevet med blyant og med usikker hånd: "Dette guld er frembragt i min nærværelse af den store mester og adept, Benjamin de Geer fra

Hamborg, uden at nogen svig eller forbytning var mulig, og således er jeg efter en lang tvivl, der blev afløst af en vaklende tro, nu fuldkommen overbevist om, at alkymisternes hemmelige kunst er grundet på sandhed, hvorfor jeg takker den almægtige Gud, der har tilladt, at vantroens slør endnu i dette liv blev borttaget fra mine øjne."

Nedenunder stod døgn og time på det nøjeste angivet, i hvilke forsøget havde fundet sted.

"Altså har de Geer igen været her!" råbte Theodor, "måske fulgte Manon ham, og jeg ulykkelige vidste det ikke." Med disse ord ilede han til madame Wolfgang, som han adspurgte, om hun intet havde erfaret angående de Geers seneste ophold i Dresden, men hun benægtede det. Han besøgte derpå det hus i forstaden Neustadt, hvori han for nogle måneder siden talte med guldmageren; men her vidste man heller intet om ham. Han forespurgte sig efter ham i alle byens herberger, men også dette var forgæves, hvorfor han endelig, da han havde fulgt sin onkel til jorden, besluttede selv at rejse til Hamborg og at anvende alt, hvad han endnu ejede, på at udforske de Geers opholdssted. Den første del af denne beslutning udførte han også, han rejste virkelig til Hamborg, men al hans efterforskning var til ingen nytte, og efter en måneds forløb, da han havde forbrugt de fleste af sine penge, måtte han rejse tilbage med uforrettet sag.

Hans første gang i Dresden var til Rosenfelds hus, men her fandt han til sin forfærdelse alt i højeste grad forandret; alle døre var lukket i lås, og overalt var der forseglet, heller ikke så han noget levende væsen, uden en gammel mand, der skulle passe på huset, og madame Wolfgangs hund, der stod lænket i

gården. Den tudede højt og sled i sin lænke, da den så Theodor; han nærmede sig til den og bemærkede, at den var blevet meget mager, heller ikke var den så ren og glinsende, som da madame Wolfgang ejede den. Han nævnte den nu ved navn og klappede den, det lod til, at den i lang tid havde savnet en slig behandling, for den kom ligesom udenfor sig selv af glæde derover.

"Hvorfor står den lænket?" spurgte Theodor, "og hvor er madame Wolfgang og Felicitas?"

"De er borte," svarede den gamle opsynsmand, "hvor de nu bor, ved jeg ikke, hunden har jeg lænket her i gården for det første. Fru Veronica har imidlertid befalet, at den skal druknes, dette var allerede sket, hvis ikke den lille jomfru havde bedt mig så inderligt om at passe den vel, og hvis hun ikke havde lovet snart at lade den afhente; i førstningen kom hun også hver dag og bragte den føde, men nu har hun i mange dage været borte, og når fru Veronica kommer og ser, at det stakkels dyr endnu er her, så bliver han sagtens druknet."

"Nej, den skal ikke druknes," sagde Theodor, "jeg vil selv snart afhente den, men sig mig, hvordan det går til, at alt er så forandret her?"

"Ei, da ingen andre arvinger var til stede, så har fru Veronica nu med kongelig tilladelse for det første taget alt i besiddelse; hvad hun gør, er velgjort, og det sømmer sig ikke for mig at sige noget derimod, men hun har da straks vist den gamle madame og hendes datter vintervejen; hvor de nu bor, kan herren erfare hos vor genbo, der hjalp dem med flytningen af deres tøj." Theodor ville straks gå og skaffe sig underretning om madame Wolfgangs ny bolig, men næppe mærkede den lille vindspiller,

at han ville fjerne sig, førend den tudede ynkeligt og betragtede ham med så bedrøvede øjne, at han ikke kunne bringe det over sit hjerte at forlade den. På hans bøn, som han desuden understøttede med en lille gave, blev den derfor løst. Den kunne næppe fatte sig af glæde, da den følte sig fri, og søgte ved tusinde spring og kærtegn at lægge sin taknemmelighed for dagen.

Theodor underrettede sig da om madame Wolfgangs bolig og ilede derhen, fulgt af den lille vindspiller, som han nylig havde befriet. Han måtte gå langt ud i en af forstæderne og endelig stige op ad mange trapper, før han fandt den gamle kone, der nu boede med sin datter på et mørkt lille tagkammer i en afsides gade. Hun syntes meget nedbøjet og stod netop foran et lille bord og glattede noget tøj, da han kom ind. Felicitas sad ved vinduet og arbejdede, hun så syg ud, og ingen solstråle faldt ind ad vinduet i det dunkle værelse, hvori hun nu var, og farvede hendes kinder, således som det havde været tilfældet den første gang, han så hende. I en krog af værelset stod den kostbare vase, som madame Wolfgang havde fået af Victor og dannede ved sin pragt en stærk modsætning til den armod, der ellers var synlig overalt i denne bolig.

Den lille vindspiller hilste sit forrige herskab med en inderlig glæde, den løb fra den ene til den anden og kunne ikke blive ked af at skænke dem sine kærtegn. Både Felicitas og madame Wolfgang blev meget fornøjede ved at se den, og de var til mode, ligesom en kær, længe savnet ven aflagde dem et besøg. "Velkommen, hr. Theodor!" sagde madame Wolfgang, "Gud være lovet, at De dog er vendt tilbage igen."

"God dag, madame Wolfgang! Det smerter mig inderligt at erfare Deres skæbne; De har det sikkert ikke godt her."

"Som De ser," svarede hun sukkende, "med mig kan det endda være det samme, jeg er gammel og lever vel ikke længe, men for den stakkels Felicitas gør det mig ondt, hun er vant til et bedre liv, derfor er hun også blevet syg for mig, hun har ligget i otte dage, først i morges forlod hun sengen." – Felicitas kælede imidlertid stadig for den lille vindspiller. "Ak, du stakkel! Hvor du er blevet mager i den tid, jeg ikke har set dig," sagde hun, "bi! Jeg skal hente noget til dig; det var grusomt af mig ikke at sende nogen, der kunne tage sig af dig, mens jeg var syg."

"Hvad tænker du på, min pige! Har vi nogen at sende?" sagde madame Wolfgang.

"O, jeg havde dog måske kunnet overtale en eller anden til at sørge for den."

"Men hvorfor tog De ikke det stakkels dyr med Dem, Felicitas?" spurgte Theodor.

"Værten i dette hus ville på ingen måde tillade det," svarede madame Wolfgang, "vi tør derfor heller ikke beholde den, De må tage den tilbage med Dem igen."

"Stakkels madame Wolfgang!"

"Ak ja, hr. Theodor! Der er meget forandret, siden vi sidst sås." – Imidlertid havde Felicitas hentet noget brød til den lille hund, som den spiste med stor grådighed.

"O, lad os dog igen bede værten om, at den må blive hos os," sagde Felicitas, "vi vil holde den inde i værelset, den skal ingen skade gøre."

"Nej, barn, vi har ikke råd til det, vi må nu takke Gud, at vi har noget til os selv."

"Madame Wolfgang!" sagde Theodor, "jeg har heller ikke meget nu, men hvad jeg har, det vil vi ærligt dele med hinanden, og i det mindste skal De ikke længere bo på et sådant tagkammer."

"Ak, hr. Theodor, hvad tænker De på! De ejer jo heller intet, desuden går det ikke an, at Felicitas bor hos en enlig ung herre."

"Men De lever her ligesom i en gravhvælving; det var ikke vel betænkt af onkel Rosenfeld, at han ikke bedre sørgede for Deres fremtid."

"Det er vist ikke hans skyld, Gud velsigne ham og være ham en mild dommer! Han bor nu i et dunklere kammer end vi, og hvis det ikke var for den stakkels piges skyld," sagde madame Wolfgang, da hun så, at Felicitas var gået ind i det næste værelse, "så kunne jeg ønske snart at bo ved siden af ham."

"Og når nu Deres ønske engang opfyldes, madame Wolfgang, når De bliver ældre, når den kolde vinter kommer, hvad skal der så blive af hende?"

"Gør mig ikke tung om hjertet, hr. Theodor! Felicitas og jeg behøver ikke meget, vi kan Gud ske lov endnu arbejde, og Vorherre, der sørger for den mindste spurv, vil også sørge for hende."

Imidlertid kom Felicitas tilbage med en lille kasse, som hun leverede Theodor. "Den er til Dem," sagde hun, "den blev bragt af en ubekendt kort efter Deres bortrejse." Theodor åbnede straks kassen, hvori lå en glasflaske, der var særdeles omhyggelig indsvøbt; i glasflasken, som var meget tung, fandtes en mængde af det røde pulver, som guldmageren brugte til sine metalforvandlinger. Theodors øjne funklede, da han så det. "Gud være lovet!" sagde han, "det er fra de Geer, han

vil ikke forlade mig; nu skal De se, madame Wolfgang, nu skal Deres trange kår få en ende, vent blot til i morgen og behold endelig Deres lille vindspiller, til jeg kommer igen! Gud være lovet! Manon vender sikkert også snart tilbage. Farvel, madame Wolfgang! Farvel, Felicitas! Vær ved godt mod! Vi skal alle endnu blive lykkelige. Gud velsigne de Geer!"

Med disse ord forlod Theodor den forundrede madame Wolfgang og ilede ned ad trappen ud på gaden, for at søge sig et sted, hvor han i ro kunne anstille sine alkymistiske forsøg. Førend han havde fundet et sådant sted, mødte han imidlertid hr. von Freisleben, som han fortalte den sørgelige tilstand, hvori han nylig havde set madame Wolfgang og hendes datter. Freisleben underrettede sig nøje om madame Wolfgangs bopæl, hvorpå Theodor skyndte sig bort. Han købte derpå de fornødne redskaber, lejede for sine sidste penge et værelse på et gæstgiversted og så virkelig snart med glæde, at han ikke havde taget fejl, for med en meget ringe del af pulveret forvandlede han et temmelig stort stykke bly til det reneste guld.

Han ilede nu hen til en sølvarbejder, der betalte ham hundrede dukater for den guldplade, han bragte, derefter købte han sig et jernskrin med en dirkefri lås, i dette gemte han sit pulver, hvori han let kunne beregne, at han besad en meget stor rigdom.

Endelig ville han endnu samme aften vende tilbage til madame Wolfgang, men da det var blevet så silde, at han ikke mere kunne håbe at finde hendes port åben, opgav han dette besøg til næste morgen. Han havde den hele dag hverken tænkt på at spise eller drikke, men nu, efter lykkeligt fuldbragt dagværk, ilede han ned til værtens bord, hvor han spiste med

stor lyst; derefter begav han sig til ro, og under drømme om en lykkelig fremtid slumrede han ind.

Imidlertid havde også hr. von Freisleben udkastet en plan for at udrive madame Wolfgang af hendes sørgelige stilling, og så snart Theodor forlod ham, begav han sig derfor til hendes bolig. "Tilgiv, min gode madame Wolfgang!" sagde han, "at jeg kommer til Dem, jeg håber dog, at De kender mig igen."

"Ei, skulle jeg ikke kende hr. von Freisleben?" svarede hun, "men hvorledes kommer jeg fattige kone til den ære, at en så fornem herre vil besøge mig?"

"Jeg er så fri at besøge Dem, madame Wolfgang, fordi jeg har hørt meget om den retskaffenhed og duelighed, hvormed De bestyrede den afdøde Rosenfelds hus."

"I det mindste har jeg styret det så godt, som jeg formåede," svarede hun.

"Ser De, madame Wolfgang, jeg er ugift og har et stort gods tillige med mange folk, over hvilke et kvindeligt opsyn er nødvendigt; hvis De derfor på billige vilkår vil forlade Deres ensomme bolig og påtage Dem overopsynet over mit hus, da viser De mig en sand tjeneste."

"Ei, Gud velsigne Dem, hr. von Freisleben! Hjertelig gerne! Når nøden er størst, da er hjælpen nærmest, Gud vil engang belønne Dem, fordi De tager Dem af de forladte og faderløse; ja, ja, det rygte har De allerede på Dem."

"Stille, madame Wolfgang! Jeg fortjener ikke Deres ros, for det er denne gang kun hensyn til min egen fordel, der bestemmer min handlemåde; Deres datter følger Dem naturligvis, og for det lille dyr, der så trofast klynger sig til

hendes side, findes vel også en plads hos mig. Intet, som er Dem kært, må blive tilbage, hører De?"

"Ak, De er en engel fra Himlen, hr. von Freisleben."

"Stakkels madame Wolfgang!" udbrød Freisleben uvilkårligt, mens han kastede et par blikke på de møbler, der fandtes i værelset, og på Felicitas, der havde rejst sig op ved hans ankomst, og hvis tidligere bleghed nu var bortjaget af undseelsens rødme.

"Ja, ja," blev han ved, dog i en forandret tone, "moden veksler i de forskellige lande, i Indien brænder man enkerne op efter mandens død, hos os følger man en mildere skik og sulter dem kun langsomt ihjel; i Indien er den vise indretnings hensigt, som bekendt, at afværger angreb på mændenes liv; men da ikke blot koner, men også børn muligvis kunne vove slige angreb, så var man så forsigtig hos os at udstrække omsorgen endnu videre, man lader derfor børnene sulte ihjel tillige med moderen."

"Ak ja, det er et sandt ord," sagde madame Wolfgang og nejede dybt og halvforlegen; for hun forstod i grunden intet af den hele tale.

"Tilgiv mig," sagde han smilende, "det lykkes mig ikke stedse at udtrykke mine tanker tydeligt for andre, men de må bære over med mig, madame Wolfgang."

"Ak, det vil jeg gerne," sagde hun, "Gud være lovet, der har vendt alt til det gode."

"Altså er vi enige, det er mig kært; endnu i aften skal min vogn afhente Dem. Farvel, jomfru Felicitas! Farvel, min gode madame Wolfgang! Nej, bliv De kun inde, jeg skal nok finde vej uden Dem."

Men uagtet alle Freislebens indvendinger fulgte dog den gamle kone ham nedad alle trapper og stod endnu og nejede i porten, da han var langt borte, og så længe hun troede det muligt, at han kunne se hende.

Den næste morgen, da Theodor ville besøge hende, bragte husejeren ham en hilsen fra herr von Freisleben med det tillæg, at han herefter, når han ville finde madame Wolfgang, måtte søge hende hos ham.

Tolvte kapitel

Det er en bekendt sag, at mennesker, der er grebet af en dyb og utilfredsstillet lidenskab, ofte ved sanselige nydelser søger at skaffe sig en tilsyneladende erstatning for deres savn, og da de i rolig tilstand ikke kan udholde den erindring, der ængster dem, stræber de ved en fremkunstlet lidenskabelig rus at bedøve sig selv, at forvirre deres bevidsthed og ligesom at trodse deres egen fortvivlelse.

Theodors karakter havde dog allerede vundet så megen holdning, at hans utålmodighed ikke ganske kunne føre ham på slige afveje; tværtimod levede han i begyndelsen, efter sin hjemkomst fra Hamborg, meget stille og tilbageholden, dog varede det ikke længe, førend han ved adspredelser søgte at unddrage sig fra den kval, den utilfredsstillede længsel beredte ham i ensomheden. Ved slige ledigheder sparede han almindeligvis ikke på penge og fandt derfor snart deltagende venner, der søgte at drage fordel af hans tilsyneladende ødselhed. Da desuden gentagne forsøg havde vist ham, at han var ejer af en overordentlig rigdom, varede det heller ikke længe, før han, dog i begyndelsen kun for at overraske sine venner og tilfredsstille deres ønsker, tillod sig de største udgifter; ja da han fandt medbejlere, der ville kappes med ham i dette, kom han snart så vidt, at han søgte en slags tidsfordriv i ved pragt og overdådighed at overbyde de rigeste mænd og i at vække en stedse stigende beundring for sine skjulte og, som det lod til, næsten uudtømmelige skatte.

I følge heraf talte snart hele Dresden om den unge Theodor Hirschberger. Han havde købt sig et stort palads i byen og et

landsted udenfor, han holdt ekvipage og mange tjenere, i hans hus afvekslede koncerter og baller med prægtige selskaber, hvor alt det sjældneste og mest udsøgte, som de forskellige himmelegne har at opvise, ligesom ved et trylleslag var forenet. Det lod virkelig, som han kunne befale over uudtømmelige rigdomme, eller rettere, som en fe, der yndede ham, havde givet ham midler til langt at overskride de grænser, som selv den rige bør sætte sig, hvis han ikke vil forarmes. "Hvorfra har han sine skatte?" spurgte man, "vi har kendt ham, da han kom til byen, som en fattig student, vi har set ham arbejde i Rosenfelds laboratorium; Rosenfeld selv har intet efterladt ham, kan han hekse? eller var lykkens gudinde igen efter mange års forløb i et af sine venligste luner, hvori hun skænkede ham Fortunatus' berømte pung?" Enkelte møntmestre og kunsterfarne metalarbejdere påstod også, at det guld, der udgik fra Theodors hænder, ikke var af den almindelige slags. Theodor selv forsikrede, når man spurgte ham om kilden til hans rigdomme, at en af hans slægtninge, der nylig var død, ved testamente havde indsat ham til arving, men ingen fæstede lid hertil, ja Theodor ledsagede også almindeligvis denne forsikring med et smil og brugte den mere som en udflugt, for at undgå de nysgerriges spørgsmål, end i den hensigt, at nogen for alvor skulle tro derpå.

Imidlertid strømmede den hele rige og fornemme verden til hans hus; mænd med de højeste titler, med bånd og stjerner kom til hans fester og forsikrede overalt, at Theodor Hirschberger var en fortræffelig mand; de højeste embedsmænd, ja selv statsministre viste ham den opmærksomhed at låne hans penge og syntes næsten at regne

det for en ære at stå i hans skyldbog. Mange renter bragte disse udlånte penge ham vel ikke ind, men desto flere håndtryk og venlige smil; ja han fik endog undertiden hemmelige vink om, at han skulle lade sig adle, hvorefter de fornemste familier ville anse en forbindelse med ham for en ære, men så megen forstand havde han dog tilbage, trods alle smigreres anstrengelser, at han ikke fulgte dette råd; og uagtet mange smægtende og ildfulde blikke mødte ham fra de skønneste øjne, uagtet et lille vifteslag mere end en gang mindede ham om, at man ville bemærkes af ham, så formåede dog intet af alt dette at fordunkle Manons billede i hans sjæl eller i mindste måde at svække hans følelse for hende.

"Men er han da virkelig så rig, som han synes?" hviskede undertiden et par gamle matroner til hinanden, "og vil ikke al denne ødselhed tage en ende med forskrækkelse?" Men disse enkelte melankolske og mistroiske ytringer standsede dog aldeles ikke den hyldest, hvorved mængden viste fru Fortunas yndling sin opmærksomhed; ja, uagtet Theodor ikke syntes at begære det, dannedes dog lidt efter lidt et virkeligt hof omkring ham, der mærkede på hvert af hans vink og opvartede ham til bestemte tider med en nøjagtighed, der langt overgik den, de fleste mennesker plejer at anvende på de alvorligste forretninger; for ligesom en stor ånd virker på den ædlere menneskehed, således virker rigdomme på mængden, den beherskes uvilkårlig deraf og bøjer sig derfor, den viser den rige troskab, så længe han er rig, den hengiver sin tid for ham, den bringer ham endog ofre, uden at den selv har nogen fordel deraf, og den blotte ærbødighed for rigdomme skænker således

undertiden mange mennesker et skin af uegennyttighed, der står i fuldkommen modsætning til deres øvrige væsen.

Således virkede også rigdommen i Theodors hånd, så længe han fandt for godt at lade dens talisman glimre for mængdens øjne; han var ligesom viseren i den bisværm, der omgav ham, for når han syntes mismodig, da var man nedslået, når han smilede, da glædede man sig, når han havde et indfald, da lo selv de, der ikke havde hørt, hvad han sagde, og når han en enkelt gang ikke befandt sig vel, da var hele hans omgivning betaget af dyb sorg, bud på bud kom, for at høre til hans befindende, rygtet om hans uheld gik fra mund til mund, det mest smilende ansigt blev alvorligt derved, og selv den, hvis hjerte var uden medlidenhed, når de største ulykker ramte den mindre velhavende, syntes dog dybt rystet ved den ringeste upasselighed, der traf den rige Theodor.

Denne var imidlertid ikke uvidende om årsagen til den hyldest, man viste ham, heller ikke kunne al den pragt, der omgav ham, noget øjeblik skænke ham erstatning for det store savn, han følte i sit indre; men den ny verden, hvori han ligesom ved et trylleslag var hensat, virkede i det mindste på ham som et overraskende skuespil. Lidt efter lidt blev han også lokket videre på den farlige vej, han gik, end han fra begyndelsen af havde foresat sig; således foragtede han vel sine smigrere, men han hørte dog på dem, således troede han at gennemskue sine omgivelser, men han lod sig dog ofte bruge som et middel til at befordre dens hensigter, og således lærte han snart at finde smag i de mangfoldige fremkunstlede fornødenheder, hvorved den rige bliver en slave af sine rigdomme. At opvartes og beundres blev ham omsider næsten til en vane, og han fandt det

til sidst ganske bekvemt at behandles ligesom en lunefuld og elskværdig kvinde, som enhver giver efter for, hvis ønsker enhver stræber at opfylde, og hvis luner ofte regnes med blandt hendes elskværdige egenskaber.

Theodor havde, som sagt, købt sig et prægtigt landsted med en stor have uden for byen. I denne have lod han indrette yndige spadseregange, som stod åbne for alle byens indvånere; han købte også de skønneste blomster, og hver dag kom nye, sjældne planter, der fyldte de store drivhuse. I hans park svømmede svaner tillige med andre dejlige fugle; også vilde dyr havde han forskrevet og ladet indeslutte i grotter, der var vel forvarede med stærke jernstænger. Alt dette lokkede en stor mængde mennesker ud til hans landsted, og det var en kort tid mode, især blandt den fornemme verden, at besøge denne have, hvori en udsøgt musik til bestemte tider desuden lokkede mængden.

Blandt andre kom også engang grevinde Orselska derhen tillige med Victor; de var begge yderst venlige mod Theodor, og den sidste kaldte ham gentagne gange sin kære *cousin*. Grevinden erindrede ham nu også meget godt, uagtet hun ej havde kendt ham, da hun så ham hos Freisleben. "God dag, hr. Hirschberger!" sagde hun, "tilgiv, at vi forstyrrer Dem i Deres ensomhed og i Deres filosofiske betragtninger, men De ved, at damerne er nysgerrige, De må derfor opofre en halv times tid på at vise mig omkring, jeg kan ikke fritage Dem derfor."

Theodor måtte nu vise hende omkring i den hele have. "Det er nydeligt!" råbte hun flere gange, "ganske charmant, allerkæreste, særdeles smagfuldt; ja i sandhed, Hirschberger, vi må alle takke Dem, det var ønskeligt, at andre ville følge et sligt

eksempel og anvende deres rigdomme på en så smuk og gavnlig måde."

"Det ville falde vanskeligt, Deres Højhed," sagde Victor, "min *cousin* har anlagt alt i den største stil og behøver derfor næppe at frygte for medbejlere."

"De har ret, Deres *cousin* behøver virkelig ikke at frygte for medbejlere, Victor. Det glæder mig ellers at bemærke, hvor meget Deres udseende har forandret sig til det bedre, Hirschberger, da jeg traf Dem hos Freisleben, var De så bleg; det var nok af sorg over den gode Rosenfelds død."

"Den gang var Rosenfeld endnu ikke død, Deres Højhed," svarede Theodor.

"Ja så, det var mig ellers ret ubehageligt at høre hans død, han var en så fortræffelig mand, jeg holdt ret meget af den gode doktor Rosenfeld, vi tabte meget i ham; for han var en af vore bedste læger, ikke sandt, Victor?"

"Jo, Deres Højhed."

"Jeg beder om forladelse," svarede Theodor, "han var egentlig ikke læge, han havde kun titel af doktor."

"Nå ja, vi vil ikke strides om det, min gode Hirschberger; Deres fætter har en ret elskværdig oprigtighed, Victor. Farvel, min gode Hirschberger! Jeg håber sikkert snart at se Dem igen."

Nogen tid efter kom endog kongen selv for at betragte Theodors anlæg; han ytrede stor tilfredshed dermed og var tillige meget nedladende mod Theodor. Ja, nogle dage efter modtog den sidste et brev, forseglet med det kongelige segl; da han åbnede det, fandt han et patent deri, hvorved han og hans ægte afkom hævedes i adelstanden, og hvori han fik titel af friherre. Men hvad der endnu mere overraskede Theodor, var en

egenhændig skrivelse fra kongen, der fulgte med, og hvori det blev ham betydet, at denne nåde vistes ham, formedelst den gode opdragelsesmetode, han havde indført på hr. von Freislebens gods. Han følte sig temmelig beskæmmet, da han således modtog lønnen for, hvad en anden havde udrettet; ja han var endnu så uerfaren i verden, at han troede, det var sket ved en fejltagelse; og han besluttede derfor, om muligt, at oplyse vedkommende om deres vildfarelse.

Hr. von Freisleben havde i den seneste tid, da hele den fornemme verden søgte Theodor, temmelig stærkt trukket sig tilbage fra ham; uden at agte herpå ilede nu Theodor til ham og viste ham sit adelspatent. Freisleben læste det og gav ham det tilbage med et smil; "Jeg ønsker ret meget til lykke, baron von Hirschberger," sagde han, "når vi andre herefter vil sætte noget igennem, så ved vi nu, hvor vi skal anbringe vor allerunderdanigste ansøgning."

"Spotter De mig allerede nu, Freisleben, hvad vil De da ikke sige, når De erfarer grunden, hvorfor jeg er blevet adlet."

"Hvad er da grunden?" spurgte hr. von Freisleben.

"Tænk engang, jeg er, efter kongens egenhændige skrivelse, blevet således belønnet formedelst den opdragelsesanstalt, som De har oprettet på Deres gods, hvad synes De om det?"

"Nå, det må De ikke undre Dem over," svarede Freisleben, "det er aldeles i sin orden; adjudanten udkaster planen til slaget, og generalen får æren; sekretæren skriver depecherne, og ministeren belønnes med bånd og stjerner. Det er verdens gang; for resten kunne det vel være, at man fra Deres side ventede gengæld for denne gunstbevisning, for De ved jo dog vel, hvad rygtet fortæller om Dem?"

"Nej."

"Den tusindtungede Fama hvisker i alle kroge, at De forstår den forunderlige kunst at frembringe guld, Theodor, og mange fæster endog lid til det, der ellers anses for ganske fornuftige folk."

"Er det muligt, og hvad tror da De?"

"Jeg er nu engang ikke stærk i troen, det ved De nok."

"Hør, min ven! De har ikke fortjent andet af mig end den højeste tillid, og jeg vil lige så godt tilstå Dem det hele." Derpå fortalte han alt, hvad der var mødt ham med guldmageren; ja for at tilintetgøre Freislebens sidste tvivl, indbød han ham til sit hjem, hvor han viste et forsøg på kunsten i hans nærværelse.

"Al min rigdom," sagde endelig Theodor, "ligger i denne lille flaske, som De her ser."

"De har fuldkommen overbevist mig," sagde hr. von Freisleben, "jeg takker Dem for Deres tiltro, jeg skal sikkert ikke misbruge den, men, min gode ven, denne skat kan dog vel udtømmes, og mig synes, at De hidindtil har båret Dem ad, som om den aldrig kunne få ende."

"Læs efterretningerne om Philaletha, Wagnereck og andre virkelige guldmagere!" sagde Theodor, "og De vil erfare, at De i et lidet rum var i stand til at bære flere millioner hos Dem."

"Min unge ven, hvordan det så forholder sig, burde De dog ikke således vække den hele verdens opmærksomhed; for Deres friherretitel vil næppe frelse Dem fra fangenskab og mishandling, hvis en mægtig for alvor sætter sig i hovedet, at De er indviet i denne kunst."

Disse ord frembragte et temmelig stærkt indtryk på Theodor, endnu mere betænkelig blev han efter en samtale med

Veronica, der også engang besøgte ham.

"Nu er De altså blevet en rig mand, som jeg tænkte," sagde hun, "hvorfra har De fået Deres rigdom?"

"Det behøver jeg ikke at aflægge regnskab for," svarede han.

"Theodor, tro ikke, at jeg fæster lid til det eventyr, at De har arvet disse penge; jeg har nøje erkyndiget mig om alle de seneste dødsfald i Deres fødeby, der er ingen af Deres slægtninge døde, som har indsat Dem til arving."

"Ved De, om denne slægtning netop levede i min fødeby? Ved De, om han ikke levede i Vestindien eller andetsteds? Har De med al Deres magt forbindelser over hele verden? Kender De alle rige folk, der i de sidste år er døde og har testamenteret Deres penge bort?"

"Theodor, De har fået disse penge af guldmageren."

"Og om nu så var, hvad har De derimod at indvende?"

"Husker De Deres løfte om at åbenbare mig guldmagerens hemmelighed, hvis De engang fik den at vide?"

"Dette løfte gav jeg kun under visse betingelser, som, Gud ske tak, ikke blev opfyldt."

"Har han lært dig sin kunst, Theodor? Forstår du at aflokke ilden den kraft, hvorved metallet modnes og forvandles til det funklende guld?"

"Nej, ved Himlen, jeg forstår ikke denne kunst."

"Ved du, hvor guldmageren bor, Theodor?"

"Nej, jeg ved det ikke."

"Vogt dig for at bedrage mig! Jeg har en stor magt."

"En af os to har måske erhvervet sin formue ved bedrag, dog er det ikke mig, Veronica!"

"Men jeg vil dele min magt med dig," vedblev hun, uden at agte på hans sidste ord, "hvis du skænker mig en del af dine skatte; hvis du køber mig med guld, da tilhører jeg dig, Theodor."

"Nej, sandelig, jeg køber dig ikke, Veronica."

"Eller hvis du står mig bi, mens jeg fanger denne guldfisk, hvis du hjælper mig at sammendrage nettet over dens hoved, ja hvis du blot med et halvt ord, eller med den yderste spids af din finger, angiver stedet, hvor den ligger skjult, da skal jeg glemme al den hån, du viste mig, og for bestandig blive din veninde."

"Jeg begærer ikke dit venskab."

"Vogt dig, Theodor! Du har mærket, at jeg kan hævne mig."

"Vig bort fra min dørtærskel, du skamløse Veronica! Alle de røde perler hænger ligesom bloddråber om din hals; for du har boret dolken i din faders bryst, og han er død af sorg over dig."

"Var jeg sat til vogterske over min fader, og kunne jeg atter fylde det timeglas, hvoraf det sidste sandskorn var udrundet?"

"Ved du ikke, at din fader har forbandet dig før sin død? Ser du aldrig i midnatsstunden en gammel mand, der vrider sine hænder over dig?"

"Jeg elsker ikke prækener, Theodor, altså for sidste gang, vil du sige mig guldmagerens opholdssted eller ej?"

"Nej, om jeg vidste det og kunne købe mit liv dermed, så ville jeg ikke sige dig det."

"Så gid alle skorpioner og giftige tusindben og spraglede slanger fra min moders fødeland måtte forfølge dig!" råbte Veronica, "du afsindige! Du kror dig af dine rigdomme, men De skal blive til gyldne lænker, hvori vi vil fange dig; dine egne tjenere vil jeg give dig til opsynsmænd, og de, som du tror at

beherske, skal være herrer over dine skridt; alle dine tanker, dine suk og dine natlige drømme skal høre mig til, og jeg vil lære dig at skælve for din egen skygge."

Dermed ilede Veronica bort, men hendes ord blev ikke ganske uden opfyldelse, for kort efter mærkede Theodor virkelig spejdere, der fulgte ham, hvor han gik, meget ofte så han den lille Isak på sine veje; flere af sine tjenere måtte han give afsked, fordi han opdagede, at de belurede hans handlinger; han lærte også at mistro. sine smigrere og sine nærmeste omgivelser, der nu blev ham til største besvær; ja midt i al sin rigdom, og trods sin friherretitel, følte han sig, som hr. von Freisleben havde forudsagt ham, aldeles ikke fri, men snarere i en slags fangenskab. Han ønskede sig derfor ofte langt fra Dresden, men turde dog ikke forlade denne by, eftersom den var den eneste stad, hvori han kunne håbe engang igen at træffe guldmageren. Den rus, hvori hans rigdomme havde sat ham, forsvandt nu lidt efter lidt, og han længtes mere end nogensinde efter sin forsvundne elskede og foresatte sig, hvis han engang fandt hende igen, straks at flygte med hende til et fremmed land.

Trettende kapitel

Ludvig den Fjortende havde allerede flere år før den tid, vi her omtaler, lært Europas fyrster at kende en art af storhed, som man kunne have for godtkøb; der behøvedes ingen alvorlig anstrengelse, ingen flid, intet egentligt geni dertil, ikkun glimmer, udvortes anstand, prægtige fester og en art af elskværdighed, der dog lod sig forbinde med den dybeste fordærvelse. Ludvig havde oprettet en nymodens Olymp i Versailles, hvor han og hans hoffolk forestillede guder og gudinder, hvor forførelse dreves som tidsfordriv og alle lidenskaber herskede, men hvor de tillige omstråledes af et lys, der blændede folket. Ved foden af denne olymp stod mænd med udmærkede talenter, og især digtere, der, bedårede af skinnet, og af den gyldne regn, der nedsendtes fra den selvskabte Jupiter, anvendte sjældne åndsgaver til at forherlige en højst forgængelig storhed.

I August den Andens første regeringstid levede endnu Ludvig den Fjortende, hvis trone fra tidligere dage omstråledes af en glans, der blændede August, ja uvilkårlig forledte ham til efterligning. Også denne monark blev på hoffester æret og dyrket som en guddom, også han blev i aviser og døgnblade og af skamløse versemagere smigret som Europas, ja som verdens første regent, også under ham levede skribenter, som gav ham navn af den store, men om hans storhed vidnede kun ualmindelige nederlag, glimrende hoffester, en grænseløs ødselhed, et ødelagt land, mangfoldige forførte piger og ikke mindre end tre hundrede og fire og halvtredsindstyve uægte børn.

Imidlertid kunne man ikke nægte, at August den Anden havde personligt mod, at han var venlig og nedladende og besad anlæg til det gode; men disse anlæg blev unyttige for hans land, da de ikke var forenede med den selvbeherskelse, med den mandige sjæl, med den arbejdsomhed og urokkelige viljekraft, der er en regents højeste dyder, og da hang til forlystelser bragte ham til at glemme sine vigtigste pligter. Dog med denne konge har vi her kun lidet at bestille, vi omtaler ham blot, for at man kan begribe den fordærvelse, der under ham herskede ved det saksiske hof; for kongens omgivelser efterlignede med større held hans slette end hans gode egenskaber. Afsky for enhver alvorlig forretning, lyst til adspredelse og higen efter sanseligt vellevned tiltog derfor bestandig i de fornemste kredse og fandt især næring ved hoffet selv, hvor den ene glimrende fest fulgte den anden, og hvor man i det mindste i pragt, om ej i finhed og anstand, søgte at kappes med den afdøde Ludvigs hof i Versailles.

På kongens fødselsdag var der således indrettet en glimrende maskerade, hvortil den hele adel strømmede, hvortil også Theodor var indbudt, og ved hvilken ikke engang hr. von Freisleben havde kunnet undgå at være til stede. En mængde mennesker bevægede sig i de store sale, de fleste dragter var meget kostbare, især søgte damerne at overbyde hinanden i pragt. Det varede heller ikke længe, førend de smukkeste af disse tog maskerne af, og de skønne ansigter syntes da endnu at vinde i dejlighed, når de betragtedes ved siden af de hæslige og forunderlige masker, der sprang omkring og drev deres gøglerier i de forskellige værelser. Theodor bemærkede også mange par, der sad hviskende i krogene, fordybede i hemmelige

og, som det syntes, højst tiltrækkende samtaler; enkelte damer tiltalte endog ham selv, der havde fulgt de flestes eksempel og taget sin maske af; brændende, betydningsfulde blikke betragtede ham, og han så ligesom i et svælgende dyb, hvori en uendelig glimmer blændede øjet, hvori tusinde yppige skikkelser vinkede til ham, hvori de dejligste piger syntes at udstrække armene efter ham, hvori anelser om hemmelige glæder, ligesom fantomer, flagrede sjælen forbi; og uagtet han vel havde en dunkel følelse af, at det var i afgrunden, han stirrede ned, så opdagede han dog intet fordrejet eller dæmonisk i disse ansigter; tværtimod var de tillokkende, ligesom faldne engle, fra hvis åsyn endnu ikke den himmelske skønhed er bortveget, ja faldet selv syntes at have skænket disse alt for henrivende væsener fristende yndigheder, som de reneste skabninger sandsynligvis ikke således besidde.

Også tonerne klang vellystige og fristende, ja Theodor måtte uvilkårlig tænke på den gamle fabel om Venusbjerget, hvortil en henrivende musik lokkede enhver, der hørte den, med en næsten uimodståelig magt; og det var næppe nok, at Manons billede denne gang kunne fjerne fristelsen fra ham; for når mennesket stirrer ned i afgrunden, da udspænder fordærvelsens ånd underverdenens vande for hans øje, ligesom et spejl, i hvis dyb han nu ser billederne af de evige stjerner, der dog egentlig funkler over hans isse. Derved narres han tit og styrter sig ned, og idet han tror at ile dem i møde, fjerner han sig netop allermest fra de genstande, hvortil en bestandig længsel drager ham.

"Nu kommer kongen!" lød det på engang fra mange sider, og straks efter trådte August den Anden ind, omgivet af flere

hoffolk; han var klædt ligesom en tyrkisk pasha og bar ingen maske. Næppe havde han taget den for ham bestemte plads, hvilken det kostede ham nogen anstrengelse at nå, førend flere af de skønneste damer nærmede sig til ham med en stor blomsterguirlande, som de alle holdt i deres hænder. Uden at slippe den, dansede de en smuk dans, mens de bøjede guirlanden på forskellige måder og flere gange rakte den henimod kongen. Pludselig fjernede de sig alle og stillede sig i en eneste tyk gruppe foran døren til et værelse, der lå lige overfor kongens plads. Kort efter delte den store gruppe sig i tvende mindre, hvoraf hver ilede til sin side af døren; midt imellem begge grupperne så man da et alter med en transparent, hvorpå de ord læstes i lueskrift: "Augustus den Store, fædrelandets fader og befrier." Højere oppe sås billederne af Mars og af fredens gudinde, hvilke holdt en luende krone over kongens navn. Nu istemmedes en sang til kongens ære, under sangen omslyngede nogle af de dansende alteret med den store guirlande, mens andre knælede for det. Endelig, da sangen var forbi, nærmede de unge piger sig igen til kongen og udførte en ny dans, hvori alle bogstaverne i hans navn blev synlige i sirligt sammenslyngede grupper og figurer.

Derpå delte pigerne sig igen i to afdelinger, hvoraf hver ilede til sin side, og pludselig stod Veronica i deres midte, hun var klædt lig en kreolerinde i en spraglet musselinsdragt, der snarere fremhævede end skjulte hendes skønne legeme, i den ene hånd holdt hun en tamburin, to negre ledsagede hende. Hun begyndte da en fantastisk dans med negrene, der satte sig på hug, en på hver side af hende; de drejede deres øjne henimod deres herskerinde og bøjede deres legemer efter takten,

ligesom de havde været afrettede snoge. Veronica bevægede sig imellem dem, holdt tamburinen højt og slog den med sin skønne hånd. Kort efter standsede hun og gav tamburinen til en af negrene, hvorpå hun efter musikkens toner atter dansede en dans, hvori hun udfoldede sit legeme i de mangfoldigste stillinger, og Theodor måtte tilstå, at han aldrig havde set nogen danse bedre. En bifaldende hvisken hørtes fra alle kanter, da hun til sidst bøjede sit hoved og nejede for monarken. Denne tog nu et prægtigt silketørklæde frem, som han stod i begreb med at kaste til Veronica, da pludselig en ny medbejlerinde fremstillede sig på scenen, det var grevinde Orselska, ledsaget af flere unge damer og adelsmænd, som alle var klædt i glimrende polske dragter. Grevinden, der især udmærkede sig ved sin pragt, begyndte med sine ledsagere en nationaldans, hvilken hun dog snart afbrød med nogle improviserede linjer, der ikke, som den polske skik ellers ved slige lejligheder fordrede, var et udbrud af patriotisme, men blot indeholdt et smigreri til kongen. Derpå begyndte dansen igen med fordoblet ild og med mange nye vendinger, hvori grevinden udviklede så megen færdighed, ynde og anstand, at man vanskeligt kunne sige, hvem der dansede bedst, enten hun eller Veronica. Theodor erklærede sig dog i hjertet for den sidste, men kongen syntes ikke at dele hans mening; for efter en kort betænkning kastede han tørklædet hen foran grevindens fødder. Hun bøjede sig rødmende, tog tørklædet, nejede for kongen og forsvandt. Også Veronica skjulte sig misfornøjet; for ingen tvivlede på, at kongen ved denne handling ville give tilkende, at hans datter grevinde Orselska besad den første plads i hans hjerte, hvorfra hun ikke engang ved Veronicas yndigheder kunne fortrænges.

Kort efter kom Victor ud af et sidekabinet og nærmede sig til den plads, hvorpå Theodor stod, der igen havde taget sin maske for ansigtet. "Kender De den Neptunus, hvis trefork er sønderbrudt, og som ser så misfornøjet ud?" spurgte Victor en af sine venner.

"Kun af rygte," svarede denne, "det er en forpagtersøn fra landet, der nylig har købt sig et adelsdiplom."

"Rigtigt, den adelige forpagtersøn havde i dette øjeblik et slagsmål, der faldt uheldigt ud for ham."

"Hvorledes da?"

"I næste værelse står en forunderlig maske, der skal forestille en pumpe, hvoraf man kan udpumpe vin. Blandt andre, der anstillede forsøg med bemeldte maskine, var også denne Neptunus og uden tvivl må han alt for voldsomt have sat den i bevægelse, for den blev vred, hvortil dog en pumpe egentlig aldrig burde have ret; der veksledes nogle heftige ord, og endelig fandt pumpen sig beføjet til at give havets behersker et ørefigen. Kong Neptunus, der ikke kunne finde sig i en slig behandling af en uartig undersåt, som næppe kunne fordre rang med en simpel flodgud eller kildenymfe slog fra sig efter evne, men pumpen havde de fleste kræfter og satte så ganske al agtelse til side for sin høje øvrighed, at han pryglede ham dygtigt igennem."

"Det var jo et fuldstændigt oprør," sagde den anden, "med mindre denne pumpe på grund af sin ejendommelige natur ville påstå, at den ikke var en undersåt af Neptunus, men af Bacchus; hvem er det ellers, der således har behandlet den stakkels Neptun?"

"Det er naturligvis også en splinterny adelsmand, som dette slagsmål allerede tilstrækkeligt giver til kende."

"De skulle fortælle kongen den historie, Victor, den ville sikkert more ham."

"Ja, men ulykken er, at jeg først må opsøge det tredje blad i denne nyadelige kløverplante."

"Hvem mener De?"

"Hvem anden skulle jeg mene end denne nybagte friherre Theodor von Hirschberger! Jeg havde dog uret i at sammenligne ham med et blad i en kløverplante, han er snarere en svamp, der pludselig er skudt frem af jorden på en eneste høstnat."

"Hvis De søger den nybagte friherre, da er han her til Deres tjeneste," sagde Theodor og tog sin maske af.

"Ak, hr. baron, er De der?" svarede Victor, uden mindste spor af forlegenhed, "De må tilgive, at vi andre, der ikke er så begunstigede, hverken af lykken eller af naturen som De, hævner os over Deres fortrin ved en lille bagtalelse ind imellem; jeg har for resten længe søgt Dem og må bede Dem straks at ledsage mig til grevinde Orselska, der ønsker at tale med Dem."

Theodor blev nu ført ind i et lille sideværelse, hvortil Victor vel åbnede døren, men hvori han ikke fulgte ham ind. Her fandt Theodor grevinden alene, der hvilede sig efter sin dans og sin sejr. "Sæt Dem, hr. von Hirschberger!" sagde hun. Theodor satte sig, og der blev et øjebliks tavshed, hvori hun betragtede ham med opmærksomme øjekast.

"De har ingen stor veninde i Deres kusine Veronica," sagde endelig grevinden, "for hun har rådet min fader til at fængsle Dem."

"Hvorfor?" spurgte Theodor forskrækket.

"Hun påstår, at De er i stand til at frembringe guld, min gode Hirschberger, og havde lyst til at aftvinge Dem Deres hemmelighed."

"Hun tager fejl, jeg forstår ikke denne kunst."

"Men hvorfra har De da de uhyre rigdomme, baron?"

"Jeg har erhvervet Dem ved en arv, Deres Højhed."

"Hirschberger, vær oprigtig imod mig! Det er til Deres eget bedste. Tilstå sandheden! Historien om den arv, De skal have fået, er et eventyr, ikke så?"

"Deres Højhed sætter mig virkelig i forlegenhed."

"Min fader er ingen tyran, Hirschberger, han ville nødig gribe til yderligheder mod en så elskværdig ung mand som Dem; jeg har derfor lovet på Deres vegne, at De frivilligt ville åbenbare ham Deres hemmelighed, og De vil sikkert heller ikke undslå Dem for det, De vil ikke give mig et dementi, ikke sandt?"

"Nu vel, Deres Højhed, min hemmelighed er let fortalt: Jeg er ikke selv indviet i guldmagerens kunst, men jeg har kendt en mand, der er indviet deri; jeg har engang vist denne mand en betydelig tjeneste, til gengæld skænkede han mig et pulver, ved hvis hjælp jeg er i stand til at forædle de fleste metaller."

"Kan De sige, hvor denne mand bor?"

"Nej, han har forladt denne by og kommer rimeligvis aldrig her igen."

"Vil De vise min fader en prøve på Deres kunst?"

"Når Hans Majestæt ønsker det, er jeg beredt dertil."

"Godt, vi kommer snart for at tage Dem på ordet, og Deres kusine skal til straf ikke være med. Farvel, hr. baron! Min fader venter mig, jeg skal sikkert underrette ham om Deres beredvillighed til at opfylde hans ønske."

Da Theodor havde forladt grevinden, mødte han igen Victor, der nu med største høflighed ledsagede ham overalt omkring og indviede ham i en mængde forhold, der forgiftede sædeligheden ved dette hof. Theodor forbavsedes, da han hørte, med hvilken letsind de såkaldte kærlighedsforbindelser her knyttedes og igen løstes. Efter nogen tid kom Victors ven, som vi nylig har omtalt, tilbage. "Hr. von Marwitz," sagde han, "Deres fætter Freisleben er nu blevet fuldkommen gal, og De må sørge for, at han snart får en plads i dårekisten. Se, der kommer han, han er uden maske, og han behøver den heller ikke; for hans eget ansigt er den bedste dødningemaske, man kan ønske sig."

"Hvad plager ham?" spurgte Victor, "er han stukket af en bremse?"

"Det ser sådan ud; han blev yderst forbitret på mig, da jeg fortalte ham den spøg med mademoiselle Formera, der nylig har vist sig uden klæder, som den af bølgerne opstegne Venus, for kongen og hans fortrolige."

"Kom, lad os gå!" sagde Victor, "jeg har ingen lyst til at tale med ham, giv De Dem heller ikke for meget af med ham, hr. von Hirschberger; for det er et menneske af farlige grundsætninger." Victor og hans ven ilede nu bort, men Theodor nærmede sig til hr. von Freisleben, der virkelig så ud, som om han med et eneste slag havde lyst til at forstyrre den trylleverden, hvori de befandt sig.

"Er De også her?" sagde han til Theodor, "har jeg ikke for længe siden rådet Dem til at fly disse forpestede steder?"

"Freisleben, De er alt for tungsindig, De betragter denne jord med alt for misfornøjede blikke."

"Se!" sagde Freisleben med et bittert smil, "er det ikke et glimrende hof? Er det ikke dejlige ansigter? Er det ikke herlige sale? Er det ikke skønne statuer, der står her? Ægte kunstværker, der hænger rundt om på disse vægge? – Ja, ethvert kunstværk river de til sig, disse mægtige, de bygger paladser til dem, ja lærer undertiden at hykle henrykkelse derover, de udvikler deres smag, som de kalder det, og alt, for så meget des virksommere at fordærve uskyldigheden; de bliver alle til sværd, disse mesterværker, til hvasse, skærende sværd, der skal slå menneskeheden dens dybeste sår. O, I herlige kunstnere! Var det derfor, at begejstring luede i eders kinder, at en ånd fra en højere verden fremtrængte sig gennem eders skabende hænder, var det for at alle eders værker kunne blive vellystens koblersker, prægtige blomster, under hvilke slangen nærmer sig til sit bytte? Og I mægtige! Gav vi eder derfor magten i hænderne, at I under højheds maske, med alle kunstens skatte i eders tryllende paladser, med dans, med sang og spil, med al denne glimrende pragt, med så stor evne til at bedåre det forfængelige hjerte, skulle forføre og skænde vore hustruer og døtre, skulle drive en leg med vore dybeste ulykker? O, al menneskehedens fordærvelse hviler på eder! I har en stor regning at afgøre med den i støvet nedværdigede, nedtrådte natur; kommende tider vil straffe jer; beklager eder ikke da, når det ved eders eksempel fordærvede folk bryder frem som et rasende dyr, når det med plumphed efterligner de laster, som I med finhed har lært det! Ve, ve! Jeg tror ikke på, hvad vore præster fortæller; dog ét tror jeg på: Jeg tror på de ulykkelige profeters tale, jeg ser dem, hvordan de klædt i sæk og aske sidder ved Jordans flod og sørger over den stigende fordærvelse

og spår Jerusalem dens undergang. Ja, de havde let ved at spå, og jeg kunne også spå, jeg burde også klæde mig i sæk og aske; for hvad er Jerusalems, hvad er selv Sodomas og Gomorras laster imod disse? I de byer var dog endnu ikke menneskets højeste kræfter i forbund med fordærvelsen. O, I ulykkelige profeter! Du ulykkelige menneskehed! Mit hele hjerte er en uhyre vunde for dig."

"Vogt Dem, Freisleben! Tal ikke så højt! Vær dog besindig og husk, hvor De er!"

"Jeg har været besindig nok," svarede han, "ja, mere end nok, for også jeg har ofte tiet, når en mægtig så mig i øjet, denne feje tunge turde ikke vise dem, at der endnu lever en mand, der ikke agter sit liv, når det gælder om at tale menneskehedens sag; nej, i denne tid gives der ingen helte, i stedet for dem har vi versemagere, skribenter, der misbruger deres kald til smiger, avisskrivere, der slikker støvet af deres herrers fødder, og ligesom jeg engang rådede Dem til at forlade det spillehus, hvori tusinde, idet de søgte lykken, viedes til fortvivlelse og undergang, så råder jeg Dem i aften til at forlade dette palads, hvori man spiller et endnu langt højere og græsseligere spil."

Det forekom Theodor, ligesom alle lys i salen skælvede og ville slukkes under Freislebens tale, ligesom de dejlige kvinder, der omgav ham, forvandlede sig til huløjede spøgelser, ligesom al denne herlighed knap kunne bestå et øjeblik, men måtte forsvinde med det næste minut; Freislebens røst forekom ham at ligne en stormfugls, der skriger over havet, førend stormen opstår; han så i ånden de i støvet nedtrådte folkeslag, der, ligesom bølger, bevægede deres hoveder, og som langsomt

rejste sig, for at tilintetgøre al denne herlighed, så at den ikke skulle synes andet end en drøm i eftertidens øjne.

Idet Freisleben tilligemed Theodor nærmede sig til udgangen, mødte de Veronica. "Kongelige bolerske!" råbte Freisleben højt, Veronica betragtede ham med en forbavset mine og svarede intet; men hun bevægede sig i en halvkreds omkring ham, lig den, som klapperslangen efter sigende skal beskrive, når den pludselig overraskes og ikke har tid til at vikle sig fuldkommen sammen, for med et eneste spring at omsno sin fjende.

Fjortende kapitel

Efter nogle dages forløb modtog Theodor et besøg af kongen og af grevinde Orselska og måtte nu vise dem en prøve på sin kunst, hvorover de højlig forundrede dem.

Kongen lod guldet undersøge, og da det befandtes ægte, gav han befaling, at det skulle henlægges i Dresdens naturaliekabinet, hvor det endnu findes og forevises nysgerrige under navn af filosofisk guld.

Imidlertid indtraf en begivenhed efter samme forsøg, som vi ikke ganske kan forbigå: Isak Amschel, der havde set kongens vogn nærme sig til Theodors palads, formodede straks, at noget vigtigt var i gære; han skyndte sig da, førend kongen var steget ud af vognen, ind i huset, hvor han mødte en tjener, som han kendte, og som tillod ham at skjule sig i kaminen i Theodors værelse. Her sad han ganske stille, så længe forsøget varede, men da han mærkede, at forvandlingen var sket, kunne han ikke længere holde sig rolig, men strakte hovedet ud af sit gemmested, så at alle tilstedeværende kunne se ham, og idet han betragtede guldet, skreg han højt: "Det er et vidunder, Deres Majestæt, et stort vidunder, hvis lige aldrig er set, hverken her eller i Israel."

"Hvad slags fugl er dette?" spurgte kongen smilende, "falder slige ugler ned i Deres skorsten ved højlys dag, Hirschberger?" – Isak blev nu vist ud af værelset og med puf og stød, under høj latter, kastet på gaden af tjenerne, men han syntes ikke at agte derpå, men skreg bestandig: "Det er et stort vidunder, et større vidunder er aldrig set i Israel."

Idet han bestandig gentog disse ord, ilede han, uden at agte hverken på deres spørgsmål, der mødte ham, eller på de skrigende gadedrenge, der forfulgte ham, til Veronicas bolig. "Nu har jeg grebet ham på fersk gerning," råbte han, så snart han fik øje på Veronica, "nu har jeg set det, og de puffede og pryglede mig ud af huset; men deraf ler jeg kun, for det er et stort vidunder, og nu har jeg set det med egne øjne. Han har en flaske, hvori der er et pulver, dette hælder han ud på det flydende metal, så det stivnes og forvandles til det klare faste guld."

"Ja, jeg ved det nok," sagde Veronica, "men fortæl mig, hvorledes ser dette pulver ud?"

"Det er rødt som blod, som et menneskes hjerteblod, og rimeligvis bliver det også deraf tilberedet."

"Men skulle det ikke være muligt at åbne det skab, hvori det gemmes?"

"Andre låse kan jeg åbne med en dirk, med et lidet søm, ja med en jerntråd, om den så ikke er tykkere end et halmstrå; men låsene i baron Theodors hus kan jeg ikke åbne, de er stærkere end al min kunst."

"Kunne vi blot fange guldmageren selv, det ville være det bedste," sagde Veronica.

"Nå, hvad der står i et menneskes magt, det vil jeg gøre," svarede Isak; "for denne kunst er langt bedre end mine kunster, end de kunster, på hvilke jeg, som jeg nu vel kan se, har forspildt min tid og mit liv!"

Efter at Isak på det allernøjeste havde underrettet Veronica om, hvad der var foregået hos Theodor, ville han ikke blive længere; for hans blod var nu kommet i oprør, og der vågnede

en angst i hans sjæl, der foregøglede ham, at han muligvis, mens han jagede efter andres skatte, kunne tabe sine egne. "Jeg vil først besøge de fornemme," sagde han til sig selv, "for de er slette betalere; jeg vil derfor ikke lade mine penge stå hos dem." – Idet han talte således, tog han en gammel tegnebog frem og undersøgte nogle papirer deri, hvorpå han efter en kort betænkning besluttede at besøge Victor. Men han fandt ham ikke hjemme; for Victor var redet til Pillnitz, for at uddele nogle befalinger angående grevindens sommerværelser. Isak lod sig ikke afskrække ved denne hindring, men begav sig straks på vejen til Pillnitz. "Baron Theodor kan forvandle metaller," sagde han ved sig selv, "og således erhverve langt mere, end der tilkommer ham med rette, og en anden kan ikke engang få, hvad der tilhører ham ifølge loven."

Da han var kommet til Pillnitz, forlangte han straks at tale med Victor og trængte sig oven i købet ind lige i hælene på tjeneren, der skulle melde ham. "Er det dig, Isak?" sagde Victor, som han traf i ridedragt og med en ridepisk i hånden. "Hvorfor kommer du? Har du nogen god nyhed at bringe mig?"

"Ingen god nyhed for herren," svarede Isak, "kun en obligation på tusinde, siger og skriver: Et tusinde gylden, der er forfalden til betaling."

"Ikke andet end det," svarede Victor, "det kan henstå indtil videre."

"Det kan ikke henstå, herre! Jeg er en fattig mand, jeg kan desværre ikke forvandle metaller og frembringe guld, som andre af herrens venner og bekendte, derfor må jeg have mine penge."

"Hvorfor behøver du just nu dine penge, Isak? De står jo godt nok hos mig."

"De står ikke godt," råbte Isak med funklende øjne, "de står kun til syv procent; men jeg kan låne dem ud til otte, til ti, til femten, ja måske til tyve eller til tredive procent."

"Du er en ægte jøde, Isak."

"Det er jeg ganske vist, herre! Jeg vil ikke grave mine penge ned i jorden; for graver jeg et hvedekorn ned i jorden, da indbringer det måske halvtredsindstyve til tresindstyve fold, men graver jeg mine penge, mit sølv og guld, ned i jorden, da indbringe de mig aldeles intet."

"Men i jorden står de dog sikrest, Isak! Jeg skal skaffe dig pant i min fætters landgods."

"Den der har tusinde gylden stående i handelen," sagde Isak, "han kan hver dag æde kødets fedme og drikke vin dertil, hvis ham lyster; men den der har tusinde gylden stående i ager og eng, han må nære sig af urter og dertil grave og arbejde i sit ansigts sved og stå tidligt op, og vandet må være hans drik, således er det skrevet i Talmud, hvis jeg ikke fejler."

"Jeg bryder mig kun lidet om, hvad der er skrevet i Talmud, Isak, men jeg vil kun sige dig i al korthed, at jeg hverken vil eller kan betale dig endnu."

"Herren fattes dog ikke penge; for jeg ved, at han i disse dage har sat over tusinde daler til på heste, piger, spil og andre dårligheder."

"Jeg mærker, at du har lyst til at være uartig, Isak, det er just ikke den bedste tak for al den godhed, jeg har vist dig."

"Herren har undertiden sagt mig komplimenter," svarede Isak med heftighed; "men jeg bryder mig ikke om

komplimenter af dem, der vil låne mine penge; for når jeg lukker pungen op, da bøjer de deres ryg, men når jeg lukker pungen til og gemmer den, da spytter de mig i ansigtet."

"Isak," sagde Victor, "ved han vel, at han nu havde fortjent, at jeg lod ham kaste ned af trapperne." – Ved disse ord blev Isak bange og ilede med hurtige skridt tilbage til døren. "Ei, jeg taler jo ikke om herren," råbte han. "Herren misforstår mig, jeg taler kun om de andre! Herren er en brav herre og en fornem mand og en mand, der har stor indflydelse."

"Hør," sagde Victor, idet han legede med sin ridepisk: "At du bedrager mig, deri vil jeg finde mig, Isak, men at du er næsvis og uforskammet imod mig, det vil næppe bekomme dig vel."

"Nu, hvis herren forpligter sig til at betale mig tredive procent om året, så vil jeg i Guds navn vente, så længe som herren ønsker det."

"Tredive procent?" gentog Victor forbitret og hævede ridepisken.

"Holdt! eller, Gud straffe mig, jeg skriger," råbte Isak, "hele gården er fuld af arbejdere, og når jeg skriger, høre de det, og jeg skal da fortælle, hvorledes herren behandler mig, og at jeg ikke kan få, hvad der skyldes mig efter loven, og selv de kristne vil undre sig derover, og det vil blive til stor spot og skændsel for herren selv."

"Af sted," sagde Victor, "jeg vil ikke besmitte min ridepisk med det støv, der hviler på din urene ryg."

"Det er godt, det er vel sagt, sådan sømmer det sig for en brav herre at tale!"

"Gå!" sagde Victor, idet han igen legede med ridepisken.

"Jeg vil gå, jeg vil have tålmodighed, jeg vil vente og komme igen en anden gang, når herren er i bedre humør," råbte Isak. Dermed skyndte han sig ud af døren, men Victor fattede den faste beslutning, så snart lejlighed gaves, på en følelig måde at gengælde hans uartighed.

Det er nu tid at vende tilbage til Theodor, hvis forsøg, som vi allerede har fortalt, i høj grad fængslede kongens opmærksomhed. Theodor høstede imidlertid kun ringe løn for sit kunststykke; for uagtet kongen gentagne gange forsikrede ham om sin beskyttelse og sin nåde, så var dog følgen, at hvert af hans skridt endnu stærkere end før blev bevogtet, især af Isak Amschel, der, formodentlig efter aftale med Veronica, i denne tid opgav de fleste andre sysler, for at efterspore alle Theodors veje.

Theodor søgte efter hint hofbal endnu stærkere end før at undgå de adspredelser, hvori han tidligere havde deltaget; for Freislebens tale havde efterladt et dybt indtryk i hans sjæl, og han mente bestandig mere og mere at indse, at denne, om han også i visse henseender gik for vidt, dog havde ret i hovedsagen. Det trylleri, der i kort tid havde bedåret Theodor, tabte nu således al sin magt over ham, og uagtet han næsten daglig modtog indbydelser til de glimrende cirkler, hvori hoffet og den øvrige fornemme verden forsamlede sig, så var det dog kun sjældent, at han gjorde brug af dem. Desto oftere besøgte han herr von Freislebens hus og lærte bestandig højere at skatte denne tungsindige grubler, på hvis pande medlidenhed med verdens ulykke stod malet, selv når hans mund smilede ironisk over dens dårskab, og lignede et højt bjerg, hvis top er indhyllet i tåge, endog når solen beskinner dets fod og dets midte.

Men Theodor var ikke den eneste, der således stedse højere lærte at skatte herr von Freisleben, også Felicitas, der nu var en syttenårig jomfru, begyndte snart inderligt at deltage i hans skæbne. Theodor så hende endog flere gange om aftenen i gården under Freislebens vinduer, hvor hendes øjne syntes at følge hvert af hans skridt. "Se!" sagde hun, da Theodor en aften traf hende på dette sted, "således går han ofte indtil den sildigste nat; tit kan vi klokken to om natten endnu se lys på hans værelse; tal dog til ham om det! Bed ham at holde op med denne nattevågen, hvormed han aldeles undergraver sin sundhed."

"De deltager med ualmindelig varme i hans skæbne, Felicitas."

"Skulle jeg ikke deltage i hans skæbne!" svarede hun, "han har jo frelst min stakkels moder og mig fra at forsmægte i elendighed; og desuden – ak! De ved endnu ikke, hvor fortræffelig han er, Theodor, hvor gerne han hjælper alle, hvordan hans hele liv er en kæde af velgerninger, og hvor liden glæde han selv har i denne verden, trods al sin godhed."

Theodor betragtede hende med vemod; for det smertede ham, at en så ung og blomstrende natur, uden selv at vide det, skulle binde sig til en mand, der halvt hørte graven til, og lignede et af hine træer i de varmere lande, hvis kroner vel endnu er grønne, men hvis rødder er så svage, at den første storm kan ødelægge dem, og at et barn kan rive dem over ende. Imidlertid forundrede han sig ikke over hendes følelse; for efter hvad han allerede oftere havde bemærket, er en hemmelig sorg, der virker stærkt på medlidenheden, langt farligere for de ædleste kvindehjerter, end den blotte ydre skønhed, især når

medlidenheden, som det var tilfældet her, går hånd i hånd med beundring, hvorfor også hine blege skikkelser, i hvis åsyn legemlig svaghed og åndelig kraft synes at kæmpe om herredømmet, tit er langt heldigere i kærlighed, end deres rødkindede medbejlere kunne begribe eller forestille sig.

En dag, da Theodor sad alene på sit værelse, meldte man en ubekendt, der ønskede at tale med ham. "Lad ham komme!" råbte han og sprang heftig op, for han håbede, at det måske var de Geer. Men det var ikke ham, men en ung soldat, der holdt den lille Sehfeld ved hånden. "Denne drengs moder var min søster," sagde soldaten, "hun er nylig død, og på dødslejet bad hun mig bringe den lille til Dem, og efter hvad hun fortalte, kan det stakkels barn heller ikke være i bedre hænder."

"Vil du blive hos mig, min dreng," spurgte Theodor.

"Ja, for de sorte mænd har båret min moder bort," svarede den lille.

"Du er mig velkommen, og jeg skal ærligt sørge for din fremtid."

"Jeg takker Dem," sagde den fremmede, "jeg kan ikke bruge vidtløftige talemåder, men mit navn er Paul Jenitsch, jeg er soldat i den kongelige livvagt, og skulle De nogensinde trænge til en mand, der kan vove livet for Dem, så er jeg til tjeneste." Dermed hilste han og forføjede sig bort.

Theodor havde først betænkt at beholde drengen hos sig; men efter nøjere overlæg kørte han med ham til herr von Freislebens gods, hvor han overgav ham i madame Wolfgangs og hendes datters hænder, efter at han havde fortalt dem, hvorledes alt var gået til. De lovede troligt at tage sig af den lille, og Felicitas så venligt på Theodor og rakte ham sin hånd, som hun ellers aldrig

plejede. Ja, da han gik, fulgte hun ham ud og sagde: "Tilgiv, jeg vidste, at De undertiden besøgte madame Sehfeld, men jeg formodede ikke, at disse besøg havde en så smuk bevæggrund; og jeg begynder nu at frygte for, at jeg ikke blot i denne, men også i andre henseender, har gjort Dem stor uret."

"Det mener jeg ganske vist, at De har," svarede Theodor, og da Felicitas ytrede lyst til af hans egen mund at modtage oplysning såvel angående hans forhold til Veronica, som om adskillige andre omstændigheder, der tidligere havde vakt hendes mistanke imod ham. Så fortalte Theodor hende med stor oprigtighed, hvorledes alt var gået til. "Jeg mærker, at jeg trænger mere til Deres tilgivelse, end De til min," sagde Felicitas til sidst, "og jeg ville kun ønske, at vi havde talt så oprigtigt med hinanden for længe siden." Derefter rakte hun ham igen sin hånd, hvorefter hun ilede bort.

Femtende kapitel

Uagtet Theodor efter det omtalte hofbal ikke modtog ret mange besøg, vidste dog Victor von Marwitz på en så indsmigrende måde at gøre sit tidligere bekendtskab gældende, at Theodor ikke kunne undgå af og til at se ham. Deres gensidige forhold i Rosenfelds hus berørte Victor kun sjældent; desto oftere talte han om de damer, der havde hæftet deres øjne på Theodor, og bragte ham alle de efterretninger, som han troede mest kunne smigre hans forfængelighed.

"Skylden er alene Deres," sagde han en aften, "hvis De ikke drager fordel af Deres gunstige stilling. Få af vore skønne ville være i stand til at modstå Dem, ja næppe engang grevinden selv. Når De blot vil vove det første skridt, så tør jeg stå Dem inde for, at man vil komme Dem i møde, før De har fået tid til at gøre det andet; og mellem os, De vil næppe være den første elsker, som grevinden vælger udenfor sin egen stand."

"Har De da en så kort hukommelse, at De ganske har forglemt den forgangne tid?" spurgte Theodor.

"Ja, i slige sager er min hukommelse meget kort, De derimod ser næsten ud, som De endnu var forelsket i den lille Manon Rosenfeld."

"De må tro om det, hvad De vil," svarede Theodor. "Jeg vil ikke være indiskret," sagde Victor, "men da vi nu uden min skyld er kommet til at tale om de forbigangne forhold, så sig mig dog oprigtigt: Har De efter hendes flugt aldrig hørt noget fra hende?"

"Aldrig," svarede Theodor.

"Nå, jeg forsikrer Dem om, at jeg, selv hvis hun vendte tilbage, ikke i mindste måde ville misunde Dem Deres lykke, jeg har nu ganske andre planer i mit hoved; til en tro Seladon er jeg ikke skabt, det tilstår jeg gerne. Men det er silde, jeg vil ikke opholde Dem længere." Med disse ord tog han afsked og gik.

"Il du kun bort!" sagde Theodor, "du fortjener ikke den troskab, som du foragter." Med disse ord åbnede han et vindue og betragtede tankefuld den stjerneklare himmel. Kort derefter trådte en tjener ind og spurgte, om han endnu havde noget at befale. "Nej," svarede Theodor, "gå du til sengs, jeg vil være alene." Han blev nu nogen tid stående i det åbne vindue, omsider lukkede han det og slukkede alle lysene på ét nær. Derefter forlod han værelset med det tændte lys i hånden, steg op ad en trappe og ilede gennem en lang gang, der førte til hans sovekammer; men idet han åbnede døren dertil, opstod et lufttræk, der blæste hans lys ud; uden at bryde sig om det, fattede han den beslutning at klæde sig af i mørke. Han havde endnu ikke begyndt derpå, da han hørte en dæmpet larm i sideværelset. Han lyttede et øjeblik, men da alt igen blev stille, mente han, at han havde ladet sig narre af vinden. Kort derpå hørte han atter en sagte larm, der snarere syntes at hidrøre fra en kat eller fra et andet letfodet dyr, der havde stødt an mod et fast legeme, end fra vinden. Theodor forbavsedes så meget des mere derved, da det ikke vel var muligt, at noget sådant dyr kunne trænge ind i sideværelset, eftersom skodderne var tilspigrede til vinduerne, og eftersom han selv havde lukket døren i lås og bar nøglen dertil i lommen. Denne forsigtighed anvendte han, fordi kilden til hans rigdom netop befandt sig i hint kammer; for der havde han gemt sit kostbare røde pulver.

Han lyttede endnu et øjeblik, og nu syntes det åbenbart, som om der var nogen i det næste kammer, der syslede med en lås. I det første øjeblik besluttede han straks at gå derind, men i det næste betænkte han, at han var ubevæbnet, og ilede derfor ud for at hente våben. Da han kom udenfor, skimtede han lys ved gangens ende, og da han nåede trappen, så han sin egen tjener i samtale med Victor. Denne berettede, at han fra gaden af havde bemærket et mistænkeligt lysskær i hint kammer; da han nu vidste, at det bestandig var tillukket; og da han tillige havde set Theodor i et af de nedre vinduer, så var han, efter at have betænkt sig en stund, vendt tilbage, for at advare ham og berette, hvad han havde set.

Alle tre begave sig derefter så stille som muligt hen til det mistænkelige kammer. Theodor åbnede døren, og den første genstand, på hvilken han fik øje, var Isak Amschel, der stod i begreb med at dirke det tunge jernskrin op, hvori det omtalte pulver var gemt; imidlertid havde låsen hidindtil modstået alle hans anstrengelser. Ved hans fod på gulvet stod der en blændlygte, der lyste for ham under arbejdet. Det usikre lygteskær tillige med hans magre ansigt og hans skælvende lemmer gav ham et eget udseende, og han så næsten ud som en lille bjergmand, der arbejder ved lampelys og under hæslige trækninger i en giftgrube. Han var så ivrigt sysselsat med sin forretning, at han intet mærkede, før Theodor og hans ledsagere allerede var kommet ind i værelset. Men næppe så han dem, før han slap sit værktøj og ilede henimod kaminen. Men her stod Victor, der kastede ham med magt tilbage til midten af værelset. Han tabte imidlertid ikke ligevægten, men drejede sig kun behændig rundt om sig selv, hvorefter han

sprang til side og smuttede forbi tjeneren, og han var allerede halvt ude af døren, da Theodor greb ham i nakken og holdt ham fast. Isak sprællede af alle kræfter imod, ja til sidst trak han endog en dolk frem under sine klæder, hvilken dog Theodor, der med øjnene fulgte hver af hans bevægelser, let vristede ud af hans hånd. "Jeg formodede nok, at det var ham," sagde Victor, "i øvrigt beder jeg Dem om at skåne ham, da han er min særdeles gode ven og desuden en mand, der er brugbar til mangehånde ting."

"Hvad råder De mig til at gøre med ham," spurgte Theodor.

"Hængt ønsker jeg ham just ikke," svarede Victor, "men vil De overlade ham til mig, da lover jeg Dem, at han ikke skal gå fri for straf."

"Hvad har De i sinde?"

"En pagestreg, om De vil; i øvrigt giver jeg Dem mit æresord på, at jeg ikke skal tilføje ham nogen synderlig skade."

"Godt, så tag ham!"

"Hav da den godhed at låne mig Deres vogn! Jeg beder Dem også om at lade Deres tjener ledsage mig; for jeg kender ham som en meget forstandig person, og han er mig nødvendig for at udføre min plan."

Alt skete som Victor ønskede det, hvorpå han talte et par ord med Theodors tjener, derefter satte han sig i vognen med Isak, som han intet øjeblik slap af hænderne, og befalede til sidst kusken at køre ham til sit hjem.

Da Isak befandt sig alene i vognen med Victor, begyndte han med de ydmygste talemåder at bede om sin frihed; men da dette ikke hjalp, drejede og vendte han sig næsten som en ål og søgte således at smutte bort af Victors hænder. Men denne

holdt ham da fast med dobbelt styrke og syntes at have stor glæde af hans unyttige anstrengelser. "Vær rolig!" sagde han omsider. "Du kan vel begribe, at det blot er af godhed for dig, at jeg har påtaget mig den ærefulde forretning at være din bevogter; for der var jo vidner på det natlige indbrud, og selv Veronica ville vanskeligt, med al sin indflydelse denne gang have kunnet redde din hals fra at stifte det nøjeste bekendtskab med en tvunden hampesnor, hvis ikke jeg så tjenstvilligt havde søgt at skaffe dig bort af baron Theodors hænder."

Isak bad nu igen i de bevægeligste udtryk om sin frihed. "Sig mig da først, hvorledes det kunne falde dig ind at gøre indbrud i hr. von Hirschbergers hus," spurgte Victor.

"Det lod mig aldrig have ro," svarede den lille, "der var en, der bestandig hviskede mig et ord i øret om det kostbare røde pulver og fortalte mig, at det var den største skat på jorden, som jo også er ganske sandt, og det var, som om jeg nødvendigvis måtte og skulle hente den; ja når natten kom, da var der en, der skrev på væggen med blodrøde fingre og med gyldne bogstaver, hvad jeg skulle gøre. Det lod mig ingen ro hjemme, og jeg løb hen til baronens hus, hvor jeg allerede i mange nætter har klatret rundt på taget, for at udspejde lejligheden."

"Men hvorledes kom du derop?"

"Jeg kan klatre som et egern i skoven," sagde Isak, "det er en af mine gamle kunster, og op kom jeg ved hjælp af en lille strikkestige."

"Men hvorledes kom du ind i det lukkede værelse?"

"Gennem kaminen," svarede Isak, "allerede da baron Theodor viste kongen sit forsøg, havde jeg set, hvor den kostelige

ejendom var bevaret og gemt."

"Du smutter jo som en væsel igennem alle huller, Isak! Velan! Jeg skal befri dig, men kun hvis du fører dig ordentligt op; skriger du derimod eller gør nogen videre modstand, så bliver du overgivet i rettens hænder, af hvilke du, hvor snedig du end er, næppe vil være i stand til at undslippe med livet."

Snart holdt vognen udenfor Victors bolig. Han steg da ud og kaldte på sine folk, dog uden endnu at slippe Isak. Da disse var kommet, lod han vognen køre tilbage; derimod beholdt han Theodors tjener hos sig og overlod Isak til hans varetægt, mens han selv traf aftale med folkene, der nu straks på hans befaling lukkede porten i lås. Den lille Isak forholdt sig imidlertid, rimeligvis af frygt for Victors trusler, ganske rolig og lod sig uden modstand bringe op i en sal i anden etage, der vendte ud mod en ensom have. Denne sal lignede kun lidet de øvrige værelser i Victors hus, for den var næsten uden møbler, og de kalkede vægge var uden betræk. Nu blev et badekar bragt ind, som Victors tjenere, der af inderste hjerte hadede Isak, skyndte sig at fylde med vand. Dernæst bragte de fire pistoler, som de ladede lige for Isaks øjne, hvorefter de blev stående, som om de ventede på nye befalinger.

"Du store Israels Gud!" råbte Isak forfærdet, "hvad vil dette sige? Hvorfor lader de pistolerne?"

"Det vil du snart erfare," svarede Victor. "Farvel, Isak! Det sømmer sig ikke for mig at være til stede ved en eksekution."

Med disse ord gik han ind i et sideværelse, hvorfra han dog kunne høre og se alt, hvad der foregik med Isak.

Næppe var Victor borte, før Theodors tjener greb en pistol, vendte sig mod Isak og sagde: "Spring i karret, jøde!"

"Ve mig!" råbte den lille, "hvad skal dette betyde? Vil I myrde mig?"

"Spring i karret!" gentog tjeneren, "eller ved min sjæl jeg skyder."

"Ak, skån mig! Jeg har jo intet ondt gjort ham," råbte Isak.

"Vil du ikke springe i karret, elendige ågerkarl?" spurgte tjeneren, idet han hævede pistolen og sigtede lige mod Isaks hoved.

"Ak, jeg springer, jeg springer, jeg er allerede deri, tag bare pistolen bort!" råbte Isak og sprang hurtigt ned i karret, hvor vandet nåede ham til midten af hans bryst.

"Duk under, Isak! Eller jeg skyder dig igennem hjernen," råbte tjeneren, idet han igen sigtede på hans hoved. Fuld af angst dukkede Isak under, i samme øjeblik faldt et skud, og kuglen fo'r hen over hans hoved og ind i væggen.

"Ak, skån mig!" råbte Isak med dødningblegt åsyn, idet han igen dukkede op.

"Under vandet med dig!" råbte tjeneren og greb en ny pistol. Næppe havde Isak fuldbyrdet hans befaling, før pistolen knaldede, og en anden kugle susede hen over hans hoved. "Duk under igen!" råbte tjeneren, da Isaks blege ansigt på ny blev synligt over vandet.

"Ak!" jamrede den lille, "vær barmhjertig, lad mig gå! Jeg vil gerne betale hundrede daler, om det så skal være, for at slippe løs."

"Det er alt for lidt, Isak!" svarede hans modstander, idet han greb den tredje pistol.

"Tohundrede!" råbte Isak.

"Det er endnu for lidt," svarede tjeneren.

"Trehundrede!" råbte Isak, og dukkede straks derefter ned igen, for han så allerede pistolmundingen, der sigtede lige mod hans hoved. "Det er endnu for lidt," svarede tjeneren, og næsten i samme øjeblik fo'r den tredje kugle henover Isaks isse.

"Firehundrede!" råbte Isak, der, da han mærkede, at faren var forbi, atter dukkede op.

"Tusinde, Isak!" svarede tjeneren, i det han greb den fjerde pistol, "tusinde, eller du slipper ikke derfra med livet."

"Jeg vil ikke give dem; så sandt hjælpe mig Israels Gud! Jeg har dem ikke, jeg har aldrig i mine dage set så mange penge på én plet," råbte Isak og dukkede højst forfærdet ned på ny. "Det gælder dit liv, Isak! For denne gang hjælper ingen dukning," svarede tjeneren.

"Gud straffe mig, jeg har dem ikke! Jeg kan ikke skaffe dem, selv om I søndersled mig i tusinde stykker," skreg Isak, idet han pludselig dukkede frem, men lige så hurtig skjulte sig under vandet på ny.

"Så befal da din syndige og menederske sjæl i din Guds hånd!" sagde tjeneren og nærmede sig langsomt til karret med den ladte pistol i hånden.

"Jeg vil betale dem, jeg vil!" råbte Isak i den højeste dødsangst, da han, ved at se op, mærkede, at hans forfølger stod med den ladte pistol over hans hoved; "tag pistolen bort! Jeg vil give alt, hvad I forlanger."

"Det er godt," sagde Victor, som nu igen trådte ind, "så spring da ud af karret, Isak! Der skal intet ondt vederfares dig." Isak sprang hurtigt ud af karret og stod nu skælvende af skræk og kulde foran Victor. "Det var et lille erindringstegn," sagde denne, "for at kurere dig for din uartighed i fremtiden. I øvrigt

bliver det derved: Du udsteder en anvisning på tusinde daler, siger og skriver et tusinde daler, Isak, hvilke jeg dog naturligvis ikke vil beholde selv, men som jeg straks skal uddele mellem de nødlidende og trængende."

"Ak, skån mig, herre! Jeg er selv trængende, jeg lider større nød end alle de andre."

"Denne gang står du ikke i grevindens værelse, Isak! Her finder du ingen arbejdere i gården, her kan du skrige så højt du vil, ingen agter derpå; altså skriv du kun straks beviset! Det er det bedste råd, jeg kan give dig." Under disse ord pegede Victor henimod et bord, hvorpå der fandtes penne, blæk og papir, på samme tid opløftede tjeneren atter sin pistol imod Isaks hoved, og denne udstedte nu med skælvende hånd, dog uden flere indvendinger, den omtalte forskrivning. "Godt," sagde Victor, da han havde læst den, "den er i behørig orden. For resten tænker jeg, at du nu vil være kureret for din vandskræk, og det kan måske være dig til stor nytte, Isak, når du engang igen skal redde et hus af Israels stamme; farvel! Nu kan du gå."

"De, som spotter og plyndrer dig, skulle vorde fjendernes rov," mumlede Isak ved sig selv og ilede bleg og skælvende bort, ikke ulig en hæslig rovfugl, der af lyst til bytte blev nedlokket i et fremmed element, hvorfra den kun efter lang kamp og med våde og sønderrevne fjer var i stand til at redde sig.

"Gå nu hjem!" sagde Victor til Theodors tjener, idet han trykkede ham et guldstykke i hånden, "og fortæl din herre, hvilken hævn vi har taget over Isak! De tusinde daler kan du vel begribe, at jeg ikke vil beholde selv; de skal, som sagt, blive uddelt mellem de fattige og nødlidende."

"Han gør det aldrig," sagde Isak, efter at Victors folk, der med latter og spot fulgte ham ned, havde lukket ham ud på gaden, "han uddeler aldrig det røvede sølv mellem de fattige og nødlidende, for de kristne agter hverken nød eller bønner; han beholder det hellere selv og bortødsler det på letfærdige kvinder, ligesom han har bortødslet sin egen formue." Under denne tale blev Isak stående og kastede et hævngerrigt blik tilbage på det hus, hvorfra han var kommet. "Havde han alene pryglet og mishandlet mit legeme," blev han ved, "det kunne jeg måske have forglemt, men at han har tvunget mig til at give ham en så stor pengesum, det skal og kan jeg aldrig tilgive. Men jeg vil ikke tabe modet; lykkens hjul drejer sig uden ende, og hvem ved, hvad der omsider kan ske! Hvem ved, om ikke Israels mægtige Gud engang kan nedstyrte den hovmodige kristne mand i støvet og gøre ham til en fodskammel for Israels fattige og forhånede søn!"

Det håb, som Isak nærede, lod imidlertid til at være temmelig langt fra sin opfyldelse; for Victors lykkelige stjerne syntes i denne tid bestandig at vinde i glans og at hæve sig højere på hoffets himmel; ikke blot Veronica, men også kongen yndede ham, og den første smilede kun, da Isak klagede sin bitre nød for hende, og hun vedblev ikke des mindre ligesom før at beære den mægtige voldsmand med sin fortrolighed og tillid.

Sekstende kapitel

Grevinde Orselska havde gentagne gange indbudt Theodor til at besøge hende, men hidtil havde han bestandig undskyldt sig; omsider sendte hun ham en indbydelse til en af de følgende aftener med det tillæg, at kongen selv ville være til stede i selskabet, og at han ønskede at se Theodor der. Denne turde nu ikke længere undskylde sig, men modtog indbydelsen. Efter grevindens udtrykkelige befaling kom Victor selv for at afhente ham, og de kørte sammen til Pillnitz. En tjener åbnede døren til grevindens kabinet og udråbte med lydelig stemme Theodors navn. Grevinden sad i en glimrende kreds af damer, mens de fleste herrer befandt sig i en stor sal ved siden af. Da Theodor nærmede sig for at hilse hende, tiltalte hun ham meget venligt. Han havde ventet sig en bebrejdelse, fordi han så ofte havde afslået hendes indbydelser, dog herpå syntes hun ikke at tænke, men talte næsten udelukkende om hans landsted og om nogle anlæg, som han der havde begyndt. Kort efter kom der nye gæster, og grevinden talte da med dem, uden denne gang at give sig mere af med Theodor, der nu trådte ind i sideværelset til det øvrige selskab.

Da der var flere fremmede til stede, som ikke havde set slottet før, så foreslog grevinden dem at tage det i øjesyn. Efter hendes opfordring forenede også Theodor sig med dem, og Victor påtog sig at være vejviser. Uagtet de fleste værelser på denne årstid var beboede, så åbnedes de dog straks, så snart selskabet nærmede sig. Dette kunne så meget lettere ske, da kongen, der beboede den ene fløj, endnu var fraværende og ikke ventedes hjem før efter flere timer. Således vandrede nu

Theodor atter gennem de samme sale, som han tidligere havde besøgt i forening med Rosenfelds familie. Men ligesom det selskab, hvori han nu befandt sig, så syntes også værelserne selv at have iført sig deres galladragt. En del af dem var malet på ny, forgyldningen i lofterne strålede i opfrisket glans, møblerne var stillet i orden og til dels ombyttet med andre, mange virkelig skønne billeder hang rundt omkring på væggene, som Theodor ikke havde set den forrige gang; disse bidrog for en del til at vende blikket bort fra de mindre skønne loftmalerier; i øvrigt var det hele således indrettet, at det efterlod et behageligt, om ikke just et meget stort og ædelt indtryk.

Fra slottet begav selskabet sig ud i haven, hvor de fyldige rosenhække netop nu stod i den yndigste flor, og hvor mangfoldige både indenlandske og fremmede planter blomstrede. Flere arbejdere var sysselsatte med at lukke de store glasvinduer, der havde været åbne den hele dag, for at skaffe den fri luft adgang i drivhusenes indre. Den nedgående sol kastede sine sidste stråler over det skønne landskab, og roserne rødmede dobbelt i aftenglansen. Theodor kendte de fleste steder igen, som han forrige gang havde besøgt, skønt sommeren overalt nu havde fremkaldt en yppighed, som han dengang savnede. Han havde gerne listet sig bort fra de andre, for uforstyrret at kunne overlade sig til sine erindringer; men det lod sig ikke gøre, eftersom snart en, snart en anden af selskabet indlod sig i samtale med ham. Omsider kom også grevinden med en del af damerne, som ligeledes ville indånde den friske aftenluft. "Det træffer sig ret ubehageligt," sagde hun, "vejret er så smukt, og solen går så klar ned; det er ret kedsommeligt, for nu vil det var længe, før mørket begynder.

Jeg har arrangeret en lille spøg, et lille fyrværkeri, der kun venter på kongens ankomst for at antændes; dog frygter jeg, at det i aften ikke vil tage sig ud."

Selskabet nærmede sig nu til en kanal, der slyngede sig igennem haven. På grevindens vink kom nogle gondoler fra den anden side af vandet, i hvilke selskabet tog plads. Gondolerne gled hen mellem store rosenbuske og andre blomstrende træer, som stod imellem hinanden langs ved siderne af kanalen. Disse anlæg havde kongen, der ingenlunde manglede kunstsans, ladet udføre i en friere stil end den, der ellers i hine dage var brugelig. Lidt efter lidt blev det dunkelt, og alle dagfugle tav i træernes grene; heller ikke hørte man nogen nattergal, for dens sangtid var allerede forbi. For at erstatte hvad naturen nægtede, gjorde kunsten sig gældende overalt; fra de dunkle alleer hørte man forskellige valse, arier og andre lystige musikstykker, som snart tonede stærkere, snart svagere, eftersom gondolerne nærmede sig til, eller fjernede sig fra de steder, hvor musikken blev opført.

Da vandturen var til ende ilede selskabet tilbage til slottet for at vente på kongen, der havde været i Dresden den hele dag. Omsider indfandt han sig og med ham et talrigt følge. Alle slags kølende og forfriskende frugter blev nu budt omkring, mens musikken opsendte sine toner under grevindens vinduer. Kongen gav selv befaling til at udføre nogle marcher og andre musikstykker, som han særdeles elskede, og mens disse spilledes, måtte hans datter sætte sig hos ham.

Derpå blev en stor sal åbnet, hvori flere af de bedste dansere og danserinder, der var klædt som hyrder og hyrdinder, opførte en ballet; men uagtet også nogle af prinsesserne deltog i

dansen, syntes den dog kun lidet at fængsle kongens opmærksomhed. Da denne ballet var til ende, trådte nogle små piger ind, der var klædt i uniformer, og opførte en militær dans. Dette syntes at behage kongen bedre, men det varede ikke længe, før han også blev ked af det, i det mindste så han træt og adspredt ud; dog kaldte han efter dansens ende flere af de små piger hen til sig, klappede dem på kinderne og roste dem meget.

Nu blev omsider det omtalte fyrværkeri antændt, som kongen tilligemed sit følge betragtede fra salsvinduerne; Theodor og flere af de øvrige gik derimod ned i haven for at se det nærved. Det var meget prægtigt: Raketter og romerske lys steg dristigt i vejret, sværmere fo'r, lig hvislende slanger, frem og tilbage; ildhjul drejede sig og udkastede utallige gnister, mens ildkugler lyste og knaldede højt i luften. Ildstøtter blev synlige, hvorfra store funker udgik, og sænkede sig ligesom dråberne i springvand; mangfoldige sælsomme flammer hævede sig og sank kort derpå atter tilbage i mørket, hvorefter igen enkelte raketter, lig brændende pile, beskrev deres opadstigende baner. Derpå blev det pludselig stille; men efter et kort ophold hvislede sværmerne på ny, ildhjulene drejede sig og ildstøtterne blev igen synlige, og til sidst så det ud, som om en stor vulkan var i begreb med at berøve natten dens herredømme. I en renere sfære, langt over disse bragende og gnistrende flammer, svævede imidlertid månen i sin stille højhed og majestæt og syntes kun at vente på undergangen af disse efemeriske lys, for atter at vise sig i dobbel glans og klarhed.

Da hint glimrende skuespil endnu var i fuld bevægelse, kom der bud om, at en granat var sprunget og havde såret en fyrværker. Dette vakte i begyndelsen, som det lod til, megen deltagelse, men snart kom Victor og bad om, at man skulle være rolig og ikke tale om dette uheld, da grevinden ikke ønskede, at det skulle rygtes videre. "Er han stærkt beskadiget?" spurgte Theodor.

"Det følger af sig selv, at de, der har med sligt at gøre, undertiden kommer til skade derved," svarede Victor; "i øvrigt tror jeg næppe, at ulykken er synderlig stor."

"Den stakkels mand!" sagde grevinden, der nu også kom til, "hav den godhed, Marwitz, at lade tjenerne give ham noget, der kan forfriske ham!"

"Han er ikke længere her," svarede Victor, "jeg gav straks befaling til at bringe ham bort."

"Det er en meget ubehagelig hændelse," bemærkede grevinden.

"En meget ubehagelig hændelse," gentog en anden. "Et meget fatalt tilfælde," sagde en tredje. "*Un accident très désagréable,*" hviskede en fjerde.

"Det er bedst ikke at tale om det," bemærkede Victor, "for sagen lader sig jo dog nu ikke mere forandre; det hele er da heller ikke af så stor vigtighed, når vi blot sørger for, at kongen ikke får det at vide."

"Det forstår sig," sagde grevinden, "vi må fortie det for kongen; for han er alt for god og blød, og ingen af os ønsker jo dog at forbitre ham de øjeblikke, hvori han glæder os med sin nærværelse; for resten beklager jeg den stakkels mand af ganske hjerte, men festen må dog ikke forstyrres for hans skyld."

"Grevinden har fuldkommen ret," sagde en. "*Elle est très bonne*," sagde en anden.

"*Elle a le cœur très tendre*," sagde en tredje.

"Se, der komme de dejlige ildkugler igen!" råbte en fjerde; "der er tre batterier, som kaster kugler imod hinanden."

"Nu tier batterierne, og Hans Majestæts navn står lysende højt over dem i luften," sagde en femte. "Det er herligt, charmant, brillant, fortryllende, *magnifique*!" gentog man fra alle sider og forglemte nu ganske den såredes uheld, for at betragte det glimrende skuespil, der udfoldede sig i det omgivende mørke, og bestandig tiltog i glans, jo mere det nærmede sig til sin ende.

Theodor følte imidlertid ingen lyst til længere at betragte denne herlighed, men vendte tilbage til salen, hvor kongen befandt sig. Hverken kongen eller hans følge syntes at more sig synderligt; han legede med sin tobaksdåse, sagde grevinden artigheder med hensyn til den skønne fest, men gabte dog gentagne gange og syntes først at føle sig vel til mode, da det hele var forbi. Nu blev flere spilleborde bragt frem, som kongen syntes at betragte med fornøjelse. Før han satte sig til at spille, lod han Theodor kalde og spurgte ham, om han ikke havde hørt noget fra sin ven guldmageren. "Nej, Deres Majestæt," svarede Theodor. "Jeg stoler på, at De melder mig det, når han kommer," sagde kongen alvorligt, "det fordrer jeg af Dem, hører De? Han er en alt for vigtig person for mit hele land, til at jeg bør være ligegyldig ved hans ankomst; jeg forlader mig imidlertid på Deres troskab og skal med tiden også vide at belønne den." Derefter gav han Theodor et vink, at han skulle træde tilbage, hvorpå han satte sig til spillebordet, som han derefter ikke

forlod, før han rejste sig op, for at begive sig til sine egne værelser.

Flere af selskabet, der ikke spillede, gik nu ud i haven, hvor adskillige af hovedalléerne var illuminerede. Mellem dem, der gik ud i haven, var også Theodor, der, så snart han kunne, forlod de øvrige og ilede hen i en af de ensomste gange. Endnu stærkere end før havde han på denne aften lært at indse, hvor hule og tomme de glæder er, hvorefter de fleste mennesker jager. I tidligere dage havde han kun i forbigående betragtet den skueplads, på hvilken dette glimrende, men højst fordærvede hof bevægede sig; sildigere var han kommet den nærmere, og omsider stod han midt på brædderne ved de spillendes side og kunne nu ganske nærved betragte de rigt smykkede billeder, der henrykkede mængden i det fjerne. Men, som sagt, det trylleri, der engang og især på den tidligere omtalte hoffest havde bedåret ham, var længst forsvundet, i stedet for træer og skove så han derfor nu kun malede skærme, i stedet for solskin lampelys, i stedet for frihed og natur tvang og forstillelse; og han begreb nu vel, at man her i gudindens sted kun omfavnede skybilleder, og at den, der ofrede sin kraft og sin ungdom på dette afgudsalter, kun fik kedsomhed, slaphed og skuffende forventninger til løn i alderdommen.

Midt under disse betragtninger faldt også hans tanker på den ulykkelige fyrværker, der med sin sundhed, ja måske med sit liv, skulle betale et skuespil, som den, til hvis ære det fandt sted, ikke engang var i stand til at glæde sig ved, og som kun høstede den løn for sin opofrelse, at man ligegyldigt overlod ham til sin skæbne og pålagde enhver tavshed, der blot med et flygtigt ord ville minde derom.

Men disse tanker veg igen pladsen for andre: tusmørket og stilheden gjorde deres ret gældende, og Theodors fantasi tryllede ham tilbage i hin forsvundne tid, da han ved Manons side havde vandret på disse steder. Luften var mild og varm, aftenstjernen funklede endnu på horisonten, over den klare stjerne svævede månen og lignede et bøjet horn, fra hvilken den kølende dug udvælder over markens urter. Theodor så sig flere gange om til alle sider; han var til mode, ligesom om tiden var gået tilbage, og som om Manon pludselig måtte træde ham i møde fra en af de dunkle sidegange, han gik forbi. Omsider så han også en rank kvindelig skabning, der trådte frem af en allé; han blev uvilkårlig stående og ventede; men ak, det var ikke Manon, det var grevinden selv, som også havde forladt selskabet, og som han nu ikke, uden at begå en stor uhøflighed, kunne undlade at nærme sig til.

"Er det Dem, min gode Hirschberger!" sagde hun, "hvorfor går De så alene?"

"Deres Højhed går jo også alene."

"De har ret, min gode Hirschberger! Vi vil da gensidigt forskåne hinanden for slige samvittighedsspørgsmål. Giv mig Deres arm! De må vide, at De nu tilhører os, og vi tillader ikke, at De således smutter bort fra os."

De gik nu ind i en sideallé og ilede hen imod et sted, hvor, efter grevindens påstand, flere af selskabet skulle befinde sig, men de fandt ingen. Grevinden troede imidlertid at høre stemmer i det fjerne, men da de kom hen til det sted, hun angav, fandt de heller ingen der. "Kom, herr von Hirschberger! Lad os gå efter dem! Aftenen er så smuk, kongen er fordybet i sit spil og tænker ikke på mig; derfor vil jeg benytte min frihed."

– Nu gik de igennem en lang allé, der førte ned til Elben; men førend de endnu havde tilbagelagt den halve vej, klagede grevinden over træthed og bad Theodor at føre hende på en lille sti, som ene kunne ses af dem, der nøje kendte den i forvejen, og som førte til et afsides lysthus. I dette satte hun sig og indbød Theodor til at tage plads ved hendes side. Der opstod nu en lang pause, og Theodors stilling begyndte at sætte ham i forlegenhed. Endelig tog grevinden ordet: "De er så tavs, baron! Fortæl mig noget! Lind dog noget op! Damerne holder ikke af at kede sig, det ved De nok."

"Desværre, jeg ved intet at fortælle, der kan interessere Deres Højhed."

"Ved De slet intet? Det er skade! – Sig mig, hvorledes behagede dansen og fyrværkeriet Dem?"

"Fyrværkeriet var overordentlig pragtfuldt og dansen sikkert meget smuk; men jeg forstår mig desværre kun lidet derpå."

"Måske behagede ikke den militære dans Dem? Mig synes dog, at den var ganske artig; i øvrigt var den arrangeret for min faders skyld, der gerne ser uniformer overalt. En anden gang vil jeg lade de små piger forklæde sig som alfer og genier og lade dem danse for Dem i måneskin; det vil være mere efter Deres smag, ikke så?"

"Ak, det ville jo dog kun være et smukt skin, ligesom alt det øvrige," svarede Theodor.

"Ja, det forstår sig," sagde grevinden forundret, "de forlanger dog vel ikke, at vi skal skaffe Dem virkelige alfer og genier? Dem kunne vel næppe engang Deres guldmager fremtrylle for Dem, trods alle sine skatte."

"Tilgiv!" svarede Theodor, "jeg ved vel, at det er en urimelighed; men for at Deres Højhed dog noget bedre kan begribe min mening, må jeg sige Dem, at alle, selv de allerlystigste eventyr om alfer og andre slige forunderlige væsener fra min tidligste ungdom af ikke blot har vakt glæde, men også en inderlig vemod i min sjæl."

"Men hvorfor dog?" spurgte grevinden.

"Fordi de ikke er andet end eventyr, fordi de kyster, på hvilke slige væsener vandrer, ligger så langt borte, er så utilgængelige, så vidt adskilte fra den verden, vi beboer. Fornemmelig bedrøver det mig, at jeg ikke engang ved, om de er at finde på noget sted; for ak! måske gives der ingensteds et land, hvor disse drømme bliver til virkelighed, ingensteds flyver sådanne væsener lig fugle gennem luften, ingensteds danser de deres ringdans på engene og bader sig i de rullende flodbølger eller sejler i store muslingskaller over havet; ingensteds fletter de deres kredse omkring månen og vugger sig i liljens bæger og betragter vandreren med funklende blik gennem skovens blade."

"De drømmer jo lysvågen," sagde grevinden og sprang misfornøjet op. "Kom, lad os gå herfra, det er sildigt, de andre er sandsynligvis alt vendt tilbage til slottet."

De ilede nu af sted og havde næppe nået en af de oplyste alleer, før de fra forskellige steder hørte stemmer, der kaldte på grevinden. Kort derefter kom hendes fortroligste selskabsdame dem i møde og berettede, at kongen havde spurgt efter Hendes Højhed.

Grevinden slap nu Theodors arm. "De må ikke gå med mig," hviskede hun, i det hun forlod ham, "det ville måske vække

opsigt." Theodor begreb også, at det vel var mere passende, at han ikke ledsagede grevinden videre, og blev derfor tilbage, mens hun skyndte sig op til slottet. Snart fordybede han sig atter i sine erindringer, og før han vidste deraf, befandt han sig igen på vejen til Elbstrømmen, hvis bølger glinsede i måneskinnet, ganske som på hin aften, da han lyttede til Manons guitarspil, mens de sejlede tilbage til Dresden. I nogen afstand fra flodbredden satte han sig på en bænk. Kort efter så han en båd glide ned af floden og fornam nu igen guitartoner, der vakte sælsomme minder i hans sjæl. Omsider hørte han en kvindelig stemme, der bragte hans hjerte til at skælve; for det syntes ham, at den lignede Manons. Han ville have givet meget til for at se sangerinden, men det var umuligt; lige så lidt kunne han høre de ord, der blev sunget, og dog forekom sangen ham lige så bekendt som en barndomsegn, hvis minde ingen tid, den være så lang som den vil, kan udslette af sjælen.

Imidlertid nærmede tonerne sig bestandig mere og svævede lokkende over vandet og fyldte hans indre med længsel. Til sidst kom det ham for, som om de forvandlede sig til levende væsener, der lagde sig tæt til hans bryst og stirrede på ham med så fortrolige, sjælfulde blikke, at hans hjerte smeltede derved. "Kender du os ikke?" syntes de at tilhviske ham, "vi hører til de melodier, der omsvævede din barndoms vugge; vi er toner fra hint land, hvorom du nylig drømte; vi er stemmer fra de usynlige alfer, der sejlede over dit hoved i stormen, der smilede til dig fra de lange skyer i aftenrøden, der sørgede med dig i den sildige høst, og der atter slog deres øjne op for dig i den fremblomstrende vår; vi er røster fra det bedre fædreland, hvorfra du er kommet, og hvorhen du atter skal gå; vi er livets

røster, der overlever forgængeligheden; vi er stemmer fra dine hengangne venner, der endnu kun er i stand til i sangen at nærme sig til dig. Kender du os da ikke? Vi er også din kærligheds stemmer; vi er de, der alene formår at tolke dig de inderste drømme i din sjæl; derfor, kun derfor, mægter vi så dybt at bevæge dit hjerte."

Lidt efter lidt døde tonerne hen, og båden forsvandt i det fjerne; men Theodor blev længe siddende og stirrede henimod det sted, hvor han sidst havde set den. "Ak," sagde han omsider, "hvor ganske anderledes klang dog disse melodier end den larmende musik hist på slottet." Med disse ord stod han op og vendte langsomt tilbage igen til selskabet.

Da gæsterne var borte og grevinde Orselska stod alene med sin fortrolige, sagde hun: "Det er et ganske artigt menneske, denne herr von Hirschberger, men han er dog lidt kedsommelig, lidt *gauche*, ja undertiden næsten latterlig, og han vil næppe nogensinde nå den elskværdige lethed, der er så nødvendig for at reussere i verden."

"Han ser rigtignok noget tung og ubehjælpelig ud."

"Det er han også, og oven i købet er han en slags sværmer; ja jeg tror virkelig, at han endnu har sin kærlighed til den lille Rosenfeld i hovedet."

"Den skulle Deres Højhed kurere ham for."

"Nej du! Det ville blive for vidtløftigt og alvorligt; for i grunden passer han dog ikke for os, skønt jeg ellers nok kan lide ham."

"Hader da ikke Deres Højhed ham, fordi han vover at foretrække en så ubetydelig pige for hoffets største skønheder?"

"Nej, at hade ham kunne ikke falde mig ind; dertil er jeg, for at skrifte dig det ærligt, alt for magelig."

"Hader De da heller ikke denne hovmodige Veronica, der endog fordrister sig til at kæmpe med Deres Højhed selv om den første plads i kongens hjerte?"

"Veronica, ja det forstår sig! Men det er også noget ganske andet."

Dagen derefter tilbød Theodor at understøtte den ulykkelige fyrværker, men fik det svar, at han allerede den forrige aften var død af det sår, han havde fået.

Syttende kapitel

Samme dag, da Theodor ville besøge herr von Freisleben, kom Felicitas ham i møde med et venligt smil. "Jeg har gode efterretninger til Dem," sagde hun, "her er et brev, som jeg længe har ventet, og som sikkert vil bringe Dem held."

"Hvad! Det er jo de Geers hånd!" råbte Theodor og åbnede hurtigt brevet. Dette var virkelig fra de Geer, der satte ham stævne samme dags aften i et hus, som han nøje betegnede ham.

"O, Felicitas!" sagde Theodor, "De skænker mig den højeste lykke; hvem har bragt Dem dette brev?"

"Et bud, som jeg allerede ret godt kender; for ganske har jeg ikke i denne lange tid savnet efterretninger fra Manon; ja min vildfarende mening om Dem var måske en af årsagerne til, at de selv så længe intet har hørt fra hende; men næppe erkendte jeg sandheden, førend jeg, så godt som muligt, stræbte at udslette min fejl."

Theodor kunne ikke udholde at vente til det bestemte klokkeslæt; han ilede derfor til stævnemødet noget tidligere, end de Geer havde fastsat, og bemærkede i sin iver ikke, at Isak Amschel, der godt kunne skimte ham i aftendæmringen, fulgte efter ham på afstand. De Geer befandt sig allerede på det bestemte sted. "Theodor," sagde han, "jeg kunne ikke længere udholde Manons stille sorg, og da jeg nu tillige af Felicitas erfarede, at vi havde næret en ugrundet mistanke imod dig, så besluttede jeg at afkorte din prøvelsestid, dog ønsker jeg endnu at høre af din egen mund, hvad du kan sige til forsvar for din tidligere opførsel."

"Mit forsvar vil ikke falde vanskeligt, de Geer, hvis du vil betvinge din mistænkelige natur og ikke som forrige gang fordømme mig uhørt." Derefter fortalte han alt, hvad der var foregået, såvel på spillehuset, som mellem ham og Veronica. "Jeg tror dig," sagde de Geer, "og jeg vil også tilgive dig, at du i begyndelsen brugte din rigdom som en dåre, eftersom du dog til sidst, som jeg hører, har lært at indse din dårskab og har vendt dig bort fra den falske glimmer, der tidligere blændede dit øje; jeg har derfor nu den tillid til dig, at det ikke vil falde dig vanskeligt at foretrække et fjernt og stille hjem ved Manons side for al den forfængelighed, hvormed du her kunne omgive dig."

"Langt hellere vil jeg leve med Manon i de trangeste kår end her i den højeste rigdom," svarede Theodor.

"Så kom til mit hjerte, min søn! Tilgiv, at jeg således har prøvet dig! Men ikke blot min mistænkelighed, som du kalder den, også din egen ubesindige opførsel var årsag dertil."

"Hvor er Manon, de Geer?"

"Hun er ikke her, og hvis du ikke havde betvunget din glimrelyst og forfængelighed, da havde du aldrig set hende mere."

"Hvor er hun? Skjul det ikke for mig!"

"Jeg efterlod hende i K...... på et sikkert sted, to mile fra Dresden."

"Så lad os ile derhen!"

"Jeg ønsker intet hellere, dog er jeg træt efter rejsen, men i morgen tidlig, før stjernerne udslukkes på himlen, skal vi opsøge hende, og jeg vil i hende skænke dig en skat, der er herligere end den, om hvilken Salomon synger i sin Højsang."

I dette øjeblik åbnedes døren og Isak Amschel trådte ind med en vagt. "Fang ham!" råbte han, "bind ham med stærke reb! For det er til visse ham; læg lænker om hans hånd og hans fod! Hold ham fast i nakken, at han ikke som en ål skal smutte eder bort af hænderne! Men vogt eder vel for at skade ham! I må behandle ham som et kosteligt figentræ, I vil henflytte i eders have, på det at I alene, og ingen andre end I, skal nyde frugten deraf."

"Ve mig!" sagde de Geer, "nu er lidelsernes time kommet, og jeg må tømme smertens og dødens kalk netop i det øjeblik, da jeg troede, at min trængselstid stundede mod sin ende."

"Jeg har ham!" råbte Isak, "lovet være Israels Gud! Jeg har ham, mine fingre klynger sig til hans klædebon, og min hånd slipper ikke hans kjoles folder; nu skal ingen mere fravriste mig min skat; jeg vil klemme mig fast omkring den, ligesom muslingen klemmer sine skaller om den kostbare perle; ja jeg vil sidde den lange nat udenfor hans værelse, ligesom bejleren, der våger ved sin elskedes dørtærskel."

"Afskyelige ågerkarl!" råbte Theodor, "hvordan har du opsporet dette hus?"

"Hvordan, behøver jeg ikke at aflægge hr. baronen regnskab for. Grib ham! siger jeg; for vi skal gribe ham, hvor vi finder ham, det er kongens egen vilje og udtrykkelige befaling, og I have set det beskrevet og bekræftet med navns underskrift og med det kongelige segl og kan ikke tvivle på det."

"Velan, jeg er beredt!" sagde de Geer, hvis forrige frygtsomhed nu pludselig syntes at vige for en fast beslutning, "spær mig inde i eders fangetårne! Stræk mig på eders pinebænke! Lad eders kristne bødler sønderskære mine lemmer

med knive! Lad dem standse blodet i mine årer med jernskruer! Lad dem tvinge det til at samle sig om mit hjerte, til det sprænges, til den kolde dødssved og det bristende øje minder sjælen om, at den må forlade sin gamle bolig! I vil dog intet erfare, uden at jeg tilhører det folk, der er stærkest i lidelser."

"Hvilken skammelig forræder, der ikke vil tilstå!" skreg Isak, "men dog er han en stor mand, ja en Messias for os alle, og vi skal ære ham højlig, og vi skulle med Jehovas hjælp nok tvinge ham til at bekende."

"Farvel!" sagde de Geer til Theodor, "denne gang vil du vanskeligt kunne forløse mig, for det aner mig, at jeg kun skal forløses med blod, og denne ville sjakal har et par øjne, der vise, at han ikke let slipper sit bytte."

"Før ham bort," skreg Isak, "og lad det få en ende!"

"Il til din elskede!" sagde de Geer, "trøst hende og bed hende ikke at sørge for meget over mig! Farvel, min søn! Gud velsigne eder begge!"

Efter disse ord blev de Geer bortført; Theodor fulgte ham på afstand, for i det mindste at se, til hvilket fængsel han bragtes; derpå ilede han til det sted, hvor hans elskede opholdt sig. Han fandt hende let, men hun veg rødmende tilbage, da hun så ham. "Forfærdes ikke for mig!" sagde han, "for jeg kommer ikke for at overraske dig eller for med bønner at aftvinge dig en beslutning, hvortil du ikke efter modent overlæg selv bestemmer dig."

"Theodor!" sagde Manon, "hvordan har du fundet vej hertil?"

"Se! Det er nu over tre år, siden vi sidst sås, og jeg har været fattig, og jeg er blevet rig i denne tid, jeg har været bortstødt og foragtet, og jeg er derpå blevet søgt og smigret af de mægtige,

men aldrig har tanken om dig forladt mig et øjeblik, Manon, ja den har været som et skjold, der hindrede forførelsen fra at nå mig."

"Jeg ved det, Theodor, at jeg har næret en mistanke imod dig, der var ugrundet."

"Vi har nu ingen ret til at tænke på os selv," svarede Theodor, "for desværre, jeg har et sørgeligt budskab at bringe dig: De Geer smægter i fangenskab og kan vente den hårdeste behandling, hvis han ikke åbenbarer sin hemmelighed."

"O, min ulykkelige fader!" råbte Manon og vred sine hænder i fortvivlelse, "han dør langt hellere, end han åbenbarer sin kunst."

"Se, Manon! Jeg elsker dig mere end alt, hvad jord og himmel ellers kunne tilbyde mig; jeg elsker dig, som en fra legemet adskilt ånd elsker den evige salighed; men dog skal tanken om hans fængsel ligge som et draget sværd mellem dig og mig, og ikke ét af dine kærtegn skal trøste mig efter den lange fraværelse, før han er frelst."

"Og hvordan vil du frelse ham?"

"Det ved jeg endnu ikke, men frelses må han, eller jeg vil gå til grunde derover; for det ville være en alt for slet løn for hans velgerninger mod os, at han skulle bøje sit hoved som en visnet blomst i deres fængsler, eller at de skal sønderslide hans lemmer på deres pinebænke."

"O, tal ikke derom, Theodor! Jeg kan ikke udholde at høre det; men hvis han kan forløses med guld, da har han efterladt skatte nok for at tilfredsstille selv en konges begærlighed."

"Umætteligheden kan du dog ikke tilfredsstille, Manon; imidlertid er guld en mægtig talisman, der allerede ofte har

åbnet de fasteste fængsler; vi vil derfor ikke foragte det."

Theodor førte nu Manon til Freislebens bolig; på vejen fortalte han hende alt det, der videre kunne tjene til hans egen retfærdiggørelse; hun afbad da under tårer sin uret, og i deres sjæle var en besynderlig blanding af bekymring og kærlighed, og den højeste angst kæmpede i deres hjerter med gensynets henrykkende glæder.

Det var også virkelig Manon, hvis sang Theodor havde hørt i Pillnitz. Theodor havde nemlig talt til Felicitas om grevindens indbydelse og tillige meddelt hende grunden til, at han troede sig nødt til at modtage den. Dette erfarede Manon, der netop ankom til Dresden den samme dag, da det store selskab var samlet hos grevinden. Da hun nu havde et slags anelse om, at Theodor, hvis han endnu elskede hende, ville forlade selskabet for at hengive sig til de erindringer, som dette sted måtte vække hos ham, så ville hun ved denne sang, om muligt, forberede ham på sin ankomst og havde derfor lejet en båd og var i selskab med Felicitas sejlet ned af floden.

De Geer var, efter kongens udtrykkelige befaling, blevet ført til et fængsel, hvori alt var indrettet på det bekvemmeste, og hvor intet manglede ham uden friheden. I hans dør fandtes et vindue, gennem hvilket hver af hans bevægelser kunne ses; udenfor døren stod en skildvagt, der afløstes hver tredje time; desuden var der en korporal med fire mand i et værelse nedenfor, der kunne kaldes til hjælp, så snart det måtte behøves. Vagten bestod af tro, udvalgte mænd af kongens egen garde; Veronica, der var drivfjederen i alt dette, og dernæst Isak, havde været den fornemste årsag til guldmagerens fængsling, vidste tillige at skaffe sig adgang til ham på hver tid

af dagen. Hun besøgte ham også i begyndelsen meget ofte og søgte ved alle midler, der stod i hendes magt, at overtale ham til at meddele hende sin hemmelighed.

I de første dage svarede de Geer aldeles ikke på hendes spørgsmål; han syntes ligegyldig ved alt og lignede den vilde grævling, der vel, når den jages, anstrenger alle sine kræfter for at undfly faren, men, når den først er fanget, aldeles ikke synes at agte på, hvad der foretages med den, og trodser både død og smerter. Veronica fandt sig bedre, end man i følge hendes heftighed skulle have troet, i denne hans opførsel og viste ham den mest udtænkte omsorg; hun lod opføre musik for ham, hun bragte ham hver dag de dejligste blomster og opstillede dem selv i hans værelse, hun efterså selv hans leje og indrettede alt på det bekvemmeste, endelig sørgede hun for, at de udsøgteste spiser blev frembåret på hans bord. "Er du fornøjet med den omhu, vi har for dig?" spurgte hun ofte, "det krænker mig at se dig så stum og nedslået." Når han da ikke svarede hende, syntes vel en opstigende vrede at vise sig i hendes øjne, men hun tvang sig dog og gik sin vej; ja den næste dag kom hun ufortrøden tilbage og sørgede, ligesom hun ellers var vant til, for hans pleje og hans bekvemmeligheder.

Endelig, efter flere dages forløb, betragtede de Geer hende engang meget nøje og kunne da ikke længere undlade at tiltale hende. "Du ligner din moder meget," sagde han, "jeg havde ikke troet, at jeg skulle genfinde disse træk hos en af mine bødler."

"O, min fader!" svarede hun, "gid den hånd måtte visne, der ville nærme sig til dit ærværdige åsyn med det forsæt at beskadige dig. Nej, det vil vi ikke; vi agter, vi elsker dig, vi bøjer os i støvet for dine sjældne kundskaber, og jeg selv ønsker intet

andet end at sidde ved dine fødder som din opmærksomste lærling; ja ved den største mands fødder, som denne jord har at opvise," lagde hun til og tog virkelig sæde ved hans fod, hvilken hun kyssede med alle tegn på den dybeste ærbødighed.

"Unge kvinde!" sagde han," tror du, at dit skønne åsyn og dine fromme miner kan bedåre mig? Tror du, at du kan forføre mig med kostbare spiser, med sjældne vine og med et vellystigt leje? Alt dette har jeg, trods min rigdom, lært at undvære; jeg er vant til at nære mig af rødder på marken og at drikke kildens vand af min hule hånd og at hvile mit hoved mod den hårde sten; ja tit har jeg redet mit leje på skovens træ, ved siden af de vildeste fugle."

"Hvorfor attrår du dog et sådant liv, da du her kan finde fred og bekvemmelighed og den højeste hæder? Ja, du skal have titler og ærestegn, du skal sidde øverst i kongens råd, alle skal bøje sig for dig, og vi vil hæve dit navn til skyerne, så at verden skal tælle dig blandt sine berømteste mænd, hvis du blot vil meddele os denne hemmelighed."

"Du taler om et berømt navn, Veronica! Vid, at en ubekendt tilværelse er det eneste, jeg higer efter; at forglemmes i mit liv, at forglemmes efter min død, er mit højeste ønske; som skovens hjort begærer jeg alene, at mine spor ikke skal øjnes på marken; som vinden attrår jeg at vandre usynlig over bjergene, og at ikke jeg, men kun mine gerninger skal ses af menneskene; for ære, omtale og et stort navn, for hvilke eders berømte mænd ofrer nætter og dage, hengiver fred, sundhed, liv og salighed, er blevet til en rædsel for de Geer."

"Nuvel, så nævn, hvad du ønsker, du forunderlige mand! og det skal ikke blive dig nægtet."

"Jeg ønsker kun frihed, kun den friske luft på bjergene, hvor vildtet vandrer; ja der, hvor vinden ikke finder nogen genstand, der kan standse den, og hvor den breder sine mægtige vinger, uden at sammenpresses mellem eders bygninger, der, hvor den vilde ørn skuer ud over sletterne og spejder efter sit bytte, der ønsker jeg at leve. – O, jeg dåre!" blev han ved, "jeg sørgede før over, at jeg måtte vandre uden ophør, og nu, da dette fangetårn indeslutter mig, da jeg må sidde stille indenfor disse mure, nu føler jeg, at denne vandring hørte til mit egentlige liv og mit inderste væsen. Skænk mig den himmelblå luft igen, den fri himmel, de høje bjerge, de susende fjeldstrømme og den vidtudstrakte jord! Lad de natlige stjerner igen lyse på min isse! Lad den friske morgenvind hvirvle sig i mine lokker! For ak, jeg føler det, længe kan jeg ikke leve i eders trange byer; jeg er lig den vilde, der er opdraget langt fra de andre menneskers boliger. Skænk mig derfor igen at skue den tågede syvstjerne, den tidlige morgenrøde, de evigt vandrende bølger og det enlige værtshus ved den afsides vej! Skænk mig min frihed igen, Veronica! Da vil jeg sige, at rygtet løj om dig, da det fortalte, at du havde beskæmmet din moders skønne billede i dit åsyn, og at du havde solgt dig for guld som en skøge."

"De Geer, fornærm mig ikke! Husk, at du er i mine hænder! Opfyld min bøn eller tilskriv dig selv følgerne af dit afslag!"

"Lader du nu allerede masken falde? Det tænkte jeg nok, for denne mildhed er ikke din natur; jeg kender dig nøjere, end du tror, Veronica."

"De Geer!" sagde hun og undertrykte kun med møje sin vrede, "lær os blot din kunst, og vi skal skænke dig den frihed, du higer efter."

"Det er ikke sandt, Veronica! Jeg ser falskhed i dit øje, du mener ikke, hvad du siger; I kan aldrig befri mig, I vover det ikke: For hvis I vovede det, måtte I stedse skælve for, at jeg også betroede min kunst til en anden."

"Lær os blot din kunst, de Geer! Og vi vil læse dine ønsker af dine øjne, vi vil skænke dig alt, hvad du blot peger på."

"Vil du ikke også skænke mig dig selv til vellyst, unge kvinde? Tror du ikke, at dine yndigheder endnu kunne ophidse mit gamle blod? Opgiv denne tro, du bedårede! For den er ikke født på jorden, der ved noget middel kan bringe denne mund til at tale, når den ikke vil."

"De Geer! Du må, du skal lære os din kunst; ve dig, hvis du undslår dig for det! Du kender ikke de midler, vi har i hænde for at tvinge dig."

"Ve mig, jeg kender dem!" svarede de Geer og betragtede hende med det blik, hvormed undertiden det pinte dyr betragter sine bødler, "jeg kender dem vel, og det var ikke uden årsag, at jeg skjalv for de kristnes fangetårne; du kan martre mig, jeg ved det, men du kan dog ikke skue mig ind i den levende hjerne, du kan ikke med alle dine pineredskaber udfolde dens blade fra hinanden og læse de hemmeligheder, der står skrevet deri, ligesom du læser bladene i en opslået bog."

"Jo, gamle mand! Jeg skal læse i din hjerne, jeg skal overvinde din halsstarrighed, jeg skal tvinge dig til at tale, om det så var i dødens sidste øjeblik, og om du så aldrig talte et ord mere."

"Skulle jeg sælge min hemmelighed til en skøge?" sagde de Geer, "skulle jeg således vanhellige den guddommeligste kunst, at den måtte tjene vellystninge til deres skændige øjemed? Nej, før må den pinsel komme over mig, for hvilken tanken bæver,

og ved hvilken legemet skælver i sine grundstøtter; ja før skal den blege død for bestandig sætte sit segl på min tunge, så den intet mere kan forråde."

"Kender du ikke historien om den kvinde, der udgav sig for en guldmagerinde, men ikke ville åbenbare sin hemmelighed, hvorfor hun af Brunsvigs hertug blev brændt på en glødende jernstol?"

"Kender du ej en anden historie, Veronica, om hin fangne dervish, der også var en indviet i denne kunst? Han benægtede det heller ikke, men påstod, at han endnu vidste et andet kunststykke, og at ikke det stærkeste sabelhug kunne ridse hans hud, når han blot i munden tog en seddel, hvorpå nogle magiske ord var skrevet. Han bedrog virkelig sine bødler, og de forsøgte, efter at han havde taget sedlen i munden, at afhugge hans hoved; dette lykkedes dem bedre, end de ønskede, for hovedet faldt ved første hug til jorden, men på sedlen læstes de ord: "Jeg kan vel dø, men jeg åbenbarer ikke min hemmelighed."

"Vi vil se, du hårdnakkede, gamle mand!" råbte Veronica opbragt, "vi vil se, du afmægtige, der skælver af underkuet frygt ved den blotte tanke om, hvad der truer dig."

"Nej, jeg skælver ikke mere, skønt jeg har skælvet, skønt jeg har været frygtsom lig ørkenens gazelle, der løber selv i det øjeblik, hvori den afbider urterne til sin føde; men nu mærker jeg, at mine fædres Gud, da lidelserne stunder til, agter at skænke mig den standhaftighed, på hvilken mit folk så tit har aflagt prøve, indtil dødens engel forbarmer sig over mig."

Efter denne samtale gik Veronica vred bort, dog blev hendes trusler ikke opfyldt, eftersom kongen, der ikke elskede grusomhed, fast havde besluttet, førend man skred til det

yderste, at forsøge alle lemfældige midler. Således havde de Geer i flere dage ro; men endelig udvirkede Veronica, at Isak Amschel, på hvis bistand hun især forlod sig, blev udnævnt til de Geers tjener og oppasser og i følge heraf modtog den befaling at dele sin ny herres fængsel.

Attende kapitel

Theodor tænkte dag og nat på, hvorledes han skulle frelse sin gamle velgører, han talte også ofte med hr. von Freisleben herom, men de kunne længe ikke udfinde nogen plan, der lovede et lykkeligt udfald. "Har De talt med grevinde Orselska?" spurgte endelig Freisleben.

"Grevinde Orselska? Tror De, at hun vil understøtte os?"

"Hvem ved! Hun hader sikkert Veronica, og jeg skulle tage meget fejl, hvis hun ikke af alle kræfter stræbte at modarbejde de planer, som denne hendes farligste medbejlerinde udkaster."

Theodor fulgte dette råd og ilede til grevinden. Hun tog meget venligt imod ham. Men da han forebragte sit anliggende, rystede hun på hovedet og sagde: "Jeg kan ikke hjælpe Dem, min gode baron, den sag er alt for vigtig, og om jeg anvendte hele min indflydelse, så ville jeg dog her intet udrette."

"Er det ikke muligt at løskøbe ham for guld?" spurgte Theodor.

"Ingen lader sig nøje med en del, når han kan have det hele," svarede grevinden, "det begriber De vel. Jeg skulle for resten intet have imod, at han blev frelst; for rimeligvis vil Veronica først bemægtige sig hans hemmelighed og derefter benytte den til at befæste sin egen anseelse."

"Store Gud! Er da ingen redning mulig?"

"Kan De redde ham, min gode baron, så red ham! Jeg har intet derimod, ja jeg lover Dem endog at anvende alle mine kræfter for at forskaffe Dem tilgivelse, når den fangne først er befriet; men som sagen nu står, ville jeg kompromittere mig

selv, hvis jeg blandede mig i den, det begriber De vel, min gode Hirschberger."

"Tror Deres Højhed det da muligt at befri ham?"

"Jeg tror intet, min gode Hirschberger, jeg ved intet, ikke engang, hvad De her har sagt mig, forstår De? Jeg blander mig aldeles ikke i det, forstår De?"

Theodor ilede nu hjem, lige så uvis om, hvad han i denne sag skulle foretage, som forhen. Kort efter trådte Freisleben ind i hans værelse. "Theodor!" sagde Freisleben, "jeg har udtænkt en plan, som jeg dog ikke her vil meddele Dem. Hvor høj er de Geer?"

"Han er vel to tommer lavere end jeg."

"Altså omtrent på min højde?"

"Der er vel ikke stor forskel på Dem, hvad højden angår."

"Godt, det samme har også Manon sagt mig, kom nu hjem til mig! Her er vi ikke ganske sikre for spejdere."

På vejen meddelte hr. von Freisleben Theodor en plan, som vi nedenfor nøjere skal omtale, og mod hvilken Theodor intet havde at indvende, uden at hans ven ved dens udførelse alt for meget udsatte sig for fare. "Hvis vi ikke vover noget, redder vi ham heller ikke," sagde Freisleben, "Deres ydre forbyder Dem at spille hovedrollen i denne komedie, altså må jeg påtage mig den, il De blot til grevinde Orselska og udvirk os tilladelse til at besøge den fangne! Og endnu ét: De kender jo en soldat af livvagten, den lille Sehfelds onkel, ikke sandt?"

"Paul Jenitsch, mener De?"

"Ja vist, jeg har nøje forespurgt mig om ham; han er bekendt som en karl, der kan ofre liv og blod for den, der engang har vundet hans hengivenhed."

Theodor lod sig nu anden gang melde hos grevinden. "Det er Deres lykke," sagde hun, "at Victor ikke er til stede."

"Hvorfor så, Deres Højhed?"

"Fordi han nu er på Veronicas parti, den gode Victor, og ville fatte mistanke, hvis han så Dem her. Har De ellers intet hørt fra den lille Manon i al denne tid?"

"Hun er her; de Geer var hendes tilflugt i ulykken, hendes trofaste ven, og hun sørger sig til døde, hvis vi ikke frelser ham."

"Det var skade, hvis en så smuk lille pige skulle sørge sig til døde; De må trøste hende, Hirschberger, De må gifte Dem med hende, det er vel skade for den gode Victor, men han fortjener virkelig den ærgrelse." – Theodor bad nu grevinden om at skaffe ham og Freisleben adgang til den fangne. "De vil trøste ham," sagde hun, "ja, jeg begriber, det er ikke mere end billigt, man ønsker jo at skaffe den gamle mand al den trøst og de behageligheder, hvortil man er i stand; nu jeg skal se, hvad jeg kan gøre for Dem, og Veronica må intet vide om det, det forstår sig!" – Theodor takkede hende, og da han af et par henkastede ord mærkede, at hun ønskede det, betroede han hende endog den af Freisleben udkastede plan.

"Ja, ja, det går måske an," sagde hun, "men jeg har intet hørt, forstår De? Jeg vil ikke have at bestille med den sag, før de Geer er frelst, det har jeg sagt Dem; imidlertid vil jeg dog, til gengæld for Deres tillid, råde Dem til ikke at lade den lille Isak ude af Deres beregning."

"Isak, Deres Højhed! Hvor er han?"

"Ved De ikke det? Isak har ved Veronicas bistand fået tilladelse til at dele fængsel med de Geer og forlader ham hverken nat eller dag."

"Det er en slem hindring, og dog må den overvindes."

"Godt, anstreng Dem, min gode baron! Jeg skal ikke forråde Dem, og udførelsen af en dristig plan er dog stedse et tidsfordriv, ikke sandt?" Theodor ville nu gå, men da han var nær ved døren, kaldte grevinden ham tilbage igen. "Hør!" sagde hun med sagte røst, "det er vel muligt, at De kan befri de Geer af fængslet, næppe kan De derimod hindre, at han fanges igen, inden han når grænsen; lad mig derfor – men for Himlens skyld vogt Dem og sig intet om det! – lad mig derfor vide tiden, når De vil befri ham – De må vælge aftenen eller, om muligt, natten til Deres forehavende, hører De? – Og lad ham flygte herhen! Så skal jeg måske skjule ham hos mig i den første tid; for her tænker ingen på at søge ham, men vær for Himlens skyld forsigtig! De ser, hvor meget jeg vover for at tjene Dem."

"Jeg vil mit hele liv være Dem forbunden derfor," sagde Theodor, "og de Geer selv vil sikkert heller ikke være utaknemmelig."

"Jeg bilder mig også ind, at han hellere vil tjene sine venner end sine fjender," svarede grevinden. "Farvel, min gode baron!"

Theodor erkyndigede sig nu nøjere om, hvor han kunne finde Paul Jenitsch, og traf ham endelig også. Han meddelte ham da så meget af Freislebens plan, som han troede nødvendigt, og lovede ham en rigelig belønning, hvis han ville stå ham bi.

"Løn vil jeg ikke have," sagde Paul Jenitsch, "for løn gør jeg intet i denne sag, men for deres skyld, hr. baron, for min afdøde søsters skyld, for den lille drengs skyld, som De så ærligt tager Dem af, derfor vil jeg tjene Dem i alt; lad så mine kammerater i Guds navn sige, at jeg har sovet på min post, eller holdt vagt som en dumrian, det er lige meget; og på at ligge krum et par

dage, eller på et par måneders fængselsstraf skal det for Deres skyld heller ikke komme mig an." – Theodor takkede ham og spurgte, om han ikke vidste, hvornår han skulle have vagt hos den fangne.

"Rimeligvis på fredag," svarede Paul, "men de timer, hvori jeg skal stå på vagt udenfor fangens dør, kan jeg endnu ikke sige Dem; dog skal jeg nok få tilladelse til at gå hjem fra vagten et øjeblik, og da skal jeg skrive klokkeslættet med rødkridt på min dør."

"Kan De ikke indrette det således, at De kommer på vagt udenfor fangens dør om aftenen?"

"Det tænker jeg nok, hvis jeg beder korporalen om det."

"Skulle ikke korporalen kunne vindes med penge?"

"Jeg vil ikke råde til at forsøge det," svarede Paul Jenitsch, "for han ville vel beregne, at han kunne vinde lige så meget ved at åbenbare Deres plan, som ved at holde den skjult."

Theodor forfærdigede i denne tid en stor mængde guld, eftersom han indså, at han måske kunne have det nødigt. Ved dette arbejde blev han understøttet af Manon, til hvem de Geer havde betroet sit hele forråd af guldtinktur. For at undgå uvedkommendes opmærksomhed, foretog de arbejdet om natten, og det var da forunderligt at se den skønne pige syslende ved ilden og imellem diglerne, forbi hvilke hun svævede, ligesom en æterisk, fortryllende fe, der for en kort tid havde nedladt sig i det værksted, hvori en magus ellers drev sine kunster.

På den bestemte dag ilede Theodor til Pauls dør og så tallene otte og elleve skrevet på den. Han underrettede da grevinden om, at flugten skulle iværksættes mellem otte og elleve samme

aften. Da tiden kom, gik han med bankende hjerte ved Freislebens side til fængslet; de var begge indsvøbt i store kapper og havde ved grevindens hjælp fået en skreven tilladelse til at besøge den fangne. Theodor bar et stærkt reb i sin lomme, tilligemed et andet redskab, om hvilket vi siden nærmere skal tale, Freisleben trak sin kappe højt op over ansigtet. De fandt en skildvagt udenfor fængslet og måtte desuden ringe på porten, der var i lås. En soldat lukkede dem ind, hvorpå de gik gennem en oplyst gang og derpå op ad en trappe til vagtstuen, hvori en korporal med fire mand befandt sig. Korporalen betragtede den skrevne tilladelse, hvorefter han lod en af vagten følge dem. Nu gik de atter op ad en trappe og over en lang gang, ved hvis ende den fangnes værelse lå. Theodor vendte sig ofte om på gangen og kastede spejdende blikke til alle sider. Hvad han fandt mest betænkeligt var, at den nederste port blev lukket i lås efter dem, og at vejen dertil gik igennem vagtstuen. Imidlertid stod Paul Jenitsch til hans trøst virkelig skildvagt ved fængselsdøren, der nu blev åbnet, hvorpå de to venner trådte ind, uden at nogen fulgte dem.

De Geer sad med hånden under kinden i en krog af værelset og mærkede næppe de indtrædende. Isak derimod betragtede dem med mistænkelige blikke og blev meget urolig over deres ankomst; ja han nærmede sig endog til døren og ville ud, formodentlig for at meddele korporalen sin frygt, men skildvagten satte sit gevær foran ham og sagde: "De forlader ikke den fangne uden korporalens ordre."

"Du store Gud! Jeg har jo dog ret til at gå ned, når jeg vil," sagde Isak.

"Derom har korporalen ingen ordre givet, De bliver derfor her."

"Nå, så kald på korporalen, da skal han høre det."

"Jeg forlader ikke min post, og De bliver her," sagde skildvagten. Isak måtte nu virkelig blive, hvori han så meget desto roligere fandt sig, da samtalen i begyndelsen ikke var af den art, at den kunne give ham grund til frygt.

"Tak, fordi du kommer og vil sige mig farvel, før jeg dør," sagde de Geer, da han så, at det var Theodor, der stod ved hans side, "hvordan lever min gode datter Manon?"

"Hun er utrøstelig over dit fangenskab," svarede Theodor, "dog håber hun i det mindste, at de ikke har tilføjet dig legemlig smerte."

"De har endnu ikke mishandlet mit legeme," sagde de Geer, "men De har givet mig en ond ånd til oppasser, der hverken lader mig ro nat eller dag; især når jeg et øjeblik vil glemme min sorg, når søvnen vil neddale på mit øjelåg, da kommer han nærmere og opfordrer mig til at meddele min hemmelighed, da vækker han mig og hvisker mig i øret, at jeg skal bønhøre ham, og denne søvnløshed, hvortil han tvinger mig, er meget værre end alle egentlige pinsler."

"Ak, min ulykkelige velgører!" råbte Theodor. Freisleben tav derimod i begyndelsen stille og betragtede guldmageren længe, endelig udbrød han: "Sidder du her i dette fængsel, Benjamin de Geer? Du, der dog kunne vælte dig på gulddynger, du, der kunne købe al verdens vellyst for dine skatte; for hvilken af vor tids slaviske sjæle ville ikke have solgt sig til dig! Hvilken af vore skønne ville vel have kunnet modstå dig, trods dine grå hår! Og

dog synes du ikke fornøjet med din skæbne, hvorledes går det til?"

"Hvorledes skulle jeg kunne være fornøjet i dette fængsel?" svarede de Geer.

"Men før, da du endnu ikke sad i dette fængsel, da du vandrede frit omkring på jorden med dine skatte, var du den gang fornøjet? Var dine drømme den gang lykkeligere end daglejerens, der i sit ansigts sved æder sit brød, og som hviler i middagsheden, med hovedet lænet mod en sten, og sover trygt, skønt solen skinner ham lige i ansigtet? Eller måtte du måske misunde daglejeren sin tryghed, trods alle dine skatte?"

"Er du også sendt for at martre mig?" udråbte de Geer, "er dette en ny, grusom måde at pine mig på?"

"Du bliver gammel nu, de Geer, kan du ikke for dit guld købe blodet af en yngling, eller de safter, der flyder i det nyfødte barn? Anstreng dig, du store kunstner! Tænd en stærk ild under din kedel og stræb at lave det guld, den kostelige medicin, der skaffer dig ungdom igen, der igen forandrer dit grå hår til guldgule lokker, og forjager de onde dage, om hvilke eders vise kong Salomon taler."

"Ak, jeg kender vel de dage, han omtaler," sagde de Geer, "de dage, på hvilke husets vogtere bæver, og dørene til gaden lukkes, og møllerne standser i munden, fordi de er blevet for få; de dage, på hvilke hjulet bevæger sig langsomt ved brønden, og på hvilke guldskålene er nærved at sønderbrydes."

"Ja, de dage er onde, de Geer, men der følger andre efter, der endnu er værre; snart skal døden udstrække dine lemmer med magt, og du vil ligge stiv og bleg på dit leje, og du vil vorde henkastet i mørket, hvor de svageste dyr ville sejre over dig.

Men da er det tid at bruge dine kunster, rejs dig da af den sorte kiste ved midnat! Slæb det lange ligklæde efter dig og il til din kedel, hvor guldet koger, og prøv om du kan varme dig derved, om du kan købe dig fri derved fra ormen, din overmægtige fjende, om blodets stivnede strømme ville bevæge sig derved, om vinterisen, som binder dem, vil smelte, når du nærmer dig til det luende guld!"

"Hvilket grusomt menneske er ikke du, der kommer for at forbitre mine sidste timer! Nej, guldet formår intet af det, du taler om; jeg er ikke Jehova, jeg er ikke verdens skaber, jeg har ikke magt at sige til tiden: Stå stille! og til årene: Ruller eder tilbage! For det formår jo intet menneske, men kun mine fædres Gud alene."

"Gid de, som har indespærret dig, engang måtte føle deres afmagt, ligesom du føler din, du gamle mand! Jeg ønsker ej at volde dig sorg, nej, kunne jeg løskøbe dig med tabet af min egen frihed, da ville jeg det gerne; og for at bevidne dig min beredvillighed hertil, står jeg netop på dette sted."

"Jeg har heller ikke fortjent noget ondt af dig," svarede de Geer, "for i min velmagts dage gjorde jeg ingen forskel på dit folk og på mit, og jeg hjalp den fattige kristne lige så ofte som den trængende af Israels hus; mit øre var åbent for eders bønner, og min hånd for eders nød, men nu er jeg gammel og nedbøjet, og I har givet mig et fængsel til løn for alle mine velgerninger."

"Har du virkelig udstrakt en mild hånd mod din trængende broder, de Geer, så tilgiv mig! Mit sindelag er ikke så hårdt som mit ord; dine forfølgere vil rimeligvis ikke skåne dig, og dog kan

dit liv vel blive nyttigere for verden end mit, derfor vil vi nu skifte plads i dette fængsel."

Isak begyndte højt at skrige ved enden af disse ord, men på et vink af Freisleben greb Theodor den lille jøde, satte ham en knebel i munden og stirrede på ham med et blik lig det, hvormed ørnen betragter byttet imellem sine kløer. "Jeg må næsten med magt holde mig tilbage for ej at kvæle ham," sagde Theodor halvhøjt. Isak blev et øjeblik stille, da han hørte disse ord, men det varede ikke længe, før han igen begyndte af alle kræfter at sætte sig til modværge. Theodor bandt imidlertid hans hænder og fødder, og bar ham ind i det næste værelse, hvor han, trods al hans sprætten, spændte ham ud imellem to af fødderne på de Geers seng og surrede ham så fast dertil, at han aldeles ikke uden fremmed hjælp kunne komme løs. Paul Jenitsch, der stod udenfor fængslet, lod, som han intet mærkede, og til al lykke var de andre soldater så langt borte, at de ikke kunne høre de dæmpede skrig, som Isak endnu var i stand til at udstøde; for at være ret sikker, lukkede Theodor desuden døren imellem begge værelserne.

Imidlertid underrettede Freisleben de Geer om sin plan, som denne hurtigt begreb; de Geer svøbte sig nu ind i Freislebens kappe, satte hans hat på sit hoved, trykkede hans hånd med taknemmelighed til afsked og ilede med Theodor ud af døren. "Skulle der være ugler i mosen," hviskede Paul Jenitsch, "så hænger portnøglen på et søm til venstre nær ved udgangen." De Geer og Theodor skyndte sig derpå ned ad trappen gennem det kammer, hvori vagten opholdt sig, hvilken de fandt sovende; de listede sig nu frem med sagte skridt og stod allerede midt i værelset, da korporalen pludselig slog øjnene op og rejste sig.

"Tøv lidt!" sagde han, "jeg skal selv lukke Dem ud af porten." – Han nærmede sig nu, men i dette øjeblik faldt et skær af lyset på de Geers ansigt. "Hvad Djævelen er det?" råbte korporalen, "han har jo gråt hår; forræderi, kammerater! Op alle mand! Den fangne vil undløbe, op, siger jeg!"

Ved disse ord begyndte de fire soldater at rejse sig, men uden endnu rigtigt at have bortrystet søvnen af deres øjne eller at vide, hvad der foregik omkring dem. Men Theodor begreb, at de Geers fremtid afhang af en rask beslutning, han tog derfor korporalen i brystet og kastede ham, med anstrengelse af alle sine kræfter, langt bort fra døren, derpå ilede han ud tillige med de Geer, men udenfor døren blev han stående og holdt den så fast lukket, at den ikke indefra kunne åbnes. "Vær hurtig," sagde han, "der er lys på gangen, nøglen hænger på venstre side af porten, luk den op, gå rask forbi skildvagten, der rimeligvis endnu ikke har mærket noget, vend dig til højre, il opad gaden og skynd dig til forstaden Pirna, til grevinde Orselskas palads! Det er det eneste sted, hvor du straks kan finde sikkerhed."

De Geer ilede af sted, og Theodor, der, som vi allerede tidligere have fortalt, var begavet med en ualmindelig legemsstyrke, holdt døren længe fast, så at soldaterne indefra ikke kunne åbne den. Dette faldt ham så meget des lettere, da håndtaget var så lille, at næppe mere end to af soldaterne i samme øjeblik kunne øve deres kræfter på det. Theodor hørte nu, at porten drejede sig på sine hængsler, skildvagten gjorde intet anskrig, deraf formodede han, at de Geer lykkeligt var undveget, dog blev han endnu længe stående og holdt døren til. Endelig, da de Geer efter rimelighed måtte være langt borte, slap han pludselig låsen, hvorved han regnede på, at soldaterne,

der trak stærkt deri fra den anden side, skulle tabe ligevægten og således også give ham tid til at undfly. Det gik virkelig, som han håbede, da han slap døren, tumlede den ene af hans modstandere oven på den anden, og han var allerede midt på trappen, før de kunne begynde at forfølge ham. Han ilede derpå gennem den nedre gang, og fandt porten på klem, ja de Geer havde endog været så forsigtig at tage nøglen med sig. Theodor kom da lykkeligt ud på gaden, hvorefter han slog porten til af al magt, så at den gik i lås og spærrede vejen for hans forfølgere. Den larm, hvormed porten sprang i lås, vakte imidlertid opmærksomhed hos den ydre skildvagt, der nu trådte Theodor i møde og ville standse ham. Theodor greb hurtigt om sin ny fjendes arme og hindrede ham således fra at bruge sine våben. Men da han frygtede for, at hans ny modstander, ved at gøre anskrig, skulle lokke de forbigående til hjælp, hviskede han på samme tid: "Du kan hente dig en håndfuld dukater i morgen hos baron Hirschberger, hvis du ikke opholder ham længere her." Disse ord virkede så meget, at skildvagten ingen videre modstand gjorde og roligt tillod Theodor at ile bort. Denne drejede om ad det første hjørne, han fik øje på, og forføjede sig gennem sidegader til grevinde Orselskas palads. I nogen afstand derfra traf han de Geer, hvis mistænkelighed havde hindret ham fra endnu at gå derind. På Theodors opmuntring fulgte dog nu de Geer ham til paladsets indgang, hvor en gammel, trofast tjener ventede dem og påtog sig at sørge for den undvegne fanges sikkerhed.

Nittende kapitel

De Geers undvigelse vakte almindelig opmærksomhed. Tvivlerne lo og troede, at hoffet havde ladet sig bedrage af en listig taskenspiller, der bedre forstod sig på at undvige af fængsler end på at frembringe guld. Kongen selv var højst forbitret, og Veronica tillige med den lille Isak næsten rasende. Freislebens og Theodors huse blev på det nøjeste gennemsøgt; Freisleben måtte flere uger forblive i fangenskab, også Theodor blev fængslet, og man udspurgte dem begge oftere om, hvorhen de Geer var flygtet, men de erklærede, at de ikke vidste det. Endelig fik de deres frihed igen, dog blev det dem forbudt at vise sig ved hoffet, i hvilket forbud de imidlertid fandt sig med megen tålmodighed; desuden måtte Theodor udbetale en overordentlig stor pengesum, hvilket, trods hans rigdom, ville have ødelagt ham aldeles, hvis han ikke i den tinktur, Manon bevarede, havde fundet erstatning for sit tab.

Efter hvad Theodor siden erfarede, havde Veronica rådet til voldsomme midler for at aftvinge ham bekendelsen af de Geers opholdssted. Grevinden havde derimod formået sin fader til blot at pålægge ham en stor pengestraf, især fordi de Geer, hvis hårdnakkethed man havde set prøver på, rimeligvis i intet tilfælde ville tilstå sin hemmelighed, hvorfor man hellere burde lade sig nøje med en ringere, men sikker fordel, end opofre alt for et usikkert håb.

For at bevidne sin taknemmelighed mod grevinde Orselska gentog de Geer for hende det samme kunststykke, som han nogle år i forvejen havde vist på slottet Tankenstein i Odenwald, han forvandlede nemlig den største del af hendes sølvtøj til

guld. Til gengæld foretog grevinden, seks uger efter guldmagerens undvigelse af fængslet, en lystrejse på Elben til sine godser i det nordlige Tyskland, ved hvilken lejlighed de Geer sejlede med, skjult i lasten af skibet.

Theodor og Manon følte sig nu usigelig lykkelige. Efter nogen tid modtog de en betroet afsending fra de Geer, der fortalte dem, at han opholdt sig i London, og bad dem, så snart som muligt, at ile til ham. Først nu, da de vidste deres velgører i sikkerhed, blev en gejstlig hentet, der lagde deres hænder sammen for bestandig. Deres lykke ville have været fuldkommen, hvis ikke Manon stedse havde frygtet for Veronicas og Isaks hævn, hun bad derfor både Theodor og Freisleben for Himlens skyld at være forsigtige. For at føje hende blev også Theodor gerne hjemme, uagtet han smilede over hendes frygt; Freisleben derimod smilede ikke derved, han søgte heller ikke, som Theodor, at gendrive hende, ikke des mindre afholdt han sig aldeles ikke fra sildigt om aftenen at vandre alene på afsides veje, når dette af andre grunde faldt ham bekvemt.

Desværre havde Manon heller ikke taget fejl i sine formodninger, for aftenen efter hendes forbindelse med Theodor, da Freisleben ilede gennem en smal, afsides gade, hvori den fattigste del af byens indvånere boede, følte han pludselig et stik i brystet; han havde dog endnu kræfter nok til at gå nogle skridt, indtil han fandt hjælp, og blev snart, blodig og endnu blegere end sædvanlig, bragt hjem, hvor den inderlige glæde, der forhen herskede, nu blev afløst af sorg og fortvivlelse.

Freislebens liv var allerede længst undergravet, og dette sår fremskyndte kun en katastrofe, der sandsynligvis dog ikke længe ville være udeblevet. Theodor mærkede vel på lægens betænkelige miner, at der ej var stort håb tilbage; imidlertid skjulte han sin overbevisning, især for Felicitas' skyld, der stod bleg ved lægens side, ligesom hun selv var truffet af det farligste sår, og lyttede ængstelig til hans ord, ligesom om hendes eget liv afhang deraf. "Ikke sandt," sagde Freisleben til Theodor, da denne var alene med ham, "jeg kan berede mig til den sidste rejse?"

"For Himlens skyld, tal ikke så, min ven! Der er endnu håb."

"Ikke mere i denne verden," svarede Freisleben, "og oprigtig talt, jeg tænkte vel, at det ville ende således; for den, der stikker hånden ned i det hule træ, hvori en klapperslange har sin rede, må vel være fattet på at såres til døden."

"O, min elskede ven, skal De så dyrt betale Deres højmodige opofrelse!"

"Tro mig," sagde Freisleben og lagde sin hånd med venlighed på Theodors, "det er ofte langt lettere at dø rolig, end med tålmodighed at finde sig i livet." – I dette øjeblik nærmede også Felicitas sig. "Er du en engel," sagde Freisleben, "der blev sendt for at sige mig, at der er mere sandhed i vor barndoms drømme end i alle de kloges tvivl?"

"Tal ikke så meget, Freisleben, og rejs Dem ikke fra Deres leje! For lægen har jo forbudt Dem enhver bevægelse."

"Lad mig nu kun rejse mig og tale! Det er for sidste gang, Felicitas; giv mig din hånd til afsked og modtag min tak for dit ophold i dette hus! For du har formildet mine sidste dage." –

Felicitas tav, men tunge tårer trillede ned fra hendes kinder, og den grænseløseste smerte stod malet i hendes trofaste blå øjne.

"Tror du, at der er mere end et bundløst svælg på den anden side af skyerne?" spurgte han.

"Jeg tror det sikkert, Freisleben."

"Tror du, at stjernerne er mere end funker fra den esse, hvori nødvendighedens lænker blev smedet?"

"Ja, sandelig, jeg tror det."

"Og når den dag kommer, da disse stjerner skal visne, som brogede efterårsblomster i den sildige høstnat, tror du da, at den sjæl, der funkler i dit øje, ikke skal udslukkes med dem?"

"Den skal visselig vedvare," sagde Felicitas.

"Så vær min sjælesørger og lær mig en bedre tro, end den, som verden lærte mig."

Efter disse ord faldt han tilbage på sit leje og lukkede sine øjne. Kort efter åbnede han dem igen, alle hans lemmer skjalv, og det var åbenbart, at dødskampen allerede havde indfundet sig, men det varede ikke længe, da vendte han de bristende øjne mod sine venner. "Ak, her har jeg jo været før," sagde han med et usigelig venligt smil og opgav derpå sin ånd; men det milde smil blev endnu på hans læber i flere timer efter døden, og han fik da igen efter lang tids forløb en overraskende lighed med et portræt af en smuk, venlig lille dreng, der hang i et sideværelse, og forestillede ham selv i hans tidligste barndom.

Alle var dybt rystede ved hans død og talte med den inderligste sorg om den. Felicitas alene sagde næsten intet dertil, kun en gang, da hendes venner højt beklagede hans ulykke, udbrød hun: "Bed til Gud, at I alle må dø så lykkelig en død som han." Man fandt et testamente i et af Freislebens

gemmer, hvorefter hans hele formue skulle anvendes til at udvide den indretning, han havde begyndt til faderløse, forladte børns opdragelse. Han forlangte tillige i dette testamente at begraves langt fra enhver kirke på en fri plads i sin egen have, hvilket Theodor også bevirkede ved at betale meget for tilladelsen.

På hans gravhøj sattes intet kors, men derimod opstilledes nær derved originalen til det Minervabillede, som havde stået opstillet i Rosenfelds sal, og som Theodor ved en hændelse var kommet i besiddelse af. Denne marmorstøtte stod foran graven, bleg og stille, med lansen ved sin fod, ligesom halvt afmægtig i den nærværende tid, men dog stolt, ubøjet, bevæbnet til kamp mod det slette, og forestillede således et billede på den afdødes åndelige færd.

"Hvorledes var det muligt, at jeg engang kunne frygte for dette dejlige billede!" sagde Felicitas ofte ved sig selv, når hun sad ved foden af denne støtte.

Det var i øvrigt mærkværdigt nok, at Freisleben netop blev dødelig såret i den gade, gennem hvilken Isak forsøgte at lokke Theodor ved dennes ankomst til Dresden.

Theodor vågede nøje over, at Freislebens sidste vilje blev udført, og ilede derpå med Manon til England, hvorhen madame Wolfgang, Felicitas og den lille Sehfeld fulgte dem. I London traf de de Geer, og de rejste nu alle samlede til Amerika, hvor Theodor købte et stort gods, og hvor han og Manon fandt det fristed for forfølgelser, som de Geer aldrig havde kunnet finde. Theodor levede så lykkeligt i denne ensomhed, som det her på jorden er muligt, og den fineste rødme fremblomstrede lidt efter lidt på Manons kinder; om dette kom af sjælero og

inderlig tilfredshed, eller var en gave fra Amerikas himmelegn, under hvilken hendes moder var født, og hvortil hun nu var vendt tilbage, er vanskeligt at afgøre. Hos de Geer derimod vågnede snart igen driften til at vandre, dog rejste han ikke bort, før han havde lært Theodor sin kunst og indviet ham i alle sine hemmeligheder. Han tænkte også efter nogen tid at vende tilbage til sine børn igen, men dette skete ikke, for han døde i Hamborg, netop da han atter ville indskibe sig til Amerika, og rimeligvis havde hans fangenskab bidraget mere til at undergrave hans sundhed og til denne hans pludselige død, end han selv anede.

Fra samme tid har man en anden beretning om en jødisk guldmager i Hamborg, der kaldte sig Benjamin Jesse, og som efterlod sig en stor mængde af det omtalte pulver, tilligemed en kasse fuld af guldstænger. Måske var de Geer og Jesse to forskellige benævnelser på den samme person, for såvel de virkelige som de falske adepter plejede ofte at skifte deres navne. Hvis denne adept var den samme som de Geer, må han ikke have troet, at Theodor trængte til hans skatte, for han testamenterede dem alle til to af sine slægtninge. Efter en gammel tjeners vidnesbyrd, skulle imidlertid Benjamin Jesse i mange år have været bosat i Hamborg, dog kunne man måske antage dette for en vildfarelse, der havde sit udspring af, at denne adept oftere vendte tilbage til denne by, som til et hvilepunkt efter sine rejser. For resten beretter samme tjener, der måske ingen anden var, end netop det sikre bud, hvoraf guldmageren undertiden betjente sig, at Benjamin Jesse, uagtet han var en jøde af fødsel, dog var en kristen i hjerte og handlemåde.

Efter August den Andens død, da de Geers undvigelse længst var forglemt, foretog Theodor og Manon en rejse til Dresden. Her fandt de alt meget forandret, grevinde Orselska havde forladt byen, Victor havde ægtet Veronica og været i stor anseelse ved hoffet i et par år; men efter den gamle konges død faldt både han og Veronica i unåde. Theodor mødte ham en dag på gaden og kunne næppe kende ham igen; for hans træk var meget forandrede; han så forældet ud, og to hektiske pletter i hans ansigt vidnede om, at han ikke kunne håbe noget langt liv. Hans dragt var endnu meget sirlig, dog ikke ganske efter den nyeste mode, hans vest var af fløjl, men den så noget falmet ud, ja der var endog et lille hul i den, som han ængsteligt søgte at skjule med hånden. Han var for resten artig ligesom før, ja han blev endog snaksom og fortalte hofanekdoter, men de var fra forrige tider, de nye vidste han ikke mere. Theodor bad ham at følge hjem med sig, hvilket han heller ikke afslog. Da de kom forbi det nylig opbyggede Bruhl'ske palads, blev Victor pludselig alvorlig. "Jeg kunne også have været minister," sagde han, "jeg kunne have været lige så meget som Bruhl, hvis ikke lykken havde været mig imod; men med hensyn til rang viger jeg ham kun lidet. Når jeg engang dør, da skal seks oberster følge med kisten og bære tegnene på den kongelige nåde. Kirken skal betrækkes med sort, og der skal ringes med alle klokker; det vil blive en pragtfuld dag, og," lagde han til med sagtere røst, "jeg ville ønske, at det ikke varede længe, før den kom." Theodor betragtede ham nu med forundring, ja med en art af rædsel, for det forekom ham, som om Victor allerede var død, og som om det var dennes genfærd, der gik ved siden af ham. Da Victor så Manon, blev hans øjne meget livlige. "Min smukke kusine,"

sagde han, "velkommen igen til Dresden! Ak! det var skønne, glimrende tider, da De sidste gang var her, ja, ja, August den Anden var en af Europas største regenter. Nu er derimod alt meget forandret. Tør jeg ellers melde Deres ankomst for Veronica? Hun vil glæde sig uendelig ved at se sin søster igen."

"Lad vort ophold her blive en hemmelighed, hr. von Marwitz!"

"Som De vil, fætter! Veronica er ellers meget rig, og jeg er sikkert meget lykkelig," lagde han til med et suk. "Fætter!" sagde han kort efter, da Manon var gået ud, "kan De låne mig tyve dukater i en hast? Jeg har just en uformodentlig udgift." Theodor gav ham dem straks, han tog dem, puttede dem i lommen, uden at betragte dem, og talte om andre genstande.

Kort efter tog Victor Theodor hen i en krog og hviskede: "Hør, jeg vil betro Dem noget, Veronica har engang haft et testamente, hvorefter De og madame Wolfgang kunne fordre betydelige legater hos os; det fandtes i et hemmeligt gemme efter Rosenfelds død. Veronica vil naturligvis ikke nægte det, men sig dog ikke, at jeg har talt om det. Manon bør også have sin fædrenearv, og De kan endog ved rettens hjælp tvinge os til at udbetale den, men sig endelig ikke til Veronica, at denne plan kommer fra mig."

"O, behold De kun Manons arv!" sagde Theodor, "vi behøver den ikke."

"Hvis De vil opgive Deres fordringer," svarede Victor og bukkede fornemt, "det er en anden sag, ventelig har da de Geer sørget for, at De kan undvære vore rigdomme."

"De bliver stedse skønnere, min elskværdige kusine," sagde Victor, da Manon kom tilbage. "Vær for resten ikke mere bange

for Victor, han har for længe siden tabt sin ret til denne dejlige hånd, men et kys derpå til afsked, tillader De ham dog vel at trykke." Derpå greb han hendes hånd og kyssede den.

Da Theodor fulgte ham ud af døren, blev han pludselig meget alvorlig. "De har valgt den bedre del," sagde han, "Veronica er lunefuld, og den lille Isak er en sand djævel, han har hende ganske i sin magt, og jeg er i grunden ikke lykkelig, men tal ikke til nogen om det!" Efter disse ord ilede han hurtigt bort, men Theodor erfarede siden, at han levede i et højst ulykkeligt ægteskab med Veronica, og at han desuden af græmmelse over sine huslige sorger, og af fortvivlelse over den tabte hofgunst, havde overladt sig til en stærk nydelse af opium, der ikke blot ødelagde hans legeme, men også forstyrrede hans sjæleevner i den grad, at Veronica tilligemed Isak fik en fuldkommen magt over ham, som de ofte på en grusom måde misbrugte.

Nogen tid efter, da Theodor gik over det store torv i Dresden, så han en forgyldt kiste bringes forbi, seks oberster gik ved dens side og bare forskellige genstande på fløjlspuder, mange vogne fulgte, klokkerne ringede, og alt havde anstrøget af en stor pragt. Theodor spurgte, hvem der blev begravet, og hørte, at det var Victor von Marwitz. Theodor fulgte nu toget og så, at kirken virkelig var betrukket med sort, der holdtes en sirlig tale ved graven, i aviserne stod flere vers om den afdødes fortjenester og om den understøttelse, han havde skænket kunster og videnskaber; således måtte den, der i sit liv alene havde jaget efter skinnet, også i døden lade sig nøje med et skin i stedet for sandhed.

Veronica levede ikke mange år efter Victor, for en morgen fandt man hende kvalt i hendes sovekammer, ved hendes side lå

Isak Amschels afsjælede legeme. Efter al sandsynlighed havde de på egen hånd søgt at udgranske den store hemmelighed, hvortil de Geer ikke ville betro dem nøglen; for der fandtes kolber og retorter i værelset, flere kulbækkener stod på gulvet, og man kunne ikke tvivle på, at kuldampen havde dræbt dem. Da man desuden mærkede svovllugt i værelset, opstod det sagn blandt folket, at en ond ånd havde taget dem begge, og efter rygtet kunne man endnu, da Veronica var død, ofte se hende på hendes kammer, siddende foran et bord, fuldt af guldpenge; hendes øjne var, som man påstod, stift hæftet på pengene, ved hendes side stod en lille dæmonisk skikkelse med en blodig dolk i hånden, hun selv sad på en glødende jernstol. Altså led hun efter sagnet netop den samme straf, hvormed hun tilforn havde truet de Geer. Ja, der findes endog et billede af hende udhugget i sten, hvorpå hun ses siddende ved et bord, fyldt med penge, dette billede skal endnu være at se i Dresden.

Theodor og Manon rejste efter nogen tid igen tilbage til deres ejendom i Amerika. Felicitas blev bestandig i deres hus, og uagtet mange forelskede sig i den yndige pige og tilbød hende deres hånd, afslog hun dog ethvert sådant tilbud; ja da Theodor og Manon, efter nogle års forløb, anden gang i hendes selskab besøgte Dresden, fandt man hende, uden at hun havde vist tegn til nogen foregående svaghed, en morgen død nær ved Freislebens gravhøj; hun havde endnu i døden hældet sit blege hoved op til marmorstøtten, der stod ved siden af graven.

Theodor havde, såvel af guldmagerens eksempel som af sin egen skæbne, lært at indse, hvor lidet en overordentlig rigdom bidrager til menneskets lykke. Han gjorde derfor ingen brug af den kunst, de Geer havde lært ham, og lod sig nøje med den

temmelig anselige ejendom, han allerede havde erhvervet sig, hvilket vel var hovedårsagen til, at han undgik den forfølgelse, de Geer sit hele liv havde været underkastet.

Seksten år efter at Theodor havde bosat sig i Amerika, kom en ung mand, ved navn Sehfeld, til Østrig, om hvilken der påstodes, at han kunne frembringe guld. Han betalte ikke mindre en tredive tusinde gylden årlig til kejser Franz den Første for den tilladelse at lave farver af indenlandske planter. Imidlertid solgte han en så stor mængde guld til jøder og møntmestre, at han endog vakte Maria Theresias opmærksomhed, der, uden at agte på sin gemals sikkerhedsbrev, lod ham fængsle og ville tvinge ham til at åbenbare sin hemmelighed. Men han vidste at vinde to officerer, der skulle passe på ham, og før havde været kejseren meget hengivne, med disse flygtede han bort, uden at man nogensinde kunne opdage deres tilflugtssted. Dette ville da, hvis man tør fæste lid til de efterretninger, man har om det, være det sidste spor, man kan opvise af en virkelig adept. Siden må hemmeligheden enten være forglemt, eller også må de, der endnu kender den, være kloge nok til at drive deres kunst i største stilhed, uden at vække nogen opsigt dermed.

Om "Guldmageren"

Forfatter: Carsten Hauch (1790-1872).
Org.udgave: *Guldmageren – en romantisk Begivenhed fra det forsvundne Aarhundrede. C. A. Reitzels forlag, 1836 (Revideret 2. udgave C. A. Reitzels Forlag 1851).*
Denne udgave baseret på: Carsten Hauch: *Guldmageren.* Gyldendals Boghandels Forlag, København 1900 (efter 2. forbedrede udgave).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Udsnit af maleri af Pietro Longhi (1702-1785): *Gli alchimisti* (1757).

ISBN 978-87-7979-890-8

2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-129-9 (Ølstykke 2007).

© 2023 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1: **Tumulus Hermetis apertus:** Hermes' åbnede grav.

Note 2: **Aenigma philosophicum:** Den filosofiske gåde.

Note 3: **Ovum hermeticum:** Det hermetiske æg.

Note 4: **Sol sine veste:** Solen uden klædning.

Note 5: **Introitus ad occlusum regis palatium:** Indgangen til kongens lukkede palads